

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Издање на српском, босанском и хрватском језику



SLUŽBENI GLASNIK

BOSNE I HERCEGOVINE

Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku

Година XXIV

Петак, 20. новембра 2020. године

Број/Број

75

Godina XXIV

Petak, 20. novembra/studenog 2020. godine

ISSN 1512-7508 - српски језик
ISSN 1512-7486 - босански језик
ISSN 1512-7494 - хрватски језик

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

838

На основу члана 17. и члана 22. става 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са Стратегијом интегрисаног управљања границом и Акционим планом провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. година, које је Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио на 3. сједници, одржаној 30.1.2020. године, Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Министарства безбедности Босне и Херцеговине, на 17. сједници одржаној 1.10.2020. године, донио је

ОДЛУКУ

О ФОРМИРАЊУ КООРДИНАЦИОНОГ ТИЈЕЛА ЗА
ПРАЋЕЊЕ ПРОВОЂЕЊА СТРАТЕШКИХ И
ОПЕРАТИВНИХ ЦИЉЕВА УТВРЂЕНИХ
СТРАТЕГИЈОМ ИНТЕГРИСАНОГ УПРАВЉАЊА
ГРАНИЦОМ И АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ПРОВОЂЕЊА
СТРАТЕГИЈЕ ИНТЕГРИСАНОГ УПРАВЉАЊА
ГРАНИЦОМ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА
ПЕРИОД 2019. - 2023. ГОДИНЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Овом одлуком формира се Координационо тијело за праћење провођења стратешких и оперативних циљева утврђених Стратегијом интегрисаног управљања границом и Акционим планом провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. године (у даљем тексту: Координационо тијело), именују се чланови и чланице, одређују надлежност рада

Координационог тијела, као и друга питања од значаја за рад Координационог тијела.

Члан 2.

(Састав Координационог тијела)

- (1) У Координационо тијело именују се:
- а) Ермин Пешто, Министарство безбедности Босне и Херцеговине - предсједавајући Координационог тијела,
 - б) Исмаил Сарић, Министарство безбедности Босне и Херцеговине - замјеник предсједавајућег,
 - ц) Владимира Миленковић, Министарство безбедности Босне и Херцеговине - члан,
 - д) Иван Чобанац, Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине - члан,
 - е) Пере Миливојевић, Гранична полиција Босне и Херцеговине - члан,
 - ф) Бранко Мијатовић, Гранична полиција Босне и Херцеговине - члан,
 - г) Мухамед Хускић, Служба за послове са странцима - члан,
 - х) Данијела Јозић, Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине - чланица,
 - и) Давор Илић, Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине - члан,
 - ј) Славиша Крештичић, Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине - члан,
 - к) Ајла Даутбашић, Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља - чланица,
 - л) Рефик Ахметовић, Федерална управа за инспекцијске послове - члан,
 - м) Гордана Миловић, Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске - чланица,
 - н) Фрањо Стјепановић, Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине - члан.

- (2) За секретарку Координационог тијела именује се **Халида Тихић** из Министарства безбједности Босне и Херцеговине.
- (3) У случају када именована особа престане, буде спријечена или није у могућности обављати своју дужност на позицији у институцији наведеној у ставу (1) овог члана, тој особи престаје мандат у Координационом тијелу. Институција у којој се догодила промјена дужна је у року од 30 дана од дана настале промјене доставити Министарству безбједности Босне и Херцеговине приједлог за именовање новог представника.
- (4) Сектор за граничну и општу безбједност Министарства безбједности Босне и Херцеговине пружа техничку и административну подршку раду Координационог тијела.
- (5) Мандат члана Координационог тијела из става (1) овог члана почиње од дана ступања на снагу ове одлуке и траје до доношења нове Одлуке или престаје на начин прописан ставом (3) овог члана.

Члан 3.

(Надлежности)

- (1) Надлежности Координационог тијела су:
 - a) да учествује у праћењу и провођењу Стратегије интегрисаног управљања границом и Акционог плана провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. године, његовим изјавама и допунама као и предлагању мјера за његову бољу имплементацију према Савјету министара Босне и Херцеговине и надлежним институцијама;
 - b) да координише активности са надлежним институцијама у вези реализације циљева из Акционог плана провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. године, те да успоставља контакте, координише и сарађује са осталим институцијама на нивоу Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, као и међународним организацијама;
 - c) да иницира активности везано за реализацију циљева из Акционог плана провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. године, прати реализацију истих, те евентуално упозорава надлежну институцију на обавезу благовременог изјештавања одређене активности или мјере из ационог плана;
 - d) да организује и иницира састанке са надлежним институцијама, као и са свим институцијама и организацијама укљученим у процес интегрисаног управљања - границом у Босни и Херцеговини;
 - e) да иницира активности на прикупљању релевантних информација с циљем припреме изјештава за Савјет министара Босне и Херцеговине у вези реализације циљева из Акционог плана провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. године;
 - f) покретање иницијативе и израда; .нацрта Стратегије интегрисаног управљања границом и Акционог плана провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за наредни период.
- (2) Секретарка Координационог тијела пружа административно - техничку подршку раду Координационог

тијела, припрема организацију састанака Координационог тијела, води записник на састанцима, врши интересорну координацију дистрибуције и доставе података који се односе на провођење закључача Координационог тијела и учествује у припреми годишњег Изјештаја о раду Координационог тијела, похрањује и води евиденту о материјалима са састанака Координационог тијела, те обавља и друге послове везане за рад Координационог тијела.

Члан 4.

(Пословник о раду)

Координационо тијело је дужно у року од 30 дана од дана формирања сазвати први састанак и донијети Пословник о раду којим ће бити дефинисан и уређен начин рада Координационог тијела, права и обавезе чланова, те друга питања од важности за рад Координационог тијела.

Члан 5.

(Извјештај о раду)

Координационо тијело је дужно путем Министарства безбједности Босне и Херцеговине доставити годишњи Изјештај о раду Савјету министара Босне и Херцеговине.

Члан 6.

(Престанак важења и ступање на снагу)

- (1) Ступањем на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о формирању координационог тијела за праћење провођења стратешких и оперативних циљева утврђених Стратегијом интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини и Оквирним Акционим планом провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период од 2015. до 2018. године ("Службени гласник БиХ", бр. 51/16, 14/17 и 55/18).
- (2) Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 219/20
1. октобра 2020. године

Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Зоран Тегелтија, с. р.

Na osnovu člana 17, i člana 22. stava 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa Strategijom integrisanog upravljanja granicom i Akcionim planom provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2023. godina, koje je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 3. sjednici, održanoj 30.1.2020. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, na 17. sjednici održanoj 1.10.2020. godine, donijelo je

ODLUKU O FORMIRANJU KOORDINACIONOG TIJELA ZA PRAĆENJE PROVOĐENJA STRATEŠKIH I OPERATIVNIH CILJEVA UTVRĐENIH STRATEGIJOM INTEGRISANOG UPRAVLJANJA GRANICOM I AKCIONIM PLANOM PROVOĐENJA STRATEGIJE INTEGRISANOG UPRAVLJANJA GRANICOM U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2019. - 2023. GODINE

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ovom odlukom formira se Koordinaciono tijelo za praćenje provođenja strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integrisanog upravljanja granicom i Akcionim planom provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni

i Hercegovini za period 2019. - 2023. godine (u daljem tekstu: Koordinaciono tijelo), imenjuju se članovi i članice, određuje nadležnost rada Koordinacionog tijela, kao i druga pitanja od značaja za rad Koordinacionog tijela.

Član 2.

(Sastav Koordinacionog tijela)

- (1) U Koordinaciono tijelo imenjuju se:
 - a) **Ermin Pešto**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine - predsjedavajući Koordinacionog tijela,
 - b) **Ismail Sarić**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine - zamjenik predsjedavajućeg,
 - c) **Vladimir Milenković**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine - član,
 - d) **Ivan Čobanac**, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine - član,
 - e) **Pero Milivojević**, Granična policija Bosne i Hercegovine - član,
 - f) **Branko Mijatović**, Granična policija Bosne i Hercegovine - član,
 - g) **Muhamed Huskić**, Služba za poslove sa strancima - član,
 - h) **Danijela Jozić**, Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - članica,
 - i) **Davor Ilić**, Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - član,
 - j) **Slaviša Kreštalica**, Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine - član,
 - k) **Ajla Dautbašić**, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja - članica,
 - l) **Refik Ahmetović**, Federalna uprava za inspekcijske poslove - član,
 - m) **Gordana Milović**, Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske - članica,
 - n) **Franjo Stjepanović**, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine - član.
- (2) Za sekretaricu Koordinacionog tijela imenuje se **Halida Tihić** iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (3) U slučaju kada imenovana osoba prestane, bude spriječena ili nije u mogućnosti obavljati svoju dužnost na poziciji u instituciji navedenoj u stavu (1) ovog člana, toj osobi prestaje mandat u Koordinacionom tijelu. Institucija u kojoj se dogodila promjena dužna je u roku od 30 dana od dana nastale promjene dostaviti Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine prijedlog za imenovanje novog predstavnika.
- (4) Sektor za graničnu i opću sigurnost Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine pruža tehničku i administrativnu podršku radu Koordinacionog tijela.
- (5) Mandat člana Koordinacionog tijela iz stava (1) ovog člana počinje od dana stupanja na snagu ove odluke i traje do donošenja nove Odluke ili prestaje na način propisan stavom (3) ovog člana.

Član 3.

(Nadležnosti)

(1) Nadležnosti Koordinacionog tijela su:

- a) da učestvuje u praćenju i provođenju Strategije integrisanog upravljanja granicom i Akcionog plana provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2023. godine, njegovim izmjenama i dopunama kao i predlagajućim mjerama za njegovu bolju implementaciju prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i nadležnim institucijama;
- b) da koordinira aktivnosti sa nadležnim institucijama u vezi realizacije ciljeva iz Akcionog plana provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i

Hercegovini za period 2019. - 2023. godine, te da uspostavlja kontakte, koordinira i sarađuje sa ostalim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, kao i međunarodnim organizacijama;

- c) da inicira aktivnosti vezano za realizaciju ciljeva iz Akcionog plana provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2023. godine, prati realizaciju istih, te eventualno upozorava nadležnu instituciju na obavezu pravovremenog izvještavanja određene aktivnosti ili mjere iz akcionog plana;
- d) da organizuje i inicira sastanke sa nadležnim institucijama, kao i sa svim institucijama i organizacijama uključenim u proces integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini;
- e) da inicira aktivnosti na prikupljanju relevantnih informacija s ciljem pripreme izvještaja za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u vezi realizacije ciljeva iz Akcionog plana provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2023. godine;
- f) pokretanje inicijative i izrada nacrta Strategije integrisanog upravljanja granicom i Akcionog plana provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovinim za naredni period.

- (2) Sekretarka Koordinacionog tijela pruža administrativnu - tehničku podršku radu Koordinacionog tijela, priprema organizaciju sastanaka Koordinacionog tijela, vodi zapisnik na sastancima, vrši interresornu koordinaciju distribucije i dostave podataka koji se odnose na provođenje zaključaka Koordinacionog tijela i učestvuje u pripremi godišnjeg Izvještaja o radu Koordinacionog tijela, pohranjuje i vodi evidenciju o materijalima sa sastanaka Koordinacionog tijela, te obavlja i druge poslove vezane za rad Koordinacionog tijela.

Član 4.

(Poslovnik o radu)

Koordinaciono tijelo je dužno u roku od 30 dana od dana formiranja sazvati prvi sastanak i donijeti Poslovnik o radu kojim će biti defmisan i uređen način rada Koordinacionog tijela, prava i obaveze članova, te druga pitanja od važnosti za rad Koordinacionog tijela.

Član 5.

(Izvještaj o radu)

Koordinaciono tijelo je dužno putem Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dostaviti godišnji Izvještaj o radu Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Član 6.

(Prestanak važenja i stupanje na snagu)

- (1) Stupanjem na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o formiranju koordinacionog tijela za praćenje provođenja strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini i Okvirnim Akcionim planom provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period od 2015. do 2018. godine ("Službeni glasnik BiH", br. 51/16, 14/17 i 55/18).
- (2) Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 219/20
1. oktobra 2020. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Zoran Tegeltija**, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavka 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa Strategijom integriranog upravljanja granicom i Akcijskim planom provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2019. - 2023. godina, koje je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 3. sjednici, održanoj 30.1.2020. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, na 17. sjednici održanoj 1.10.2020. godine, donijelo je

ODLUKU
**O FORMIRANJU KOORDINACIJSKOG TIJELA ZA
 ПРАЋЕЊЕ ПРОВЕДБЕ СТРАТЕШКИХ И ОПЕРАТИВНИХ
 ЦИЉЕВА УТВРЂЕНИХ СТРАТЕГИЈОМ
 ИНТЕГРИРАНОГ УПРАВЛЈАЊА ГРАНИКОМ И
 АКЦИЈСКИМ ПЛНОМ ПРОВЕДБЕ СТРАТЕГИЈЕ
 ИНТЕГРИРАНОГ УПРАВЛЈАЊА ГРАНИКОМ У БОСНИ
 И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА РАЗДОБЛJE 2019. - 2023. ГОДИНЕ**

Članak 1.
 (Predmet Odluke)

Ovom odlukom formira se Koordinacijsko tijelo za praćenje provedbe strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integriranog upravljanja granicom i Akcijskim planom provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za radobjelje 2019. - 2023. godine (u daljem tekstu: Koordinacijsko tijelo), imenuju se članovi i članice, određuje nadležnost rada Koordinacijskog tijela, kao i druga pitanja od značaja za rad Koordinacijskog tijela.

Članak 2.

(Sastav Koordinacijskog tijela)

- (1) U Koordinacijsko tijelo imenuju se:
 - a) **Ermin Pešto**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine - predsjedatelj Koordinacijskog tijela,
 - b) **Ismail Sarić**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine - zamjenik predsjedatelja,
 - c) **Vladimir Milenković**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine - član,
 - d) **Ivan Čobanac**, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine - član,
 - e) **Pero Milivojević**, Granična policija Bosne i Hercegovine - član,
 - f) **Branko Mijatović**, Granična policija Bosne i Hercegovine - član,
 - g) **Muhamed Huskić**, Služba za poslove sa strancima - član,
 - h) **Danijela Jozić**, Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine - članica,
 - i) **Davor Ilić**, Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine - član,
 - j) **Slaviša Kreštalica**, Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine - član,
 - k) **Ajla Dautbašić**, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravljia bilja - članica,
 - l) **Refik Ahmetović**, Federalna uprava za inspekcijske poslove - član,
 - m) **Gordana Milović**, Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske - članica,
 - n) **Franjo Stjepanović**, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine - član.
- (2) Za tajnicu Koordinacijskog tijela imenuje se **Halida Tihić** iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (3) U slučaju kada imenovana osoba prestane, bude spriječena ili nije u mogućnosti obavljati svoju dužnost na poziciji u instituciji navedenoj u stavku (1) ovog članka, toj osobi

prestaje mandat u Koordinacijskom tijelu. Institucija u kojoj se dogodila promjena dužna je u roku od 30 dana od dana nastale promjene dostaviti Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine prijedlog za imenovanje novog predstavnika.

- (4) Sektor za graničnu i opću sigurnost Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine pruža tehničku i administrativnu podršku radu Koordinacijskog tijela.
- (5) Mandat člana Koordinacijskog tijela iz stavka (1) ovog članka počinje od dana stupanja na snagu ove odluke i traje do donošenja nove Odluke ili prestaje na način propisan stavkom (3) ovog članka.

Članak 3.

(Nadležnosti)

- (1) Nadležnosti Koordinacijskog tijela su:
 - a) da sudjeluje u praćenju i provedbi Strategije integriranog upravljanja granicom i Akcijskog plana provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2019. - 2023. godine, njegovim izmjenama i dopunama kao i predlaganju mjera za njegovu bolju implementaciju prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i nadležnim institucijama;
 - b) da koordinira aktivnosti sa nadležnim institucijama u vezi realizacije ciljeva iz Akcijskog plana provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2019. - 2023. godine, te da uspostavlja kontakte, koordinira i surađuje sa ostalim institucijama na razini Bosne i Hercegovine, entiteti i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, kao i međunarodnim organizacijama;
 - c) da inicira aktivnosti vezano za realizaciju ciljeva iz Akcijskog plana provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2019. - 2023. godine, prati realizaciju istih, te eventualno upozorava nadležnu instituciju na obvezu pravovremenog izvještavanja odredene aktivnosti ili mjere iz akcijskog plana;
 - d) da organizira i inicira sastanke sa nadležnim institucijama, kao i sa svim institucijama i organizacijama uključenim u proces integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini;
 - e) da inicira aktivnosti na prikupljanju relevantnih informacija s ciljem pripreme izvješća za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u vezi realizacije ciljeva iz Akcijskog plana provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2019. - 2023. godine;
 - f) pokretanje inicijative i izrada nacrt-a Strategije integriranog upravljanja granicom i Akcijskog plana provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za naredne razdoblje.
- (2) Tajnica Koordinacijskog tijela pruža administrativno - tehničku podršku radu Koordinacijskog tijela, priprema organizaciju sastanaka Koordinacijskog tijela, vodi zapisnik na sastancima, obavlja međuagencijsku koordinaciju distribucije i dostave podataka koji se odnose na provedbu zaključaka Koordinacijskog tijela i sudjeluje u pripremi godišnjeg Izvješća o radu Koordinacijskog tijela, pohranjuje i vodi evidenciju o materijalima sa sastanaka Koordinacijskog tijela, te obavlja i druge poslove vezane za rad Koordinacijskog tijela.

Članak 4.

(Poslovnik o radu)

Koordinacijsko tijelo je dužno u roku od 30 dana od dana formiranja sazvati prvi sastanak i donijeti Poslovnik o radu kojim

- и) континуитет организовања и дужина трајања сајамске и друге манифестације и активности;
- д) подршка у суфинансирању сајамске и друге манифестације и активности од стране других субјеката;
- е) финансијски и оперативни капацитети организатора и укупни трошкови сајамске и друге манифестације и активности;
- ф) реализација раније додијељених грант средстава;
- г) финансијски и други ефекти/резултати остварени у претходним годинама организовања сајамске и друге манифестације и активности;
- х) квалитет сајамске или друге манифестације и активности, те допринос и утицај исте на промоцију и развој привреде у Босни и Херцеговини.

Члан 6.

(Износ грант средстава)

Најмањи новчани износ који се може додијелити организаторима сајамских и других манифестација и активности у земљи из грант средстава је 3.000,00 КМ.

Члан 7.

(Јавни позив)

- (1) Министарство објављује јавни позив организаторима сајамских и других манифестација и активности у земљи на интернет страници Министарства и у три дневна листа.
- (2) Јавним позивом из става (1) овог члана поред минималних услова и критеријума прописаних чл. 4. и 5. ове Одлуке, детаљно се утврђују и разрађују услови за учешће, критеријуми, потребна документација као и временски рок за доставу тражене документације.
- (3) Саставни дио јавног позива је образац за пријаву на јавни позив и образац изјаве о утрошку додијељених средстава.
- (4) Рок за подношење пријаве је 15 (петнаест) дана од дана објављивања јавног позива на интернет страници Министарства.
- (5) Непотпуне и неблаговремене пријаве неће се узети у разматрање.

Члан 8.

(Комисија за разматрање захтјева за додјелу текућег гранта за подршку сајамским манифестацијама у земљи)

- (1) Комисију која ће вршити разматрање пријава за додјелу грант средстава за подршку сајамским и другим манифестацијама и активностима у земљи усмјереним на промоцију и развој привреде у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Комисија) чини пет чланова. По једног члана Комисије предлажу предсједавајући и оба замјеника предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине, док преостала два члана именује министар спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине из реда запослених у Министарству. Рјешење о именовању Комисије доноси министар спољне трговине и економских односа.
- (2) Комисија је дужна да усвоји Пословник о раду, именује предсједавајућег, прегледа све пристигле пријаве и примјеном одредби чл. 4. и 5. ове Одлуке, као и на основу расписаног јавног позива у складу са чланом 7. ове Одлуке оцјени да ли су подносиоци пријава уз пријаву на јавни позив доставили све тражене документе.
- (3) Евалуацију пристиглих пријава на јавни позив Комисија из става (1) овог члана врши у четири фазе:
 - а) прва фаза подразумијева отварање пријава, административне провере, благовременост и

- потпуност пријаве, те у случају неиспуњености неких од наведених услова констатовање да се пријава неће даље узимати у разматрање;
 - б) друга фаза подразумијева евалуацију пријава ради утврђивања испуњености услова из члана 4. ове Одлуке као и јавног позива;
 - ц) трећа фаза подразумијева процјену испуњености критеријума по правилима из евалуацијске скале из става (4) овог члана;
 - д) у четвртој фази, након реализације претходно побројаних активности, Комисија припрема листу пријава рангирају по броју остварених бодова и исту доставља министру спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине уз сачињавање Извјештаја о раду Комисије.
- (4) Евалуацијска скала из става (3) тачка ц) овог члана представља оцјену сваког критеријума из члана 5. ове Одлуке и јавног позива, бодовима од 1 до 5, при чему је: 1 = не задовољава, 2 = задовољава, 3 = добро, 4 = врло добро и 5 = одлично.
- (5) Оцјена испуњености сваког критеријума за подносиоца пријаве представља просјек збира оцјена свих чланова Комисије, док коначна оцјена испуњености критеријума и број бодова представља збир просјечних оцјена свих критеријума.

Члан 9.

(Одлука о избору)

- (1) Министар спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, цијенећи достављену листу Комисије, те у складу са расположивим финансијским средствима, доставља Приједлог одлуке о избору сајамских и других манифестација и активности у земљи Савјету министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара), на сагласност.
- (2) На основу Одлуке из става (1) овог члана Министарство са сваким корисником грант средстава закључује појединачан уговор о додјели грант средстава.

ПОГЛАВЉЕ III - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 10.

(Извјештај)

- (1) Корисници грант средстава из члана 9. ове Одлуке дужни су да путем Министарства, Министарству финансија и трезора Босне и Херцеговине, доставе изјаве о намјенском утрошку додијељених средстава у роковима који су прописани Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), те у складу са посебним актом којим ће Министарство утврдити начин изјаве о утрошку додијељених грант средстава, као и закљученим уговором.
- (2) Уколико корисник грант средства није доставио финансијски изјаве о намјенском утрошку средстава, у роковима и на начин прописан претходним ставом, његов захтјев за евентуалну додјелу средстава у наредне три буџетске године Министарство неће узети у разматрање, те може тражити поврат додијељених средстава уколико се сматра оправданим.

Члан 11.

(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове Одлуке задужено је Министарство.

Члан 12.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 220/20
22. октобра 2020. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Зоран Тегелтија**, с. р.

На основу члана 10. stav (2) Закона о budžetu institucija Bosne i Hercegovine i међunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2020. godinu ("Službeni glasnik BiH", број 46/20) i члана 17. Закона о Вijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici, одржаној 22.10.2020. године, донијело је

ODLUKU

**О КРИТЕРИЈМА ЗА РАСПОДЈЕЛУ ТЕКУЋИХ
ГРАНТОВА ОДОБРЕНИХ МИНИСТАРСТВУ ВАНЈСКЕ
ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БОСНЕ И
HERCEGOVINE ЗА ПОДРШКУ SAJAMSKIM I DRUGIM
MANIFESTACIJAMA I AKTIVNOSTIMA U ZEMLJI U
SVRHU PROMOCIJE I RAZVOJA PRIVREDE У БОСНИ И
HERCEGOVINI**

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom utvrđuje se uvjeti, kriteriji i druga pitanja vezana za dodjelu tekućih grantova odobrenih Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Ministarstvo) za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji u svrhu promocije i razvoja privrede u Bosni i Hercegovini, odobrenih u Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i међunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2020. godinu ("Službeni glasnik BiH", број 46/20).

Član 2.

(Tekuća grant sredstva)

Tekuća grant sredstva (u dalnjem tekstu: grant sredstva) u iznosu od 300.000,00 KM predviđena su u budžetu Ministarstva za 2020. godinu na poziciji "Tekući grantovi i transferi" i raspoređuju se za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji usmjerenim na promociju i razvoj privrede u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

(Namjena grant sredstava)

Grant sredstva iz člana 2. ove Odluke dodjeljuju se organizatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji koje su održane u toku 2020. godine ili na čijim su pripremnim aktivnostima i planiranju preduzete aktivnosti organizatora u toku 2020. godine.

**POGLAVLJE II. GRANT SREDSTVA ЗА SAJAMSKE I
DRUGE MANIFESTACIJE I AKTIVNOSTI U ZEMLJI**

Član 4.

(Право за dodjelu grant sredstava за podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji)

Право пријаве на javni poziv за dodjelu sredstava za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji u svrhu promocije i razvoja privrede Bosne i Hercegovine имају subjekti - организатори који minimalno moraju испunjавати следеће uvjete:

- a) да су регистrirani za djelatnost организације sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti ili ako je

organizator lokalna zajednica ista mora posjedovati odluku o organiziranju sajamske ili druge manifestacije i aktivnosti koja je predmet dodjele sredstava po ovoj Odluci. Subjekti - organizatori također moraju imati iskustvo u organizaciji istih ili sličnih manifestacija i aktivnosti (доказ: Sudsko rješenje o registraciji za organiziranje sajmova ili drugih manifestacija i aktivnosti ili odgovarajuća odluka o organiziranju sajmova i drugih manifestacija i aktivnosti za organ lokalne zajednice, kao i izjava subjekta - organizatora o uspješno organiziranim i realiziranim sajmovima, manifestacijama i aktivnostima koje su predmet dodjele grant sredstva);

b)

da se kroz sajamsku ili drugu manifestaciju i aktivnost promovira razvoj privrede u Bosni i Hercegovini (доказ: Prijava izlagача dostavljena organizatoru manifestacije iz koje se jasno mogu utvrditi tražene okolnosti);

c)

organizatori sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji dužni su da dostave pisano izjavu da će u slučaju dodjele grant sredstava razmjerno dodjeli istih umanjeni troškove učešća domaćih privrednih subjekata - izlagачa na sajamskoj manifestaciji i drugoj manifestaciji ili aktivnosti (доказ: Izjava o umanjenju troškova učešća privrednih subjekata kao i naknadna dostava faktura ili drugog dokaza kojim se potvrđuje umanjenje troškova učešća privrednih subjekata u slučaju dodjele grant sredstava).

Član 5.

(Критерији за dodjelu grant sredstava за podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji)

Prilikom odabira sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji koje će biti podržane grant sredstvima iz člana 2. ove Odluke, пored ocjene испunjenoosti uvjeta iz člana 4. ove Odluke, uzimaju se u obzir i sljedeći kriteriji:

a)

regionalna pripadnost i sektorska zastupljenost;

b)

broj izlagачa na sajamskoj i drugoj manifestaciji i aktivnosti (uzimajući u obzir i brojeve iz prethodnih godina);

c)

kontinuitet organiziranja i dužina trajanja sajamske i druge manifestacije i aktivnosti;

d)

подршка u sufinsaniranju sajamske i druge manifestacije i aktivnosti od strane drugih subjekata;

e)

finansijski i operativni kapaciteti organizatora i ukupni troškovi sajamske i druge manifestacije i aktivnosti;

f)

realizacija ranije dodijeljenih grant sredstava;

g)

finansijski i drugi efekti/rezultati ostvareni u prethodnim godinama organiziranje sajamske i druge manifestacije i aktivnosti;

h)

qualitet sajamske ili druge manifestacije i aktivnosti, te doprinos i uticaj iste na promociju i razvoj privrede u Bosni i Hercegovini.

Član 6.

(Iznos grant sredstava)

Najmanji novčani iznos koji se može dodijeliti organizatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji iz grant sredstava je 3.000,00 KM.

Član 7.

(Javni poziv)

(1) Ministarstvo objavljuje javni poziv организatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji na internet stranici Ministarstva i u tri dnevna lista.

- (2) Javnim pozivom iz stava (1) ovog člana pored minimalnih uvjeta i kriterija propisanih čl. 4. i 5. ove Odluke, detaljno se utvrđuju i razrađuju uvjeti za učešće, kriteriji, potrebna dokumentacija kao i vremenski rok za dostavu tražene dokumentacije.
- (3) Sastavni dio javnog poziva je obrazac za prijavu na javni poziv i obrazac izvještaja o utrošku dodijeljenih sredstava.
- (4) Rok za podnošenje prijava je 15 (petnaest) dana od dana objavljivanja javnog poziva na internet stranici Ministarstva.
- (5) Nepotpune i neblagovremene prijave neće se uzeti u razmatranje.

Član 8.

(Komisija za razmatranje zahtjeva za dodjelu tekućeg granta za podršku sajamskim manifestacijama u zemlji)

- (1) Komisiju koja će vršiti razmatranje prijava za dodjelu grant sredstava za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji usmjerenim na promociju i razvoj privrede u Bosni i Hercegovini (u dalnjem tekstu: Komisija) čini pet članova. Po jednog člana Komisije predlažu predsjedavajući i oba zamjenika predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, dok preostala dva člana imenuje ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine iz reda zaposlenih u Ministarstvu. Rješenje o imenovanju Komisije donosi ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.
- (2) Komisija je dužna da usvoji Poslovnik o radu, imenuje predsjedavajućeg, pregleda sve pristigle prijave i primjenom odredbi čl. 4. i 5. ove Odluke, kao i na osnovu raspisanog javnog poziva u skladu sa članom 7. ove Odluke ocijeni da li su podnositelji prijava uz prijavu na javni poziv dostavili sve tražene dokumente.
- (3) Evaluaciju pristiglih prijava na javni poziv Komisija iz stava (1) ovog člana vrši u četiri faze:
 - a) prva faza podrazumijeva otvaranje prijava, administrativne provjere, blagovremenost i potpunost prijave, te u slučaju neispunjenoosti nekih od navedenih uvjeta konstatiranje da se prijava neće dalje uzimati u razmatranje;
 - b) druga faza podrazumijeva evaluaciju prijava radi utvrđivanja ispunjenosti uvjeta iz člana 4. ove Odluke kao i javnog poziva;
 - c) treća faza podrazumijeva procjenu ispunjenosti kriterija po pravilima iz evaluacijske skale iz stava (4) ovog člana;
 - d) u četvrtoj fazi, nakon realizacije prethodno pobrojanih aktivnosti, Komisija priprema listu prijava rangiranih po broju ostvarenih bodova i istu dostavlja ministru vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine uz sačinjavanje Izvještaja o radu Komisije.
- (4) Evaluacijska skala iz stava (3) tačka c) ovog člana predstavlja ocjenu svakog kriterija iz člana 5. ove Odluke i javnog poziva, bodovima od 1 do 5, pri čemu je: 1 = ne zadovoljava, 2 = zadovoljava, 3 = dobro, 4 = vrlo dobro i 5 = odlično.
- (5) Ocjena ispunjenosti svakog kriterija za podnositelja prijave predstavlja prosjek zbiru ocjena svih članova Komisije, dok konačna ocjena ispunjenosti kriterija i broj bodova predstavlja zbir prosječnih ocjena svih kriterija.

Član 9.

(Odluka o izboru)

- (1) Ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, cijeneći dostavljenu listu Komisije, te u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, dostavlja

Prijedlog odluke o izboru sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Vijeće ministara), na saglasnost.

- (2) Na osnovu Odluke iz stava (1) ovog člana Ministarstvo sa svakim korisnikom grant sredstava zaključuje pojedinačan ugovor o dodjeli grant sredstava.

POGLAVLJE III. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 10.

(Izvještaj)

- (1) Korisnici grant sredstava iz člana 9. ove Odluke dužni su da putem Ministarstva, Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine, dostave izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava u rokovima koji su propisani Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), te u skladu sa posebnim aktom kojim će Ministarstvo utvrditi način izvještavanja o utrošku dodijeljenih grant sredstava, kao i zaključenim ugovorom.
- (2) Ukoliko korisnik grant sredstva nije dostavio finansijski izvještaj o namjenskom utrošku sredstava, u rokovima i na način propisan prethodnim stavom, njegov zahtjev za eventualnu dodjelu sredstava u naredne tri budžetske godine Ministarstvo neće uzeti u razmatranje, te može tražiti povrat dodijeljenih sredstava ukoliko se smatra opravdanim.

Član 11.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo.

Član 12.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 220/20
22. oktobra 2020. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeće ministara BiH
Dr. **Zoran Tegeltija**, s. r.

Temeljem članka 10. stavak (2) Zakona o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2020. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 46/20 i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici, održanoj 22.10.2020. godine, donijelo je

ODLUKU

O KRITERIJIMA ZA RASPODJELU TEKUĆIH GRANTOVA ODOBRENIH MINISTARSTVU VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE ZA POTPORU SAJAMSKIM I DRUGIM MANIFESTACIJAMA I AKTIVNOSTIMA U ZEMLJI U SVRHU PROMOCIJE I RAZVOJA GOSPODARSTVA U BOSNI I HERCEGOVINI

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom utvrđuje se uvjeti, kriteriji i druga pitanja vezana za dodjelu tekućih grantova odobrenih Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Ministarstvo) za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji u svrhu promocije i razvoja gospodarstva u Bosni i Hercegovini, odobrenih u Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih

obveza Bosne i Hercegovine za 2020. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 46/20).

Članak 2. (Tekuća grant sredstva)

Tekuća grant sredstva (u dalnjem tekstu: grant sredstva) u iznosu od 300.000,00 KM predviđena su u proračunu Ministarstva za 2020. godinu na poziciji "Tekući grantovi i transferi" i raspoređuju se za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji usmjerenim na promociju i razvoj gospodarstva u Bosni i Hercegovini.

Članak 3. (Namjena grant sredstava)

Grant sredstva iz članka 2. ove Odluke dodjeljuju se organizatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji koje su održane tijekom 2020. godine ili na čijim su pripremim aktivnostima i planiranju poduzete aktivnosti organizatora tijekom 2020. godine.

POGLAVLJE II. GRANT SREDSTVA ZA SAJAMSKE I DRUGE MANIFESTACIJE I AKTIVNOSTI U ZEMLJI

Članak 4.

(Pravo za dodjelu grant sredstava za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji)

Pravo prijave na javni poziv za dodjelu sredstava za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji u svrhu promocije i razvoja gospodarstva Bosne i Hercegovine imaju subjekti - organizatori koji minimalno moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

- a) da su registrirani za djelatnost organizacije sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti ili ako je organizator lokalna zajednica ista mora posjedovati odluku o organiziranju sajamske ili druge manifestacije i aktivnosti koja je predmet dodjele sredstava po ovoj Odluci. Subjekti - organizatori također moraju imati iskustvo u organizaciji istih ili sličnih manifestacija i aktivnosti (dokaz: Sudsko rješenje o registraciji za organiziranje sajmova ili drugih manifestacija i aktivnosti ili odgovarajuća odluka o organiziranju sajmova i drugih manifestacija i aktivnosti za tijelo lokalne zajednice, kao i izjava subjekta - organizatora o uspješno organiziranim i realiziranim sajmovima, manifestacijama i aktivnostima koje su predmet dodjele grant sredstva);
- b) da se kroz sajamsku ili drugu manifestaciju i aktivnost promovira razvoj gospodarstva u Bosni i Hercegovini (dokaz: Prijava izlagiča dostavljena organizatoru manifestacije iz koje se jasno mogu utvrditi tražene okolnosti);
- c) organizatori sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji dužni su da dostave pisano izjavu da će u slučaju dodjele grant sredstava srazmjerno dodijeli istih umanjiti troškove sudjelovanja domaćih gospodarskih subjekata - izlagiča na sajamskoj manifestaciji i drugoj manifestaciji ili aktivnosti (dokaz: Izjava o umanjenju troškova sudjelovanja gospodarskih subjekata kao i naknadna dostava faktura ili drugog dokaza kojim se potvrđuje umanjenje troškova sudjelovanja gospodarskih subjekata u slučaju dodjele grant sredstava).

Članak 5.

(Kriteriji za dodjelu grant sredstava za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji)

Prilikom odabira sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji koje će biti podržane grant sredstvima iz članka 2. ove Odluke, pored ocjene ispunjenosti uvjeta iz članka 4. ove Odluke, uzimaju se u obzir i sljedeći kriteriji:

- a) regionalna pripadnost i sektorska zastupljenost;
- b) broj izlagiča na sajamskoj i drugoj manifestaciji i aktivnosti (uzimajući u obzir i brojeve iz prethodnih godina);
- c) kontinuitet organiziranja i duljina trajanja sajamske i druge manifestacije i aktivnosti;
- d) potpora u sufinanciranju sajamske i druge manifestacije i aktivnosti od strane drugih subjekata;
- e) finansijski i operativni kapaciteti organizatora i ukupni troškovi sajamske i druge manifestacije i aktivnosti;
- f) realizacija ranije dodijeljenih grant sredstava;
- g) finansijski i drugi učinci/rezultati ostvareni u prethodnim godinama organiziranje sajamske i druge manifestacije i aktivnosti;
- h) kvaliteta sajamske ili druge manifestacije i aktivnosti te doprinos i utjecaj iste na promociju i razvoj gospodarstva u Bosni i Hercegovini.

Članak 6.

(Iznos grant sredstava)

Najmanji novčani iznos koji se može dodjeliti organizatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji iz grant sredstava je 3.000,00 KM.

Članak 7.

(Javni poziv)

- (1) Ministarstvo objavljuje javni poziv organizatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji na internet stranici Ministarstva i u tri dnevna lista.
- (2) Javnim pozivom iz stavka (1) ovog članka pored minimalnih uvjeta i kriterija propisanih čl. 4. i 5. ove Odluke, detaljno se utvrđuju i razrađuju uvjeti za sudjelovanje, kriteriji, potrebna dokumentacija kao i vremenski rok za dostavu tražene dokumentacije.
- (3) Sastavni dio javnog poziva je obrazac za prijavu na javni poziv i obrazac izvješća o utrošku dodijeljenih sredstava.
- (4) Rok za podnošenje prijava je 15 (petnaest) dana od dana objavljivanja javnog poziva na internet stranici Ministarstva.
- (5) Nepotpune i nepravodobne prijave neće se uzeti u razmatranje.

Članak 8.

(Povjerenstvo za razmatranje zahtjeva za dodjelu tekućeg granta za potporu sajamskim manifestacijama u zemlji)

- (1) Povjerenstvo koje će vršiti razmatranje prijava za dodjelu grant sredstava za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji usmjerenim na promociju i razvoj gospodarstva u Bosni i Hercegovini (u dalnjem tekstu: Povjerenstvo) čini pet članova. Po jednog člana Povjerenstva predlažu predsjedatelj i oba zamjenika predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, dok preostala dva člana imenuje ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine iz reda uposlenih u Ministarstvu. Rješenje o imenovanju Povjerenstva donosi ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.
- (2) Povjerenstvo je dužno usvojiti Poslovnik o radu, imenovati predsjedatelja, pregledati sve pristigle prijave i primjenom odredaba čl. 4. i 5. ove Odluke, kao i na temelju raspisanog javnog poziva sukladno članku 7. ove Odluke ocijeniti jesu li podnositelji prijava uz prijavu na javni poziv dostavili sva tražena dokumenta.
- (3) Evaluaciju pristiglih prijava na javni poziv Povjerenstvo iz stavka (1) ovog članka vrši u četiri faze:
 - a) prva faza podrazumijeva otvaranje prijava, administrativne provjere, pravovremenost i potpunost prijave te u slučaju neispunjerenosti nekih od navedenih uvjeta

- konstatiranje da se prijava neće dalje uzimati u razmatranje;
- b) druga faza podrazumijeva evaluaciju prijava radi utvrđivanja ispunjenosti uvjeta iz članka 4. ove Odluke kao i javnog poziva;
 - c) treća faza podrazumijeva procjenu ispunjenosti kriterija po pravilima iz evaluacijske skale iz stavka (4) ovog članka;
 - d) u četvrtoj fazi, nakon realizacije prethodno pobrojanih aktivnosti, Povjerenstvo priprema popis prijava rangiranih po broju ostvarenih bodova i isti dostavlja ministru vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine uz sačinjanje Izvješća o radu Povjerenstva.
- (4) Evaluacijska skala iz stavka (3) točka c) ovog članka predstavlja ocjenu svakog kriterija iz članka 5. ove Odluke i javnog poziva, bodovima od 1 do 5, pri čemu je: 1 = ne zadovoljava, 2 = zadovoljava, 3 = dobro, 4 = vrlo dobro i 5 = odlično.
- (5) Ocjena ispunjenosti svakog kriterija za podnositelja prijave predstavlja prosjek zbiru ocjena svih članova Povjerenstva, dok konačna ocjena ispunjenosti kriterija i broj bodova predstavlja zbir prosječnih ocjena svih kriterija.

Članak 9.
(Odluka o izboru)

- (1) Ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, cijeneći dostavljeni popis Povjerenstva te sukladno raspoloživim finansijskim sredstvima, dostavlja Prijedlog odluke o izboru sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Vijeće ministara), na suglasnost.
- (2) Na temelju Odluke iz stavka (1) ovog članka Ministarstvo sa svakim korisnikom grant sredstava zaključuje pojedinačan ugovor o dodjeli grant sredstava.

POGLAVLJE III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 10.
(Izvješće)

- (1) Korisnici grant sredstava iz članka 9. ove Odluke dužni su da putem Ministarstva, Ministarstvu financija i trezora Bosne i Hercegovine, dostave izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava u rokovima koji su propisani Zakonom o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13) te u skladu s posebnim aktom kojim će Ministarstvo utvrditi način izvješćivanja o utrošku dodijeljenih grant sredstava, kao i zaključenim ugovorom.
- (2) Ukoliko korisnik grant sredstava nije dostavio finansijsko izvješće o namjenskom utrošku sredstava, u rokovima i na način propisan prethodnim stavkom, njegov zahtjev za eventualnu dodjelu sredstava u naredne tri proračunske godine Ministarstvo neće uzeti u razmatranje, te može tražiti povrat dodijeljenih sredstava ukoliko se smatra opravdanim.

Članak 11.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo.

Članak 12.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 220/20
22. listopada 2020. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Žoran Tegeltija, v. r.

840

На основу члана 5. став 3. Закона о метрологији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 19/01) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог директора Института за метрологију Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 18. сједници одржаној 22.10.2020. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ ЧЛНОВА САВЈЕТА ЗА
МЕТРОЛОГИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

(Опште одредбе)

Овом одлуком именује се Савјет за метрологију Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет) са задатком да дјелује као стручно савјетодавно тијело у оквиру Института сагласно члану 5. Закона о метрологији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 19/01).

Члан 2.

(Састав Савјета)

Савјет чини 15 чланова и то:

- a) Ранко Љепојевић, Републички завод за стандардизацију и метрологију Републике Српске,
- б) Драго Бијелић, Републички завод за стандардизацију и метрологију Републике Српске,
- ц) Др Драгана Каљабић, Министарство енергетике и рударства Републике Српске,
- д) Др Мирко Добрњац, Машински факултет, Универзитет у Бања Луци,
- е) Проф. др sc. Мустафа Мусић, Електропривреда БиХ, Сарајево,
- ф) Mr sc. Јемаил Ђибо, Игман Коњиц Н.О.,
- г) Миље Међугорац, ЈП Електропривреда Х3ХБ д.д. Mostar,
- х) Мирослав Николић, Привредна комора ФБиХ,
- и) Роберт Билић, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Сарајево,
- ј) Жељко Медак, Институт за акредитацију Босне и Херцеговине, Сарајево,
- к) Александар Цинцар, Институт за стандардизацију Босне и Херцеговине, Источно Сарајево,
- л) Mr sc. Едита Калаџић, Влада Федерације Босне и Херцеговине, Сарајево,
- м) Mr sc. Катарина Хафнер, Институт за метрологију Босне и Херцеговине, Сарајево,
- н) Mr sc. Шејла Алишић, Институт за метрологију Босне и Херцеговине, Сарајево,
- о) Mr sc. Харис Мемић, Институт за метрологију Босне и Херцеговине, Сарајево.

Члан 3.

(Мандат)

- (1) Чланови Савјета се именују на период од четири године.
- (2) Чланови Савјета могу се поставити највише два пута узастопно.
- (3) Чланови Савјетa који не доприносе резултатима рада Савјет ослобађају се чланства и прије истека мандата.
- (4) Процедура пријевременог разрjeшења биће уређена Пословником о раду Савјета (у даљем тексту: Пословник).

Члан 4.

(Доношење Пословника)

- (1) Савјет ће у року од 60 дана од дана именовања чланова Савјета одржати конститутивну сједницу и већином гласова присутних чланова донијети Пословник.
- (2) Пословником ће се утврдити начин рада и одлучивања, као и друга питања значајна за рад Савјета, а све у складу са Законом о метрологији Босне и Херцеговине.
- (3) На првој, конститутивној сједници Савјета бира се предсједник и замјеник предсједника из редова својих чланова.

Члан 5.

(Присуство сједницама Савјета)

Сједницама Савјета присуствује директор Института за метрологију Босне и Херцеговине, а на сједнице Савјета позивају се директори ентитетских Завода за метрологију и замјеник директора Института за метрологију Босне и Херцеговине.

Члан 6.

(Техничка подршка)

Техничку и организациону подршку раду Савјета пружа Институт за метрологију Босне и Херцеговине.

Члан 7.

(Право на накнаде)

- (1) Чланови Савјета имају право на накнаду путних трошкова за дане када присуствују сједницама Савјета изван мјеста пребивалишта, обрачунату на основу вриједности појединачне карте на релацији: мјесто пребивалишта члана Савјета - место одржавања сједнице Савјета утврђеној линијским превозом.
- (2) Чланови Савјета немају право на накнаду из става (1) овог члана у случају када су по основу рада у истом користили службено возило институције коју представљају за долазак на сједницу Савјета.
- (3) Чланови Савјета имају право на накнаду трошкова смештаја (ноћења) за дане када присуствују сједницама Савјета изван мјеста пребивалишта у висини стварних трошкова.
- (4) Накнада из ст. (1) и (3) овог члана исплаћује се на терет буџета Института за метрологију Босне и Херцеговине.

Члан 8.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 221/20
22. октобра 2020. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Зоран Тегелтија**, с. р.

На основу члана 5. stav 3. Zakona o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07, i 24/08), na prijedlog direktora Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici održanoj 22.10.2020. godine, donijelo je

**ODLUKU
О ИМЕНОВАЊУ ЧЛНОВА САВЈЕТА ЗА
МЈЕРИТЕЉСТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Član 1.

(Opšte odredbe)

Ovom odlukom imenuje se Savjet za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savjet) sa zadatkom da djeluje kao

stručno savjetodavno тјело у оквиру Instituta saglasno članu 5. Zakona o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01).

Član 2.

(Sastav Savjeta)

Савјет чини 15 чланова и то:

- a) Ranko Ljepojević, Republički zavod za standardizaciju i metrologiju Republike Srpske,
- b) Drago Bijelić, Republički zavod za standardizaciju i metrologiju Republike Srpske,
- c) Dr. Dragana Kalabić, Ministarstvo energetike i rударства Republike Srpske,
- d) Dr. Mirko Dobrnjac, Mašinski fakultet, Univerzitet u Banja Luci,
- e) Prof. dr. sc. Mustafa Musić, Elektroprivreda BiH, Sarajevo,
- f) Mr. sci Džemail Ćibo, Igman Konjic, N.O.,
- g) Mile Međugorac, JP Elektroprivreda HZHB d.d., Mostar,
- h) Miroslav Nikolić, Privredna komora FBiH,
- i) Robert Bilić, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- j) Željko Medak, Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- k) Aleksandar Cincar, Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine, Istočno Sarajevo,
- l) Mr. sc. Edita Kalajdžić, Vlada Ferderacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- m) Mr. sc. Katarina Hafner, Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- n) Mr. sc. Šejla Ališić, Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- o) Mr. sc. Haris Memić, Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo.

Član 3.

(Mandat)

- (1) Članovi Savjeta imenjuju se na period od četiri godine.
- (2) Članovi Savjeta mogu biti imenovani najviše dva puta uzastopno.
- (3) Članovi Savjeta koji ne budu doprinosili rezultatima rada Savjeta, razriješit će se članstva i prije isteka mandata.
- (4) Procedura prijevremenog razriješenja biće uređena Poslovnikom o radu Savjeta (u daljem tekstu: Poslovnik).

Član 4.

(Доношење Poslovnika)

- (1) Savjet će u roku od 60 дана од дана именovanja članova Savjeta, održati konstitutivnu sjednicu i већином гласова присутних чланова донијети Poslovnik.
- (2) Poslovnikom će se utvrditi начин рада i одлуčivanja, као и друга питања значајна за rad Savjeta, a sve u skladu sa Zakonom o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine.
- (3) Na prvoj, konstituirajućoj sjednici Savjeta bira se predsjednik i zamjenik predsjednika iz redova svojih članova.

Član 5.

(Присуство sjednicama Savjeta)

Sjednicama Savjeta prisustvuje direktor Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, a na sjednice Savjeta pozivaju se i direktori entitetskih Zavoda za mjeriteljstvo i zamjenik direktora Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine.

Član 6.

(Tehnička podrška)

Tehničko-organizacionu podršku radu Savjeta pruža Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine.

Član 7.

(Pravo na naknade)

- (1) Članovi Savjeta imaju pravo na naknadu putnih troškova za dane kada prisustvuju sjednicama Savjeta izvan mjesta prebivališta, obračunatu na osnovu vrijednosti pojedinačne karte na relaciji: mjesto prebivališta člana Savjeta - mjesto održavanja sjednice Savjeta utvrđenoj linijskim prevozom.
- (2) Članovi Savjeta nemaju pravo na naknadu iz stava (1) ovog člana u slučaju kada su po osnovu rada u istom koristili službeno vozilo institucije koju predstavljaju za dolazak na sjednicu Savjeta.
- (3) Članovi Savjeta imaju pravo na naknadu troškova smještaja (noćenja) za dane kada prisustvuju sjednicama Savjeta izvan mjesta prebivališta u visini stvarnih troškova.
- (4) Naknada iz st. (1) i (3) ovog člana isplaćuje se na teret budžeta Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine.

Član 8.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 221/20
22. oktobra 2020. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeće ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, s. r.

Na temelju članka 5. stavak 3. Zakona o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07, i 24/08), na prijedlog ravnatelja Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici održanoj 22.10.2020. godine, donijelo je

ODLUKU O IMENOVANJU ČLANOVA SAVJETA ZA MJEKITELJSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

(Opće odredbe)

Ovom odlukom imenuje se Savjet za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savjet) sa zadatkom da djeluje kao stručno savjetodavno tijelo u okviru Instituta suglasno članku 5. Zakona o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01).

Članak 2.

(Sastav Savjeta)

Savjet čini 15 članova i to:

- a) Ranko Ljepojević, Republički zavod za standardizaciju i metrologiju Republike Srpske,
- b) Drago Bijelić, Republički zavod za standardizaciju i metrologiju Republike Srpske,
- c) Dr. Dragana Kalabić, Ministarstvo energetike i rудarstva Republike Srpske,
- d) Dr. Mirko Dobrnjac, Mašinski fakultet, Univerzitet u Banja Luci,
- e) Prof. dr. sc. Mustafa Musić, Elektroprivreda BiH, Sarajevo,
- f) Mr. sci. Džemail Ćibo, Igman Konjic, N.O.,
- g) Mile Međugorac, JP Elektroprivreda HZHB d.d., Mostar,
- h) Miroslav Nikolić, Privredna komora FBiH,
- i) Robert Bilić, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- j) Željko Medak, Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine, Sarajevo,

- k) Aleksandar Cincar, Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine, Istočno Sarajevo,
- l) Mr. sc. Edita Kalajdižić, Vlada Ferderacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- m) Mr. sc. Katarina Hafner, Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- n) Mr. sc. Šejla Ališić, Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo,
- o) Mr. sc. Haris Memić, Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo.

Članak 3.

(Mandat)

- (1) Članovi Savjeta imenuju se na period od četiri godine.
- (2) Članovi Savjeta mogu biti imenovani najviše dva puta uzastopno.
- (3) Članovi Savjeta koji ne budu doprinosili rezultatima rada Savjeta, razriješit će se članstva i prije isteka mandata.
- (4) Procedura prijevremenog razriješenja biće uredena Poslovnikom o radu Savjeta (u daljem tekstu: Poslovnik).

Članak 4.

(Donošenje Poslovnika)

- (1) Savjet će u roku od 60 dana od dana imenovanja članova Savjeta, održati konstitutivnu sjednicu i većinom glasova prisutnih članova donijeti Poslovnik.
- (2) Poslovnikom će se utvrditi način rada i odlučivanja, kao i druga pitanja značajna za rad Savjeta, a sve sukladno Zakonu o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine.
- (3) Na prvoj, konstituirajućoj sjednici Savjeta bira se predsjedateљ i zamjenik predsjedateľja iz redova svojih članova.

Članak 5.

(Prisustvo sjednicama Savjeta)

Sjednicama Savjeta prisustvuje ravnatelj Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, a na sjednici Savjeta pozivaju se i ravnatelji entitetskih Zavoda za mjeriteljstvo i zamjenik ravnatelja Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine.

Članak 6.

(Tehnička podrška)

Tehničko-organizacionu podršku radu Savjeta pruža Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine.

Članak 7.

(Pravo na naknade)

- (1) Članovi Savjeta imaju pravo na naknadu putnih troškova za dane kada prisustvuju sjednicama Savjeta izvan mjesta prebivališta, obračunatu na osnovu vrijednosti pojedinačne karte na relaciji: mjesto prebivališta člana Savjeta – mjesto održavanja sjednice Savjeta utvrđenoj linijskim prevozom.
- (2) Članovi Savjeta nemaju pravo na naknadu iz stava (1) ovog člana u slučaju kada su po osnovu rada u istom koristili službeno vozilo institucije koju predstavljaju za dolazak na sjednicu Savjeta.
- (3) Članovi Savjeta imaju pravo na naknadu troškova smještaja (noćenja) za dane kada prisustvuju sjednicama Savjeta izvan mjesta prebivališta u visini stvarnih troškova.
- (4) Naknada iz st. (1) i (3) ovog člana isplaćuje se na teret proračuna Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine.

Članak 8.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 221/20
22. listopada 2020. godine
Sarajevo

Predsjedateљ
Vijeće ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, v. r.

841

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са Закључком Савјета министара Босне и Херцеговине, донесеним на 76. сједници одржаној 4. октобра 2016. године, Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, на 18. сједници одржаној 22. октобра 2020. године, донио је

ОДЛУКУ

**О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ФОРМИРАЊУ
МУЛТИСЕКТОРСКЕ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ КОНВЕНЦИЈЕ САВЈЕТА
ЕВРОПЕ О КРИВОТВОРЕЊУ МЕДИЦИНСКИХ
ПРОИЗВОДА И СЛИЧНИМ КРИВИЧНИМ ДЈЕЛИМА
КОЈА ПРЕДСТАВЉАЈУ ПРИЈЕТЊУ ЈАВНОМ
ЗДРАВЉУ**

Члан 1.

У Одлуци о формирању Мултисекторске радне групе за праћење имплементације Конвенције Савјета Европе о кривотворењу медицинских производа и сличним кривичним дјелима која представљају пријетњу јавном здрављу ("Службени гласник БиХ", број 10/18) у члану 2. став (1) тач. д), ф), ј), л) и м) мијењају се и гласе:

- "д) Асим Каражасановић, Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине - члан;
- ф) Даница Ковачевић, Министарство безбедности Босне и Херцеговине, Гранична полиција - чланица;
- ј) Сабина Бешлагић, Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине - чланица;
- л) Адиса Кукурузовић, Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине - чланица;
- м) Касим Халилчевић, Тужилаштво Босне и Херцеговине - члан.

У истом члану иза тачке н) додаје се нова тачка о) која гласи:

- "о) Амир Авдагић, Агенција за антидопинг контролу Босне и Херцеговине - члан".

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 222/20
22. октобра 2020. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Зоран Тегелтија**, с. р.

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Вijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, donesenim na 76. sjednici održanoj 4. oktobra 2016. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici održanoj 22. oktobra 2020. godine, donijelo je

ODLUKU

**О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ФОРМИРАЊУ
МУЛТИСЕКТОРСКЕ РАДНЕ СКУПИНЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ КОНВЕНЦИЈЕ ВИЈЕЋА ЕВРОПЕ О
КРИВОТВОРЕЊУ МЕДИЦИНСКИХ ПРОИЗВОДА И
СЛИЧНИМ КРИВИЧНИМ ДЈЕЛИМА КОЈА
ПРЕДСТАВЉАЈУ ПРИЈЕТЊУ ЈАВНОМ ЗДРАВЉУ**

Члан 1.

У Odluci o formiranju Multisektorske radne skupine za praćenje implementacije Konvencije Vijeća Europe o krvotvorenuju medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnju javnom zdravlju ("Službeni glasnik BiH", broj 10/18) u članu 2. stavak (1) toč. д), ф), ј), л) i м) mijenjaju se i glase:

krivotvorenu medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnju javnom zdravlju ("Službeni glasnik BiH", broj 10/18) u članu 2. stav (1) тач. д), ф), ј), л) и м) mijenjaju se i glase:

- "д) Асим Каражасановић, Министарство vanjskih poslova Bosne i Hercegovine - члан;
- ф) Danica Kovačević, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Granična policija - чланица;
- ј) Sabina Bešlagić, Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine - чланица;
- л) Adisa Kukuruzović, Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - чланица;
- м) Kasim Halilčević, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine - члан.

U istom članu iza tačke n) dodaje se nova tačka o) koja glasi:

- "о) Amir Avđagić, Agencija za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine - члан".

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM број 222/20
22. октобра 2020. године
Сарајево

Predsjedavajući
Dr. Zoran Tegeltija, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavka 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, donesenim na 76. sjednici održanoj 4. listopada 2016. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici održanoj 22. listopada 2020. godine, donijelo je

**ODLUKU
О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ФОРМИРАЊУ
МУЛТИСЕКТОРСКЕ РАДНЕ СКУПИНЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ КОНВЕНЦИЈЕ ВИЈЕЋА ЕВРОПЕ О
КРИВОТВОРЕЊУ МЕДИЦИНСКИХ ПРОИЗВОДА И
СЛИЧНИМ КРИВИЧНИМ ДЈЕЛИМА КОЈА
ПРЕДСТАВЉАЈУ ПРИЈЕТЊУ ЈАВНОМ ЗДРАВЉУ**

Članak 1.

U Odluci o formiranju Multisektorske radne skupine za praćenje implementacije Konvencije Vijeća Europe o krvotvorenuju medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnju javnom zdravlju ("Službeni glasnik BiH", broj 10/18) u članu 2. stavak (1) toč. д), ф), ј), л) i м) mijenjaju se i glase:

- "д) Асим Каражасановић, Министарство vanjskih poslova Bosne i Hercegovine - члан;
- ф) Danica Kovačević, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Granična policija - чланица;
- ј) Sabina Bešlagić, Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine - чланица;
- л) Adisa Kukuruzović, Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine - чланица;
- м) Kasim Halilčević, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine - члан.

U istom članu iza točke n) dodaje se nova točka o) koja glasi:

- "о) Amir Avđagić, Agencija za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine - члан".

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 222/20
22. listopada 2020. godine
Сарајево

Predsjedateљ
Dr. Zoran Tegeltija, v. r.

842

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине на 17. сједници, одржаној 01.10.2020. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ**О ИМЕНОВАЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ
ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА ДИРЕКЦИЈЕ ЗА
ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- Чедомир Шушњар**, именује се за вршиоца дужности генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, до окончања конкурсне процедуре, а најдуже на период од три мјесеца, почев од 16.09.2020. године.
- Ово рјешење ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 208/20
01. октобра 2020. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Зоран Тегелтија, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 17. sjednici, održanoj 01.10.2020. године, donijelo је

RJEŠENJE**О ИМЕНОВАЊУ ВРШИОЦА ДУŽНОСТИ GENERALNOG
DIREKTORA DIREKCIJE ZA CIVILNO
ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE**

- Čedomir Šušnjar**, именује се за вршиоца дужности generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, do okončanja konkursne procedure, a најдуже на период од три мјесеца, почев од 16.09.2020. године.
- Ово рјешење ступа на snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 208/20
01. oktobra 2020. године
Сарајево

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 17. sjednici, održanoj 1.10.2020. године, donijelo је

RJEŠENJE**О ИМЕНОВАЊУ VRŠITELJA DUŽNOSTI
GENERALNOG RAVNATELJA DIREKCIJE ZA
CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE**

- Čedomir Šušnjar**, именује се за vršitelja dužnosti generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, do okončanja natječajne procedure, a

најдуже на razdoblje od tri mjeseca, поčevši od 16.9.2020. године.

- Ово рјешење ступа на snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 208/20
01. listopada 2020. godine
Сарајево

Predsjedateљ
Vijeća ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, v. r.

843

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине на 17. сједници, одржаној 01.10.2020. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ**О ИМЕНОВАЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ
ЗАМЈЕНИКА ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА
ДИРЕКЦИЈЕ ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- Марин Распудић**, именује се за вршиоца дужности замјеника генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, до окончања конкурсне процедуре, а најдуже на период од три мјесеца, почев од 16.09.2020. године.
- Ово рјешење ступа на snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

СМ број 209/20
1. октобра 2020. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара BiH
Др Зоран Тегелтија, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 17. sjednici, održanoj 01.10.2020. године, donijelo је

RJEŠENJE**О ИМЕНОВАЊУ VRŠITELJA DUŽNOSTI ZAMJENIKA
GENERALNOG DIREKTORA DIREKCIJE ZA CIVILNO
ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE**

- Marin Raspuđić**, imenuje se za vršitelja dužnosti zamjenika generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, do okončanja konkursne procedure, a најдуже на период од три мјесеца, почев од 16.09.2020. године.
- Ово рјешење ступа на snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 209/20
1. oktobra 2020. године
Сарајево

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 17. sjednici, održanoj 1.10.2020. године, donijelo је

RJEŠENJE**О ИМЕНОВАЊУ VRŠITELJA DUŽNOSTI ZAMJENIKA
GENERALNOG RAVNATELJA DIREKCIJE ZA
CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE**

- Marin Raspuđić**, imenuje se za vršitelja dužnosti zamjenika generalnog ravnatelja Direkcije za civilno

- zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, do okončanja natječajne procedure, a najduže na razdoblje od tri mjeseca, počevši od 16.9.2020. godine.
2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 209/20
1. listopada 2020. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, v. r.

844

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине на 17. сједници, одржаној 01.10.2020. године, донио је

**РЈЕШЕЊЕ
О ИМЕНОВАЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ
ЗАМЈЕНИКА ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА
ДИРЕКЦИЈЕ ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1. Селма Ходзић, именује се за вршиоца дужности замјеника генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, до окончања конкурсне процедуре, а најduže na period od три мјесеца, почев од 16.09.2020. године.
2. Ово рješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

СМ број 210/20
01. октобра 2020. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара BiH
Др Зоран Тегелтија, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 17. sjednici, održanoj 01.10.2020. godine, donijelo je

**РЈЕШЕЊЕ
О ИМЕНОВАЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ЗАМЈЕНИКА
GENERALNOG DIREKTORA DIREKCIJE ZA CIVILNO
ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE**

1. Selma Hodžić, imenuje se za vršioca dužnosti zamjenika generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, do okončanja konkursne procedure, a najduže na period od tri mjeseca, почев od 16.09.2020. године.
2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 210/20
01. oktobra 2020. године
Сарајево

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 17. sjednici, održanoj 1.10.2020. године, donijelo је

**РЈЕШЕЊЕ
О ИМЕНОВАЊУ ВРШИTELJA ДУЖНОСТИ ЗАМЈЕНИКА
GENERALNOG RAVNATELJA DIREKCIJE ZA
CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE**

1. Selma Hodžić, imenuje se za vršitelja dužnosti zamjenika generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo

- Bosne i Hercegovine, do okončanja natječajne procedure, a najduže na razdoblje od tri mjeseca, počevši od 16.9.2020. godine.
2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 210/20
01. listopada 2020. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Zoran Tegeltija, s. r.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У
БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

845

**РЕВИЗИЈА ФИНАНСИЈСКИХ
ИЗВЈЕШТАЈА
НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 2019. ГОДИНЕ**

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ РЕВИЗИЈА
ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА ЗА ГОДИНУ КОЈА
ЈЕ ЗАВРШИЛА 31. ДЕЦЕМБРА 2019. ГОДИНЕ**

САДРЖАЈ

Одговорност за финансијске извјештаје
Извјештај о ревизији финансијских извјештаја
Извјештај о свеобухватној добити - биланс успјеха
Извјештај о финансијском положају - биланс стања
Извјештај о новчаним токовима
Извјештај о промјенама на капиталу
Напомене уз финансијске извјештаје

ОДГОВОРНОСТ ЗА ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ

Управа је дужна осигурати да финансијски извјештаји предузета НОСБИХ Сарајево за сваку финансијску годину буду припремљени у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ) које је објавио Одбор за међународне рачуноводствене стандарде, а који пружају истинит и фер преглед стања у компанији, као и резултате пословања за наведени период.

Након проведбе одговарајућег истраживања, Управа очекује да ће НОСБиХ у догледно вријеме располагати одговарајућим ресурсима, те стога и даље усваја начело временске неограничености пословања при састављању финансијских извјештаја.

Одговорности Управе при изради финансијских извјештаја обухватају следеће:

- одабир и досљедну примјену одговарајућих рачуноводствених политика;
- давање оправданих и разборитих просудби и процјена;
- поступање у складу с важећом законском регулативом, уз објаву и образложење свих материјално значајних одступања у финансијским извјештајима;
- састављање финансијских извјештаја под претпоставком временске неограничености пословања, осим ако претпоставка да ће НОСБиХ наставити пословање није примјерена.

Управа је одговорна за вођење одговарајућих рачуноводствених евиденција, које у сваком тренутку с оправданом тачношћу приказују финансијски положај НОСБиХ. Поред тога, Управа је одговорна за чување

имовине НОСБиХ, те за подузимање оправданих корака за спречавање и откривање преваре и других неправилности.

За и у име Управе
Др Милодраг Кошарац,
генерални директор

НОСБиХ
Хифзи Ђелевица 17
71 000 Сарајево
Босна и Херцеговина
26. фебруар 2020. године

Извјештај о ревизији финансијских извјештаја

Власницима и Управи Независног оператор система у Босни и Херцеговини

Мишљење са резервом

Обавили смо ревизију финансијских извјештаја Независног оператор система у БиХ приказаних на страницама од 4. до 27., који се састоје од извјештаја о финансијском положају - биланс става на дан 31. децембра 2019. године, извјештаја о свеобухватно добити - биланс успеха, извјештаја о новчаним токовима и извјештаја о промјенама на капиталу за годину која је тада завршила, те сажетог приказа значајних рачуноводствених политика и других напомена.

Према нашем мишљењу, осим ефеката наведених у Основи за мишљење са резервом, приложени финансијски извјештаји фер презентирају у свим значајним одредницама финансијски положај Независног оператор система у БиХ на дан 31. децембра 2019. године, те резултате његовог пословања и промјене у новчаном току за годину која је тада завршила у складу с Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Основа за мишљење са резервом

Друштво није формирало умањење вриједности за потраживање од купца на дан 31. децембра 2019. године у укупном износу од 3.617.289 КМ, за које постоји велика неизвјесност наплате. Наиме, наплата овог потраживања је неизвјесна обзиром да је уговорени рок наплате истекао, те да Друштво није у могућности да искористи инструменте обезјеђења наплате за наведени износ. Скрећемо пажњу да је Друштво током 2019. године евидентирало и потраживања за затезне камате у износу од 148.022 КМ, а које су укључене у горе поменуту износ. У складу са захтјевима Међународног стандарда финансијског извјештавања 9: "Финансијски инструменти", Друштво би требало формирати умањење вриједности за напријед наведени износ. Да је Друштво поступило у складу са захтјевима МСФИ-а 9, вишак расхода над приходима за годину која је завршила 31. децембра 2019. године би се повећао за износ од 3.617.289 КМ.

Обавили смо ревизију у складу са Међународним ревизорским стандардима (МРевС-има). Наше одговорности према тим стандардима су детаљније описане у параграфу о ревизорним одговорностима за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо од Независног оператор система у БиХ у складу с Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође (ИЕСБА) и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу с ИЕСБА Кодексом. Увјерени смо да су ревизорски докази које смо прикупили достатни и примјерени као основа за изражавање нашег мишљења.

Одговорности Управе и оних који су задужени за управљање за финансијске извјештаје

Управа је одговорна за припремање и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са Међународним

стандардима финансијског извјештавања, и за оне интерне контроле за које Управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који су без значајног погрешног приказивања усљед преваре или погрешке. У састављању финансијских извјештаја, Управа је одговорна за процењивање способности Независног оператор система у БиХ да настави с временски неограђеним пословањем, објављивање, ако је примјењиво, питања повезаних с временски неограђеним пословањем и кориштењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограђености пословања, осим ако Управа или намјерава ликвидирати НОСБиХ или прекинути пословање или нема реалне алтернативе него да то учини. Они који су задужени за управљање су одговорни за надзорирање процеса финансијског извјештавања којег је установио НОСБиХ.

Ревизорске одговорности за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји као цјелина без значајног погрешног приказа усљед преваре или погрешке и издати ревизорски извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је виши ниво увјерења, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу са МРевС-има увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу настати усљед преваре или погрешке и сматрају се значајни ако се разумно може очекивати да, појединачно или у збиру, утичу на економске одлуке корисника донијете на основу тих финансијских извјештаја. Као саставни дио ревизије у складу с МРевС-има, стварамо професионалне процјене и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такође:

- Препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказивања финансијских извјештаја, због преваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизорске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизорске доказе који су достатни и примјерени да осигурају основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказивања насталог усљед преваре је већи од ризика насталог усљед погрешке, јер превара може укључивати тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заobilажење интерних контрола.
- Стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизорске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о дјелотворности интерних контрола НОСБиХ.
- Оцјењујемо примјереност коришћених рачуноводствених политика и разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је створила Управа.
- Закључујемо о примјерености коришћене рачуноводствене основе засноване на временској неограђености пословања коју користи Управа и, базирано на прикупљеним ревизорским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу стварати значајну сумњу у способности НОСБиХ да настави с временски неограђеним пословањем. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтјева да скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или,

ако такве објаве нису одговарајуће, да модифицирамо наше мишљење. Наши закључци се заснивају на ревизорским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извештаја. Међутим, будући догађаји или услови могу узроковати да НОСБиХ прекине с времененски неограниченом пословањем.

- Оцјењујемо цјелокупну презентацију, структуру и садржај финансијских извештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извештаји трансакције и догађаје на којима су засновани на начин којим се постиже фер презентација.

Дужни смо комуницирати со онима који су задужени за управљање у погледу, између остalog, планираног обима и датума ревизије, те у погледу значајних налаза ревизије, укључујући све значајне недостатке интерне контроле који се идентификују током наше ревизије.

Baker Tilly Re Opinion d.o.o.

Грабвичка 4, 71000 Сарајево

Директор и овлаштени
ревизор

Нихад Фејзић, с. р. **Езита Имамовић, с. р.**
Сарајево, 26. фебруар 2020. године

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У
БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ИЗВЕШТАЈ О СВЕОБУХВАТНОЈ ДОБИТИ -
БИЛАНС УСПЈЕХА ЗА ГОДИНУ КОЈА ЈЕ
ЗАВРШИЛА 31. ДЕЦЕМБРА 2019.**

	Напомене	2019. КМ	2018. КМ
Приходи од властите дјелатности	5	77.256.324	68.790.867
Остали приходи	6	300.837	287.660
УКУПНО ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ		77.557.161	69.078.527
Помоћне услуге	7	(71.190.740)	(72.148.926)
Материјал и енергија	8	(158.673)	(142.838)
Остале услуге	9	(1.194.727)	(1.090.278)
Трошкови запослених	10	(3.786.812)	(3.876.266)
Амортизација	11	(1.110.181)	(498.804)
Остале трошкови	12	(1.439.104)	(1.743.540)
УКУПНО ОПЕРАТИВНИ РАСХОДИ		(78.880.237)	(79.500.652)
Финансијски приходи - камате	-	152.031	9.554
Финансијски расходи - камате	-	(347.618)	(369.689)
ВИШАК РАСХОДА ЗА ГОДИНУ		(1.518.663)	(10.782.260)

Напомене на страницама од 8 до 27 чине саставни дио ових финансијских извештаја.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ИЗВЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ -
БИЛАНС СТАЊА НА ДАН
31. ДЕЦЕМБРА 2019. ГОДИНЕ**

	Напомена	31.12.2019. КМ	31.12.2018. КМ
Дугорочна имовина			
Некретнине, постројења и опрема	13	9.475.759	9.924.045
Нематеријална имовина	14	261.963	352.467
Финансијска имовина по амортизираном трошку	15	146.229	146.229
Дугорочни аванси	16	449.535	24.950
Дугорочна разграничења	-	61	3.254
Укупно дугорочна имовина		10.333.547	10.450.945
Краткорочна имовина			
Новац и новчани еквиваленти	17	1.221.936	688.136

Потраживања од купца	18	17.940.022	13.265.948
Остала потраживања	19	111.518	85.464
Потраживања за порез на додану вриједност	-	1.335.599	1.786.293
Залихе	20	38.557	72.380
Укупно краткорочна имовина		20.647.632	15.898.221
УКУПНА АКТИВА		30.981.179	26.349.166
ПАСИВА			
<i>Грајни извори средстава</i>			
Грајни улог	-	1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода	-	3.076.179	4.594.842
		4.725.457	6.244.120
Укупно трајни извори средстава			
<i>Дугорочне обавезе</i>			
Обавезе за дугорочне кредите	21	7.121.839	8.295.757
Обавезе по основу најмова	22	78.062	-
Одложени приход	23	536.701	282.090
Остале дугорочне обавезе	-	-	223
Укупно дугорочне обавезе		7.736.602	8.578.070
<i>Краткорочне обавезе</i>			
Обавезе према добављачима	24	15.992.900	9.852.423
Обавезе за порез на додану вриједност, нето	-	190.547	1.330
Текуће доспијеће дугорочних кредита	21	1.173.917	786.876
Краткорочни дни обавеза по најмовима	22	113.736	-
Остале обавезе	25	1.048.020	886.347
Укупно краткорочне обавезе		18.519.120	11.526.976
УКУПНА ПАСИВА		30.981.179	26.349.166

Напомене на страницама од 8 до 27 чине саставни дио ових финансијских извештаја.

Потписао за и у име НОСБиХ дана 26. фебруара 2020. године:

Генерални директор
Др Милодраг Кошарац, с. р.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У
БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ИЗВЕШТАЈ О НОВЧАНИМ ТОКОВИМА ЗА ГОДИНУ
КОЈА ЈЕ ЗАВРШИЛА 31. ДЕЦЕМБРА 2019.**

	2019. КМ	2018. КМ
ПОСЛОВНЕ АКТИВНОСТИ		
Вишак расхода за годину	(1.518.663)	(10.782.260)
<i>Усклађење за:</i>		
Амортизација материјалне и нематеријалне имовине	1.110.181	498.804
Губици од расходовања материјалне и нематеријалне имовине	2.852	-
<i>Усклађење за промјене у краткорочној имовини и обавезама:</i>		
(Повећање)/смањење потраживања од купца	(4.674.074)	7.593.347
Смањење/(повећање) осталих потраживања	3.248	(547.478)
Смањење залиха	33.823	-
Повећање обавеза према добављачима	6.140.477	1.788.632
Повећање осталих обавеза	350.667	65.742
Повећање/(смањење) одложених прихода	254.611	(208.137)
Нето новчани токови из пословних активности	1.703.122	(1.591.350)
НОВЧАНИ ТОК ИЗ ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ		
Повећање материјалне имовине	(341.350)	(3.461.478)
Повећање нематеријалне имовине	(49.900)	(51.662)
Смањење депозита	-	234.654
Новчани токови из инвестиционих активности	(391.250)	(3.278.486)
НОВЧАНИ ТОК ИЗ ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ		
(Смањење)/повећање обавеза по кредитима и најмовима	(778.072)	2.974.020

Новчани токови из финансијских активности	(778.072)	2.974.020
НЕТО ПОВЕЋАЊЕ/(СМАЊЕЊЕ)	533.800	(1.895.816)
НОВИА И НОВЧАНИХ ЕКВИВАЛЕНТА		
Новчана средства на дан 1. јануара	688.136	2.583.952
Новчана средства на дан 31. децембра	1.221.936	688.136

Напомене на страницама од 8 до 27 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

**НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У
БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**
**ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА НА КАПИТАЛУ ЗА
ГОДИНУ КОЈА ЈЕ ЗАВРШИЛА 31. ДЕЦЕМБРА 2019.**

	Трајни улог КМ	Нераспоређени вишак прихода КМ	Укупно КМ
Статије 31. децембра 2017.	1.649.278	15.377.102	17.026.380
Вишак расхода над приходима	-	(10.782.260)	(10.782.260)
Статије 31. децембра 2018.	1.649.278	4.594.842	6.244.120
Вишак расхода над приходима	-	(1.518.663)	(1.518.663)
Статије 31. децембра 2019.	1.649.278	3.076.179	4.725.457

Напомене на страницама од 8 до 27 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

**REVIZIJA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJAJA
NA DAN 31. DECEMBRA 2019. GODINE**
**NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA
U BOSNI I HERCEGOVINI**
**REVIZIJA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJAJA ZA GODINU
KOJA JE ZAVRŠILA 31. DECEMBERA 2019.**

Sadržaj

- Odgovornost za finansijske izvještaje
- Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja
- Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti - bilans uspjeha
- Izvještaj o finansijskom položaju - bilans stanja
- Izvještaj o novčanim tokovima
- Izvještaj o promjenama na kapitalu
- Napomene uz finansijske izvještaje

ODGOVORNOST ZA FINANSIJSKE IZVJEŠTAJAJE

Управа је дужна осигурати да финansijski izvještaji предузећа NOSBiH Sarajevo за сваку finansijsku godinu буду припремљени у складу са Међunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) које је objавио Odbor za међunarodne računovodstvene standarde, а који пруžају истинит и fer pregled stanja u kompaniji, као i rezultate poslovanja za navedeni period.

Nakon provedbe odgovarajućeg istraživanja, Управа очекује да ће NOSBiH u dogledno vrijeme raspologati odgovarajućim resursima, te stoga i dalje usvaja načelo vremenske neograničenosti poslovanja pri sastavljanju finansijskih izvještaja.

Odgovornosti Uprave pri izradi finansijskih izvještaja obuhvataju sljedeće:

- odabir i dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika;
- davanje opravdanih i razboritih prosudbi i procjena;
- postupanje u skladu s važećom zakonskom regulativom, uz objavu i обrazloženje svih materijalno značajnih odstupanja u finansijskim izvještajima; i
- sastavljanje finansijskih izvještaja pod pretpostavkom vremenske neograničenosti poslovanja, osim ako pretpostavka da ће NOSBiH nastaviti poslovanje nije primjerena.

Управа је одговорна за вођење odgovarajućih računovodstvenih evidencija, које у svakom trenутку са opravданом тачношћу приказују finansijski položaj NOSBiH. Pored тога, Управа је одговорна за чување имовине NOSBiH, те за подuzimanje opravdanih корака за спречавање и откривање prevare i других неpravilnosti.

Za i u ime Управе
generalni директор
Dr. Milodrag Košarac, s. r.

NOSBiH
Hifzi Bjelevca 17
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
26. februar 2020. године

Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja

Vlasnicima i Upravi Nezavisnog operator sistema u Bosni i Hercegovini

Mišljenje sa rezervom

Obavili smo reviziju finansijskih izvještaja Nezavisnog operator sistema u BiH prikazanih na stranicama od 4. do 27., који se сastoje od izvještaja o finansijskom položaju – bilans stanja на dan 31. decembra 2019. године, izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti – bilans uspjeha, izvještaja o novčanim tokovima i izvještaja o promjenama na kapitalu за godinu која је тада завршила, te sažetog prikaza značajnih računovodstvenih politika i других напомена.

Prema нашем mišljenju, osim efekata navedenih u *Osnovi za mišljenje s rezervom*, приложени finansijski izvještaji fer prezentiraju u свим značajним odредnicama finansijski položaj Nezavisnog operator sistema u BiH на dan 31. decembra 2019. године, te rezultate njegovog poslovanja i promjene u novčanom toku за godinu која је тада завршила у складу с Medunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje sa rezervom

Društvo nije formiralo уманjenje vrijednosti за потраživanje од купца на dan 31. decembra 2019. године у ukupnom iznosu од 3.617.289 KM, за које постоји velika neizvjesnost naplate. Naime, naplata ovog potraživanja je neizvjesna obzirom да је уgovoren rok naplate истекao, te да Društvo nije у mogućnosti да iskoristi instrumente obezbjedenja naplate за navedeni iznos. Skrećemo pažnju да је Društvo tokom 2019. godine evidentiralo i потраživanja за затезне камате у износу од 148.022 KM, а које су уključene u gore поменуту износ. У складу са захтевима Међunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9: "Finansijski instrumenti", Društvo bi trebalo formirati уманjenje vrijednosti за naprijed navedeni iznos. Da је Društvo postupilo у складу са захтевима MSFI-a 9, вишак rashoda nad prihodima за godinu која је завршила 31. decembra 2019. године би се повећао за износ од 3.617.289 KM.

Obavili smo reviziju у складу са Medunarodnim revizorskim standardima (MRevS-ima). Наše odgovornosti prema tim standardima су detaljnije opisane у *paragrafu o revizorovim odgovornostima za reviziju finansijskih izvještaja*. Nezavisni smo od Nezavisnog operator sistema u BiH у складу с Kodeksom etike за profesionalne računovođe Odbora za међunarodne standarde etike за računovođe (IESBA) и испунили smo naše ostale etičke odgovornosti у складу с IESBA Kodeksom. Uvjereni smo да су revizorski dokazi које smo prikupili достатни и примјерени као основа за израžавање наше mišljenja.

Odgovornosti Uprave i onih који су задужени за управљање за finansijske izvještaje

Управа је одговорна за припремање и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са Међunarodним стандардима финансијског извјештавања, и за one интерне контроле за које Управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који су без зnačajnog pogrešnog приказивања услед prevare ili pogreške. У састављању финансијских извјештаја, Управа је одговорна за проценjивање способности Независног оператора система у BiH да настavi с временски неограњеним пословањем, објављивање, ако је примјениво, питања повезаних са временски неограњеним пословањем и коришћењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограњености пословања, осим ако Управа или намјерава ликвидирати NOSBiH или прекинuti пословање ili nema realne alternative nego da to učini. Oni koji su zaduženi za управљање су одговорни за надзорује процеса финансијског извјештавања којег је уstanovio NOSBiH.

Revizorove odgovornosti za reviziju finansijskih izvještaja

Наши циљеви су стечији разумно ујеренje о томе јесу ли финансијски извјештаји као цјелина без зnačajnog pogrešnog приказа услед prevare ili pogreške i издати revizorski извјештај који укључује наше mišljenje. Razumno uverenje je viši nivo uverenja, ali nije garancija da ће revizija obavljena у складу са MRevS-ima uvijek открити značajno pogrešno приказивање када ono постоји. Pogrešni prikazi mogu nastati услед prevare ili pogreške i smatraju se značajniji ако се разумно može očekivati да, pojedinačno ili у збиру, uticu на економске одлуке корисника donijete на основу тих финансијских извјештаја. Као саставни дио revizije у складу са MRevS-ima, стварамо profesionalne procjene i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takoder:

- Prepoznajemo и procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog приказивања финансијских извјештаја, због prevare ili pogreške, обликујемо и обављамо revizorske поступке као реакцију на те rizike и pribavljamo revizorske dokaze који су достатни i primjereni да osiguraju osnovu за naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog приказивања nastalog услед prevare је већи od rizika nastalog услед pogreške, jer prevara može uključivati tajne sporazume, krivotvoreње, namjerno ispuštanje, pogrešno приказivanje ili zaobilazeње internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje internih kontrol relevantnih за reviziju како бисмо обликовали revizorske поступке који су primjereni у datim okolnostima, ali ne i за svrhu izražavanja mišljenja о djelotvornosti internih kontrola NOSBiH.
- Оcenjujemo primjerenost коришћених рачуноводstvenih politika и razumnost рачуноводstvenih procjena i povezanih objava koje је stvorila Управа.
- Zaključujemo о primjerenosti коришћene рачуноводstvene основе засноване на временској неограњености пословања коју користи Управа i, базирано на прикупљеним revizorskim dokazima, zaključujemo о tome постоји li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima који могу стварати značajnu sumnju u sposobnosti NOSBiH да nastavi с временски неограњеним пословањем. Ako zaključimo da постоји značajna neizvjesnost, od nas se заhtjeva да скренемо pažnju u нашем revizorskom извјештају на povezane objave u finansijskim извјештајима ili, ако takve objave nisu odgovarajuće, да modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju на revizorskim dokazima pribavljenim sve до датума нашег revizorskog извјештаја. Međutim, будући događaji ili uslovi mogu

uzrokovati да NOSBiH prekine с vremenski neograњеним пословањем.

- Оcenjujemo cijelokupnu презентацију, структуру и sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju ли finansijski izvještaji transakcije i događaje на којима су засновани на način којим se postiže fer презентacija.

Dužni smo комуникirati so onima који су задужeni за управљање у pogledu, između ostalog, planiranog обима i датума revizije, te u pogledu značajnih nalaza revizije, uključujući sve značajne nedostatke interne kontrole који se identifikuju tokom naše revizije.

Baker Tilly Re Opinion d.o.o.
Grbavička 4, 71000 Sarajevo

Direktor i ovlašteni revizor

Nihad Fejzić, s. r.

Sarajevo, 26. februar 2020. godine

Ovlašteni revizor

Ezita Imamović, s. r.

NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI IZVJEŠTAJ O SVEOBUHVATNOJ DOBITI - BILANS USPJEHA ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2019.

	Napomene	2019 KM	2018 KM
Prihodi od vlastite djelatnosti	5	77.256.324	68.790.867
Ostali prihodi	6	300.837	287.660
UKUPNO OPERATIVNI PRIHODI		77.557.161	69.078.527
Pomoćne usluge	7	(71.190.740)	(72.148.926)
Materijal i energija	8	(158.673)	(142.838)
Ostale usluge	9	(1.194.727)	(1.090.278)
Troškovi zaposlenih	10	(3.786.812)	(3.876.266)
Amortizacija	11	(1.110.181)	(498.804)
Ostali troškovi	12	(1.439.104)	(1.743.540)
UKUPNO OPERATIVNI RASHODI		(78.880.237)	(79.500.652)
Finansijski prihodi - kamate	-	152.031	9.554
Finansijski rashodi - kamate	-	(347.618)	(369.689)
VIŠAK RASHODA ZA GODINU		(1.518.663)	(10.782.260)

Napomene на stranicama od 8 do 27 čine сastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU - BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2019. GODINE

	Napomena	31.12.2019. KM	31.12.2018. KM
<i>Dugoročna imovina</i>			
Nekretnine, постројења и опрема	13	9.475.759	9.924.045
Nematerijalna imovina	14	261.963	352.467
Finansijska imovina po amortiziranom trošku	15	146.229	146.229
Dugoročni avansi	16	449.535	24.950
Dugoročna razgraničenja	-	61	3.254
Ukupno dugoročna imovina		10.333.547	10.450.945
<i>Kratkoročna imovina</i>			
Novac i novčani ekvivalenti	17	1.221.936	688.136
Potraživanja od kupaca	18	17.940.022	13.265.948
Ostala potraživanja	19	111.518	85.464
Potraživanja за porez на dodanu vrijednost	-	1.335.599	1.786.293
Zalihe	20	38.557	72.380

Ukupno kratkoročna imovina		20.647.632	15.898.221
UKUPNA AKTIVA		30.981.179	26.349.166
PASIVA			
<i>Trajni izvori sredstava</i>			
Trajni ulog	-	1.649.278	1.649.278
Neraspoređeni višak prihoda	-	3.076.179	4.594.842
Ukupno trajni izvori sredstava		4.725.457	6.244.120
<i>Dugoročne obaveze</i>			
Obaveze za dugoročne kredite	21	7.121.839	8.295.757
Obaveze po osnovu najmova	22	78.062	-
Odloženi prihod	23	536.701	282.090
Ostale dugoročne obaveze	-	-	223
Ukupno dugoročne obaveze		7.736.602	8.578.070
<i>Kratkoročne obaveze</i>			
Obaveze prema dobavljačima	24	15.992.900	9.852.423
Obaveze za porez na dodanu vrijednost, neto	-	190.547	1.330
Tekuće dospijeće dugoročnih kredita	21	1.173.917	786.876
Kratkoročni dio obaveza po najmovima	22	113.736	-
Ostale obaveze	25	1.048.020	886.347
Ukupno kratkoročne obaveze		18.519.120	11.526.976
UKUPNA PASIVA		30.981.179	26.349.166

Napomene na stranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

Potpisao za i u ime NOSBiH dana 26. februara 2020. godine:

Generalni direktor

Dr. Milodrag Košarac, s. r.

**NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA U
BOSNI I HERCEGOVINI**
**IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA ZA GODINU
KOJA JE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2019.**

	2019. KM	2018. KM
POSLOVNE AKTIVNOSTI		
Višak rashoda za godinu	(1.518.663)	(10.782.260)
<i>Uskladjenje za:</i>		
Amortizacija materijalne i nematerijalne imovine	1.110.181	498.804
Gubici od rashodovanja materijalne i nematerijalne imovine	2.852	-
<i>Uskladjenje za promjene u kratkoročnoj imovini i obavezama:</i>		
(Povećanje)/smanjenje potraživanja od kupaca	(4.674.074)	7.593.347
Smanjenje/(povećanje) ostalih potraživanja	3.248	(547.478)
Smanjenje zaliha	33.823	-
Povećanje obaveza prema dobavljačima	6.140.477	1.788.632
Povećanje ostalih obaveza	350.667	65.742
Povećanje/(smanjenje) odloženih prihoda	254.611	(208.137)
Neto novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti	1.703.122	(1.591.350)
NOVČANI TOK IZ INVESTICIONIH AKTIVNOSTI		
Povećanje materijalne imovine	(341.350)	(3.461.478)
Povećanje nematerijalne imovine	(49.900)	(51.662)
Smanjenje depozita	-	234.654
Novčani tokovi iz investicionih aktivnosti	(391.250)	(3.278.486)
NOVČANI TOK IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
(Smanjenje)/povećanje obaveza po kreditima i najmovima	(778.072)	2.974.020
Novčani tokovi iz finansijskih aktivnosti	(778.072)	2.974.020
NETO POVEĆANJE/(SMANJENJE) NOVCA I NOVČANIH EKVIVALENATA	533.800	(1.895.816)
Novčana sredstva na dan 1. januara	688.136	2.583.952
Novčana sredstva na dan 31. decembra	1.221.936	688.136

Napomene na stranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

**NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA U BOSNI I
HERCEGOVINI**
**IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA
GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2019.**

	Trajni ulog KM	Nerasporedeni višak prihoda KM	Ukupno KM
Stanje 31. decembra 2017.	1.649.278	15.377.102	17.026.380
Višak rashoda nad prihodima	-	(10.782.260)	(10.782.260)
Stanje 31. decembra 2018.	1.649.278	4.594.842	6.244.120
Višak rashoda nad prihodima	-	(1.518.663)	(1.518.663)
Stanje 31. decembra 2019.	1.649.278	3.076.179	4.725.457

Napomene na stranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

**REVIZIJA FINANSIJSKIH IZVJEŠĆA
NA DAN 31. PROSINCA 2019. GODINE**

NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U
BOSNI I HERCEGOVINI

**REVIZIJA FINANSIJSKIH IZVJEŠĆA ZA GODINU
KOJA JE ZAVRŠILA 31. PROSINCA 2019.**

SADRŽAJ

Odgovornost za finansijska izvješća

Izvješe o reviziji finansijskih izvješća

Izvješe o sveobuhvatnoj dobiti - bilanca uspjeha

Izvješe o finansijskom položaju - bilanca stanja

Izvješe o novčanim tijekovima

Izvješe o promjenama na kapitalu

Napomene uz finansijska izvješća

ODGOVORNOST Z FINANSIJSKA IZVJEŠĆA

Uprava je dužna osigurati da finansijska izvješća preduzeća NOSBiH Sarajevo za svaku finansijsku godinu budu pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja (MSFI) koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde, a koji pružaju istinit i fer pregled stanja u tvrtki, kao i rezultate poslovanja za navedeni period.

Nakon provedbe odgovarajućeg istraživanja, Uprava očekuje da će NOSBiH u dogledno vrijeme raspologati odgovarajućim resursima, te stoga i dalje usvaja načelo vremenske neograničenosti poslovanja pri sastavljanju finansijskih izvješća.

Odgovornosti Uprave pri izradi finansijskih izvješća obuhvataju sljedeće:

- odabir i dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika;
- davanje opravdanih i razboritih prosudbi i procjena;
- postupanje u skladu s važećom zakonskom regulativom, uz objavu i obrazloženje svih materijalno značajnih odstupanja u finansijskim izvješćima; i
- sastavljanje finansijskih izvješća pod pretpostavkom vremenske neograničenosti poslovanja, osim ako pretpostavka da će NOSBiH nastaviti poslovanje nije primjerena.

Uprava je odgovorna za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija, koje u svakom trenutku s opravdanom točnošću prikazuju finansijski položaj NOSBiH. Pored toga, Uprava je odgovorna za čuvanje imovine NOSBiH,

te za poduzimanje opravdanih koraka za sprječavanje i otkrivanje prevare i drugih nepravilnosti.

Za i u ime Uprave
generalni direktor
Dr. Milodrag Košarac, v. r.

NOSBiH
Hifzi Bjelevca 17
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
26. veljače 2020. godine

Izvješće o reviziji financijskih izvješća

Vlasnicima i Upravi Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini

Mišljenje sa rezervom

Obavili smo reviziju financijskih izvješća Neovisnog operatora sustava u BiH prikazanih na stranicama od 4. do 27., koji se sastoje od izvješća o financijskom položaju – bilance stanja na dan 31. prosinca 2019. godine, izvješća o sveobuhvatnoj dobiti – bilance uspjeha, izvješća o novčanim tijekovima i izvješća o promjenama na kapitalu za godinu koja je tada završila, te sažetak značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena.

Prema našem mišljenju, osim efekata navedenih u *Osnovi za mišljenje s rezervom*, priložena financijska izvješća fer prezentiraju u svim značajnim odrednicama financijski položaj Neovisnog operatora sustava u BiH na dan 31. prosinca 2019. godine, te rezultate njegovog poslovanja i promjene u novčanom tijeku za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvješčivanja.

Osnova za mišljenje sa rezervom

Društvo nije formiralo umanjenje vrijednosti za potraživanje od kupca na dan 31. prosinca 2019. godine u ukupnom iznosu od 3.617.289 KM, za koje postoji velika neizvjesnost naplate. Naime, naplata ovog potraživanja je neizvjesna obzirom da je ugovoren rok naplate istekao, te da Društvo nije u mogućnosti da iskoristi instrumente obezbjeđenja naplate za navedeni iznos. Skrećemo pažnju da je Društvo tijekom 2019. godine evidentiralo i potraživanja za zatezne kamate u iznosu od 148.022 KM, a koje su uključene u gore pomenuti iznos. U skladu sa zahtjevima Međunarodnog standarda financijskog izvješčivanja 9: "Financijski instrumenti", Društvo bi trebalo formirati umanjenje vrijednosti za naprijed navedeni iznos. Da je Društvo postupilo u skladu sa zahtjevima MSFI-a 9, višak rashoda nad prihodima za godinu koja je završila 31. prosinca 2019. godine bi se povećao za iznos od 3.617.289 KM.

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS-ima). Naše odgovornosti prema tim standardima su detaljnije opisane u *paragrafu o revizorovim odgovornostima za reviziju financijskih izvješća*. Neovisni smo od Neovisnog operatora sustava u BiH u skladu s Kodeksom etike za profesionalne računovode Odbora za međunarodne standarde etike za računovode (IESBA) i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s IESBA Kodeksom. Uvjereni smo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dostatni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

Odgovornosti Uprave i onih koji su zaduženi za upravljanje za financijska izvješća

Uprava je odgovorna za pripremanje i fer prezentaciju financijskih izvješća u skladu sa Međunarodnim standardima financijskog izvješčivanja, i za one interne kontrole za koje Uprava odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja financijskih izvješća koji su bez značajnog pogrešnog prikazivanja uslijed prevare ili pogreške. U sastavljanju

financijskih izvješća, Uprava je odgovorna za procjenjivanje sposobnosti Neovisnog operatora sustava u BiH da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem, objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja, osim ako Uprava ili namjerava likvidirati NOSBiH ili prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini. Oni koji su zaduženi za upravljanje su odgovorni za nadziranje procesa financijskog izvješčivanja kojeg je ustanovio NOSBiH.

Revizorove odgovornosti za reviziju financijskih izvješća

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li financijska izvješća kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prevare ili pogreške i izdati revizorsko izvješće koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu sa MRevS-ima uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati uslijed prevare ili pogreške i smatraju se značajni ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utječu na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu tih financijskih izvješća. Kao sastavni dio revizije u skladu s MRevS-ima, stvaramo profesionalne procjene i održavamo profesionalni skepticizam tijekom revizije. Mi takoder:

- Prepoznajemo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikazivanja financijskih izvješća, zbog prevare ili pogreške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikazivanja nastalog uslijed prevare je veći od rizika nastalog uslijed pogreške, jer prevara može uključivati tajne sporazume, krivotvorene, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaznje internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje internih kontrol relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola NOSBiH.
- Ocjenjujemo primjereno korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava koje je stvorila Uprava.
- Zaključujemo o primjereno korištene računovodstvene osnove zasnovane na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi Uprava i, bazirano na prikupljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnosti NOSBiH da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtjeva da skrenemo pažnju u našem revizorskem izvješću na povezane objave u financijskim izvješćima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg revizorskog izvješća. Međutim, budući događaji ili uvjeti mogu uzrokovati da NOSBiH prekine s vremenski neograničenim poslovanjem.
- Ocjenjujemo cijelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj financijskih izvješća, uključujući i objave, kao i odražavaju li financijska izvješća transakcije i

događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Dužni smo komunicirati sa onima koji su zaduženi za upravljanje u pogledu, između ostalog, planiranog obujma i datuma revizije, te u pogledu značajnih nalaza revizije, uključujući sve značajne nedostatke interne kontrole koji se identificuju tijekom naše revizije.

Baker Tilly Re Opinion d.o.o.
Grbavička 4, 71000 Sarajevo

Direktor i ovlašteni revizor
Nihad Fejzić, v. r.

Ovlašteni revizor
Ezita Imamović, v. r.

Sarajevo, 26. veljače 2020. godine

**NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U BOSNI I
HERCEGOVINI IZVJEŠĆE O SVEOBUVHATNOJ
DOBITI - BILANCA USPJEHA ZA GODINU KOJA JE
ZAVRŠILA 31. PROSINCA 2019.**

	Napomene	2019. KM	2018. KM
Prihodi od vlastite djelatnosti	5	77.256.324	68.790.867
Ostali prihodi	6	300.837	287.660
UKUPNO OPERATIVNI PRIHODI		77.557.161	69.078.527
Pomoćne usluge	7	(71.190.740)	(72.148.926)
Materijal i energija	8	(158.673)	(142.838)
Ostale usluge	9	(1.194.727)	(1.090.278)
Troškovi zaposlenih	10	(3.786.812)	(3.876.266)
Amortizacija	11	(1.110.181)	(498.804)
Ostali troškovi	12	(1.439.104)	(1.743.540)
UKUPNO OPERATIVNI RASHODI		(78.880.237)	(79.500.652)
Finansijski prihodi - kamate	-	152.031	9.554
Finansijski rashodi - kamate	-	(347.618)	(369.689)
VIŠAK RASHODA ZA GODINU		(1.518.663)	(10.782.260)

Napomene na stranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvješća.

**NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U BOSNI I
HERCEGOVINI
IZVJEŠĆE O FINANSIJSKOM POLOŽAJU - BILANCA
STANJA NA DAN 31. PROSINCA 2019. GODINE**

	Napomena	31.12.2019. KM	31.12.2018. KM
<i>Dugoročna imovina</i>			
Nekretnine, postrojenja i oprema	13	9.475.759	9.924.045
Nematerijalna imovina	14	261.963	352.467
Finansijska imovina po amortiziranim trošku	15	146.229	146.229
Dugoročni avansi	16	449.535	24.950
Dugoročna razgraničenja	-	61	3.254
Ukupno dugoročna imovina		10.333.547	10.450.945
<i>Kratkoročna imovina</i>			
Novac i novčani ekvivalenti	17	1.221.936	688.136
Potraživanja od kupaca	18	17.940.022	13.265.948
Ostala potraživanja	19	111.518	85.464
Potraživanja za porez na dodanu vrijednost	-	1.335.599	1.786.293
Zalihe	20	38.557	72.380
Ukupno kratkoročna imovina		20.647.632	15.898.221
UKUPNA AKTIVA		30.981.179	26.349.166
PASIVA			
<i>Trajni izvori sredstava</i>			
Trajni ulog	-	1.649.278	1.649.278

Nerasporedeni višak prihoda	-	3.076.179	4.594.842
Ukupno trajni izvori sredstava		4.725.457	6.244.120
<i>Dugoročne obaveze</i>			
Obaveze za dugoročne kredite	21	7.121.839	8.295.757
Obaveze po osnovu najmova	22	78.062	-
Odloženi prihod	23	536.701	282.090
Ostale dugoročne obaveze	-	-	223
Ukupno dugoročne obaveze		7.736.602	8.578.070
<i>Kratkoročne obaveze</i>			
Obaveze prema dobavljačima	24	15.992.900	9.852.423
Obaveze za porez na dodanu vrijednost, neto	-	190.547	1.330
Tekuće dospijeće dugoročnih kredita	21	1.173.917	786.876
Kratkoročni dio obaveza po najmovima	22	113.736	-
Ostale obaveze	25	1.048.020	886.347
Ukupno kratkoročne obaveze		18.519.120	11.526.976
UKUPNA PASIVA		30.981.179	26.349.166

Napomene na stranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvješća.

Potpisao za i u ime NOSBiH dana 26. veljače 2020. godine:
Generalni direktor

Dr. Milodrag Košarac, v. r.

**NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U
BOSNI I HERCEGOVINI
IZVJEŠĆE O NOVČANIM TIJEKOVIMA ZA GODINU
KOJA JE ZAVRŠILA 31. PROSINCA 2019.**

	2019. KM	2018. KM
POSLOVNE AKTIVNOSTI		
Višak rashoda za godinu	(1.518.663)	(10.782.260)
<i>Uskladjenje za:</i>		
Amortizacija materijalne i nematerijalne imovine	1.110.181	498.804
Gubici od rashodovanja materijalne i nematerijalne imovine	2.852	-
<i>Uskladjenje za promjene u kratkoročnoj imovini i obavezama:</i>		
(Povećanje)/smanjenje potraživanja od kupaca	(4.674.074)	7.593.347
Smanjenje/(povećanje) ostalih potraživanja	3.248	(547.478)
Smanjenje zaliha	33.823	-
Povećanje obaveza prema dobavljačima	6.140.477	1.788.632
Povećanje ostalih obaveza	350.667	65.742
Povećanje/(smanjenje) odloženih prihoda	254.611	(208.137)
Neto novčani tijekovi iz poslovnih aktivnosti	1.703.122	(1.591.350)
NOVČANI TIJEK IZ INVESTICIONIH AKTIVNOSTI		
Povećanje materijalne imovine	(341.350)	(3.461.478)
Povećanje nematerijalne imovine	(49.900)	(51.662)
Smanjenje depozita	-	234.654
Novčani tijekovi iz investicionih aktivnosti	(391.250)	(3.278.486)
NOVČANI TIJEK IZ FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI		
(Smanjenje)/povećanje obaveza po kreditima i najmovima	(778.072)	2.974.020
Novčani tijekovi iz finansijskih aktivnosti	(778.072)	2.974.020
NETO POVEĆANJE/(SMANJENJE) NOVCA I NOVČANIH EKVIVALENTA	533.800	(1.895.816)
Novčana sredstva na dan 1. siječnja	688.136	2.583.952
Novčana sredstva na dan 31. prosinca	1.221.936	688.136

Napomene na stranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvješća.

**NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U BOSNI I
HERCEGOVINI**
**IZVJEŠĆE O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA
GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31. PROSINCA 2019.**

	Trajni ulog KM	Neraspoređeni višak prihoda KM	Ukupno KM
Stanje 31. prosinca 2017.	1.649.278	15.377.102	17.026.380
Višak rashoda nad prihodima	-	(10.782.260)	(10.782.260)
Stanje 31. prosinca 2018.	1.649.278	4.594.842	6.244.120
Višak rashoda nad prihodima	-	(1.518.663)	(1.518.663)
Stanje 31. prosinca 2019.	1.649.278	3.076.179	4.725.457

Напомене nastranicama od 8 do 27 čine sastavni dio ovih finansijskih izvješća

(SI-1414/20-G)

**САВЈЕТ ЗА ДРЖАВНУ ПОМОЋ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

846

На основу члана 12. став (7) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 10/12) и члана 193. Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 и 53/16), рјешавајући у поступку *ex post* контроле усклађености државне помоћи покренутом по службеној дужности, а у вези са додјелом државне помоћи у облику субвенције купцима КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, садржане у Закључку Владе Кантоне Сарајево за превазилажење посљедица поскупљења цијене природног гаса у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године, Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине на 101. сједници, одржаној 30. октобра 2020. године, донио је сљедеће

РЈЕШЕЊЕ

- Одобрава се *ex post* (накнадно) државна помоћ садржана у тачки 1. Закључка Владе Кантоне Сарајево, број 02-05-22741-1/19 од 10. 06. 2019. године, која је индиректно додијељена у облику субвенције купцима (потрошачима) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорије "Велика привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини у износу од 1.072.420,94 KM и купцима из категорије "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини у износу од 332.472,68 KM, јер је у складу са Законом о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини.
- Утврђује се да државна помоћ садржана у тачки 1. Закључка Владе Кантоне Сарајево, број 02-05-22741-1/19 од 10. 06. 2019. године, која је индиректно додијељена у облику субвенције купцу (потрошачу) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорије КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево, не представља државну помоћ у смислу Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини.
- Ово рјешење биће објављено у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложение

1. Покретање поступка

Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет) запримио је 09.07.2019. године путем

службеног имејла Савјета info@szdp.gov.ba допис Секретаријата Енергетске заједнице, број БХ-МИН/О/јко/06/09-07-2019 од 09.07.2019. године, који је насловљен на Владу Кантоне Сарајево, док су у копији наведени: Савјет, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ и БХ-Гас Сарајево.

У предметном допису наведено је да је Секретаријат Енергетске заједнице запримио приговор о неусклађености мјера, чији је циљ превазилажење посљедица поскупљења цијене природног гаса, садржаних у Закључку Скупштине Кантоне Сарајево, број 01-05-23449/19, и Закључку Владе Кантоне Сарајево, број 02-05-22741-1/19 од 10.06.2019. године, са *acquisitem* Енергетске заједнице, односно чланом 18. Уговора о успостављању Енергетске заједнице ("Службени гласник БиХ", број 5/08 - издање међународни уговори) који садржи општу забрану било које јавне помоћи која нарушава или пријети да наруши конкуренцију фаворизовањем одређених предузећа или одређених енергетских ресурса, те да су наведени случај регистровали под бројем ЕЦС-7/19. У истом допису поставља се питање Влади Кантоне Сарајево да ли су консултовали и обавијестили Савјет у складу са Законом о систему државне помоћи у БиХ (у даљем тексту: Закон) у вези са овим мјерама и сугерише да, ако нису, то што прије учине како би избегли да се државна помоћ садржана у наведеним одлукама прогласи незаконитом. На крају дописа позива се Влада Кантоне Сарајево да достави одговор Секретаријату Енергетске заједнице до 22.07.2019. године.

О наведеним закључцима Скупштине и Владе Кантоне Сарајево Савјет је обавијештен 28. 06. 2019. године путем имејла који је упутио Алмир Бећаревић под насловом "Пријава незаконито додијељене државне помоћи".

Савјет је остварио увид у садржај наведених закључака Скупштине и Владе Кантоне Сарајево, путем службене веб-странице Скупштине Кантоне Сарајево www.skupstina.ks.gov.ba, и на 86. сједници, одржаној 18. 07. 2019. године, након њихове анализе закључио да мјере садржане у предметним закључцима Скупштине и Владе Кантоне Сарајево потенцијално могу да се сматрају државном помоћи, у складу са чланом 3. став (1) Закона, те да они представљају правни основ за додјелу потенцијалне државне помоћи, а да је у конкретном случају Влада Кантоне Сарајево давалац државне помоћи с обзиром на то да ће се субвенционисање дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево вршити из буџета Кантоне.

Сходно наведеном, Савјет се обратио Влади Кантоне Сарајево Захтјевом за подношење пријаве државне помоћи, акт број 03-26-5-96-1/19 од 22.07.2019. године.

С обзиром на то да Влада Кантоне Сарајево није поступила по Заhtјеву за пријаву државне помоћи, Савјет је упутио Ургенцију за поступање по Заhtјеву за подношење пријаве државне помоћи, акт број 03-26-5-96-2/19 од 25.09.2019. године.

Будући да Влада Кантоне Сарајево није поступила по наведеној ургенцији, Савјет је на 90. сједници, одржаној 22.11.2019. године, донио закључак о покретању истраге по службеној дужности, у складу са чланом 10. став (2) Закона, у вези са додјелом државне помоћи од Владе Кантоне Сарајево, с обзиром на то да постоји довољно индикација да је она незаконито додијељена. На истој сједници Савјет је донио закључак да се обрати Федералном министарству финансија, као органу за спровођење Закона, с циљем добијања одређених информација о предметној државној помоћи, те упутио Заhtјев Влади Кантоне Сарајево за достављање комплетне документације у вези са додјелом

предметне државне помоћи садржане у закључцима Скупштине и Владе Кантоне Сарајево.

Федерално министарство финансија је 09.12.2019. године доставило Савјету Очитовање, акт број 06-14-3-4-9438/19 од 03.12.2019. године, у коме стоји да наведено министарство није запримило од Владе Кантоне Сарајево пријаву за одобрење државне помоћи садржане у предметним закључцима Скупштине и Владе Кантоне Сарајево.

Влада Кантоне Сарајево, односно Министарство комуналне привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево је 03.03.2020. године Савјету доставило Одговор на Захтјев за пријаву државне помоћи и достављање документације која се односи на њену додјелу, акт број 27-05-43767/19 од 19.12.2019. године, у коме је наведено да КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево не нарушава конкуренцију на тржишту јер је једини привредни субјекат који је регистрован за обављање дјелатности дистрибуције природног гаса у Кантону Сарајево, која је од јавног интереса, те да се самим тим облик субвенционисања садржан у тачки 1. Закључка Владе Кантоне Сарајево, број 02-05-22741-1/19 од 10. 06. 2019. године, и тачки 1. Закључка Скупштине Кантоне Сарајево, број 01-05-23449/19 од 10.06.2019. године, не може сматрати државном помоћи сходно члану 3. став (1) Закона.

У прилогу наведеног одговора достављени су и сљедећи документи:

- Одговор КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево на Захтјев за подношење пријаве државне помоћи, акт број 0101-08-259/20 од 03.02.2019. године, и
- Рješenje Opštinskog suda u Sarajevu o upisu u sudski registar KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, akt broj 065-0-Per-19-005050 od 21.11.2019. godine.

Савјет се обратио Влади Кантоне Сарајево, односно Министарству комуналне привреде и инфраструктуре, Захтјевом за достављање додатне документације, акт број 03-26-5-96-8/19 од 26.05.2020. године, која се односи на податке о износу субвенционисаног дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01.09.2019. до 31.12.2019. године за сваког појединачног привредног субјекта (купца/потрошача) из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда".

Министарство комуналне привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево је 22.06.2020. године Савјету доставило Одговор на Захтјев за достављање документације, акт број 27-05-43767/19 од 18.06.2020. године, у чијем прилогу је достављен допис КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево са подацима о износу субвенције за купце из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" у електронској форми (CD).

Дана 21.08.2020. године Министарство комуналне привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево доставило је допуну документације, акт број 27-05-43767/19 од 17.08.2020. године, у чијем прилогу је достављен допис КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево. У прилогу дописа достављене су изјаве о примљеним *de minimis* помоћима и другим државним помоћима купаца из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона из којих произлази да наведени привредни субјекти нису примили државну помоћ у 2019. години нити претходне двије фискалне године, изузев предметне субвенције дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево.

2. Примијењени прописи

Осим Закона, Савјет је у поступку примијењио одредбе Уредбе о условима и поступку за додјелу помоћи мале

вриједности - *de minimis* помоћ ("Службене новине Федерације БиХ", број 27/18) (у даљем тексту: Уредба), Уредбе о намјени, критеријумима и условима за додјелу државне помоћи у Федерацији БиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број 27/18), Закона о комуналним дјелатностима ("Службене новине Кантоне Сарајево", бр. 14/16, 43/16, 10/17 - испр., 19/17, 20/18 и 22/19), Уредбе о организацији и регулацији сектора гасне привреде ("Службене новине Федерације БиХ", број 83/07), Уредбе о општим условима за производњу, испоруку и коришћење топлотне енергије ("Службене новине Кантоне Сарајево", број 22/16), те у сврху поређења прописа Европске уније из области државне помоћи.

У складу са одредбом члана 4. став (1) Уредбе о намјени, критеријумима и условима за додјелу државне помоћи у Федерацији БиХ којом је прописано да се државна помоћ додјељује ако програм или појединачни пројекат државне помоћи задовољава услове из ове уредбе и члана 71. став 2. Споразума о стабилизацији и придрживању између Европских заједница и Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 5/08 - издање међународни уговори) (у даљем тексту: ССП), Савјет је обавезан да приликом оцјене захтјева за додјелу државне помоћи примјењује не само право БиХ него да на одговарајући начин примијени и критеријуме и услове који произлазе из примјене конкуренцијских правила важећих у Заједници и инструмената за тумачење које су усвојиле институције Заједнице. Осим Уредбом о намјени, критеријумима и условима за додјелу државне помоћи у Федерацији БиХ, обавеза примјене наведених критеријума и услова Савјету је прописана одредбом члана 71. став 1. тачка ц) ССП-а који гласи: Конкуренција и друге економске одредбе "1. Сљедеће је неспориво са правилном примјеном овог споразума, у мјери у којој може утицати на трговину између Заједнице и Босне и Херцеговине: (п) свака државна помоћ којом се нарушава или пријети нарушавању конкуренције давањем предности одређеним предузећима или одређеним производима", те ставом 2. истог члана који гласи: "2. Свака пракса супротна овом члану оцењиваће се на основу критеријума који произлазе из примјене правила конкуренције која важе у Заједници, посебно чл. 81, 82, 86. и 87. Уговора о оснивању Европске заједнице (у даљем тексту: Уговор о ЕЗ) и инструмената за тумачење које су усвојиле институције Заједнице."

Како одредбама Закона и Уредбе о намјени, критеријумима и условима за додјелу државне помоћи у Федерацији БиХ нису детаљно образложени критеријуми и услови из појма/дефиниције државне помоћи, Савјет је у конкретном случају, у сврху поређења, сходно члану 71. став 2. ССП-а, узео у обзир и сљедећи пропис Европске уније:

- Обавјештење Комисије о појму државне помоћи из члана 107. став 1. Уговора о функционисању Европске уније ("Службени лист Европске уније", серија Ц, број 262/1, 19. 07. 2016) [у даљем тексту: Обавјештење Комисије (2016/Ц 262/01)].

3. Утврђивање чињеница

На основу прикупљених и достављених података, Савјет је у поступку утврдио сљедеће:

Правни основ за додјелу предметне државне помоћи у облику субвенције купцима КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево за превазилажење последица поскупљења цијене природног гаса у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године садржан је у тачки 1. Закључка Владе Кантоне Сарајево, број 02-05-22741-1/19 од 10. 06. 2019. године (у даљем тексту: Закључак Владе Кантоне Сарајево) и у тачки

1. Закључка Скупштине Кантона Сарајево, број 01-05-23449/19.

Наиме, Влада Кантона Сарајево је на 23. сједници, одржаној 10.06.2019. године, донијела предметни закључак, којим је предложила краткорочне мјере с циљем превазилажења посљедица поскупљења цијене природног гаса, а Скупштина Кантона Сарајево прихватила је наведене мјере на сједници одржаној 10.06.2019. године и донијела закључак којим прихвата закључак који је предложила Влада Кантона Сарајево с циљем превазилажења посљедица поскупљења цијене природног гаса.

У складу са тачком 1. наведеног закључка, Влада Кантона Сарајево обавезала се да ће Кантон Сарајево субвенционисати дио цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01.09.2019. до 31.12.2019. године за износ повећања, с циљем да се фактурисана цијена према категоријама купаца КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево одржи на нивоу до 01.05.2019. године.

У образложењу предметног закључка Владе Кантона Сарајево наведено је да је разлог за његово доношење превазилажење посљедица повећања цијене гаса за 29,9% од предузећа "БХ-Гас" д.о.о. Сарајево које је једини снабдјевач гасом тарифних купаца који обављају јавну услугу снабдјевања у Федерацији БиХ и који регулише цијену за снабдјевање гасом тарифних купаца уз сагласност Владе Федерације БиХ. Наиме, Влада Федерације БиХ је на 177. сједници, одржаној 25.04.2019. године, донијела Одлуку о давању сагласности на велепродајну цијену природног гаса ("Службене новине Федерације БиХ", број 33/19) за дистрибутивна привредна друштва на подручју Федерације Босне и Херцеговине, почевши од 01.05.2019. године, која износи 640,00 КМ/100 См3, односно 0,640 КМ/См3 ($t=150\text{Pa}$, $p=1.01325 \text{ bar}$, важећи услови за Босну и Херцеговину), доња топлотна вриједност природног гаса ($X_d=34.075 \text{ KJ/Cm}^3$).

Савјет је утврдио да у сектору гаса проблем представља неуређена правна регулатива ове области на подручју Федерације Босне и Херцеговине, јер не постоји закон о гасу на нивоу Босне и Херцеговине, док је на подручју Федерације БиХ ова област регулисана Уредбом о организацији и регулацији сектора гасне привреде, коју је донијела Влада Федерације БиХ у октобру 2007. године. Међутим, никада није успостављена агенција као независни регулатор енергетских дјелатности и регулисање цијене природног гаса за тарифне купце из ст. 1. и 2. члана 31. наведене уредбе заснива се на цијени нафте и нафтних деривата на свјетском тржишту, као полазне основе за калкулацију, дефинисаних периода испоруке, односно планираних количина и реализованих количина гаса, сезонске или дневне динамике испоруке тарифним купцима, односно уговореног и испорученог квалитета гаса као и осталих калкулативних елемената цијене испорученог гаса. Такође, у образложењу предметног закључка Владе Кантона Сарајево наведено је да је циљ Владе Кантона Сарајево да краткорочним мјерама садржаним у наведеном закључку задржи цијену природног гаса према крајњим корисницима у Кантону Сарајево на нивоу прије повећања набавне цијене, те је одлучено да Кантон Сарајево обезбиједи разлику средстава до износа за који је цијена увећана, а у складу са чланом 22. Закона о комуналним дјелатностима. Неведеним чланом прописано је да висину цијене и начин плаћања комуналне услуге предлаже давалац услуге, на основу детаљне калкулације, те да валидност калкулације и коначан приједлог висине цијене комуналних услуга утврђује независно стручно тијело Владе Кантона, града, односно општине, а стварну цијену комуналних услуга одређује и

усваја Влада Кантона, градско, односно општинско вijeće, у складу са надлежностима из чл. 7, 8. и 9. овог закона. Одредбама ст. 6. и 7. члана 22. Закона о комуналним дјелатностима прописано је да уколико се цијена услуге утврди у нижем износу од стварне цијене коштања, разлику средстава надокнадиће Кантон, Град, односно општина, те да се цијена комуналне услуге за пружену комуналну услугу плаћа давалац комуналне услуге. У конкретном случају давалац комуналне услуге снабдјевања природним гасом у Кантону Сарајево је КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, коме је, у складу са Законом о комуналним дјелатностима, повјерено обављање дјелатности снабдјевања природним гасом путем централног гасног система и уједно је и тренутно једино предузеће које је регистровано за обављање наведене дјелатности у Кантону Сарајево.

У Одговору Владе Кантона Сарајево, односно Министарства комуналне привреде и инфраструктуре Кантона Сарајево на Захтјев за пријаву државне помоћи и достављање документације, акт број 27-05-43767/19 од 19.12.2019. године, наведени су подаци о износу субвенционисаног дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године за купце (потрошаче) из категорија "Велика привреда", "Мала привреда", "Домаћинства" и КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево, који је субвенционисала Влада Кантона Сарајево у складу са тачком 1. Закључка, акт број 02-05-22741-1/19 од 10.06.2019. године.

Према истом одговору, укупан износ који је субвенционисала Влада Кантона Сарајево за наведени период из буџета Кантона Сарајево са позиције Министарства комуналне привреде и инфраструктуре - 61440 - WAO027 је 7.535.508,75 КМ, распоређен на следеће категорије купаца:

- Велика привреда: 1.868.254,95 КМ,
- Мала привреда: 332.472,68 КМ,
- Домаћинства: 2.385.575,89 КМ,
- КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево: 2.949.205,23 КМ.

3.1. Утврђивање корисника државне помоћи

Прије доношења одлуке у предметном случају, Савјет је најприје утврђивао ко је корисник државне помоћи садржане у тачки 1. Закључка Владе Кантона Сарајево, у смислу члана 3. став (3) Закона. Сходно одредби члана 3. став (3) Закона којом је прописано да су корисници државне помоћи, у смислу овог закона, привредни субјекти који обављају привредну дјелатност учествују на тржишту путем производње или трговине робе и/или услуга, Савјет је најприје утврдио да купци из категорије "Домаћинства" не представљају корисника државне помоћи у смислу члана 3. став (3) Закона, с обзиром на то да не обављају економску/привредну активност, те да субвенционисани дио цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01.09.2019. до 31.12.2019. године за купце (потрошаче) из категорије "Домаћинства" у износу од 2.385.575,89 КМ не представља државну помоћ из члана 3. став (1) Закона.

Сходно утврђеним чињеницама, Савјет је утврдио да је у конкретном случају Влада Кантона Сарајево путем Министарства комуналне привреде и инфраструктуре Кантона Сарајево давалац државне помоћи с обзиром на то да се субвенционисање дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево вршило из буџета Кантона Сарајево са позиције Министарства комуналне привреде и инфраструктуре - 61440 - WAO027, док су корисници државне помоћи, сходно члану 3. став (3) Закона, купци (потрошачи) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона и који обављају

привредну дјелатност учествујући на тржишту путем производње или трговине робе и/или услуга.

Наиме, купци (потрошачи) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона у конкретном случају су корисници државне помоћи која им се додјељује индиректно, јер им се фактурише низа цијена гаса која је била на снази до 01.05.2019. године, а преосталу разлику у односу на вишу важећу тарифу плаћа Влада Кантоне Сарајево директно добављачу КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево. На овај начин купци који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона стичу економску предност у односу на конкуренте на тржишту који у свом пословању не користе гас као енергент.

Иако је утврђено да је Влада Кантоне Сарајево уплатила финансијска средства у облику субвенције из буџета Кантоне Сарајево на рачун КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, а који представља привредног субјекта у смислу члана 2. тачка г) Закона, Савјет је у поступку утврдио да у конкретном случају КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево није корисник државне помоћи у смислу члана 3. став (3) Закона, јер додјелом предметних средстава није стекао економску предност коју не би могао да оствари у нормалним тржишним условима, односно путем сопствене ефикасности пословања и без интервенције државе, те самим тим нису испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона који морају да буду кумулативно испуњени да би одређена мјера представљала државну помоћ. У складу са тачком 67. Обавештења Комисије (2016/Ц 262/01), предност је присутна кад год се финансијска ситуација предузетника побољша као резултат интервенције државе у условима који се разликују од уобичајених тржишних услова. Да би се то процијенило, финансијску ситуацију предузетника након увођења мјере треба упоредити са финансијском ситуацијом у којој би био да мјера није предузета.

Узимајући у обзир наведено, Савјет је у поступку утврдио да се финансијска ситуација КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево није побољшала додјелом предметне субвенције, односно да предузете није стекло економску предност, јер је она додијељена с цијем да се фактурисана цијена према категоријама купаца КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево одржи на нивоу до 01.05.2019. године на начин да КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево својим купцима фактурише цијену испоруке гаса по низкој тарифи која је била на снази до 01.05.2019. године, а не по званичној тарифи, а да се разлика у цијени између тарифе на снази и тарифе важеће до 01.05.2019. године покрије предметним субвенцијама из буџета Кантоне Сарајево. Дакле, у конкретном случају предност се даје купцима, јер им се фактурише низа цијена гаса која је била на снази до 01.05.2019. године, а преосталу разлику у односу на вишу важећу тарифу плаћа Влада Кантоне Сарајево директно добављачу КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево како не би негативно пословао, јер није фактурисао купцима цијену гаса по важећој тарифи, него по низкој тарифи која је била на снази до 01.05.2019. године.

Даље, Савјет је у поступку утврдио да КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево у конкретном случају јесте корисник државне помоћи у смислу члана 3. став (3) Закона, јер представља привредног субјекта у смислу члана 2. тачка г) Закона.

Наиме, привредни субјекат КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево је привредно друштво које егзистира од 1977. године као јавно комунално предузеће над којим је надлежност Кантоне Сарајево успостављена тако што је, на основу чл. 4. и 26. став (1) Закона о Влади Кантоне Сарајево

("Службене новине Кантоне Сарајево", бр. 7/96, 10/96, 20/98 и 4/01) и члана 2. став (2) Закона о управљању привредним друштвима у надлежности Кантоне Сарајево ("Службене новине Кантоне Сарајево", број 8/01), Влада Кантоне Сарајево на 55. сједници, одржаној 15. јуна 2001. године, донијела Одлуку о утврђивању листе привредних друштава којима управља или у чијем управљању учествује Кантон ("Службене новине Кантоне Сарајево", број 15/01), те је 2005. године донесена Одлука о усклађивању статуса Кантоналног јавног комуналног предузећа за производњу и дистрибуцију топлотне енергије "Топлане - Сарајево" са Законом о јавним предузећима у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Кантоне Сарајево", број 30/05).

Влада Кантоне Сарајево је у оквиру надлежности предвиђених Уставом Кантоне Сарајево, а у складу са Законом о комуналним дјелатностима и Уредбом о општим условима за производњу, испоруку и кориштење топлотне енергије, поверила КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево обављање комуналне дјелатности производње и дистрибуције топлотне енергије у Кантону Сарајево као јавне службе/услуге. Сходно члану 5. Закона о комуналним дјелатностима, комуналне дјелатности су од јавног интереса и обављају се као јавне службе/услуге, а под појмом јавне службе/услуге у комуналним дјелатностима подразумијевају се комуналне дјелатности из члана 3. наведеног закона у које, између остalog, спада и снабдијевање топлотном енергијом и које као општекорисне дјелатности представљају системску целину организовања и вршења путем државних служби, јединица локалне самоуправе, те за то посебно организованих самосталних организација које су прихваћене, подржаване и контролисане од државне заједнице.

Сходно члану 7. Закона о комуналним дјелатностима, Кантон Сарајево обезбеђује обављање комуналне дјелатности снабдијевања топлотном енергијом путем КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево коме је, сходно члану 10. наведеног закона, поверило обављање наведене комуналне дјелатности као јавне службе/услуге.

Чланом 22. Закона о комуналним дјелатностима прописано је да стварну цијену комуналних услуга одређује и усваја Влада Кантоне, градско, односно општинско вијеће, у складу са надлежностима из чл. 7, 8. и 9. овог закона. Влада Кантоне Сарајево је на 53. сједници, на приједлог Надзорног одбора КЈКП "Топлане - Сарајево" (Одлука број 01- 02-02/16 од 25. јула 2016. године), донијела Одлуку о усвајању Тарифног система даваоца услуге КЈКП "Топлане - Сарајево", број 02-05-25151-10/16 од 15. 08. 2016. године.

Из наведеног Савјет је у поступку утврдио да КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево дјелује искључиво на подручју Кантоне Сарајево и има обавезу пружања јавне службе/услуге снабдијевања топлотном енергијом корисницима који се налазе у затвореном систему снабдијевања топлотном енергијом на подручју Кантоне Сарајево, те да су производња топлотне енергије, дистрибуционе мреже, котловнице и топлинске подстанице у власништву и надлежности КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево.

Такође, битно је истаћи да због неуређености легислативе из ове области можемо сматрати да тржиште на коме дјелује КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево није либерализовано. Наиме, посебан проблем у области производње и дистрибуције топлотне енергије у БиХ, као и у Федерацији БиХ, представља чињеница да још увијек није потпуно уређена легислатива у овој области, као и у цijелом енергетском сектору уопште, јер не постоји закон о топлотној енергији у Федерацији БиХ којим би се ријешио

значајан број постојећих правних недоречености у овом сектору. Већина компанија које се баве производњом и/или испоруком топлотне енергије у ФБиХ тренутно ради на основу прописа у кантонима у којим обављају своју дјелатност, што доводи до различитих стандарда пружања услуга.

На крају, Савјет је утврдио да купци из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда", који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона и који обављају привредну дјелатност учествујући на тржишту путем производње или трговине робе и/или услуга, представљају корисника државне помоћи у смислу члана 3. став (3) Закона.

Увидом у податке садржане у прилогу Одговора Владе Кантоне Сарајево, акт број 27-05-43767/19 од 19.12.2019. године, Савјет је утврдио да највећи дио купца из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" не представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона, јер не обављају привредну дјелатност учествујући на тржишту путем производње или трговине робе и/или услуга (органи власти: министарства, општине, агенције, образовне установе - од предшколског до високог образовања, вјерске заједнице, хуманитарна удружења итд), те самим тим не представљају кориснике државне помоћи у смислу члана 3. став (3) Закона и на њихово финансирање се не примјењује Закон.

Сходно наведеном, и значајан дио средстава од укупног износа од 2.200.727,63 КМ уплаћен из буџета Кантоне Сарајево на име субвенционисања дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево купцима из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" не представљају државну помоћ из члана 3. став (1) Закона. Наиме, анализом достављених података о додијељеним субвенцијама утврђено је да од укупног износа од 1.868.254,95 КМ уплаћеног на име субвенције дијела цијене купцима из категорије "Велика привреда", 795.834,01 КМ додијељено је купцима који не представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона и који не могу да буду корисници државне помоћи у смислу Закона, док је преостали износ од 1.072.420,94 КМ додијељен корисницима државне помоћи, тј. купцима који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона.

Анализом достављених података утврђено је да је највећи појединачни износ субвенције, исплаћен из буџета Кантоне Сарајево на име субвенционисања дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево купцима из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона и који обављају привредну дјелатност учествујући на тржишту путем производње или трговине робе и/или услуга, добио предузеће "Босналијек" д.д. Сарајево, и то износ од 104.460,85 КМ за период од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године, док су субвенционисани износи осталих привредних субјеката далеко мањи.

Наведени подаци поткријепљени су изјавама о примљеним *de minimis* помоћима и другим државним помоћима купца из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона из којих произлази да наведени привредни субјекти нису примили државну помоћ у 2019. години нити претходне двије фискалне године, изузев предметне субвенције дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево. Наведене изјаве достављене су у прилогу дописа КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, а који је достављен у прилогу акта Министарства комуналне

привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево, број 27-05-43767/19 од 17. 08. 2020. године.

4. Доношење одлуке

Савјет је у поступку *ex post* контроле усклађености државне помоћи са прописима о државној помоћи, покренутом по службеној дужности сходно члану 10. став (2) Закона, на 101. сједници, одржаној 30. октобра 2020. године, разматрало додјелу државне помоћи у облику субвенције купцима КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, садржане у тачки 1. Закључка Владе Кантоне Сарајево за превазилажење посљедица поскупљења цијене природног гаса у периоду од 01.09.2019. до 31.12.2019. године. Приликом доношења одлуке Савјет је узео у обзир цјелокупну достављену документацију, као и документацију прибављену по службеној дужности.

С обзиром на то да је у Одговору Владе Кантоне Сарајево, односно Министарства комуналне привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево, акт број 27-05-43767/19 од 19.12.2019. године, наведено да је Влада Кантоне Сарајево путем Министарства комуналне привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево извршила пренос финансијских средстава у износу од 7.535.508,75 КМ у облику субвенције из буџета Кантоне Сарајево са позиције Министарства комуналне привреде и инфраструктуре - 61440 - WAO027 на рачун КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево с циљем субвенционисања дијела цијене купцима КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, Савјет је провео поступак *ex post* (накнадног) одређења, у складу са чланом 12. став (7) Закона.

Савјет је у поступку утврдио да у предметном случају КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево није корисник државне помоћи, у смислу члана 3. став (3) Закона, иако је добио директне субвенције из буџета Кантоне Сарајево, јер њиховом додјелом није стекао економску предност коју не би могао да оствари у нормалним тржишним условима, односно путем властите ефикасности пословања и без интервенције државе, те самим тим нису испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона, који морају да буду кумулативно испуњени да би одређена мјера представљала државну помоћ, како је то детаљније описано у тачки 3.1. образложења овог рješenja, него су корисници државне помоћи купци (потрошачи) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона и који обављају привредну дјелатност учествујући на тржишту путем производње или трговине робе и/или услуга, те КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево. Наведени купци (потрошачи) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево на тај начин стичу економску предност у односу на конкуренте на тржишту, који у свом пословању не користе гас као енергент, јер им се фактурише цијена испорученог гаса по нижој тарифи која је била на снази до 01. 05. 2019. године, а не по важећој тарифи која је виша.

Сходно наведеном, Савјет је првенствено током поступка требало да утврди да ли државна помоћ садржана у тачки 1. Закључка Владе Кантоне Сарајево, додијељена у облику субвенције индиректно купцима (потрошачима) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" у износу од 1.072.420,94 КМ и "Мала привреда" у износу од 332.472,68 КМ који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона, а која се односи на субвенционисање дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године за износ повећања, с циљем да се фактурисана цијена према категоријама купца КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево

одржи на нивоу до 01. 05. 2019. године, представљају државну помоћ из члана 3. став (1) Закона.

Приликом утврђивања да ли државна помоћ, додијелена индиректно у облику субвенције купцима (потрошачима) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона, представљају државну помоћ, Савјет је размотрio да ли су испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона, односно да ли је ријеч о трансферу државних средстава; да ли се додјелом предметних средстава кориснику пружа економска предност коју он не би стекао у нормалним тржишним условима, односно путем сопствене ефикасности пословања; да ли се предметна средства додјељују кориснику на селективној основи, односно на селективан начин, чиме се даје предност одређеним привредним субјектима или одређеним привредним секторима; и да ли се додјелом предложених средстава нарушава или постоји опасност од нарушавања конкуренције на тржишту, стављањем у повољнији положај одређених привредних субјеката или производње или трговине одређених производа или пружања одређених услуга у мјери у којој то утиче на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области, односно на трговину између Босне и Херцеговине и ЕУ.

Савјет је у конкретном случају утврдио да додијелена финансијска средства у облику субвенције купцима (потрошачима) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона представљају државну помоћ, јер су испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона. Наиме, ријеч је о трансферу средстава из буџета Кантоне Сарајево са позиције Министарства комуналне привреде и инфраструктуре - 61440 - WAO027 која су уплаћена на рачун КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево с циљем да се субвенционише дио цијене купцима из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда", односно да им се фактурише испорука гаса по низкој тарифи која је била на снази до 01. 05. 2019. године, а не по важећој тарифи која је виша, затим средства доносе економску предност коју корисници не би могли да остваре у нормалним тржишним условима, односно путем сопствене ефикасности пословања, средства се додјељују на селективној основи, те се предметном додјелом нарушава и постоји могућност нарушавања конкуренције на тржишту, стављањем у повољнији положај привредних субјеката који користе гас као енергент у мјери у којој то утиче на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области, односно на трговину између Босне и Херцеговине и ЕУ.

С обзиром на то да средства додијелена индиректно купцима (потрошачима) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона у облику субвенције представљају државну помоћ, а чланом 5. став (1) Закона прописује се општа забрана додјеле државне помоћи која нарушава или пријети да наруши тржишну конкуренцију давањем предности одређеним привредним субјектима, производњи или трговини одређених производа или пружању одређених услуга у мјери у којој то може да утиче на испуњавање обавеза Босне и Херцеговине из међународних споразума, док су чланом 6. став (1) Закона прописана изузетка од опште забране, односно дозвољене државне помоћи, Савјет је у поступку утврђивао да ли у конкретном случају постоји могућност примјене изузетка на основу члана 6. став (1) тачка д) Закона који се

односи на државну помоћ која је усклађена са правилом *de minimis*, у складу са чланом 2. тачка ц) Закона и у складу са одредбама Уредбе о условима и поступку за додјелу помоћи мале вриједности - *de minimis* помоћи.

Да би се на државну помоћ која је у облику субвенције индиректно додијелена купцима (потрошачима) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона могло да примјени изузетка из члана 6. став (1) тачка д) Закона, потребно је испунити услове из Уредбе о условима и поступку за додјелу помоћи мале вриједности - *de minimis* помоћи, којом је, између остalog, прописано да *de minimis* помоћ може да се додијели једном привредном субјекту у Федерацији Босне и Херцеговине у укупном износу до 200.000 евра у протувриједности КМ по средњем курсу Централне банке БиХ на дан додјељивања *de minimis* помоћи током било којег периода од три фискалне године, да је давалац државне помоћи дужан да у писаној форми обавијести корисника о томе да му додјељује *de minimis* државну помоћ, као и о износу помоћи коју додјељује, те да затражи од корисника да га у писаној или електронској форми обавијести о свакој *de minimis* помоћи на коју се примјењује ова уредба или други прописи о *de minimis* помоћи, примљеној током претходне двије фискалне године и у текућој фискалној години, те да давалац *de minimis* помоћи доставља информације о додијељеној *de minimis* помоћи Федералном министарству финансија у року од 15 дана од дана додјеле помоћи.

Савјет је, на основу изјава о примљеним *de minimis* помоћима и другим државним помоћима купца КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона које су достављене у прилогу дописа Министарства комуналне привреде и инфраструктуре Кантоне Сарајево, акт број 27-05-43767/19 од 17. 08. 2020. године, као и података достављених у прилогу Одговора Владе Кантоне Сарајево, акт број 27-05-43767/19 од 19.12.2019. године, у поступку утврдио да наведени привредни субјекти нису примили државну помоћ у 2019. години нити претходне двије фискалне године, изузев предметне субвенције дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево, и то купци из категорије "Велика привреда" у износу од 1.072.420,94 КМ и купци из категорије "Мала привреда" у износу од 332.472,68 КМ, те да је највећи износ субвенције исплаћен из буџета Кантоне Сарајево на име субвенционисања дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево овим категоријама купца добило предузете "Босналијек" д.д. Сарајево, и то износ од 104.460,85 КМ за период од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године, док су субвенционисани износи осталих привредних субјеката далеко мањи.

Из наведених чињеница произлази да је у конкретном случају ријеч о додјели државне помоћи мале вриједности (*de minimis* помоћ), из члана 6. став (1) тачка д) Закона, јер су највећи износ државне помоћи додијељен појединачном кориснику "Босналијек" д.д. Сарајево на име субвенционисања дијела цијене купцима КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорије "Велика привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона, како и укупан износ државне помоћи додијељен купцима из категорије "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона, усклађени са правилом *de minimis*, у складу са чланом 2. тачка ц) Закона и у складу са одредбама Уредбе о условима и поступку за додјелу помоћи мале вриједности - *de minimis* помоћи.

Слиједом наведеног, Савјет је у поступку утврдио да је на државну помоћ садржану у тачки 1. Закључка Владе Кантона Сарајево, која је додијељена индиректно у облику субвенције купцима КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорије "Велика привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона у износу од 1.072.420,94 КМ и купцима из категорије "Мала привреда" који представљају привредне субјекте у смислу члана 2. тачка г) Закона у износу од 332.472,68 КМ, могуће примијенити изузеће из члана 6. став (1) тачка д) Закона које се односи на државну помоћ која је усклађена са правилом *de minimis*, у складу са чланом 2. тачка ц) Закона, односно да је ријеч о дозвољеној државној помоћи.

Савјет је, у складу са наведеним, одлучио као у тачки 1. диспозитива овог рјешења.

Савјет је затим утврђивао да ли државна помоћ у облику субвенције која је додијељена индиректно купцу (потрошачу) КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево из категорије КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево у износу од 2.949.205,23 КМ, а која се односи на субвенционисање дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године за износ повећања, с циљем да се фактурисана цијена према категоријама купца КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево одржи на нивоу до 01. 05. 2019. године, представља државну помоћ из члана 3. став (1) Закона.

Приликом утврђивања да ли државна помоћ, додијељена индиректно у облику субвенције купцу (потрошачу) из категорије КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево у износу од 2.949.205,23 КМ, представља државну помоћ, Савјет је размотрio да ли су испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона, односно да ли је ријеч о трансферу државних средстава; да ли се додјелом предметних средстава кориснику пружа економска предност коју он не би стекао у нормалним тржишним условима, односно путем сопствене ефикасности пословања; да ли се предметна средства додјељују кориснику на селективној основи, односно на селективан начин, чиме се даје предност одређеним привредним субјектима или одређеним привредним секторима; и да ли се додјелом предложених средстава нарушава или постоји опасност од нарушавања конкуренције на тржишту, стављањем у повољнији положај одређених привредних субјеката или производње или трговине одређених производа или пружања одређених услуга у мјери у којој то утиче на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области, односно на трговину између Босне и Херцеговине и ЕУ, Савјет је у поступку утврдио да КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево дјелује искључиво на подручју Кантона Сарајево и има обавезу пружања јавне службе/услуге снабдијевања топлотном енергијом кориснику који се налазе у затвореном систему снабдијевања топлотном енергијом на подручју Кантона Сарајево, те да су производња топлотне енергије, дистрибуционе мреже, котловнице и топлинске подстанице у власништву и надлежности КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево, како је то описано у тачки 3.1. образложења овог рјешења.

Савјет је даље утврдио, узимајући у обзир чињеницу да КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево дјелује искључиво на подручју Кантона Сарајево, да је предметна финансијска помоћ у облику субвенције дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево у износу од 2.949.205,23 КМ строго локалног карактера, односно ограничена је искључиво на подручје Кантона Сарајево и стога се може сматрати да она ни на који начин не нарушава трговину између Босне и Херцеговине и држава чланица Европске уније. Наведени закључак Савјета потврђују и прописи ЕУ из области државне помоћи, где се у тачки 196. Обавјештења Комисије (2016/Ц 262/01) наводи да је Европска комисија у низу одлука сматрала, с обзиром на специфичне околности тих предмета, да мјера има само локални учинак и стога нема учинак на трговину међу државама чланицама и у тим предметима је посебно провјерила да корисник пружа робу или услуге на ограниченом подручју унутар државе чланице и да није вјероватно да ће привући купце из других држава чланица, те да се не може предвидјети да ће мјера имати учинак који би био већи од маргиналног на услове прекограницчких улагања или пословног настана.

Дакле, несумњиво је утврђено да предметна субвенција КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево нема учинак на трговину између БиХ и ЕУ, односно не утиче на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области, јер наведено предузеће дјелује искључиво на подручју Кантона Сарајево и не постоји могућност да привуче друге купце из ЕУ, а због чињенице да су дистрибуционе мреже, котловнице и топлинске подстанице на подручју Кантона Сарајево у власништву и надлежности КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево, *de facto* не постоји ни могућност да

Даље, Савјет је у поступку утврдио да је и трећи услов из члана 3. став (1) Закона испуњен. Наиме, да би овај услов био испуњен, потребно је утврдити да се додјелом државне помоћи стављају у повољнији положај одређени привредни субјекти, одређени сектори привреде или производња/трговина одређених производа. У конкретном случају Савјет је утврдио да је Влада Кантона Сарајево предметна финансијска средства у облику субвенције, сходно тачки 1. Закључка Владе Кантона Сарајево, додијелила КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево и другим привредним субјектима из категорија "Велика привреда" и "Мала привреда" на селективној основи, односно на селективан начин, јер је предметном додјелом дата предност само привредним субјектима који у свом пословању користе гас као енергент.

Што се тиче четвртог услова из члана 3. став (1) Закона, који се односи на нарушување и постојање опасности од нарушувања конкуренције на тржишту, стављањем у повољнији положај одређених привредних субјеката или производње или трговине одређених производа или пружања одређених услуга у мјери у којој то утиче на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области, односно на трговину између Босне и Херцеговине и ЕУ, Савјет је у поступку утврдио да КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево дјелује искључиво на подручју Кантона Сарајево и има обавезу пружања јавне службе/услуге снабдијевања топлотном енергијом кориснику који се налазе у затвореном систему снабдијевања топлотном енергијом на подручју Кантона Сарајево, те да су производња топлотне енергије, дистрибуционе мреже, котловнице и топлинске подстанице у власништву и надлежности КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево, како је то описано у тачки 3.1. образложења овог рјешења.

Савјет је даље утврдио, узимајући у обзир чињеницу да КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево дјелује искључиво на подручју Кантона Сарајево, да је предметна финансијска помоћ у облику субвенције дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. године КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево у износу од 2.949.205,23 КМ строго локалног карактера, односно ограничена је искључиво на подручје Кантона Сарајево и стога се може сматрати да она ни на који начин не нарушава трговину између Босне и Херцеговине и држава чланица Европске уније. Наведени закључак Савјета потврђују и прописи ЕУ из области државне помоћи, где се у тачки 196. Обавјештења Комисије (2016/Ц 262/01) наводи да је Европска комисија у низу одлука сматрала, с обзиром на специфичне околности тих предмета, да мјера има само локални учинак и стога нема учинак на трговину међу државама чланицама и у тим предметима је посебно провјерила да корисник пружа робу или услуге на ограниченом подручју унутар државе чланице и да није вјероватно да ће привући купце из других држава чланица, те да се не може предвидјети да ће мјера имати учинак који би био већи од маргиналног на услове прекограницчких улагања или пословног настана.

Дакле, несумњиво је утврђено да предметна субвенција КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево нема учинак на трговину између БиХ и ЕУ, односно не утиче на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области, јер наведено предузеће дјелује искључиво на подручју Кантона Сарајево и не постоји могућност да привуче друге купце из ЕУ, а због чињенице да су дистрибуционе мреже, котловнице и топлинске подстанице на подручју Кантона Сарајево у власништву и надлежности КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево, *de facto* не постоји ни могућност да

друго предузеће пружа предметну услугу снабдијевања топлотном енергијом на подручју Кантона Сарајево.

Сходно наведеном, Савјет је у поступку утврдио да финансијска средства у облику субвенције која су додијелена индиректно купцу (потрошачу) из категорије КЈКП "Топлане - Сарајево" д.о.о. Сарајево у износу од 2.949.205,23 KM, а која се односе на субвенционисање дијела цијене КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево у периоду од 01. 09. 2019. до 31.12.2019. за износ повећања, с циљем да се фактурисана цијена према категоријама купаца КЈКП "Сарајевогас" д.о.о. Сарајево одржи на нивоу до 01. 05. 2019. године, не представљају државну помоћ у смислу Закона, јер нису испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона који морaju да буду кумулативно испуњени да би се одређена мјера квалификовала као државна помоћ, односно додјелом средстава не утиче се на испуњавање међународих обавеза Босне и Херцеговине из ове области, односно не утиче на трговину између БиХ и ЕУ.

У складу са наведеним, Савјет је одлучио као у тачки 2. диспозитива овог рјешења.

Упутство о правном лијеку:

Ово рјешење је коначно у управном поступку и против њега није дозвољена жалба.

Незадовољна страна може да покрене управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема овог рјешења.

Број УП/И 03-26-1-47-2/20

30. октобра 2020. године

Источно Сарајево

Предсједавајући

Савјета за државну помоћ БиХ

Ченан Селимбеговић, с. р.

На основу члана 12. stav (7) Zakona o систему државне помоći u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/12) i člana 193. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), rješavajući u postupku *ex post* kontrole usklađenosti државне помоći pokrenutom po službenoj dužnosti, a u vezi s dodjelom државне помоći u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, sadržane u Zaključku Vlade Kantona Sarajevo za prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog gasa u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine, Vijeće za државну помоć Bosne i Hercegovine na 101. sjednici, održanoj 30. oktobra 2020. године, donijelo je sljedeće

RJEŠENJE

- Odobrava se *ex post* (naknadno) државна помоć sadržana u тачки 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. године, која је indirektно додијелена u obliku subvencije kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz категорије "Velika privreda" који представљају привредне subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona o систему државне помоći u Bosni i Hercegovini u iznosu od 1.072.420,94 KM i kupcima iz категорије "Mala privreda" који представљају привредне subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona o систему државне помоći u Bosni i Hercegovini u iznosu od 332.472,68 KM, jer je u skladu sa Zakonom o систему државне помоći u Bosni i Hercegovini.
- Utvrđuje se da државна помоć sadržana u тачки 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. године, која је indirektно додијелена u obliku subvencije kupcu (potrošaču) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz категорије KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, ne представља државну помоћ u smislu Zakona o систему државне помоћи u Bosni i Hercegovini.

- Ovo rješenje bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Pokretanje postupka

Vijeće za državnu помоć Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Vijeće) zaprimilo je 9.7.2019. године путем službenог e-maila Vijeća info. @szdp.gov.ba dopis Sekretarijata Energetske zajednice, broj BH-MIN/O/jko/06/09-07-2019 od 9.7.2019. године, koji je naslovljen na Владу Kantona Sarajevo, dok su u kopiji navedeni: Vijeće, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i BH-Gas Sarajevo.

U predmetnom dopisu navedeno je da je Sekretariat Energetske zajednice zaprimio prigovor o neusklađenosti mjeru, čiji je cilj prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog gasa, sadržanih u Zaključku Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-23449/19, i Zaključku Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. године, s *acquisem* Energetske zajednice, odnosno članom 18. Ugovora o uspostavljanju Energetske zajednice ("Službeni glasnik BiH", broj 5/08 - izdanie međunarodni ugovori) koji sadrži opću zabranu bilo koje javne помоći koja narušava ili prijeti da naruši konkurenčiju favoriziranjem određenih preduzeća ili određenih energetskih resursa, te da su navedeni slučaj registrirali pod brojem ECS-7/19. U istom dopisu postavlja se pitanje Влади Kantona Sarajevo da li su konsultirali i obavijestili Vijeće u skladu sa Zakonom o sistemu државне помоći u BiH (u dalnjem tekstu: Zakon) u vezi s ovim mjerama i sugerira da, ako nisu, to što prije učine kako bi izbjegli da se државна помоћ sadržana u navedenim odlukama проглаши nezakonitom. Na kraju dopisa poziva se Влада Kantona Sarajevo da dostavi odgovor Sekretarijatu Energetske zajednice do 22.7.2019. godine.

O navedenim zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo Vijeće je obaviješteno 28.6.2019. године путем e-maila koji je uputio Almir Bećarević pod naslovom "Prijava nezakonito dodijeljene државне помоći".

Vijeće je ostvarilo uvid u sadržaj navedenih zaključaka Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo, putem službene internetske stranice Skupštine Kantona Sarajevo www.skupstina.ks.gov.ba, i na 86. sjednici, održanoj 18.7.2019. године, nakon njihove analize zaključio da se mjere sadržane u predmetnim zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo potencijalno mogu smatrati државном помоћи, u skladu s članom 3. stav (1) Zakona, te da oni predstavljaju pravni osnov za dodjelu potencijalne државне помоћи, a da je u konkretnom slučaju Влада Kantona Sarajevo davalac државне помоћи s obzirom na то да ће се subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo vršiti iz budžeta Kantona.

Shodno navedenom, Vijeće se obratilo Влади Kantona Sarajevo Zahtjevom za podnošење prijave државне помоћи, akt број 03-26-5-96-1/19 od 22.7.2019. године.

S obzirom na то да Влада Kantona Sarajevo nije postupila po Zahtjevu za prijavu државне помоћи, Vijeće je uputilo Urgenciju za postupanje по Zahtjevu за подношење пријаве државне помоћи, akt број 03-26-5-96-2/19 od 25.9.2019. године.

Budući da Влада Kantona Sarajevo nije postupila po navedenoj urgenciji, Vijeće je na 90. sjednici, održanoj 22.11.2019. године, domjelo zaključak o pokretanju istrage по službenoj dužnosti, u skladu s članom 10. stav (2) Zakona, u vezi s dodjelom државне помоћи od Владе Kantona Sarajevo, s obzirom на то да постоji dovoljno indikacija да је она nezakonito dodijeljena. На истој sjednici Vijeće je donijelo zaključak да се obrati Federalnom ministarstvu finansija, као органу за provođenje Zakona, с ciljem dobivanja određenih informacija о predmetnoj државној помоћи, te uputilo Zahtjev Влади Kantona

Sarajevo za dostavljanje kompletne dokumentacije u vezi s dodjelom predmetne državne pomoći sadržane u zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Federalno ministarstvo finansija je 9.12.2019. godine dostavilo Vijeću Očitovanje, akt broj 06-14-3-4-9438/19 od 3.12.2019. godine, u kome stoji da navedeno ministarstvo nije zaprimilo od Vlade Kantona Sarajevo prijavu za odobrenje državne pomoći sadržane u predmetnim zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo je 3.3.2020. godine Vijeću dostavilo Odgovor na Zahtjev za prijavu državne pomoći i dostavljanje dokumentacije koja se odnosi na njenu dodjelu, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, u kome je navedeno da KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo ne narušava konkureniju na tržištu jer je jedini privredni subjekat koji je registriran za obavljanje djelatnosti distribucije prirodnog gasa u Kantonu Sarajevo, koja je od javnog interesa, te da se samim tim oblik subvencioniranja sadržan u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine, i tački 1. Zaključka Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-23449/19 od 10.6.2019. godine, ne može smatrati državnom pomoći shodno članu 3. stav (1) Zakona.

U prilogu navedenog odgovora dostavljeni su i sljedeći dokumenti:

- Odgovor KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo na Zahtjev za podnošenje prijave državne pomoći, akt broj 0101-08-259/20 od 3.2.2019. godine, i
- Rješenje Općinskog suda u Sarajevu o upisu u sudski registar KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, akt broj 065-0-Reg-19-005050 od 21.11.2019. godine.

Vijeće se obratio Vladi Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstvu komunalne privrede i infrastrukture, Zahtjevom za dostavljanje dodatne dokumentacije, akt broj 03-26-5-96-8/19 od 26. 5. 2020. godine, koja se odnosi na podatke o iznosu subvencioniranog dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za svakog pojedinačnog privrednog subjekta (kupca/potrošača) iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda".

Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo je 22.6.2020. godine Vijeću dostavilo Odgovor na Zahtjev za dostavljanje dokumentacije, akt broj 27-05-43767/19 od 18.6.2020. godine, u čijem prilogu je dostavljen dopis KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s podacima o iznosu subvencije za kupce iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" u elektronskoj formi (CD).

Dana 21.8.2020. godine Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo dostavilo je dopunu dokumentacije, akt broj 27-05-43767/19 od 17.8.2020. godine, u čijem prilogu je dostavljen dopis KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo. U prilogu dopisa dostavljene su izjave o primljениm de minimis pomoćima i drugim državnim pomoćima kupaca iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona iz kojih proizlazi da navedeni privredni subjekti nisu primili državnu pomoć u 2019. godini niti prethodne dvije fiskalne godine, izuzev predmetne subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo.

2. Primjenjeni propisi

Osim Zakona, Vijeće je u postupku primijenilo odredbe Uredbe o uslovima i postupku za dodjelu pomoći male vrijednosti - *de minimis* pomoći ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/18) (u dalnjem tekstu: Uredba), Uredbe o namjeni, kriterijima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/18), Zakona o

komunalnim djelatnostima ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 14/16, 43/16, 10/17 - ispr., 19/17, 20/18 i 22/19), Uredbe o organizaciji i regulaciji sektora gasne privrede ("Službene novine Federacije BiH", broj 83/07), Uredbe o općim uslovima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 22/16), te u svrhu poređenja propisa Evropske unije iz oblasti državne pomoći.

U skladu s odredbom člana 4. stav (1) Uredbe o namjeni, kriterijima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Federaciji BiH kojom je propisano da se državna pomoć dodjeljuje ako program ili pojedinačni projekat državne pomoći zadovoljava uslove iz ove uredbe i člana 71. stav 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 5/08 - izdanie međunarodni ugovori) (u dalnjem tekstu: SSP), Vijeće je obavezano da prilikom ocjene zahtjeva za dodjelu državne pomoći primjenjuje ne samo pravo BiH nego da na odgovarajući način primjeni i kriterije i uslove koji proizlaze iz primjene konkurenčijskih pravila važećih u Zajednici i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice. Osim Uredbom o namjeni, kriterijima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Federaciji BiH, obaveza primjene navedenih kriterija i uslova Vijeću je propisana odredbom člana 71. stav 1. tačka c) SSP-a koji glasi: Konkurenčija i druge ekonomske odredbe "1. Sljedeće je nespojivo s propisnim funkcioniranjem ovog sporazuma, u mjeri u kojoj može uticati na trgovinu između Zajednice i Bosne i Hercegovine: (c) svaka državna pomoć kojom se narušava ili prijeti narušavanju konkurenčije davanjem prednosti određenim preduzećima ili određenim proizvodima", te stavom 2. istog člana koji glasi: "2. Svaka praksa suprotna ovom članu ocjenjivat će se na osnovu kriterija koji proizlaze iz primjene konkurenčijskih pravila važećih u Zajednici, posebno čl. 81, 82, 86. i 87. Ugovora o osnivanju Evropske zajednice (u dalnjem tekstu: Ugovor o EZ) i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice."

Kako odredbama Zakona i Uredbe o namjeni, kriterijima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Federaciji BiH nisu detaljno obrazloženi kriteriji i uslovi iz pojma/definicije državne pomoći, Vijeće je u konkretnom slučaju, u svrhu poređenja, shodno članu 71. stav 2. SSP-a, uzelo u obzir i sljedeći propis Evropske unije:

- Obaveštenje Komisije o pojmu državne pomoći iz člana 107. stav 1. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije ("Službeni list Evropske unije", serija C, broj 262/1, 19.7.2016) [u dalnjem tekstu: Obaveštenje Komisije (2016/C 262/01)].

3. Utvrđivanje činjenica

Na osnovu prikupljenih i dostavljenih podataka, Vijeće je u postupku utvrdilo sljedeće:

Pravni osnov za dodjelu predmetne državne pomoći u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo za prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog gasa u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine sadržan je u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine (u dalnjem tekstu: Zaključak Vlade Kantona Sarajevo) i u tački 1. Zaključka Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-23449/19.

Naime, Vlada Kantona Sarajevo je na 23. sjednici, održanoj 10.6.2019. godine, donijela predmetni zaključak, kojim je predložila kratkoročne mjere s ciljem prevazilaženja posljedica poskupljenja cijene prirodnog gasa, a Skupština Kantona Sarajevo prihvatiла je navedene mjere na sjednici održanoj 10.6.2019. godine i donijela zaključak kojim prihvata zaključak koji je predložila Vlada Kantona Sarajevo s ciljem prevazilaženja posljedica poskupljenja cijene prirodnog gasa.

U skladu s tačkom 1. navedenog zaključka, Vlada Kantona Sarajevo obavezala se da će Kanton Sarajevo subvencionirati dio cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na nivou do 1.5.2019. godine.

U obrazloženju predmetnog zaključka Vlade Kantona Sarajevo navedeno je da je razlog za njegovo donošenje prevazilaženje posljedica povećanja cijene gasa za 29,9% od preduzeća "BH-Gas" d.o.o. Sarajevo koje je jedini snabdjevač gasom tarifnih kupaca koji obavlaju javnu uslugu snabdijevanja u Federaciji BiH i koji regulira cijenu za snabdijevanje gasom tarifnih kupaca uz saglasnost Vlade Federacije BiH. Naime, Vlada Federacije BiH je na 177. sjednici, održanoj 25. 4. 2019. godine, donijela Odluku o davanju saglasnosti na veleprodajnu cijenu prirodnog gasa ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/19) za distributivna privredna društva na području Federacije Bosne i Hercegovine, počevši od 1.5.2019. godine, koja iznosi 640,00 KM/100 Sm³, odnosno 0,640 KM/Sm³ (t=150C, p=1.01325 bar, važeći uslovi za Bosnu i Hercegovinu), donja toplotna vrijednost prirodnog gasa (Hd=34.075 KJ/Sm³).

Vijeće je utvrdilo da u sektoru gasa problem predstavlja neuredena pravna regulativa ove oblasti na području Federacije Bosne i Hercegovine, jer ne postoji zakon o gasu na nivou Bosne i Hercegovine, dok je na području Federacije BiH ova oblast regulirana Uredbom o organizaciji i regulaciji sektora gasne privrede, koju je donijela Vlada Federacije BiH u oktobru 2007. godine. Međutim, nikada nije uspostavljena agencija kao nezavisni regulator energetskih djelatnosti i reguliranje cijene prirodnog gasa za tarifne kupce iz st. 1. i 2. člana 31. navedene uredbe zasniva se na cijeni nafta i naftnih derivata na svjetskom tržištu, kao polazne osnove za kalkulaciju, definiranih perioda isporuke, odnosa planiranih količina i realiziranih količina gasa, sezonski ili dnevne dinamike isporuke tarifnim kupcima, odnosa ugovorenog i isporučenog kvaliteta gasa kao i ostalih kalkulativnih elemenata cijene isporučenog gasa.

Također, u obrazloženju predmetnog zaključka Vlade Kantona Sarajevo navedeno je da je cilj Vlade Kantona Sarajevo da kratkoročnim mjerama sadržanim u navedenom zaključku zadrži cijenu prirodnog gasa prema krajnjim korisnicima u Kantonu Sarajevo na nivou prije povećanja nabavne cijene, te je odlučeno da Kanton Sarajevo osigura razliku sredstava do iznosa za koji je cijena uvećana, a u skladu s članom 22. Zakona o komunalnim djelatnostima. Nevedenim članom propisano je da visinu cijene i način plaćanja komunalne usluge predlaže davalac usluge, na osnovu detaljne kalkulacije, te da validnost kalkulacije i konačan prijedlog visine cijene komunalnih usluga utvrđuje nezavisno stručno tijelo Vlade Kantona, grada, odnosno općine, a stvarnu cijenu komunalnih usluga određuje i usvaja Vlada Kantona, gradsko, odnosno općinsko vijeće, u skladu s nadležnostima iz čl. 7, 8. i 9. ovog zakona. Odredbama st. 6. i 7. člana 22. Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da ukoliko se cijena usluge utvrdi u nižem iznosu od stvarne cijene koštanja, razliku sredstava nadoknaditi će Kanton, Grad, odnosno općina, te da se cijena komunalne usluge za pruženu komunalnu uslugu plaća davaocu komunalne usluge. U konkretnom slučaju davalac komunalne usluge snabdijevanja prirodnim gasom u Kantonu Sarajevo je KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, kome je, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima, povjerenio obavljanje djelatnosti snabdijevanja prirodnim gasom putem centralnog gasnog sistema i ujedno je i trenutno jedino preduzeće koje je registrirano za obavljanje navedene djelatnosti u Kantonu Sarajevo.

U Odgovoru Vlade Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo na Zahtjev za prijavu državne pomoći i dostavljanje dokumentacije,

akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, navedeni su podaci o iznosu subvencioniranog dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za kupce (potrošače) iz kategorija "Velika privreda", "Mala privreda", "Domaćinstva" i KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, koji je subvencionirala Vlada Kantona Sarajevo u skladu s tačkom 1. Zaključka, akt broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine.

Prema istom odgovoru, ukupan iznos koji je subvencionirala Vlada Kantona Sarajevo za navedeni period iz budžeta Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 je 7.535.508,75 KM, raspoređen na sljedeće kategorije kupaca:

- Velika privreda: 1.868.254,95 KM,
- Mala privreda: 332.472,68 KM,
- Domaćinstva: 2.385.575,89 KM,
- KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo: 2.949.205,23 KM.

3.1. Utvrđivanje korisnika državne pomoći

Prije donošenja odluke u predmetnom slučaju, Vijeće je najprije utvrdilo ko je korisnik državne pomoći sadržane u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, u smislu člana 3. stav (3) Zakona. Shodno odredbi člana 3. stav (3) Zakona kojom je propisano da su korisnici državne pomoći, u smislu ovog zakona, privredni subjekti koji obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga, Vijeće je najprije utvrdilo da kupci iz kategorije "Domaćinstva" ne predstavljaju korisnika državne pomoći u smislu člana 3. stav (3) Zakona, s obzirom na to da ne obavljaju ekonomsku/privrednu aktivnost, te da subvencionirani dio cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za kupce (potrošače) iz kategorije "Domaćinstva" u iznosu od 2.385.575,89 KM ne predstavlja državnu pomoć iz člana 3. stav (1) Zakona.

Shodno utvrđenim činjenicama, Vijeće je utvrdilo da je u konkretnom slučaju Vlada Kantona Sarajevo putem Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo davalac državne pomoći s obzirom na to da se subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo vršilo iz budžeta Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027, dok su korisnici državne pomoći, shodno članu 3. stav (3) Zakona, kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona i koji obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga.

Naime, kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona u konkretnom slučaju su korisnici državne pomoći koja im se dodjeljuje indirektno, jer im se fakturira niža cijena gasa koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a preostalu razliku u odnosu na višu važeću tarifu plaća Vlada Kantona Sarajevo direktno dobavljaču KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo. Na ovaj način kupci koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona stiču ekonomsku prednost u odnosu na konkurenate na tržištu koji u svom poslovanju ne koriste gas kao emergent.

Iako je utvrđeno da je Vlada Kantona Sarajevo uplatila finansijska sredstva u obliku subvencije iz budžeta Kantona Sarajevo na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, a koji predstavlja privrednog subjekta u smislu člana 2. tačka g) Zakona, Vijeće je u postupku utvrdilo da u konkretnom slučaju KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo nije korisnik državne pomoći u smislu člana 3. stav (3) Zakona, jer dodjelom predmetnih sredstava nije stekao ekonomsku prednost koju ne bi

mogao ostvariti u normalnim tržišnim uslovima, odnosno putem vlastite efikasnosti poslovanja i bez intervencije države, te samim tim nisu ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi određena mjeru predstavljala državnu pomoć. U skladu s tačkom 67. Obavještenja Komisije (2016/C 262/01), prednost je prisutna kad god se finansijska situacija preduzetnika poboljša kao rezultat intervencije države u uslovima koji se razlikuju od uobičajenih tržišnih uslova. Da bi se to procijenilo, finansijsku situaciju preduzetnika nakon uvođenja mjere treba uporediti s finansijskom situacijom u kojoj bi bio da mjera nije preuzeta.

Uzimajući u obzir navedeno, Vijeće je u postupku utvrdilo da se finansijska situacija KJKP "Sarajevagas" d.o.o. Sarajevo nije poboljšala dodjelom predmetne subvencije, odnosno da preuzeće nije steklo ekonomsku prednost, jer je ona dodijeljena s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevagas" d.o.o. Sarajevo održi na nivou do 1.5.2019. godine na način da KJKP "Sarajevagas" d.o.o. Sarajevo svojim kupcima fakturira cijenu isporuke gasa po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po zvaničnoj tarifi, a da se razlika u cijeni između tarife na snazi i tarife važeće do 1.5.2019. godine pokrije predmetnim subvencijama iz budžeta Kantona Sarajevo. Dakle, u konkretnom slučaju prednost se daje kupcima, jer im se fakturira niža cijena gasa koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a preostalu razliku u odnosu na višu važeću tarifu plaća Vlada Kantona Sarajevo direktno dobavljaču KJKP "Sarajevagas" d.o.o. Sarajevo kako ne bi negativno poslovalo, jer nije fakturirao kupcima cijenu gasa po važećoj tarifi, nego po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine.

Dalje, Vijeće je u postupku utvrdilo da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u konkretnom slučaju jeste korisnik državne pomoći u smislu člana 3. stav (3) Zakona, jer predstavlja privrednog subjekta u smislu člana 2. tačka g) Zakona.

Naiče, privredni subjekat KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo je privredno društvo koje egzistira od 1977. godine kao javno komunalno preuzeće nad kojim je nadležnost Kantona Sarajevo uspostavljena tako što je, na osnovu čl. 4. i 26. stav (1) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 7/96, 10/96, 20/98 i 4/01) i člana 2. stav (2) Zakona o upravljanju privrednim društvima u nadležnosti Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 8/01), Vlada Kantona Sarajevo na 55. sjednici, održanoj 15. juna 2001. godine, donijela Odluku o utvrđivanju liste privrednih društava kojima upravlja ili u čijem upravljanju učestvuje Kanton ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 15/01), te je 2005. godine donesena Odluka o uskladivanju statusa Kantonalnog javnog komunalnog preuzeća za proizvodnju i distribuciju toplotne energije "Toplane - Sarajevo" sa Zakonom o javnim preuzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 30/05).

Vlada Kantona Sarajevo je u okviru nadležnosti predviđenih Ustavom Kantona Sarajevo, a u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima i Uredbom o općim uslovima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije, povjerila KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo obavljanje komunalne djelatnosti proizvodnje i distribucije toplotne energije u Kantunu Sarajevo kao javne službe/usluge. Shodno članu 5. Zakona o komunalnim djelatnostima, komunalne djelatnosti su od javnog interesa i obavljaju se kao javne službe/usluge, a pod pojmom javne službe/usluge u komunalnim djelatnostima podrazumijevaju se komunalne djelatnosti iz člana 3. navedenog zakona u koje, između ostalog, spada i snabdijevanje toplotnom energijom i koje kao općekorisne djelatnosti predstavljaju sistemsku cjelinu organiziranja i vršenja putem državnih službi, jedinica lokalne samouprave, te za to posebno organiziranih

samostalnih organizacija koje su prihvocene, podržavane i kontrolirane od državne zajednice.

Shodno članu 7. Zakona o komunalnim djelatnostima, Kanton Sarajevo osigurava obavljanje komunalne djelatnosti snabdijevanja toplotnom energijom putem KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo kome je, shodno članu 10. navedenog zakona, povjereni obavljanje navedene komunalne djelatnosti kao javne službe/usluge.

Članom 22. Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da stvarnu cijenu komunalnih usluga određuje i usvaja Vlada Kantona, gradsko, odnosno općinsko vijeće, u skladu s nadležnostima iz čl. 7, 8. i 9. ovog zakona. Vlada Kantona Sarajevo je na 53. sjednici, na prijedlog Nadzornog odbora KJKP "Toplane - Sarajevo" (Odluka broj 01-02-02/16 od 25. jula 2016. godine), donijela Odluku o usvajanju Tarifnog sistema davaoca usluge KJKP "Toplane - Sarajevo", broj 02-05-25151-10/16 od 15.8.2016. godine.

Iz navedenog Vijeće je u postupku utvrdilo da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo i ima obavezu pružanja javne službe/usluge snabdijevanja toplotnom energijom korisnika koji se nalaze u zatvorenom sistemu snabdijevanja toplotnom energijom na području Kantona Sarajevo, te da su proizvodnja toplotne energije, distribucijske mreže, kotlovnice i toplinske podstanice u vlasništvu i nadležnosti KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo.

Također, bitno je istaći da zbog neuređenosti legislative iz ove oblasti možemo smatrati da tržište na kome djeluje KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo nije liberalizirano. Naime, poseban problem u oblasti proizvodnje i distribucije toplotne energije u BiH, kao i u Federaciji BiH, predstavlja činjenica da još uvijek nije potpuno uredena legislativa u ovoj oblasti, kao i u cijelom energetskom sektoru općenito, jer ne postoji zakon o toplotnoj energiji u Federaciji BiH kojim bi se riješio značajan broj postojećih pravnih nedorečenosti u ovom sektoru. Većina kompanija koje se bave proizvodnjom i/ili isporukom toplotne energije u FBiH trenutno rade na osnovu propisa u kantonima u kojim obavljaju svoju djelatnost, što dovodi do različitih standarda pružanja usluga.

Na kraju, Vijeće je utvrdilo da kupci iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda", koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona i koji obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga, predstavljaju korisnika državne pomoći u smislu člana 3. stav (3) Zakona.

Uvidom u podatke sadržane u prilogu Odgovora Vlade Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-4376/19 od 19.12.2019. godine, Vijeće je utvrdilo da najveći dio kupaca iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" ne predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona, jer ne obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga (organi vlasti: ministarstva, općine, agencije, obrazovne ustanove - od predškolskog do visokog obrazovanja, vjerske zajednice, humanitarna udruženja itd), te samim tim ne predstavljaju korisnike državne pomoći u smislu člana 3. stav (3) Zakona i na njihovo finansiranje se ne primjenjuje Zakon.

Shodno navedenom, i značajan dio sredstava od ukupnog iznosa od 2.200.727,63 KM uplaćen iz budžeta Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevagas" d.o.o. Sarajevo kupcima iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" ne predstavlja državnu pomoć iz člana 3. stav (1) Zakona. Naime, analizom dostavljenih podataka o dodijeljenim subvencijama utvrđeno je da od ukupnog iznosa od 1.868.254,95 KM uplaćenog na ime subvencije dijela cijene kupcima iz kategorije "Velika privreda", 795.834,01 KM dodijeljeno je

kupcima koji ne predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona i koji ne mogu biti korisnici državne pomoći u smislu Zakona, dok je preostali iznos od 1.072.420,94 KM dodijeljen korisnicima državne pomoći, tj. kupcima koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona.

Analizom dostavljenih podataka utvrđeno je da je najveći pojedinačni iznos subvencije, isplaćen iz budžeta Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo kupcima iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona i koji obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga, te KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo. Navedeni kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo na taj način stiču ekonomsku prednost u odnosu na konkurenca na tržištu, koji u svom poslovanju ne koriste gas kao energent, jer im se fakturira cijena isporučenog gasa po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša.

Analizom dostavljenih podataka utvrđeno je da je najveći pojedinačni iznos subvencije, isplaćen iz budžeta Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo kupcima iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona i koji obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga, te KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo. Navedeni kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo na taj način stiču ekonomsku prednost u odnosu na konkurenca na tržištu, koji u svom poslovanju ne koriste gas kao energent, jer im se fakturira cijena isporučenog gasa po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša.

Navedeni podaci potkrijepljeni su izjavama o primljenim *de minimis* pomoćiima i drugim državnim pomoćiima kupaca iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona iz kojih proizlazi da navedeni privredni subjekti nisu primili državnu pomoć u 2019. godini niti prethodne dvije fiskalne godine, izuzev predmetne subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo. Navedene izjave dostavljene su u prilogu dopisa KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, a koji je dostavljen u prilogu akta Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, broj 27-05-43767/19 od 17.8.2020. godine.

4. Donošenje odluke

Vijeće je u postupku *ex post* kontrole usklađenosti državne pomoći s propisima o državnoj pomoći, pokrenutom po službenoj dužnosti shodno članu 10. stav (2) Zakona, na 101. sjednici, održanoj 30. oktobra 2020. godine, razmatralo dodjelu državne pomoći u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, sadržane u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo za prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog gasa u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine. Prilikom donošenja odluke Vijeće je uzelo u obzir cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju, kao i dokumentaciju pribavljenu po službenoj dužnosti.

S obzirom na to da je u Odgovoru Vlade Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, navedeno da je Vlada Kantona Sarajevo putem Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo izvršila prijenos finansijskih sredstava u iznosu od 7.535.508,75 KM u obliku subvencije iz budžeta Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s ciljem subvencioniranja dijela cijene kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, Vijeće je provelo postupak *ex post* (naknadnog) odobrenja, u skladu s članom 12. stav (7) Zakona.

Vijeće je u postupku utvrdilo da u predmetnom slučaju KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo nije korisnik državne pomoći, u smislu člana 3. stav (3) Zakona, iako je dobio direktnе subvencije iz budžeta Kantona Sarajevo, jer njihovom dodjelom nije stekao ekonomsku prednost koju ne bi mogao ostvariti u normalnim tržišnim uslovima, odnosno putem vlastite efikasnosti poslovanja i bez intervencije države, te samim tim nisu ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona, koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi odredena mjera predstavljala državnu pomoć, kako je to detaljnije opisano u tački 3.1. obrazloženja ovog rješenja, nego su korisnici državne pomoći kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz

kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona i koji obavljaju privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga, te KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo. Navedeni kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo na taj način stiču ekonomsku prednost u odnosu na konkurenca na tržištu, koji u svom poslovanju ne koriste gas kao energent, jer im se fakturira cijena isporučenog gasa po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša.

Shodno navedenom, Vijeće je prvenstveno tokom postupka trebalo utvrditi da li državna pomoć sadržana u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, dodijeljena u obliku subvencije indirektno kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Velika privreda" u iznosu od 1.072.420,94 KM i "Mala privreda" u iznosu od 332.472,68 KM koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona, a koja se odnosi na subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na nivou do 1.5.2019. godine, predstavlja državnu pomoć iz člana 3. stav (1) Zakona.

Prilikom utvrđivanja da li državna pomoć, dodijeljena indirektno u obliku subvencije kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona, predstavlja državnu pomoć, Vijeće je razmotrilo da li su ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona, odnosno da li je riječ o transferu državnih sredstava; da li se dodjelom predmetnih sredstava korisniku pruža ekonomski prednost koju on ne bi stekao u normalnim tržišnim uslovima, odnosno putem vlastite efikasnosti poslovanja; da li se predmetna sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi, odnosno na selektivan način, čime se daje prednost određenim privrednim subjektima ili određenim privrednim sektorima; i da li se dodjelom predloženih sredstava narušava ili postoji opasnost od narušavanja konkurenčije na tržištu, stavljanjem u povoljniji položaj određenih privrednih subjekata ili proizvodnje ili trgovine određenih proizvoda ili pružanja određenih usluga u mjeri u kojoj to utiče na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU.

Vijeće je u konkretnom slučaju utvrdilo da dodijeljena finansijska sredstva u obliku subvencije kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona predstavljaju državnu pomoć, jer su ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona. Naime, riječ je o transferu sredstava iz budžeta Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 koja su uplaćena na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s ciljem da se subvencionira dio cijene kupcima iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda", odnosno da im se fakturira isporuka gasa po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša, zatim sredstva donose ekonomsku prednost koju korisnici ne bi mogli ostvariti u normalnim tržišnim uslovima, odnosno putem vlastite efikasnosti poslovanja, sredstva se dodjeljuju na selektivnoj osnovi, te se predmetnom dodjelom narušava i postoji mogućnost narušavanja konkurenčije na tržištu, stavljanjem u povoljniji položaj privrednih subjekata koji koriste gas kao energent u mjeri u kojoj to utiče na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU.

S obzirom na to da sredstva dodijeljena indirektno kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona u obliku subvencije predstavljaju državnu pomoć, a članom 5. stav (1) Zakona propisuje se opća zabrana dodjele državne pomoći koja narušava ili prijeti da naruši tržišnu konkureniju davanjem prednosti određenim privrednim subjektima, proizvodnji ili trgovini određenih proizvoda ili pružanju određenih usluga u mjeri u kojoj to može uticati na ispunjavanje obaveza Bosne i Hercegovine iz međunarodnih sporazuma, dok su članom 6. stav (1) Zakona propisana izuzeća od opće zabrane, odnosno dozvoljene državne pomoći, Vijeće je u postupku utvrdilo da li u konkretnom slučaju postoji mogućnost primjene izuzeća na osnovu člana 6. stav (1) tačka d) Zakona koji se odnosi na državnu pomoć koja je uskladena s pravilom *de minimis*, u skladu s članom 2. tačka c) Zakona i u skladu s odredbama Uredbe o uslovima i postupku za dodjelu pomoći male vrijednosti - *de minimis* pomoći.

Da bi se na državnu pomoć koja je u obliku subvencije indirektno dodijeljena kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona moglo primijeniti izuzeće iz člana 6. stav (1) tačka d) Zakona, potrebno je ispuniti uslove iz Uredbe o uslovima i postupku za dodjelu pomoći male vrijednosti - *de minimis* pomoći, kojom je, između ostalog, propisano da se *de minimis* pomoć može dodijeliti jednom privrednom subjektu u Federaciji Bosne i Hercegovine u ukupnom iznosu do 200.000 eura u protuvrijednosti KM po srednjem kursu Centralne banke BiH na dan dodjeljivanja *de minimis* pomoći tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine, da je davalac državne pomoći dužan u pisanoj formi obavijestiti korisnika o tome da mu dodjeljuje *de minimis* državnu pomoć, kao i o iznosu pomoći koju dodjeljuje, te zatražiti od korisnika da ga u pisanoj ili elektronskoj formi obavijesti o svakoj *de minimis* pomoći na koju se primjenjuje ova uredba ili drugi propisi o *de minimis* pomoći, primljenoj tokom prethodne dvije fiskalne godine i u tekućoj fiskalnoj godini, te da davalac *de minimis* pomoći dostavlja informacije o dodijeljenoj *de minimis* pomoći Federalnom ministarstvu finansija u roku od 15 dana od dana dodjele pomoći.

Vijeće je, na osnovu izjava o primljenim *de minimis* pomoćima i drugim državnim pomoćima kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona koje su dostavljene u prilogu dopisa Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 17.8.2020. godine, kao i podataka dostavljenih u prilogu Odgovora Vlade Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, u postupku utvrdilo da navedeni privredni subjekti nisu primili državnu pomoć u 2019. godini niti prethodne dvije fiskalne godine izuzev predmetne subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, i to kupci iz kategorije "Velika privreda" u iznosu od 1.072.420,94 KM i kupci iz kategorije "Mala privreda" u iznosu od 332.472,68 KM, te da je najveći iznos subvencije isplaćen iz budžeta Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo ovim kategorijama kupaca dobilo preduzeće "Bosnalijek" d.d. Sarajevo, i to iznos od 104.460,85 KM za period od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine, dok su subvencionirani iznosi ostalih privrednih subjekata daleko manji.

Iz navedenih činjenica proizlazi da je u konkretnom slučaju riječ o dodjeli državne pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći), iz člana 6. stav (1) tačka d) Zakona, jer su najveći iznos državne pomoći dodijeljen pojedinačnom korisniku "Bosnalijek" d.d. Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene kupcima

KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije "Velika privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona, kao i ukupan iznos državne pomoći dodijeljen kupcima iz kategorije "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona, uskladeni s pravilom *de minimis*, u skladu s članom 2. tačka c) Zakona i u skladu s odredbama Uredbe o uslovima i postupku za dodjelu pomoći male vrijednosti - *de minimis* pomoći.

Slijedom navedenog, Vijeće je u postupku utvrdilo da je na državnu pomoć sadržanu u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, koja je dodijeljena indirektno u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije "Velika privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona u iznosu od 1.072.420,94 KM i kupcima iz kategorije "Mala privreda" koji predstavljaju privredne subjekte u smislu člana 2. tačka g) Zakona u iznosu od 332.472,68 KM, moguće primijeniti izuzeće iz člana 6. stav (1) tačka d) Zakona koje se odnosi na državnu pomoć koja je uskladena s pravilom *de minimis*, u skladu s članom 2. tačka c) Zakona, odnosno da je riječ o dozvoljenoj državnoj pomoći.

Vijeće je, u skladu s navedenim, odlučilo kao u tački 1. dispozitiva ovog rješenja.

Vijeće je zatim utvrdilo da li državna pomoć u obliku subvencije koja je dodijeljena indirektno kupcu (potrošaču) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM, a koja se odnosi na subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na nivou do 1.5.2019. godine, predstavlja državnu pomoć iz člana 3. stav (1) Zakona.

Prilikom utvrđivanja da li državna pomoć, dodijeljena indirektno u obliku subvencije kupcu (potrošaču) iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM, predstavlja državnu pomoć, Vijeće je razmotrilo da li su ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona, odnosno da li je riječ o transferu državnih sredstava; da li se dodjelom predmetnih sredstava korisniku pruža ekonomski prednost koju on ne bi stekao u normalnim tržišnim uslovima, odnosno putem vlastite efikasnosti poslovanja; da li se predmetna sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi, odnosno na selektivan način, čime se daje prednost određenim privrednim subjektima ili određenim privrednim sektorima; i da li se dodjelom predloženih sredstava narušava ili postoji opasnost od narušavanja konkurenkcije na tržištu, stavljanjem u povoljniji položaj određenih privrednih subjekata ili proizvodnje ili trgovine određenih proizvoda ili pružanja određenih usluga u mjeri u kojoj to utiče na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU.

Vijeće je u postupku utvrdilo da je uslov iz člana 3. stav (1) Zakona koji se odnosi na prijenos državnih sredstava ispunjen, jer je u konkretnom slučaju riječ o prijenosu sredstava iz budžeta Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s ciljem da se subvencionira dio cijene kupcu iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, odnosno da mu se fakturira isporuka gasa po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša.

Kada je u pitanju drugi uslov iz člana 3. stav (1) Zakona, Vijeće je u postupku utvrdilo da je on ispunjen, jer je indirektnom dodjelom državne pomoći u obliku subvencije od Vlade Kantona Sarajevo korisnik KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo stekao ekonomsku prednost koju ne bi stekao u normalnim tržišnim uslovima, odnosno putem vlastite efikasnosti poslovanja.

Dalje, Vijeće je u postupku utvrdilo da je i treći uslov iz člana 3. stav (1) Zakona ispunjen. Naime, da bi ovaj uslov bio ispunjen, potrebno je utvrditi da se dodjelom državne pomoći stavljuju u povoljniji položaj određeni privredni subjekti, određeni sektori privrede ili proizvodnja/trgovina određenih proizvoda. U konkretnom slučaju Vijeće je utvrdilo da je Vlade Kantona Sarajevo predmetna finansijska sredstva u obliku subvencije, shodno tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, dodijelila KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo i drugim privrednim subjektima iz kategorija "Velika privreda" i "Mala privreda" na selektivnoj osnovi, odnosno na selektivan način, jer je predmetnom dodjelom data prednost samo privrednim subjektima koji u svom poslovanju koriste gas kao energet.

Što se tiče četvrtog uslova iz člana 3. stav (1) Zakona, koji se odnosi na narušavanje i postojanje opasnosti od narušavanja konkurenčije na tržištu, stavljanjem u povoljniji položaj određenih privrednih subjekata ili proizvodnje ili trgovine određenih proizvoda ili pružanja određenih usluga u mjeri u kojoj to utiče na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU. Vijeće je u postupku utvrdilo da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo i ima obavezu pružanja javne službe/usluge snabdijevanja topotnom energijom korisnika koji se nalaze u zatvorenom sistemu snabdijevanja topotnom energijom na području Kantona Sarajevo, te da su proizvodnja topotne energije, distribucijske mreže, kotlovnice i toplinske podstanice u vlasništvu i nadležnosti KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, kako je to opisano u tački 3.1. obrazloženja ovog rješenja.

Vijeće je dalje utvrdilo, uzimajući u obzir činjenicu da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo, da je predmetna finansijska pomoć u obliku subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM strogo lokalnog karaktera, odnosno ograničena je isključivo na područje Kantona Sarajevo i stoga se može smatrati da ona ni na koji način ne narušava trgovinu između Bosne i Hercegovine i država članica Evropske unije. Navedeni zaključak Vijeća potvrđuju i propisi EU iz oblasti državne pomoći, gdje se u tački 196. Obavještenja Komisije (2016/C 262/01) navodi da je Evropska komisija u nizu odluka smatrala, s obzirom na specifične okolnosti tih predmeta, da mjeru ima samo lokalni učinak i stoga nema učinka na trgovinu među državama članicama i u tim predmetima je posebno provjerila da korisnik pruža robu ili usluge na ograničenom području unutar države članice i da nije vjerovatno da će privući kupce iz drugih država članica, te da se ne može predviđjeti da će mjeru imati učinak koji bi bio veći od marginalnog na uslove prekograničnih ulaganja ili poslovног nastana.

Dakle, nesumnjivo je utvrđeno da predmetna subvencija KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo nema učinak na trgovinu između BiH i EU, odnosno ne utiče na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, jer navedeno preduzeće djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo i ne postoji mogućnost da privuče druge kupce iz EU, a zbog činjenice da su distribucijske mreže, kotlovnice i toplinske podstanice na području Kantona Sarajevo u vlasništvu i nadležnosti KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, *de facto* ne postoji ni mogućnost da drugo preduzeće pruža predmetnu uslugu snabdijevanja topotnom energijom na području Kantona Sarajevo.

Shodno navedenom, Vijeće je u postupku utvrdilo da finansijska sredstva u obliku subvencije koja su dodijeljena indirektno kupcu (potrošaču) iz kategorije KJKP "Toplane -

Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM, a koja se odnose na subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u periodu od 1.9.2019. do 31.12.2019. za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na nivou do 1.5.2019. godine, ne predstavljaju državnu pomoć u smislu Zakona, jer nisu ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi se određena mjeru kvalificirala kao državna pomoć, odnosno dodjelom sredstava ne utiče se na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, odnosno ne utiče na trgovinu između BiH i EU.

U skladu s navedenim, Vijeće je odlučilo kao u tački 2. dispozitiva ovog rješenja.

Uputstvo o pravnom lijeku:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

Broj UP/I 03-26-1-47-2/20

30. oktobra 2020. godine

Istočno Sarajevo

Predsjedavajući

Vijeća za državnu pomoć BiH

Dženan Selimbegović, s. r.

Na temelju članka 12. stavak (7) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/12) i članka 193. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), rješavajući u postupku *ex post* kontrole usklađenosti državne potpore pokrenutom po službenoj dužnosti, a u vezi s dodjelom državne potpore u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, sadržane u Zaključku Vlade Kantona Sarajevo za prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog plina u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine, Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine na 101. sjednici, održanoj 30. listopada 2020. godine, donijelo je sljedeće

RJEŠENJE

1. Odobrava se *ex post* (naknadno) državna potpora sadržana u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine, koja je neizravno dodijeljena u obliku subvencije kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije "Veliko gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini u iznosu od 1.072.420,94 KM i kupcima iz kategorije "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini u iznosu od 332.472,68 KM, jer je sukladna Zakonu o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini.
2. Utvrđuje se da državna potpora sadržana u tački 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine, koja je neizravno dodijeljena u obliku subvencije kupcu (potrošaču) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, ne predstavlja državnu potporu u smislu Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini.
3. Ovo rješenje bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Pokretanje postupka

Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Vijeće) zaprimilo je 9.7.2019. godine putem službenog e-maila Vijeća info. @szdp.gov.ba dopis Tajništva Energetske zajednice, broj BH-MIN/O/jko/06/09-07-2019 od 9.7.2019. godine, koji je naslovlen na Vladu Kantona Sarajevo, dok su u kopiji navedeni: Vijeće, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i BH-Gas Sarajevo.

U predmetnom dopisu navedeno je da je Tajništvo Energetske zajednice zaprimilo prigovor o neusklađenosti mjera, čiji je cilj prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog plina, sadržanih u Zaključku Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-23449/19, i Zaključku Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine, s *acquisiem* Energetske zajednice, odnosno člankom 18. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice ("Službeni glasnik BiH", broj 5/08 - izdanje međunarodni ugovori) koji sadrži opću zabranu bilo koje javne potpore koja narušava ili prijeti narušavanjem konkurenčije favoriziranjem određenih poduzeća ili određenih energetskih resursa, te kako su navedeni slučaj registrirali pod brojem ECS-7/19. U istom dopisu postavlja se pitanje Vladi Kantona Sarajevo jesu li konzultirali i obavijestili Vijeće sukladno Zakonu o sustavu državne potpore u BiH (u dalnjem tekstu: Zakon) u vezi s ovim mjerama i sugerira da, ako nisu, to što prije učine kako bi izbjegli da se državna potpora sadržana u navedenim odlukama proglaši nezakonitom. Na kraju dopisa poziva se Vlada Kantona Sarajevo na dostavu odgovora Tajništvu Energetske zajednice do 22.7.2019. godine.

O navedenim zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo Vijeće je obaviješteno 28.6.2019. godine putem e-maila koji je uputio Almir Bećarević pod naslovom "Prijava nezakonito dodijeljene državne potpore".

Vijeće je ostvarilo uvid u sadržaj navedenih zaključaka Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo, putem službene internetske stranice Skupštine Kantona Sarajevo www.skupstina.ks.gov.ba, i na 86. sjednici, održanoj 18.7.2019. godine, nakon njihove analize zaključio kako se mjere sadržane u predmetnim zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo potencijalno mogu smatrati državnom potporom, sukladno članku 3. stavku (1) Zakona, te kako oni predstavljaju pravnu osnovu za dodjelu potencijalne državne potpore, a da je u konkretnom slučaju Vlada Kantona Sarajevo davatelj državne potpore s obzirom na to da će se subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo vršiti iz proračuna Kantona.

Shodno navedenome, Vijeće se obratilo Vladi Kantona Sarajevo Zahtjevom za podnošenje prijave državne potpore, akt broj 03-26-5-96-1/19 od 22.7.2019. godine.

S obzirom na to da Vlada Kantona Sarajevo nije postupila po Zahtjevu za prijavu državne potpore, Vijeće je uputilo Požurnicu za postupanje po Zahtjevu za podnošenje prijave državne potpore, akt broj 03-26-5-96-2/19 od 25. 9. 2019. godine.

Budući da Vlada Kantona Sarajevo nije postupila po navedenoj Požurnici, Vijeće je na 90. sjednici, održanoj 22.11.2019. godine, donijelo zaključak o pokretanju istrage po službenoj dužnosti, sukladno članku 10. stavku (2) Zakona, u vezi s dodjelom državne potpore od Vlade Kantona Sarajevo, s obzirom na to da postoji dovoljno indikacija da je ona nezakonito dodijeljena. Na istoj sjednici Vijeće je donijelo zaključak da se obrati Federalnom ministarstvu finansija, kao tijelu za provedbu Zakona, s ciljem dobivanja određenih informacija o predmetnoj državnoj potpori, te uputilo Zahtjev Vladi Kantona Sarajevo za dostavu kompletne dokumentacije u vezi s dodjelom predmetne državne potpore sadržane u zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Federalno ministarstvo finansija je 9.12.2019. godine dostavilo Vijeću Očitovanje, akt broj 06-14-3-4-9438/19 od 3.12.2019. godine, u kome stoji kako navedeno Ministarstvo nije zaprimilo od Vlade Kantona Sarajevo prijavu za odobrenje državne potpore sadržane u predmetnim zaključcima Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo je 3.3.2020. godine Vijeću dostavilo Odgovor na Zahtjev za prijavu državne potpore i dostavu dokumentacije koja se odnosi na njenu dodjelu, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, u kome je navedeno kako KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo ne narušava tržišno natjecanje jer je jedini gospodarski subjekt koji je registriran za obavljanje djelatnosti distribucije prirodnog plina u Kantonu Sarajevo, koja je od javnog interesa, te da se samim tim oblik subvencioniranja sadržan u točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine, i točki 1. Zaključka Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-23449/19 od 10.6.2019. godine, ne može smatrati državnom potporom shodno članku 3. stavku (1) Zakona.

U privitku navedenoga Odgovora dostavljeni su i sljedeći dokumenti:

- Odgovor KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo na Zahtjev za podnošenje prijave državne potpore, akt broj 0101-08-259/20 od 3.2.2019. godine,

- Rješenje Općinskog suda u Sarajevu o upisu u sudski registar KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, akt broj 065-0-Reg-19-005050 od 21.11.2019. godine.

Vijeće se obratilo Vladi Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstvu komunalne privrede i infrastrukture, Zahtjevom za dostavu dodatne dokumentacije, akt broj 03-26-5-96-8/19 od 26. 5. 2020. godine, koja se odnosi na podatke o iznosu subvencioniranog dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za svakog pojedinačnog gospodarskog subjekta (kupca/potrošača) iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo".

Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo je 22.6.2020. godine Vijeću dostavilo Odgovor na Zahtjev za dostavu dokumentacije, akt broj 27-05-43767/19 od 18.6.2020. godine, u čijem je privitku dostavljen dopis KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s podatcima o iznosu subvencije za kupce iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" u elektroničkom obliku (CD).

Dana 21.8.2020. godine Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo dostavilo je dopunu dokumentacije, akt broj 27-05-43767/19 od 17.8.2020. godine, u čijem je privitku dostavljen dopis KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo. U privitku dopisa dostavljene su izjave o primljenim *de minimis* potporama i drugim državnim potporama kupaca iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona iz kojih proizlazi da navedeni gospodarski subjekti nisu primili državnu potporu u 2019. godini niti prethodne dvije fiskalne godine, izuzev predmetne subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo.

2. Primjenjeni propisi

Osim Zakona, Vijeće je u postupku primijenilo odredbe Uredbe o uvjetima i postupku za dodjelu potpore male vrijednosti - *de minimis* potpora ("Službene novine FBiH", broj 27/18) (u dalnjem tekstu: Uredba), Uredbe o namjeni, kriterijima i uvjetima za dodjelu državne potpore u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 27/18), Zakona o komunalnim djelatnostima ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 14/16, 43/16, 10/17 - ispr., 19/17, 20/18 i 22/19), Uredbe o organizaciji i regulaciji sektora gasne privrede ("Službene novine FBiH", broj 83/07),

Uredbe o općim uvjetima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 22/16), te u svrhu usporedbe propisa Europske unije iz područja državne potpore.

Sukladno odredbi članka 4. stavak (1) Uredbe o namjeni, kriterijima i uvjetima za dodjelu državne potpore u Federaciji BiH kojom je propisano da se državna potpora dodjeljuje ako program ili pojedinačni projekt državne potpore zadovoljava uvjete iz ove Uredbe i članka 71. stavak 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 5/08 - izdanie međunarodni ugovori) (u dalnjem tekstu: SSP), Vijeće je obvezno prilikom ocjene zahtjeva za dodjelu državne potpore primjeniti ne samo pravo BiH nego na odgovarajući način primjeniti i kriterije i uvjete koji proizlaze iz primjene pravila tržišnoga natjecanja važećih u Zajednici i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice. Osim Uredbom o namjeni, kriterijima i uvjetima za dodjelu državne potpore u Federaciji BiH, obveza primjene navedenih kriterija i uvjeta Vijeću je propisana odredbom članka 71. stavak 1. točka c) SSP-a koji glasi: Tržišno natjecanje i druge gospodarske odredbe "1. Sljedeće je nespojivo s pravilnom primjenom ovoga Sporazuma, u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Zajednice i Bosne i Hercegovine: (c) svaka državna potpora kojom se narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja davanjem prednosti određenim poduzećima ili određenim proizvodima", te stavom 2. istoga članka koji glasi: "2. Svako postupanje suprotno ovome članku ocjenjivat će se na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila tržišnoga natjecanja koja vrijede u Zajednici, osobito čl. 81., 82., 86. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (u dalnjem tekstu: Ugovor o EZ) i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice."

Kako odredbama Zakona i Uredbe o namjeni, kriterijima i uvjetima za dodjelu državne potpore u Federaciji BiH nisu detaljno obrazloženi kriteriji i uvjeti iz pojma/definicije državne potpore, Vijeće je u konkretnom slučaju, u svrhu usporedbe, shodno članku 71. stavak 2. SSP-a, uzelo u obzir i sljedeći propis Europske unije:

- Obavijest Komisije o pojmu državne potpore iz članka 107. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ("Službeni list Europske unije", serija C, broj 262/1, 19.7.2016.) [u dalnjem tekstu: Obavijest Komisije (2016/C 262/01)].

3. Utvrđivanje činjenica

Na temelju prikupljenih i dostavljenih podataka, Vijeće je u postupku utvrdilo sljedeće:

Pravna osnova za dodjelu predmetne državne potpore u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo za prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog plina u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine sadržana je u točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine (u dalnjem tekstu: Zaključak Vlade Kantona Sarajevo) i u točki 1. Zaključka Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-23449/19.

Naime, Vlada Kantona Sarajevo je na 23. sjednici, održanoj 10.6.2019. godine, donijela predmetni Zaključak, kojim je predložila kratkoročne mjere s ciljem prevazilaženja posljedica poskupljenja cijene prirodnog plina, a Skupština Kantona Sarajevo prihvatile je navedene mjere na sjednici održanoj 10.6.2019. godine i donijela zaključak kojim prihvaća zaključak koji je predložila Vlada Kantona Sarajevo s ciljem prevazilaženja posljedica poskupljenja cijene prirodnog plina.

Sukladno točki 1. navedenoga Zaključka, Vlada Kantona Sarajevo obvezala se da će Kanton Sarajevo subvencionirati dio cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od

1.9.2019. do 31.12.2019. godine za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na razini do 1.5.2019. godine.

U obrazloženju predmetnoga Zaključka Vlade Kantona Sarajevo navedeno je kako je razlog za njegovo donošenje prevazilaženje posljedica povećanja cijene plina za 29,9% od poduzeća "BH-Gas" d.o.o. Sarajevo koje je jedini opskrbnik plinom tarifnih kupaca koji obavljaju javnu uslugu opskrbe u Federaciji BiH i koji regulira cijenu za opskrbu plinom tarifnih kupaca uz suglasnost Vlade Federacije BiH. Naime, Vlada Federacije BiH je na 177. sjednici, održanoj 25. 4. 2019. godine, donijela Odluku o davanju suglasnosti na veleprodajnu cijenu prirodnog plina ("Službene novine FBiH", broj 33/19) za distributivna gospodarska društva na području Federacije Bosne i Hercegovine, počevši od 1.5.2019. godine, koja iznosi 640,00 KM/100 Sm3, odnosno 0,640 KM/Sm3 (t=150C, p=1.01325 bar, važeći uvjeti za Bosnu i Hercegovinu), donja toplotna vrijednost prirodnog plina (Hd=34.075 KJ/Sm3).

Vijeće je utvrdilo kako u sektoru plina problem predstavlja neuređena pravna regulativa ove oblasti na području Federacije Bosne i Hercegovine, jer ne postoji zakon o plinu na razini Bosne i Hercegovine, dok je na području Federacije BiH ova oblast regulirana Uredbom o organizaciji i regulaciji sektora gasne privrede, koju je donijela Vlada Federacije BiH u listopadu 2007. godine. Međutim, nikada nije uspostavljena agencija, kao neovisni regulator energetskih djelatnosti i reguliranje cijene prirodnog plina za tarifne kupce iz st. 1. i 2. članka 31. navedene Uredbe temelji se na cijeni nafte i naftnih derivata na svjetskom tržištu, kao polazne osnove za kalkulaciju, definiranih razdoblja isporuke, odnosa planiranih količina i realiziranih količina plina, sezonske ili dnevne dinamike isporuke tarifnim kupcima, odnosa ugovorenih i isporučene kvalitete plina kao i ostalih kalkulativnih elemenata cijene isporučenoga plina.

Također, u obrazloženju predmetnoga Zaključka Vlade Kantona Sarajevo navedeno je kako je cilj Vlade Kantona Sarajevo kratkoročnim mjerama sadržanim u navedenome Zaključku zadržati cijenu prirodnog plina prema krajnjim korisnicima u Kantonu Sarajevo na razini prije povećanja nabavne cijene, te je odlučeno da Kanton Sarajevo osigura razliku sredstava do iznosa za koji je cijena uvećana, a sukladno članku 22. Zakona o komunalnim djelatnostima. Nevedenim je člankom propisano kako visinu cijene i način plaćanja komunalne usluge predlaže davatelj usluge, na temelju detaljne kalkulacije, te da validnost kalkulacije i konačan prijedlog visine cijene komunalnih usluga utvrđuje neovisno stručno tijelo Vlade Kantona, grada, odnosno općine, a stvarnu cijenu komunalnih usluga određuje i usvaja Vlada Kantona, gradsko, odnosno općinsko vijeće, sukladno nadležnostima iz čl. 7., 8. i 9. ovoga Zakona. Odredbama st. 6. i 7. članka 22. Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da ukoliko se cijena usluge utvrdi u nižem iznosu od stvarne cijene koštanja, razliku sredstava nadoknaditi će Kanton, Grad, odnosno općina, te da se cijena komunalne usluge za pruženu komunalnu uslugu plaća davatelju komunalne usluge. U konkretnome slučaju davatelj komunalne usluge opskrbe prirodnim plinom u Kantonu Sarajevo je KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, kome je, sukladno Zakonu o komunalnim djelatnostima, povjereni obavljanje djelatnosti opskrbe prirodnim plinom putem centralnog plinskog sustava i ujedno je i trenutačno jedino poduzeće koje je registrirano za obavljanje navedene djelatnosti u Kantonu Sarajevo.

U Odgovoru Vlade Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, na Zahtjev za prijavu državne potpore i dostavu dokumentacije, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, navedeni su podaci o iznosu subvencioniranog dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za

kupce (potrošače) iz kategorija "Veliko gospodarstvo", "Malo gospodarstvo", "Kućanstva" i KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, koji je subvencionirala Vlada Kantona Sarajevo sukladno točki 1. Zaključka, akt broj 02-05-22741-1/19 od 10.6.2019. godine.

Prema istom Odgovoru, ukupan iznos koji je subvencionirala Vlada Kantona Sarajevo za navedeno razdoblje iz proračuna Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 je 7.535.508,75 KM, raspoređen na sljedeće kategorije kupaca:

- Veliko gospodarstvo: 1.868.254,95 KM,
- Malo gospodarstvo: 332.472,68 KM,
- Kućanstva: 2.385.575,89 KM,
- KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo: 2.949.205,23 KM.

3.1. Utvrđivanje korisnika državne potpore

Prije donošenja odluke u predmetnome slučaju, Vijeće je najprije utvrđivalo ko je korisnik državne potpore sadržane u točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, u smislu članka 3. stavak (3) Zakona. Shodno odredbi članka 3. stavak (3) Zakona kojom je propisano da su korisnici državne potpore, u smislu ovoga Zakona, gospodarski subjekti koji obavljaju gospodarsku djelatnost sudjelujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga, Vijeće je najprije utvrđilo da kupci iz kategorije "Kućanstva" ne predstavljaju korisnika državne potpore u smislu članka 3. stavak (3) Zakona, s obzirom na to da ne obavljaju ekonomsku/gospodarsku aktivnost, te da subvencionirani dio cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za kupce (potrošače) iz kategorije "Kućanstva" u iznosu od 2.385.575,89 KM ne predstavlja državnu potporu iz članka 3. stavak (1) Zakona.

Shodno utvrđenim činjenicama, Vijeće je utvrđilo da je u konkretnom slučaju Vlada Kantona Sarajevo putem Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo davatelj državne potpore s obzirom na to da se subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo vršilo iz proračuna Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027, dok su korisnici državne potpore, shodno članku 3. stavak (3) Zakona, kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona i koji obavljaju gospodarsku djelatnost sudjelujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine robe i/ili usluga.

Naime, kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona u konkretnom slučaju korisnici državne potpore koja im se dodjeljuje neizravno, jer im se fakturira niža cijena plina koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a preostalu razliku u odnosu na višu važeću tarifu plaća Vlada Kantona Sarajevo izravno dobavljaču KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo. Na ovaj način kupci koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona stiču ekonomsku prednost u odnosu na konkurente na tržištu koji u svom poslovanju ne koriste plin kao energet.

Iako je utvrđeno da je Vlada Kantona Sarajevo uplatila finansijska sredstva u obliku subvencije iz proračuna Kantona Sarajevo na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, a koji predstavlja gospodarskog subjekta u smislu članka 2. točka g) Zakona, Vijeće je u postupku utvrđilo kako u konkretnom slučaju KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo nije korisnik državne potpore u smislu članka 3. stavak (3) Zakona, jer dodjelom predmetnih sredstava nije stekao ekonomsku prednost koju ne bi mogao ostvariti u normalnim tržišnim uvjetima, odnosno putem vlastite učinkovitosti poslovanja i bez intervencije države, te samim tim nisu ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona

koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi određena mjera predstavljala državnu potporu. Sukladno točki 67. Obavijesti Komisije (2016/C 262/01), prednost je prisutna kad god se finansijska situacija poduzetnika poboljša kao rezultat intervencije države u uvjetima koji se razlikuju od uobičajenih tržišnih uvjeta. Kako bi se to procijenilo, finansijsku situaciju poduzetnika nakon uvođenja mjere treba usporediti s finansijskom situacijom u kojoj bi bio da mjera nije poduzeta.

Uzimajući u obzir navedeno, Vijeće je u postupku utvrđilo kako se finansijska situacija KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo nije poboljšala dodjelom predmetne subvencije, odnosno poduzeće nije steklo ekonomsku prednost, jer je ona dodijeljena s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na razini do 1.5.2019. godine na način da KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo svojim kupcima fakturira cijenu isporuke plina po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po zvaničnoj tarifi, a da se razlika u cijeni između tarife na snazi i tarife važeće do 1.5.2019. godine pokrije predmetnim subvencijama iz proračuna Kantona Sarajevo. Dakle, u konkretnome slučaju prednost se daje kupcima, jer im se fakturira niža cijena plina koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a preostalu razliku u odnosu na višu važeću tarifu plaća Vlada Kantona Sarajevo izravno dobavljaču KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo kako ne bi negativno poslovalo, jer nije fakturirao kupcima cijenu plina po važećoj tarifi, nego po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine.

Dalje, Vijeće je u postupku utvrđilo da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u konkretnome slučaju jeste korisnik državne potpore u smislu članka 3. stavak (3) Zakona, jer predstavlja gospodarskog subjekta u smislu članka 2. točka g) Zakona.

Naime, gospodarski subjekt KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo je gospodarsko društvo koje egzistira od 1977. godine kao javno komunalno poduzeće nad kojim je nadležnost Kantona Sarajevo uspostavljena tako što je, na temelju čl. 4. i 26. stavak (1) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 7/96, 10/96, 20/98 i 4/01) i članka 2. stavak (2) Zakona o upravljanju gospodarskim društvima u nadležnosti Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 8/01), Vlada Kantona Sarajevo na 55. sjednici, održanoj 15. lipnja 2001. godine, donijela Odluku o utvrđivanju liste gospodarskih društava kojima upravlja ili u čijem upravljanju sudjeluje Kanton ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 15/01), te je 2005. godine donesena Odluka o uskladivanju statusa Kantonalnog javnog komunalnog poduzeća za proizvodnju i distribuciju toplotne energije "Toplane - Sarajevo" sa Zakonom o javnim poduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 30/05).

Vlada Kantona Sarajevo je u okviru nadležnosti predviđenih Ustavom Kantona Sarajevo, a sukladno Zakonu o komunalnim djelatnostima i Uredbi o općim uvjetima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije, povjerila KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo obavljanje komunalne djelatnosti proizvodnje i distribucije toplotne energije u Kantonu Sarajevo kao javne službe/usluge. Shodno članku 5. Zakona o komunalnim djelatnostima, komunalne djelatnosti su od javnog interesa i obavljaju se kao javne službe/usluge, a pod pojmom javne službe/usluge u komunalnim djelatnostima podrazumijevaju se komunalne djelatnosti iz članka 3. Navedenoga Zakona u koje, među ostalim, spada i opskrba toplotnom energijom i koje kao općekorisne djelatnosti predstavljaju sustavnu cjelinu organiziranja i vršenja putem državnih službi, jedinica lokalne samouprave, te za to posebice organiziranih samostalnih organizacija koje su prihvateće, podržavane i kontrolirane od državne zajednice.

Shodno članku 7. Zakona o komunalnim djelatnostima, Kanton Sarajevo osigurava obavljanje komunalne djelatnosti opskrbe toplotnom energijom putem KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo kome je, shodno članku 10. navedenoga Zakona, povjerenio obavljanje navedene komunalne djelatnosti kao javne službe/usluge.

Člankom 22. Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da stvarnu cijenu komunalnih usluga određuje i usvaja Vlada Kantona, gradsko, odnosno općinsko vijeće, sukladno nadležnostima iz čl. 7., 8. i 9. ovoga Zakona. Vlada Kantona Sarajevo je na 53. sjednici, na prijedlog Nadzornog odbora KJKP "Toplane - Sarajevo" (Odluka broj 01-02-02/16 od 25. srpnja 2016. godine), donijela Odluku o usvajanju Tarifnog sustava davatelja usluge KJKP "Toplane - Sarajevo", broj 02-05-25151-10/16 od 15.8.2016. godine.

Iz navedenoga Vijeće je u postupku utvrdilo da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo i ima obvezu pružanja javne službe/usluge opskrbe toplotnom energijom korisnika koji se nalaze u zatvorenom sustavu opskrbe toplotnom energijom na području Kantona Sarajevo, te da su proizvodnja toplotne energije, distribucijske mreže, kotlovnice i toplinske podstanice u vlasništvu i nadležnosti KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo.

Također, bitno je istaći da zbog neuređenosti zakonodavstva iz ovoga područja možemo smatrati da tržište na kome djeluje KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo nije liberalizirano. Naime, poseban problem u području proizvodnje i distribucije toplotne energije u BiH, kao i u Federaciji BiH, predstavlja činjenica da još uvek nije potpuno uredeno zakonodavstvo u ovome području, kao i u cijelom energetskom sektoru općenito, jer ne postoji zakon o toplotnoj energiji u Federaciji BiH kojim bi se riješio značajan broj postojećih pravnih nedorečenosti u ovome sektoru. Većina tvrtki koje se bave proizvodnjom i/ili isporukom toplotne energije u FBiH trenutno rade na temelju propisa u kantonima u kojim obavljaju svoju djelatnost, što dovodi do različitih standarda pružanja usluga.

Na kraju, Vijeće je utvrdilo da kupci iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo", koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona i koji obavljaju gospodarsku djelatnost sudjelujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine roba i/ili usluga, predstavljaju korisnika državne potpore u smislu članka 3. stavak (3) Zakona.

Uvidom u podatke sadržane u privitku Odgovora Vlade Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, Vijeće je utvrdilo kako najveći dio kupaca iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" ne predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona, jer ne obavljaju gospodarsku djelatnost sudjelujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine roba i/ili usluga (tjela vlasti: ministarstva, općine, agencije, obrazovne ustanove - od predškolskog do visokog obrazovanja, vjerske zajednice, humanitarne udruge itd.), te samim tim ne predstavljaju korisnike državne potpore u smislu članka 3. stavak (3) Zakona i na njihovo se financiranje ne primjenjuje Zakon.

Shodno navedenome, i značajan dio sredstava od ukupnog iznosa od 2.200.727,63 KM uplaćen iz proračuna Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo kupcima iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" ne predstavlja državnu potporu iz članka 3. stavak (1) Zakona. Naime, analizom dostavljenih podataka o dodijeljenim subvencijama utvrđeno je da od ukupnog iznosa od 1.868.254,95 KM uplaćenog na ime subvencije dijela cijene kupcima iz kategorije "Veliko gospodarstvo", 795.834,01 KM dodijeljeno je kupcima koji ne

predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona i koji ne mogu biti korisnici državne potpore u smislu Zakona, dok je preostali iznos od 1.072.420,94 KM dodijeljen korisnicima državne potpore, tj. kupcima koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona.

Analizom dostavljenih podataka utvrđeno je kako je najveći pojedinačni iznos subvencije, isplaćen iz proračuna Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo kupcima iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona i koji obavljaju gospodarsku djelatnost sudjelujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine roba i/ili usluga, dobilo poduzeće "Bosnalijek" d.d. Sarajevo, i to iznos od 104.460,85 KM za razdoblje od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine, dok su subvencionirani iznosi ostalih gospodarskih subjekata daleko manji.

Navedeni su podaci potkriveni izjavama o primljenim *de minimis* potporama i drugim državnim potporama kupaca iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona iz kojih proizlazi da navedeni gospodarski subjekti nisu primili državnu potporu u 2019. godini niti prethodne dvije fiskalne godine, izuzev predmetne subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo. Navedene su izjave dostavljene u privitku dopisa KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, a koji je dostavljen u privitku akta Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, broj 27-05-43767/19 od 17.8.2020. godine.

4. Donošenje odluke

Vijeće je u postupku *ex post* kontrole usklađenosti državne potpore s propisima o državnoj potpori, pokrenutom po službenoj dužnosti shodno članku 10. stavak (2) Zakona, na 101. sjednici, održanoj 30. listopada 2020. godine, razmatralo dodjelu državne potpore u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, sadržane u točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo za prevazilaženje posljedica poskupljenja cijene prirodnog plina u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine. Pri donošenju odluke Vijeće je uzelo u obzir cijelokupnu dostavljenu dokumentaciju, kao i dokumentaciju pribavljenu po službenoj dužnosti.

S obzirom na to da je u Odgovoru Vlade Kantona Sarajevo, odnosno Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, navedeno da je Vlada Kantona Sarajevo putem Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo izvršila prijenos finansijskih sredstava u iznosu od 7.535.508,75 KM u obliku subvencije iz proračuna Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s ciljem subvencioniranja dijela cijene kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, Vijeće je provelo postupak *ex post* (naknadnog) odobrenja, sukladno članku 12. stavak (7) Zakona.

Vijeće je u postupku utvrdilo da u predmetnom slučaju KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo nije korisnik državne potpore, u smislu članka 3. stavak (3) Zakona, iako je dobio izravne subvencije iz proračuna Kantona Sarajevo, jer njihovom dodjelom nije stekao ekonomsku prednost koju ne bi mogao ostvariti u normalnim tržišnim uvjetima, odnosno putem vlastite učinkovitosti poslovanja i bez intervencije države, te samim tim nisu ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona, koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi određena mjera predstavljala državnu potporu, kako je to detaljnije opisano u točki 3.1. obrazloženja ovoga Rješenja, nego su korisnici državne potpore kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji

predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona i koji obavljaju gospodarsku djelatnost sudjelujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine roba i/ili usluga, te KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo. Navedeni kupci (potrošači) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo na taj način stječu ekonomsku prednost u odnosu na konkurente na tržištu, koji u svom poslovanju ne koriste plin kao emergent, jer im se fakturira cijena isporučenog plina po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša.

Shodno navedenome, Vijeće je prvenstveno tijekom postupka trebalo utvrditi je li državna potpora sadržana u točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, dodijeljena u obliku subvencije neizravno kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" u iznosu od 1.072.420,94 KM i "Malo gospodarstvo" u iznosu od 332.472,68 KM koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona, a koja se odnosi na subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na razini do 1.5.2019. godine, predstavlja državnu potporu iz članka 3. stavak (1) Zakona.

Pri utvrđivanju je li državna potpora, dodijeljena neizravno u obliku subvencije kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona, predstavlja državnu potporu, Vijeće je razmotrilo jesu li ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona, odnosno je li riječ o transferu državnih sredstava; je li se dodjelom predmetnih sredstava korisniku pruža ekonomска prednost koju on ne bi stekao u normalnim tržišnim uvjetima, odnosno putem vlastite učinkovitosti poslovanja; je li se predmetna sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi, odnosno na selektivan način, čime se daje prednost određenim gospodarskim subjektima ili određenim gospodarskim sektorima; i je li se dodjelom predloženih sredstava narušava ili postoji opasnost od narušavanja tržišnog natjecanja, stavljanjem u povoljniji položaj određenih gospodarskih subjekata ili proizvodnje ili trgovine određenih proizvoda ili pružanja određenih usluga u mjeri u kojoj to utječe na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU.

Vijeće je u konkretnome slučaju utvrdilo da dodijeljena finansijska sredstva u obliku subvencije kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona predstavljaju državnu potporu, jer su ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona. Naime, riječ je o transferu sredstava iz proračuna Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 koja su uplaćena na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s ciljem subvencioniranja dijela cijene kupcima iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo", odnosno fakturiranja isporuka plina po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša, zatim sredstva donose ekonomsku prednost koju korisnici ne bi mogli ostvariti u normalnim tržišnim uvjetima, odnosno putem vlastite učinkovitosti poslovanja, sredstva se dodjeljuju na selektivnoj osnovi, te se predmetnom dodjelom narušava i postoji mogućnost narušavanja tržišnog natjecanja, stavljanjem u povoljniji položaj gospodarskih subjekata koji koriste plin kao emergent u mjeri u kojoj to utječe na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU.

S obzirom na to da sredstva dodijeljena neizravno kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona u obliku subvencije predstavljaju državnu potporu, a člankom 5. stavak (1) Zakona propisuje se opća zabrana dodjele državne potpore koja narušava ili prijeti narušavanju tržišnog natjecanja davanjem prednosti određenim gospodarskim subjektima, proizvodnji ili trgovini određenih proizvoda ili pružanju određenih usluga u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjavanje obveza Bosne i Hercegovine iz međunarodnih sporazuma, dok su člankom 6. stavak (1) Zakona propisana izuzeća od opće zabrane, odnosno dozvoljene državne potpore, Vijeće je u postupku utvrdilo je li u konkretnom slučaju postoji mogućnost primjene izuzeća na temelju članka 6. stavak (1) točka d) Zakona koji se odnosi na državnu potporu koja je uskladena s pravilom *de minimis*, sukladno članku 2. točka c) Zakona i sukladno odredbama Uredbe o uvjetima i postupku za dodjelu potpore male vrijednosti - *de minimis* potpora.

Da bi se na državnu potporu koja je u obliku subvencije neizravno dodijeljena kupcima (potrošačima) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona moglo primijeniti izuzeće iz članka 6. stavak (1) točka d) Zakona, potrebno je ispuniti uvjete iz Uredbe o uvjetima i postupku za dodjelu potpore male vrijednosti - *de minimis* potpora, kojom je, među ostalim, propisano da se *de minimis* potpora može dodjeliti jednom gospodarskom subjektu u Federaciji Bosne i Hercegovine u ukupnom iznosu do 200.000 eura u protuvrijednosti KM po srednjem kursu Centralne banke BiH na dan dodjeljivanja *de minimis* potpore tijekom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine, da je davatelj državne potpore dužan u pisanome obliku obavijestiti korisnika o tome da mu dodjeljuje *de minimis* državnu potporu, kao i o iznosu potpore koju dodjeljuje, te zatražiti od korisnika da ga u pisanim ili elektroničkim oblicima obavijesti o svakoj *de minimis* potpori na koju se primjenjuje ova Uredba ili drugi propisi o *de minimis* potpori, primljenoj tijekom prethodne dvije fiskalne godine i u tekućoj fiskalnoj godini, te da davatelj *de minimis* potpore dostavlja informacije o dodijeljenoj *de minimis* potpori Federalnom ministarstvu financija u roku od 15 dana od dana dodjele potpore.

Vijeće je, na temelju izjava o primljenim *de minimis* potporama i drugim državnim potporama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona koje su dostavljene u privitku dopisa Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 17.8.2020. godine, kao i podataka dostavljenih u privitku Odgovora Vlade Kantona Sarajevo, akt broj 27-05-43767/19 od 19.12.2019. godine, u postupku utvrdilo kako navedeni gospodarski subjekti nisu primili državnu potporu u 2019. godini niti prethodne dvije fiskalne godine, izuzev predmetne subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, i to kupci iz kategorije "Veliko gospodarstvo" u iznosu od 1.072.420,94 KM i kupci iz kategorije "Malo gospodarstvo" u iznosu od 332.472,68 KM, te da je najveći iznos subvencije isplaćen iz proračuna Kantona Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo ovim kategorijama kupaca dobilo poduzeće "Bosnalijek" d.d. Sarajevo, i to iznos od 104.460,85 KM za razdoblje od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine, dok su subvencionirani iznosi ostalih gospodarskih subjekata daleko manji.

Iz navedenih činjenica proizlazi da je u konkretnom slučaju riječ o dodjeli državne potpore male vrijednosti (*de minimis* potpora), iz članka 6. stavak (1) točka d) Zakona, jer su najveći

iznos državne potpore dodijeljen pojedinačnom korisniku "Bosnalijek" d.d. Sarajevo na ime subvencioniranja dijela cijene kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije "Veliko gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona, kao i ukupan iznos državne potpore dodijeljen kupcima iz kategorije "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona, uskladjeni s pravilom *de minimis*, sukladno članku 2. točka c) Zakona i sukladno odredbama Uredbe o uvjetima i postupku za dodjelu potpore male vrijednosti - *de minimis* potpora.

Slijedom navedenoga, Vijeće je u postupku utvrdilo kako je na državnu potporu sadržanu u točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, koja je dodijeljena neizravno u obliku subvencije kupcima KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije "Veliko gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona u iznosu od 1.072.420,94 KM i kupcima iz kategorije "Malo gospodarstvo" koji predstavljaju gospodarske subjekte u smislu članka 2. točka g) Zakona u iznosu od 332.472,68 KM, moguće primijeniti izuzeće iz članka 6. stavak (1) točka d) Zakona koje se odnosi na državnu potporu koja je uskladena s pravilom *de minimis*, sukladno članku 2. točka c) Zakona, odnosno kako je riječ o dozvoljenoj državnoj potpori.

Vijeće je, sukladno navedenome, odlučilo kao u točki 1. dispozitiva ovoga Rješenja.

Vijeće je zatim utvrdivalo je li državna potpora u obliku subvencije koja je dodijeljena neizravno kupcu (potrošaču) KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM, a koja se odnosi na subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na razini do 1.5.2019. godine, predstavlja državnu potporu iz članka 3. stavak (1) Zakona.

Pri utvrđivanju je li državna potpora, dodijeljena neizravno u obliku subvencije kupcu (potrošaču) iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM, predstavlja državnu potporu, Vijeće je razmotrilo jesu li ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona, odnosno je li riječ o transferu državnih sredstava; je li se dodjelom predmetnih sredstava korisniku pruža ekomska prednost koju on ne bi stekao u normalnim tržišnim uvjetima, odnosno putem vlastite učinkovitosti poslovanja; je li se predmetna sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi, odnosno na selektivan način, čime se daje prednost određenim gospodarskim subjektima ili određenim gospodarskim sektorima; i je li se dodjelom predloženih sredstava narušava ili postoji opasnost od narušavanja tržišnog natjecanja, stavljanjem u povoljniji položaj određenih gospodarskih subjekata ili proizvodnje ili trgovine određenih proizvoda ili pružanja određenih usluga u mjeri u kojoj to utječe na ispunjavanje međunarodih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU.

Vijeće je u postupku utvrdilo kako je uvjet iz članka 3. stavak (1) Zakona koji se odnosi na prijenos državnih sredstava ispunjen, jer je u konkretnom slučaju riječ o prijenosu sredstava iz proračuna Kantona Sarajevo s pozicije Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture - 61440 - WAO027 na račun KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo s ciljem subvencioniranja dijela cijene kupcu iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, odnosno fakturiranja isporuka plina po nižoj tarifi koja je bila na snazi do 1.5.2019. godine, a ne po važećoj tarifi koja je viša.

Kada je u pitanju drugi uvjet iz članka 3. stavak (1) Zakona, Vijeće je u postupku utvrdilo kako je on ispunjen, jer je neizravnom dodjelom državne potpore u obliku subvencije od Vlade Kantona Sarajevo korisnik KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo stekao ekonomsku prednost koju ne bi stekao u normalnim tržišnim uvjetima, odnosno putem vlastite učinkovitosti poslovanja.

Dalje, Vijeće je u postupku utvrdilo kako je i treći uvjet iz članka 3. stavak (1) Zakona ispunjen. Naime, kako bi ovaj uvjet bio ispunjen, potrebno je utvrditi da se dodjelom državne potpore stavljuju u povoljniji položaj određeni gospodarski subjekti, određeni sektori gospodarstva ili proizvodnja/trgovina određenih proizvoda. U konkretnome slučaju Vijeće je utvrdilo kako je Vlada Kantona Sarajevo predmetna finansijska sredstva u obliku subvencije, shodno točki 1. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, dodijelila KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo i drugim gospodarskim subjektima iz kategorija "Veliko gospodarstvo" i "Malo gospodarstvo" na selektivnoj osnovi, odnosno na selektivan način, jer je predmetnom dodjelom data prednost samo gospodarskim subjektima koji u svom poslovanju koriste plin kao energet.

Što se tiče četvrtog uvjeta iz članka 3. stavak (1) Zakona, koji se odnosi na narušavanje i postojanje opasnosti od narušavanja tržišnog natjecanja, stavljanjem u povoljniji položaj određenih gospodarskih subjekata ili proizvodnje ili trgovine određenih proizvoda ili pružanja određenih usluga u mjeri u kojoj to utječe na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja, odnosno na trgovinu između Bosne i Hercegovine i EU, Vijeće je u postupku utvrdilo da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo i ima obvezu pružanja javne službe/usluge opskrbe toploplotnom energijom korisnika koji se nalaze u zatvorenom sustavu opskrbe toploplotnom energijom na području Kantona Sarajevo, te kako su proizvodnja toplotne energije, distribucijske mreže, kotlovnice i toplinske podstanice u vlasništvu i nadležnosti KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, kako je to opisano u točki 3.1. obrazloženja ovoga Rješenja.

Vijeće je dalje utvrdilo, uzimajući u obzir činjenicu da KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo, kako je predmetna finansijska potpora u obliku subvencije dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. godine KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM strogo lokalnog karaktera, odnosno ograničena je isključivo na područje Kantona Sarajevo i stoga se može smatrati kako ona ni na koji način ne narušava trgovinu između Bosne i Hercegovine i država članica Europske unije. Navedeni zaključak Vijeća potvrđuju i propisi EU iz područja državne potpore, gdje se u točki 196. Obavijesti Komisije (2016/C 262/01) navodi kako je Europska komisija u nizu odluka smatrala, s obzirom na specifične okolnosti tih predmeta, kako mjeru ima samo lokalni učinak i stoga nema učinka na trgovinu među državama članicama i u tim predmetima je posebice provjerila da korisnik pruža robu ili usluge na ograničenom području unutar države članice i da nije vjerojatno da će privući kupce iz drugih država članica, te da se ne može predvidjeti da će mjeru imati učinak koji bi bio veći od marginalnog na uvjete prekograničnih ulaganja ili poslovnog nastana.

Dakle, nesumnjivo je utvrđeno kako predmetna subvencija KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo nema učinak na trgovinu između BiH i EU, odnosno ne utječe na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja, jer navedeno poduzeće djeluje isključivo na području Kantona Sarajevo i ne postoji mogućnost privlačenja drugih kupaca iz EU, a zbog činjenice da su distribucijske mreže, kotlovnice i toplinske

podstanice na području Kantona Sarajevo u vlasništvu i nadležnosti KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo, *de facto* ne postoji ni mogućnost da drugo poduzeće pruža predmetnu uslugu opskrbe toplotnom energijom na području Kantona Sarajevo.

Shodno navedenome, Vijeće je u postupku utvrdilo da finansijska sredstva u obliku subvencije koja su dodijeljena neizravno kupcu (potrošaču) iz kategorije KJKP "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo u iznosu od 2.949.205,23 KM, a koja se odnose na subvencioniranje dijela cijene KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo u razdoblju od 1.9.2019. do 31.12.2019. za iznos povećanja, s ciljem da se fakturirana cijena prema kategorijama kupaca KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo održi na razini do 1.5.2019. godine, ne predstavljaju državnu potporu u smislu Zakona, jer nisu ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona koji moraju biti kumulativno ispunjeni kako bi se određena mjeru kvalificirala kao državna potpora, odnosno dodjelom sredstava ne utječe se na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja, odnosno ne utječe na trgovinu između BiH i EU.

Sukladno navedenome, Vijeće je odlučilo kao u točki 2. dispozitiva ovoga Rješenja.

Uputa o pravnom lijeku:

Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primítka ovoga Rješenja.

Broj UP/I 03-26-1-47-2/20
30. listopada 2020. godine
Istočno Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća za državnu potporu BiH
Dženan Selimbegović, v. r.

АГЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ ДЕПОЗИТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

847

На основу člana 34. stav 1. i 2. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/20), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ О ВИСИНИ ЧЛНАРИНЕ ЗА 2021. ГОДИНУ

I

Утврђује се чланарина за 2021. годину у висини од 0,02% на годишњем нивоу на основицу просječnih prikladnih depozita na kraju svakog mjeseca uvećanu za obračunatu kamatu.

II

Уплата чланарине vrši se tromjesečno, unaprijed, od prvog dana svakog tromjesečja, na bazi prosječnog stanja prikladnih depozita u prethodnom tromjesečju.

Tromjesečja počinju prvog dana januara, aprila, jula i oktobra.

III

Утврђена висина чланарине ће се примјењивati почев od 1. januara 2021. godine.

IV

Одлука о висини чланарине ће се objaviti u "Službenom glasniku BiH".

Број 01-1-01-1-255/24-20
9. novembra 2020. godine
Бања Лука

Предsjedavač
Управног odbora
Др Сенад Софтић, с. р.

Na osnovu člana 34. stav 1. i 2. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 32/20), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU O VISINI ČLANARINE ZA 2021. GODINU

I

Utvrđuje se članarina za 2021. godinu visini od 0,02% na godišnjem nivou na osnovicu prosječnih prikladnih depozita na kraju svakog mjeseca uvećanu za obračunatu kamatu.

II

Uplata članarine vrši se tromjesečno, unaprijed, od prvog dana svakog tromjesečja, na bazi prosječnog stanja prikladnih depozita u prethodnom tromjesečju.

Tromjesečja počinju prvog dana januara, aprila, jula i oktobra.

III

Utvrđena visina članarine će se primjenjivati počev od 1. januara 2021. godine.

IV

Odluka o visini članarine će se objaviti u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-255/24-20
9. studenoga 2020. godine
Banja Luka

Predsjedavajući
Upravnog odbora
Dr. Senad Softić, s. r.

Na osnovi članka 34. stavak 1. i 2. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/20), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU O VISINI ČLANARINE ZA 2021. GODINU

I

Utvrđuje se članarina za 2021. godinu u visini od 0,02% na godišnjoj razini na osnovicu prosječnih prikladnih depozita na kraju svakog mjeseca uvećanu za obračunatu kamatu.

II

Uplata članarine vrši se tromjesečno, unaprijed, od prvog dana svakog tromjesečja, na bazi prosječnog stanja prikladnih depozita u prethodnom tromjesečju.

Tromjesečja počinju prvog dana siječnja, travnja, srpnja i listopada.

III

Utvrđena visina članarine će se primjenjivati počev od 1. siječnja 2021. godine.

IV

Odluka o visini članarine će se objaviti u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-255/24-20
9. studenoga 2020. godine
Banja Luka

Predsjedatelj
Upravnog odbora
Dr. Senad Softić, v. r.

(SL-1421/20-G)

848

На основу člana 12. st. 6. i 7., te člana 29. stava 1. tачke к) Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH"), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita BiH donosi

ОДЛУКУ О ВИСИНИ СТОПЕ ПРЕМИЈЕ ЗА 2021. ГОДИНУ

I

Утврђује се стопа премије осигуранја за 2021. годину у висини од 0,26% на годишњем нивоу на основицу утврђену Законом о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине.

II

Утврђена стопа премије осигурања ће се примјењивати почев од 1. јануара 2021. године.

III

Одлука о висини стопе премије осигурања ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-1-01-1-255/26-20

9. новембра 2020. године
Бања Лука

Предсједавајући

Управног одбора
Др Сенад Софић, с. р.

На основу члана 12. ст. 6. и 7., те члана 29. става 1. тачке к) Закона о осигуранju депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Službeni glasnik BiH", бр. 32/20), Управни одбор Агенције за осигуранje депозита BiH donosi

ODLUKU O VISINI STOPE PREMIJE ZA 2021. GODINU

I

Utvrđuje se stopa premije osiguranja za 2021. godinu u visini od 0,26% na godišnjem nivou na osnovicu utvrđenu Zakonom o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine.

II

Utvrđena stopa premije osiguranja će se primjenjivati počev od 1. januara 2021. godine.

III

Odluka o visini stope premije osiguranja će se objaviti u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-255/26-20
9. novembra 2020. godine
Banja Luka

Predsjedavajući
Управног одбора
Dr. Senad Softić, s. r.

На основу чланска 12. ст. 6. и 7., те чланска 29. ставка 1. точке к) Закона о осигуранju депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Službeni glasnik BiH", бр. 32/20), Управни одбор Агенције за осигуранje депозита BiH donosi

ODLUKU O VISINI STOPE PREMIJE ZA 2021. GODINU

I

Utvrđuje se stopa premije osiguranja za 2021. godinu u visini od 0,26% na godišnjem nivou na osnovicu utvrđenu Zakonom o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine.

II

Utvrđena stopa premije osiguranja primjenjivat će se počev od 1. сiječња 2021. године.

III

Odluka o visini stope premije osiguranja objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-255/26-20
9. studenoga 2020. godine
Banja Luka

Predsjedatelj
Управног одбора
Dr. Senad Softić, v. r.

(SI-1420/20-G)

АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

849

На основу члана 8 став 2 тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПШТЕЊЕ О ПРОСЈЕЧНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ БРУТО ПЛАТИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА СЕПТЕМБАР 2020. ГОДИНЕ

1. Просјечна мјесечна бруто плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за септембар 2020. године износи 1.485 KM.

Број 10-43-7-1-856-1-2/20

16. новембра 2020. године
Сарајево

В. д. директора
Весна Ђукић, с. р.

На основу члана 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

SAOPĆENJE О ПРОСЈЕЧНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ BRUTO PLAĆI ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА СЕПТЕМБАР 2020. ГОДИНЕ

1. Prosječna mjesecna bruto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za septembar 2020. godine iznosi 1.485 KM.

Broj 10-43-7-1-856-1-2/20

16. novembra 2020. godine
Sarajevo

V. d. direktora
Vesna Ćužić, s. r.

Na temelju članka 8. stavak 2. točka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

PRIOPĆENJE О ПРОСЈЕЧНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ BRUTO PLAĆI ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА РУЈАН 2020. ГОДИНЕ

1. Prosječna mjesecna bruto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za rujan 2020. godine iznosi 1.485 KM.

Broj 10-43-7-1-856-1-2/20

16. studenoga 2020. godine
Sarajevo

V. d. ravnatelja
Vesna Ćužić, v. r.

850

На основу члана 7 став 2 Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 50/08) и члана 8 став 2 тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

**САОПШТЕЊЕ
О ПРОСЈЕЧНОЈ ИСПЛАЋЕНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ НЕТО
ПЛАТИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ЗА СЕПТЕМБАР 2020. ГОДИНЕ**

1. Просјечна исплаћена мјесечна нето плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за септембар 2020. године износи 962 КМ.

Број 10-43-7-1-856-1-2/20

16. новембра 2020. године

Сарајево

В. д. директора
Весна Ђукић, с. р.

На основу члана 7. stav 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i člana 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

**SAOPĆENJE
О ПРОСЈЕЧНОЈ ИСПЛАЋЕНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ НЕТО
ПЛАЋИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА
СЕПТЕМБАР 2020. ГОДИНЕ**

1. Prosječna isplaćena mjesecna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za septembar 2020. godine iznosi 962 KM.

Број 10-43-7-1-856-1-2/20

16. novembra 2020. godine

Сарајево

V. d. direktora
Vesna Čužić, s. r.

Na temelju članka 7. stavak 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i članka 8. stavak 2. točka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

**PRIOPĆENJE
О ПРОСЈЕЧНОЈ ИСПЛАЋЕНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ НЕТО
ПЛАЋИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА
РУЈАН 2020. ГОДИНЕ**

1. Prosječna isplaćena mjesecna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za rujan 2020. godine iznosi 962 KM.

Број 10-43-7-1-856-1-2/20

16. studenoga 2020. godine

Сарајево

V. d. ravnatelja
Vesna Čužić, v. r.

**ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
ЧЕТВРТО ОДЈЕЉЕЊЕ**

851

ЧЕТВРТО ОДЈЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ БРАДАРИЋ против
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

(Апликација бр. 84721/17)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

3. децембра 2019. године

Ова пресуда је коначна, али су у њој могуће редакторске измене.

У предмету Брадарић против Босне и Херцеговине, Европски суд за људска права (Четврто одјељење), засједајући као Одбор у саставу:

Iulia Antoanella Motoc, предсједница,

Фарис Вехабовић,
Carlo Ranzoni, судије,
и Andrea Tamietti, в.д. замјеника регистрара Одјељења,
након вијеђања затвореног за јавност, одржаног
12.11.2019. године, донио је сљедећу пресуду која је усвојена
наведеног датума:

ПОСТУПАК

1. Поступак у овом предмету покренут је на основу апликације против Босне и Херцеговине (бр. 84721/17) коју је Суду поднио држављанин Босне и Херцеговине г. Неџад Брадарић ("апликант"), према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Конвенција"), дана 14.12.2017. године.
2. Апликанта је заступала Заједничка адвокатска канцеларија "Јездић&Матузовић" из Тузле. Влада Босне и Херцеговине ("Влада") заступала је њена агенткиња гђа Б. Скалоњић.
3. Данас 13.11.2018. године Влада је достављено обавештење о притужби због неизвршавања, док је преостали дио апликације проглашен неприхvatљивим према правилу 54. ставу 3. Правила Суда.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ СЛУЧАЈА

4. Апликант је рођен 1954. године, живи у Тузли.
5. Данас 26.4.2012. године апликант и његов бивши послодавац, приватно предузеће из Тузле, склопили су нагодбу пред Општинским судом у Тузли у вези са отпремњином апликанта.
6. Данас 29.8.2012. године апликант је поднио захтјев Општинском суду у Тузли за извршење нагодбе.
7. Данас 20. 3. 2017. године апликант је поднио апелацију Уставном суду због неизвршавања предметне нагодбе.
8. Данас 15.6.2017. године Уставни суд Босне и Херцеговине ("Уставни суд") утврдио је повреду члана 6. става 1. Конвенције и наредио Општинском суду у Тузли да убрза поступак извршења. Уставни суд је, такође, досудио апликанту 1.000 конвертибилних марака (KM¹, приближно 500 евра) на име нематеријалне штете.
9. Данас 27.9.2017. године, поступајући по захтјеву треће стране (предузеће које је поднијело тужбу у посебном парничном поступку против бившег послодавца апликанта), Општински суд у Тузли је одредио одлагање поступка извршења до правоснажног окончања поступка по тужби треће стране. Апликант се жалио на ту одлуку.
10. Данас 15.11.2017. године Кантонални суд у Тузли је преиначио одлуку од 27.9.2017. године и одбио захтјев треће стране. Такође је обавезао трећу страну да апликанту исплати 1.053 KM на име трошкова поступка.
11. На дан посљедње информације којом Суд располаже (28. 6. 2019.), поступак извршења у предмету апликанта још увијек траје.

ПРАВО

**I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВА 1.
КОНВЕНЦИЈЕ И ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БР. 1**

12. Апликант се жали због неизвршења судске нагодбе. Позвао се на члан 6. став 1. Конвенције и члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију.

Члан 6. став 1. у релевантном дијелу гласи:

¹ Конвертибилна марка користи исти фиксни курс према евру као и њемачка марка (1 евро = 1,95583 конвертибилних марака).

Члан 6. став 1.

"Приликом одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама... свако има право на... суђење у разумном року... пред... судом...".

Члан 1. Протокола бр. 1 гласи:

Члан 1. Протокола бр. 1

"Свако физичко и правно лице има право на несметано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим када је то у јавном интересу и у складу са условима прописаним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примијени законе које сматра потребним како би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересом или како би обезбиједила плаћање пореза или других доприноса или казни."

А. Прихватљивост*1. Може ли апликант тврдити да је "жртва"*

13. Влада је истакла да апликант више не може тврдити да је жртва будући да је Уставни суд утврдио повреду на коју се он жалио и досудио му 1.000 КМ (види тачку 8. ове пресуде). Влада сматра да је тај износ довољан с обзиром на локалне прилике и БДП Босне и Херцеговине.
14. Апликант је навео да захтјев за нематеријалну штету није био једини захтјев који је поднио Уставном суду; он је, такође, захтијевао извршење судске нагодбе.
15. Суд понавља да одлука или мјера у корист апликанта у принципу није довољна да га лиши статуса жртве, осим ако су домаће власти децидирани или у суштини признале релевантну повреду Конвенције, а потом му пружиле обештећење (види *Scordino против Италије* (бр. 1) [ВВ], бр. 36813/97, тачка 180, ЕСЉП 2006-V, и *Roo man против Белгије* [ВВ], бр. 18052/11, тачка 129, 31.1.2019.). Обештећење које пруже домаће власти мора бити одговарајуће и довољно (види *Кудић против Босне и Херцеговине*, бр. 28971/05, тачка 17, од 9.12.2008. године).
16. Суд запажа да је у предметном случају Уставни суд утврдио да је повриједено право апликанта на извршење у разумном року, чиме је признао повреду на коју се апликант жали, и практично задовољио први услов утврђен у пракси Суда. Такође, Уставни суд је апликанту досудио 1.000 КМ и наредио да се убрза поступак о којем је ријеч (види тачку 8. ове пресуде).
17. Када је ријеч о другом услову, Суд је у предметима који се тичу захтјева за разуман рок већ утврдио да се једна од карактеристика адекватног обештећења, које са странке може скинути статус жртве, односи на износ досуђен коришћењем домаћег правног лијека (види *Cocchiarella против Италије* [ВВ], бр. 64886/01, тачка 93, ЕСЉП 2006-V). Суд такође може без дилеме прихватити да ће држава која је увела низ правних лијекова, од којих је један намирењен убрзању поступка, а други пружању надокнаде, досудити износе који – иако мањи од оних које досуђује Суд – нису неразумни, под условом да су релевантне одлуке, које морају бити у складу са правном традицијом и животним стандардом земље о којој је ријеч, донесене брзо, да су образложене и извршene у врло кратком року (види *Cocchiarella*, цитиран горе, тачка 97).
18. Принципи утврђени у контексту предмета који се односе на дужину поступка примјењиви су и у ситуацији у којој се апликанти жале због продуженог неизвршења коначних и извршних пресуда донесених у

њихову корист, као што је то случај у овом предмету (види *Кудић*, цитиран горе, тачка 17).

19. Враћајући се предметном случају, Суд напомиње да, иако је Уставни суд апликанту досудио нематеријалну штету, досуђени износ не одговара ономе што би Суд вјероватно досудио према члану 41. Конвенције. Стога се он не може сматрати адекватним у околностима овог предмета (види, *mutatis mutandis*, *Кудић*, цитиран горе, тачка 18, и *Алагић против Хрватске*, бр. 17656/07, тачка 21, 11.2.2010. године). Даље, пресуда Уставног суда од 15.6.2017. године остала је неизвршена у дијелу којим је наређено убрзање поступка извршења, који на дан 28.6.2019. године још увијек није био окончан (види тачку 11. ове пресуде).
 20. Апликант стога и даље може тврдити да је "жртва" у смислу члана 34. Конвенције, а приговор Владе се мора одбацити.
- 2. Остале основе прихватљивости**
21. Суд запажа да ова апликација није очигледно неоснована у смислу члана 35. става 3. Конвенције, нити је неприхватљива по било којем другом основу. Стога се она мора прогласити прихватљивом.
- Б. Меритум**
22. Влада је навела да се у задњих неколико година Уставни суд суочио са великим бројем сличних апелација које се односе на дужину поступака извршења који нису били изоловани случајеви, него посљедица системских недостатака у организацији правосуђа. Међутим, примијењене су одређене мјере како би се та ситуација исправила.
 23. Суд понавља да су општи принципи који се односе на неизвршавање домаћих пресуда утврђени у пресуди *Јеличић против Босне и Херцеговине* (бр. 41183/02, тачке 38-39, ЕСЉП 2006 XII). Истина, кашњење у извршењу пресуде може бити оправдано у одређеним околностима, али кашњење не смје бити такво да угрожава саму суштину права заштићеног према члану 6. ставу 1. (види *Burdov против Русије*, бр. 59498/00, тачка 35, ЕСЉП 2002-III, и *Teteriny против Русије*, бр. 11931/03, тачка 41, 30.6.2005.).
 24. Осим тога, Суд понавља да немогућност извршења коначне одлуке у корист апликанта представља мијешање у његово право на мирно уживање имовине, како је утврђено у првој реченици првог става члана 1. Протокола бр. 1 (види, између осталих извора, *Burdov*, цитиран горе, тачка 40; *Jasiūnienė против Литваније*, бр. 41510/98, тачка 45, 6.3.2003. године; и *Voytenko против Украјине*, бр. 18966/02, тачка 53, 29.6.2004.).
 25. Суд примјењује да је 29.8.2012. године апликант поднио захтјев за извршење судске нагодбе од 26.4.2012. године (види тачке 5. и 6. ове пресуде). Упркос чињеници да је Уставни суд признао повреду члана 6. Конвенције, досудио апликанту нематеријалну штету и наредио убрзање извршног поступка (види тачку 8. ове пресуде), на дан посљедње информације којом Суд располаже (28.6.2019. - види тачку 11. ове пресуде), поступак о којем је ријеч још увијек није био окончан. Влада није изнијела било какав аргумент који би оправдао недјеловање домаћих органа. Информације о општем стању у правосуђу које је Влада навела (види тачку 22. ове пресуде), не могу да оправдају продужено неизвршавање у предметном случају.
 26. С обзиром на наведено и чињеницу да је судска нагодба од 26.4.2012. године остала неизвршена у најмању руку до 28.6.2019. године, Суд закључује да је дошло до

повреде члана 6. става 1. Конвенције и члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију.

II. ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

27. Члан 41. Конвенције прописује:

"Ако Суд утврди да је дошло до повреде Конвенције или њених протокола, те ако законодавство високе стране уговорнице о којој је ријеч омогућава само дјелимично обештећење, Суд ће, по потреби, одредити правичну надокнаду оштећеној страни."

A. Одштета

28. Апликант потражује 2.100 евра на име нематеријалне штете.
29. Влада овај износ сматра прекомјерним и неоправданим.
30. Према пракси Суда и имајући у виду да је Уставни суд апликанту већ досудио око 500 евра на име нематеријалне штете (види тачку 8. ове пресуде), Суд сматра да је разумно апликанту досудити 1.600 евра по том основу.
31. Суд даље запажа да тужена држава има неиспуњену обавезу да обезбиједи предузимање свих потребних мјера како би се омогућило да се домаћи поступак, који је предмет разматрања у овом случају, оконча што је могуће брже, узимајући у обзир захтјеве правилног вођења судског поступка.

B. Трошкови и издаци

32. Апликант такође потражује 500 евра на име трошкова и издатака у поступку пред Уставним судом, као и пред Судом.
33. Влада је оспорила овај износ сматрајући га неоправданим.
34. Према пракси Суда апликант има право на надокнаду трошкова и издатака само у мјери у којој је показано да су они стварно настали, да су били неопходни, те да је њихов износ оправдан. То значи да их је апликант морао платити, или да је дужан да их плати у складу са законском или уговорном обавезом, те да су они били неизбјежни како би се спријечила утврђена повреда или добило обештећење (види *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine* [BB], бр. 2312/08 и 34179/08, тачка 94, ЕСЉП 2013 (изваци)). У предметном случају, имајући у виду документе које има у свом посјedu и наведене критеријуме, Суд сматра разумним додијелити износ од 500 евра за све трошкове.

C. Затезна камата

35. Суд сматра примјереним да се затезна камата заснива на најнижој кредитној стопи Европске централне банке увећаној за три процентна бода.

ИЗ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕ ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Прогласио* апликацију прихватљивом;
2. *Утврдио* да је дошло до повреде члана 6. става 1. Конвенције и члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију;
3. *Утврдио*
 - (а) Да тужена држава има да обезбиједи предузимање свих потребних мјера како би се поступак који је предмет разматрања у овом случају окончao што је могуће брже, узимајући у обзир захтјеве правилног вођења судског поступка, те да у року од три мјесеца има апликанту да исплати слједеће износе претворене у валуту тужене државе према курсу на дан измирења:

(и) 1.600 евра (хиљаду шесто), као и сваки порез који се може зарачунати, на име нематеријалне штете;

(ин) 500 евра (петсто), као и сваки порез који се апликанту може зарачунати, на име трошкова и издатака;

(б) да ће се од истека наведеног рока од три мјесеца до измирења, на наведене износе плаћати обична камата у периоду неплаћања по стопи једнакој најнижој кредитној стопи Европске централне банке, увећаној за три процентна бода;

4. *Одбија* преостали дио захтјева апликанта за правичну надокнаду.

Сачињено на енглеском језику и достављено у писменој форми дана 3.12.2019. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Правила Суда.

Замјеник регистрара
Andrea Tamietti

Предсједница
Iulia Antoanella Motoc

ČETVRTI ODJEL

PREDMET BRADARIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacija br. 84721/17)

PRESUDA

STRASBOURG

3. decembar 2019. godine

Ova presuda je konačna, ali su u njoj moguće redakcijske izmjene.

U predmetu Bradarić protiv Bosne i Hercegovine, Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući као Vijeće u sastavu:

Iulia Antoanella Motoc, predsjednica,
Faris Vehabović,
Carlo Ranzoni, sudije,
i Andrea Tamietti, v.d. zamjenika registrara Odjela,
nakon vijećanja zatvorenog za javnost, održanog 12.11.2019. godine, donio je sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na osnovu аplikacije protiv Bosne i Hercegovine (br. 84721/17) коју је Sudu podnio državlјanin Bosne i Hercegovine g. Nedžad Bradarić ("aplikant"), prema члану 34. Konvencije за заштиту ljudskih prava i osnovnih sloboda ("Konvencija"), dana 14.12.2017. godine.
2. Aplikanta je zastupala Zajednička advokatska kancelarija "Jezdić & Matuzović" iz Tuzle. Vladu Bosne i Hercegovine ("Vlada") zastupala je njena zastupnica гđa B. Skalonjić.
3. Dana 13.11.2018. godine Vladi je dostavljena obavijest о pritužbi zbog neizvršavanja, dok je preostali dio аplikacije proglašen nedopuštenim prema pravilu 54. stavu 3. Pravila Suda.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

4. Aplikant je rođen 1954. godine, živi u Tuzli.
5. Dana 26.4.2012. godine aplikant i njegov bivši poslodavac, privatno preduzeće iz Tuzle, sklopili su nagodbu pred Općinskim sudom u Tuzli u vezi s otpremninom aplikanta.
6. Dana 29.8.2012. godine aplikant je podnio zahtjev Općinskom суду u Tuzli za izvršenje nagodbe.
7. Dana 20.3.2017. godine aplikant je podnio apelaciju Ustavnom суду zbog neizvršavanja predmetne nagodbe.

8. Dana 15.6.2017. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine ("Ustavni sud") utvrdio je povredu člana 6. stava 1. Konvencije i naredio Općinskom суду u Tuzli ubrzanje postupka izvršenja. Ustavni sud je, također, dosudio aplikantu 1.000 konvertibilnih maraka (KM¹, približno 500 eura) na ime nematerijalne štete.
9. Dana 27.9.2017. godine, postupajući po zahtjevu treće strane (preduzeće koje je podnijelo tužbu u posebnom parničnom postupku protiv bivšeg poslodavca aplikanta), Općinski sud u Tuzli je odredio odlaganje postupka izvršenja do pravosnažnog okončanja postupka po tužbi treće strane. Aplikant se žalio na tu odluku.
10. Dana 15.11.2017. godine Kantonalni sud u Tuzli je preinacio odluku od 27.9.2017. godine i odbio zahtjev treće strane. Također je obavezao treću stranu da aplikantu isplati 1.053 KM na ime troškova postupka.
11. Na dan posljednje informacije kojom Sud raspolaže (28.6.2019), postupak izvršenja u predmetu aplikanta još uvijek traje.

PRAVO**I. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. STAVA 1.
KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1**

12. Aplikant se žali zbog neizvršenja sudske nagodbe. Pozvao se na član 6. stav 1. Konvencije i član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6. stav 1. u relevantnom dijelu glasi:

Član 6. stav 1.

"Prilikom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... svako ima pravo na... suđenje u razumnom roku... pred... sudom...".

Član 1. Protokola br. 1 glasi:

Član 1. Protokola br. 1

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim kada je to u javnom interesu i u skladu s uvjetima propisanim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjeni zakone koje smatra potrebnim kako bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom ili kako bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

A. Dopuštenost*1. Može li aplikant tvrditi da je "žrtva"*

13. Vlada je istakla da aplikant više ne može tvrditi da je žrtva budući da je Ustavni sud utvrdio povredu na koju se on žalio i dosudio mu 1.000 KM (vidi tačku 8. ove presude). Vlada smatra da je taj iznos dovoljan s obzirom na lokalne prilike i BDP Bosne i Hercegovine.
14. Aplikant je naveo da zahtjev za nematerijalnu štetu nije bio jedini zahtjev koji je podnio Ustavnom суду; on je, također, zahtijevao izvršenje sudske nagodbe.
15. Sud ponavlja da odluka ili mjera u korist aplikanta u načelu nije dovoljna da ga liši statusa žrtve, osim ako su domaće vlasti izričito ili u suštini priznale relevantnu povredu Konvencije, a potom mu pružile obeštećenje (vidi *Scordino protiv Italije* (br. 1) [VV], br. 36813/97, tačka 180, ESLJP 2006-V, i *Rooman protiv Belgije* [VV], br. 18052/11, tačka 129, 31.1.2019.). Obeštećenje koje pruže domaće vlasti mora biti odgovarajuće i dovoljno (vidi *Kudić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 28971/05, tačka 17, od 9.12.2008. godine).

¹ Konvertibilna marka koristi isti fiksni kurs prema euru kao i njemačka marka (1 euro = 1,95583 konvertibilnih maraka).

16. Sud zapaža da je u predmetnom slučaju Ustavni sud utvrdio da je povrijedeno pravo aplikanta na izvršenje u razumnom roku, čime je priznao povredu na koju se aplikant žali, i praktično zadovoljio prvi uvjet utvrđen u praksi Suda. Također, Ustavni sud je aplikantu dosudio 1.000 KM i naredio ubrzanje postupka o kojem je riječ (vidi tačku 8. ove presude).
17. Kada je riječ o drugom uvjetu, Sud je u predmetima koji se tiču zahtjeva za razuman rok već utvrdio da se jedna od karakteristika adekvatnog obeštećenja, koje sa stranke može skinuti status žrtve, odnosi na iznos dosuđen korištenjem domaćeg pravnog lijeka (vidi *Cocchiarella protiv Italije* [VV], br. 64886/01, tačka 93, ESLJP 2006-V). Sud također može bez dileme prihvati da će država koja je uvela niz pravnih lijekova, od kojih je jedan namijenjen ubrzanju postupka, a drugi pružanju naknade, dosuditi iznose koji – iako manji od onih koje dosuđuje Sud – nisu nerazumni, pod uvjetom da su relevantne odluke, koje moraju biti u skladu s pravnom tradicijom i životnim standardom zemlje o kojoj je riječ, donesene brzo, da su obrazložene i izvršene u vrlo kratkom roku (vidi *Cocchiarella*, citiran gore, tačka 97).
18. Načela utvrđena u kontekstu predmeta koji se odnose na dužinu postupka primjenjiva su i u situaciji u kojoj se aplikanti žale zbog produženog neizvršenja konačnih i izvršnih presuda donesenih u njihovu korist, kao što je to slučaj u ovom predmetu (vidi *Kudić*, citiran gore, tačka 17).
19. Vraćajući se predmetnom slučaju, Sud napominje da, iako je Ustavni sud aplikantu dosudio nematerijalnu štetu, dosuđeni iznos ne odgovara onome što bi Sud vjerovatno dosudio prema članu 41. Konvencije. Stoga se on ne može smatrati adekvatnim u okolnostima ovog predmeta (vidi, *mutatis mutandis*, *Kudić*, citiran gore, tačka 18, i *Alagić protiv Hrvatske*, br. 17656/07, tačka 21, 11.2.2010. godine). Nadalje, presuda Ustavnog суда od 15.6.2017. godine ostala je neizvršena u dijelu kojim je naređeno ubrzanje postupka izvršenja, koji na dan 28.6.2019. godine još uvijek nije bio okončan (vidi tačku 11. ove presude).
20. Aplikant stoga i dalje može tvrditi da je "žrtva" u smislu člana 34. Konvencije, a prigovor Vlade se mora odbaciti.
2. *Ostali osnovi dopuštenosti*
 21. Sud zapaža da ova aplikacija nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stava 3. Konvencije, niti je nedopuštena po bilo kojem drugom osnovu. Stoga se ona mora proglašiti dopuštenom.
2. **B. Meritum**
 22. Vlada je navela da se u zadnjih nekoliko godina Ustavni sud suočio s velikim brojem sličnih apelacija koje se odnose na dužinu postupaka izvršenja koji nisu bili izolirani slučajevi, nego posljedica sistemskih nedostataka u organizaciji pravosuđa. Međutim, primjenjene su određene mjere kako bi se ta situacija ispravila.
 23. Sud ponavlja da su opća načela koja se odnose na neizvršavanje domaćih presuda utvrđena u presudi *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine* (br. 41183/02, tačke 38-39, ESLJP 2006 XII). Istina, kašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u određenim okolnostima, ali kašnjenje ne smije biti takvo da ugrožava samu suštinu prava zaštićenog prema članu 6. stavu 1. (vidi *Burđov protiv Rusije*, br. 59498/00, tačka 35, ESLJP 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije*, br. 11931/03, tačka 41, 30.6.2005.).
 24. Osim toga, Sud ponavlja da nemogućnost izvršenja konačne odluke u korist aplikanta predstavlja miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola br. 1 (vidi,

- između ostalih izvora, *Burdov*, citiran gore, tačka 40; *Jasiūnienė protiv Litvanije*, br. 41510/98, tačka 45, 6.3.2003. godine; i *Voytenko protiv Ukrajine*, br. 18966/02, tačka 53, 29.6.2004.).
25. Sud primjećuje da je 29.8.2012. godine aplikant podnio zahtjev za izvršenje sudske nagodbe od 26.4.2012. godine (vidi tačke 5. i 6. ove presude). Unatoč činjenici da je Ustavni sud priznao povredu člana 6. Konvencije, dosudio aplikantu nematerijalnu štetu i naredio ubrzanje izvršnog postupka (vidi tačku 8. ove presude), na dan posljednje informacije kojom Sud raspolaže (28.6.2019. - vidi tačku 11. ove presude), postupak o kojem je riječ još uvijek nije bio okončan. Vlada nije iznijela bilo kakav argument koji bi opravdao nedjelovanje domaćih tijela. Informacije o općem stanju u pravosudu koje je Vlada navela (vidi tačku 22. ove presude), ne mogu opravdati produženo neizvršavanje u predmetnom slučaju.
26. S obzirom na navedeno i činjenicu da je sudska nagodba od 26.4.2012. godine ostala neizvršena u najmanju ruku do 28.6.2019. godine, Sud zaključuje da je došlo do povrede člana 6. stava 1. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

27. Član 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njениh protokola, te ako zakonodavstvo visoke ugovorne strane o kojoj je riječ omogućuje samo djelimično obeštećenje, Sud će, po potrebi, odrediti pravičnu naknadu oštećenoj strani."

A. Odšteta

28. Aplikant potražuje 2.100 eura na ime nematerijalne štete.
29. Vlada ovaj iznos smatra prekomernim i neopravdanim.
30. Prema praksi Suda i imajući u vidu da je Ustavni sud aplikantu već dosudio oko 500 eura na ime nematerijalne štete (vidi tačku 8. ove presude), Sud smatra da je razumno aplikantu dosuditi 1.600 eura po tom osnovu.
31. Sud dalje zapara da tužena država ima neispunjenu obavezu osigurati da se poduzmu sve potrebne mjere kako bi se omogućilo da se domaći postupak, koji je predmet razmatranja u ovom slučaju, okonča što je moguće brže, uzimajući u obzir zahtjeve pravilnog vođenja sudskega postupka.

B. Troškovi i izdaci

32. Aplikant također potražuje 500 eura na ime troškova i izdataka u postupku pred Ustavnim sudom, kao i pred Sudom.
33. Vlada je osporila ovaj iznos smatrajući ga neopravdanim.
34. Prema praksi Suda aplikant ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je pokazano da su oni stvarno nastali, da su bili neophodni, te da je njihov iznos opravдан. To znači da ih je aplikant morao platiti, ili da ih je dužan platiti u skladu sa zakonskom ili ugovornom obavezom, te da su oni bili neizbjegni kako bi se sprječila utvrđena povreda ili dobilo obeštećenje (vidi *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine [VV]*, br. 2312/08 i 34179/08, tačka 94, ESLJP 2013 (izvaci)). U predmetnom slučaju, imajući u vidu dokumente koje ima u svom posjedu i navedene kriterije, Sud smatra razumnim dodjeliti iznos od 500 eura za sve troškove.

C. Zatezna kamata

35. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JE JEDNOGLASNO

1. *Proglasio* aplikaciju dopuštenom;
2. *Utvrđio* da je došlo do povrede člana 6. stava 1. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *Utvrđio*
 - (a) Da tužena država ima osigurati poduzimanje svih potrebnih mjera kako bi se postupak koji je predmet razmatranja u ovom slučaju okončao što je moguće brže, uzimajući u obzir zahtjeve pravilnog vođenja sudskega postupka, te da u roku od tri mjeseca ima aplikantu isplatiti sljedeće iznose pretvorene u valutu tužene države prema kursu na dan izmirenja:
 - (i) 1.600 eura (hiljadu šesto), kao i svaki porez koji se može zaračunati, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 500 eura (petsto), kao i svaki porez koji se aplikantu može zaračunati, na ime troškova i izdataka;
 - (b) da će se od isteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja, na navedene iznose plaćati obična kamata u periodu neplaćanja po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, uvećanoj za tri postotna boda;
4. *Odbija* preostali dio zahtjeva aplikanta za pravičnu naknadu.

Saćinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi dana 3. 12. 2019. godine, u skladu s pravilom 77. stavovima 2. i 3. Pravila Suda.

Zamjenik registrara
Andrea Tamietti

Predsjednica
Iulia Antoanella Motoc

ČETVRTI ODJEL

PREDMET BRADARIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Zahtjev br. 84721/17)

PRESUDA
STRASBOURG

3. prosinca 2019. godine

Ova presuda je konačna, ali su u njoj moguće uredničke izmjene.

U predmetu Bradarić protiv Bosne i Hercegovine,
Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući
kao Odbor u sastavu:

Iulia Antoanella Motoc, predsjednica,
Faris Vehabović,
Carlo Ranzoni, suci,
i Andrea Tamietti, v.d. zamjenika registrara Odjela,
nakon vijećanja zatvorenog za javnost, održanog 12. 11.
2019. godine, donio je sljedeću presudu usvojenu navedenog dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva protiv Bosne i Hercegovine (br. 84721/17) što ga je Sudu podnio državljanin Bosne i Hercegovine g. Nedžad Bradarić ("podnositelj zahtjeva"), prema članku 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija"), dana 14.12.2017. godine.
2. Podnositelja zahtjeva je zastupao Zajednički odvjetnički ured "Jezdić&Matuzović" iz Tuzle. Vladi Bosne i Hercegovine ("Vlada") zastupala je njezina zastupnica gđa B. Skalonjić.
3. Dana 13.11.2018. godine Vladi je dostavljena obavijest o pritužbi zbog neprovođenja, dok je preostali dio zahtjeva

proglašen nedopuštenim prema pravilu 54. stavku 3. Pravila Suda.

ČINJENICE I. OKOLNOSTI SLUČAJA

4. Podnositelj zahtjeva je rođen 1954. godine, živi u Tuzli.
5. Dana 26.4.2012. godine podnositelj zahtjeva i njegov bivši poslodavac, privatno poduzeće iz Tuzle, sklopili su nagodbu pred Općinskim sudom u Tuzli u vezi s otpremnim podnositelju zahtjeva.
6. Dana 29.8.2012. godine podnositelj zahtjeva je podnio zahtjev Općinskom суду u Tuzli za provođenje nagodbe.
7. Dana 20.3.2017. godine podnositelj zahtjeva je podnio priziv Ustavnom суду zbog neprovođenja predmetne nagodbe.
8. Dana 15.6.2017. godine Ustavni суд Bosne i Hercegovine ("Ustavni суд") utvrdio je povredu članka 6. stavka 1. Konvencije i naložio Općinskom судu u Tuzli ubrzanje postupka izvršenja. Ustavni суд je, također, dosudio podnositelju zahtjeva 1.000 konvertibilnih maraka (KM¹, približno 500 EUR) na ime nematerijalne štete.
9. Dana 27.9.2017. godine, postupajući po zahtjevu treće strane (poduzeće koje je podnijelo tužbu u posebnom parničnom postupku protiv bivšeg poslodavca podnositelja zahtjeva), Općinski суд u Tuzli je odredio odlaganje postupka izvršenja do pravomoćnog okončanja postupka po tužbi treće strane. Podnositelj zahtjeva se žalio na tu odluku.
10. Dana 15.11.2017. godine Kantonalni суд u Tuzli je preinacio odluku od 27.9.2017. godine i odbio zahtjev treće strane. Također je obvezao treću stranu da podnositelju zahtjeva isplati 1.053 KM na ime troškova postupka.
11. Na dan posljednje informacije kojom Sud raspolaže (28.6.2019.), postupak izvršenja u predmetu podnositelja zahtjeva još uvijek traje.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE I ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1

12. Podnositelj zahtjeva se žali zbog neprovođenja sudske nagodbe. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije i članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Članak 6. stavak 1. u mjerodavnom dijelu glasi:

Članak 6. stavak 1.

"Prilikom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obvezama... svatko ima pravo na... suđenje u razumnom roku... pred... sudom..."

Članak 1. Protokola br. 1 glasi:

Članak 1. Protokola br. 1

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko se ne smije lišiti svoje imovine osim kada je to u javnom interesu i sukladno uvjetima propisanim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjeni zakone koje smatra potrebnim kako bi regulirala korištenje imovine sukladno općem interesu ili kako bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

A. Dopuštenost

1. Može li podnositelj zahtjeva tvrditi da je "žrtva"

13. Vlada je istaknula kako podnositelj zahtjeva više ne može tvrditi da je žrtva, budući da je Ustavni суд utvrdio povredu na koju se on žalio i dosudio mu 1.000 KM (vidi točku 8.

ove presude). Vlada smatra da je taj iznos dostatan s obzirom na lokalne prilike i BDP Bosne i Hercegovine.

14. Podnositelj zahtjeva je naveo kako zahtjev za nematerijalnu štetu nije bio jedini zahtjev koji je podnio Ustavnom суду; on je, također, zahtijevao provođenje sudske nagodbe.
15. Sud ponavlja da odluka ili mjera u korist podnositelja zahtjeva u načelu nije dostatna da ga liši statusa žrtve, osim ako su domaće vlasti izrijekom ili u biti priznale relevantnu povredu Konvencije, a potom mu pružile obeštećenje (vidi *Scordino protiv Italije* (br. 1) [VV], br. 36813/97, točka 180., ESLJP 2006-V, i *Rooman protiv Belgije* [VV], br. 18052/11, točka 129., 31.1.2019.). Obeštećenje koje pruže domaće vlasti mora biti odgovarajuće i dostatno (vidi *Kudić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 28971/05, točka 17., od 9.12.2008. godine).
16. Sud zapaža kako je u predmetnom slučaju Ustavni суд utvrdio da je povrijeđeno pravo podnositelja zahtjeva na provođenje u razumnom roku, čime je priznao povredu na koju se podnositelj zahtjeva žali, i praktično zadovoljio prvi uvjet utvrđen u praksi Suda. Također, Ustavni суд je podnositelju zahtjeva dosudio 1.000 KM i naložio ubrzanje postupka o kojem je riječ (vidi točku 8. ove presude).
17. Kada je riječ o drugom uvjetu, Sud je u predmetima koji se tiču zahtjeva za razuman rok već utvrdio kako se jedna od značajki prikladnog obeštećenja, koje sa stranke može skinuti status žrtve, odnosi na iznos dosuđen korištenjem domaćeg pravnog lijeka (vidi *Cocchiarella protiv Italije* [VV], br. 64886/01, točka 93., ESLJP 2006-V). Sud također može bez nedoumica prihvati da će država koja je uvela niz pravnih lijekova, od kojih je jedan namijenjen ubrzanju postupka, a drugi pružanju naknade, dosuditi iznose koji – iako manji od onih koje dosuduje Sud – nisu nerazumni, pod uvjetom da su mjerodavne odluke, koje moraju biti sukladne pravnoj tradiciji i životnom standardu zemlje o kojoj je riječ, donesene brzo, da su obrazložene i provedene u vrlo kratkom roku (vidi *Cocchiarella*, citiran gore, točka 97.).
18. Načela utvrđena u kontekstu predmeta koji se odnose na duljinu postupka primjenjiva su i u situaciji u kojoj se podnositelju zahtjeva žale zbog produljenog neprovođenja konačnih i izvršnih presuda donesenih u njihovu korist, kao što je to slučaj u ovom predmetu (vidi *Kudić*, citiran gore, točka 17.).
19. Vraćajući se predmetnom slučaju, Sud napominje da, iako je Ustavni суд podnositelju zahtjeva dosudio nematerijalnu štetu, dosuđeni iznos ne odgovara onome što bi Sud vjerojatno dosudio prema članku 41. Konvencije. Stoga se on ne može smatrati prikladnim u okolnostima ovog predmeta (vidi, *mutatis mutandis*, *Kudić*, citiran gore, točka 18., i *Alagić protiv Hrvatske*, br. 17656/07, točka 21., 11.2.2010. godine). Nadalje, presuda Ustavnog судa od 15.6.2017. godine ostala je neprovedena u dijelu kojim je naređeno ubrzanje postupka provođenja, koji na dan 28. 6. 2019. godine još uvijek nije bio okončan (vidi točku 11. ove presude).
20. Podnositelj zahtjeva stoga i dalje može tvrditi da je "žrtva" u smislu članka 34. Konvencije, a prigovor Vlade se mora odbaciti.
21. Sud zapaža kako ovaj zahtjev nije očito neutemeljen u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije, niti je nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga se on mora proglašiti dopuštenim.

¹ Konvertibilna marka koristi isti fiksni tečaj prema euru kao i njemačka marka (1 EUR = 1,95583 konvertibilnih maraka).

B. Osnovanost

22. Vlada je navela da se u zadnjih nekoliko godina Ustavni sud suočio s velikim brojem sličnih priziva koji se odnose na duljinu postupaka provedbe koji nisu bili izolirani slučajevi, nego posljedica sustavnih nedostataka u organizaciji pravosuda. Međutim, primijenjene su određene mjere kako bi se ta situacija ispravila.
23. Sud ponavlja kako su opća načela koja se odnose na neprovođenje domaćih presuda utvrđena u presudi *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine* (br. 41183/02, točke 38. - 39., ESLJP 2006 XII). Istina, kašnjenje u provedbi presude može biti opravданo u određenim okolnostima, ali kašnjenje ne smije biti takvo da ugrožava samu bit prava zaštićenog prema članku 6. stavku 1. (vidi *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, točka 35., ESLJP 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije*, br. 11931/03, točka 41., 30.6.2005.).
24. Osim toga, Sud ponavlja kako nemogućnost provedbe konačne odluke u korist podnositelja zahtjeva predstavlja miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stavka članka 1. Protokola br. 1 (vidi, među ostalim izvorima, *Burdov*, citiran gore, točka 40.; *Jasiūnienė protiv Litve*, br. 41510/98, točka 45., 6.3.2003. godine; i *Voytenko protiv Ukrajine*, br. 1896/02, točka 53., 29.6.2004.).
25. Sud primjećuje da je 29.8.2012. godine podnositelj zahtjeva podnio zahtjev za provođenje sudsbine nagodbe od 26. 4. 2012. godine (vidi točke 5. i 6. ove presude). Unatoč činjenici da je Ustavni sud priznao povredu članka 6. Konvencije, dosudio podnositelju zahtjeva nematerijalnu štetu i naložio ubrzanje izvršnog postupka (vidi točku 8. ove presude), na dan posljednje informacije kojom Sud raspolaže (28. 6. 2019. - vidi točku 11. ove presude), postupak o kojem je riječ još uvijek nije bio okončan. Vlada nije iznijela bilo kakav argument koji bi opravdao nedjelovanje domaćih tijela. Informacije o općem stanju u pravosudu koje je Vlada navela (vidi točku 22. ove presude), ne mogu opravdati produljeno neprovođenje u predmetnom slučaju.
26. S obzirom na navedeno i činjenicu da je sudska nagodba od 26.4.2012. godine ostala neprovedena u najmanju ruku do 28.6.2019. godine, Sud zaključuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

27. Članak 41. Konvencije propisuje:
"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njenih protokola, te ako zakonodavstvo visoke ugovorne stranke o kojoj je riječ omogućuje samo djelomičnu odštetu, Sud će, po potrebi, odrediti pravednu naknadu povrijedenoj stranci."

A. Odšteta

28. Podnositelj zahtjeva potražuje 2.100 eura na ime nematerijalne štete.
29. Vlada ovaj iznos smatra prekomjernim i neopravdanim.
30. Prema praksi Suda i imajući u vidu da je Ustavni sud podnositelju zahtjeva već dosudio oko 500 eura na ime nematerijalne štete (vidi točku 8. ove presude), Sud smatra da je razumno podnositelju zahtjeva dosuditi 1.600 eura po toj osnovi.
31. Sud nadalje zapaža da tužena država ima neispunjenu obvezu osigurati da se poduzmu sve potrebne mjere kako bi se omogućilo da se domaći postupak, koji je predmet razmatranja u ovom slučaju, okonča što je moguće brže,

uzimajući u obzir zahtjeve pravilnog vođenja sudbenog postupka.

B. Troškovi i izdatci

32. Podnositelj zahtjeva također potražuje 500 eura na ime troškova i izdataka u postupku pred Ustavnim sudom, kao i pred Sudom.
33. Vlada je osporila ovaj iznos smatrajući ga neopravdanim.
34. Prema praksi Suda podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se pokaže da su oni stvarno nastali, da su bili nužni, te da je njihov iznos opravdan. To znači da ih je podnositelj zahtjeva morao platiti, ili da ih je obvezan platiti sukladno zakonskoj ili ugovornoj obvezi, te da su oni bili neizbjegni kako bi se spriječila utvrđena povreda ili dobilo obeštećenje (vidi *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 2312/08 i 34179/08, točka 94., ESLJP 2013. (izvaci)). U predmetnom slučaju, imajući u vidu dokumente koje ima u svome posjedu i navedene kriterije, Sud smatra razumnim dodjeliti iznos od 500 eura za sve troškove.

C. Zatezna kamata

35. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JE JEDNOGLASNO

1. *Proglasio* zahtjev dopuštenim;
2. *Utvrđio* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *Utvrđio*
 - (a) Da tužena država ima osigurati poduzimanje svih potrebnih mjera kako bi se postupak koji je predmet razmatranja u ovom slučaju okončao što je moguće brže, uzimajući u obzir zahtjeve pravilnog vođenja sudbenog postupka, te da u roku od tri mjeseca ima podnositelju zahtjeva isplatići sljedeće iznose preračunate u valutu tužene države prema tečaju na dan izmirenja:
 - (i) 1.600 EUR (tisuću šesto), kao i svaki porez koji se može zaračunati, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 500 EUR (petsto), kao i svaki porez koji se podnositelju zahtjeva može zaračunati, na ime troškova i izdataka;
 - (b) da će se od proteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja, na navedene iznose plaćati obična kamata u razdoblju neplaćanja po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi *Europske središnje banke, uvećanoj za tri postotna boda*;
4. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi dana 3. 12. 2019. godine, sukladno pravilu 77. stavcima 2. i 3. Pravila Suda.

Zamjenik registrara
Andrea Tamietti

Predsjednica
Iulia Antoanella Motoc

852

ЧЕТВРТО ОДЈЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ ОРЛОВИЋ И ДРУГИ против
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

(Апликација бр. 16332/18)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

1. октобра 2019. године

Ова пресуда постаће коначна у складу са одредбом члана 44. става 2. Конвенције. У пресуди су могуће редакторске измене.

У предмету Орловић и други против Босне и Херцеговине,

Европски суд за људска права (Четврто одјељење), засједајући као Виђеће у сљедећем саставу:

Jon Fridrik Kjølbrog, предсједник

Фарис Вехабовић,

Paul Lemmens,

Iulia Antoanella Motoc,

Carlo Ranzoni,

Jolien Schukking,

Péter Paczolay, судије,

и Andrea Tamietti, замјеник регистрара Одјељења, након вијећања на сједници без присуства јавности, дана 2.7. и 9.7.2019. године,

донио је сљедећу пресуду која је усвојена наведеног датума:

ПОСТУПАК

- Поступак у овом предмету покренут је на основу апликације против Босне и Херцеговине (бр. 16332/18) коју је Суду поднijело четрнаест држављана Босне и Херцеговине ("апликанти"), гђа Фата Орловић, г. Шабан Орловић, гђа Фатима Ахметовић, г. Хасан Орловић, гђа Златка Башић, гђа Сенија Орловић, г. Ејуб Орловић, г. Абдурахман Орловић, гђа Мушка Мехмедовић, гђа Миросада Ехлић, гђа Мелка Мехмедовић, гђа Рахима Даҳалић, гђа Фатима Орловић и гђа Муртија Хоцић, према члану 34. Конвенције о заштити људских права и основних слобода ("Конвенција"), дана 30.3.2018. године.
- Апликанте је заступао г. Ф. Каркин, адвокат из Сарајева. Владу Босне и Херцеговине ("Влада") заступала је њена агенција гђа Б. Скалоњић.
- Апликанти су се жалили да им је онемогућено стварно уживање њихове имовине, будући да са њихове земље није уклоњена незаконито изграђена црква. Апликанти су такође тврдили да су одлуке домаћих судова, које се односе на њихов грађанскоправни захтјев, биле супротне члану 6. Конвенције.
- Дана 24.5.2018. године о апликацији је обавијештена Влада.

ЧИЊЕНИЦЕ**I. ОКОЛНОСТИ СЛУЧАЈА**

- Апликанти су рођени 1942, 1966, 1969, 1972, 1976, 1974, 1980, 1968, 1970, 1973, 1975, 1978, 1980, односно 1982. године. Прва апликанткиња живи у Коњевић Пољу, Босна и Херцеговина. Према информацијама које су доставили остали апликанти, они живе у Сребренику, Босна и Херцеговина.

A. Релевантна позадина случаја

- Апликанти су наследници мужа прве апликанткиње, Ш. О., и његовог брата М. О. Муж апликанткиње, као и

више од двадесет њених других сродника убијено је у Сребреничком геноциду 1995. године.

- Апликанти, г. Шабан Орловић, гђа Фатима Ахметовић, г. Хасан Орловић, гђа Златка Башић, гђа Сенија Орловић и г. Ејуб Орловић, су дјеца прве апликанткиње и њеног преминулог мужа. Г. Абдурахман Орловић, гђа Мушка Мехмедовић, гђа Миросада Ехлић, гђа Мелка Мехмедовић, гђа Рахима Даҳалић, гђа Фатима Орловић и гђа Муртија Хоцић су дјеца М. О.
- Апликанти су живјели у Коњевић Пољу, општина Братунац, у подручју које је сада у Републици Српској (један од два ентитета Босне и Херцеговине), на имовини која је припадала Ш. О. и М. О. Имовина се састојала од неколико индивидуалних и пољопривредних зграда, њива и ливада.
- За вријеме рата који је вођен у периоду 1992-1995. године, апликанти су били присилjeni побjeđeni из своје куће и постati интерно расељena лица.

B. Изградња цркве на земљи апликаната

- Дана 11.9.1997. године, након захтјева који је поднijела Српска православна општина Дрињача ("црквена општина"), општина Братунац је извршила експропријацију дијела земљишта апликаната - њиве укупне површине од 11.765 квадратних метара, означене као катастарска честица бр. 996/1 - и додијелила је црквеној општини у сврху изградње цркве. У рјешењу је земљиште о којем је ријеч означено као неизграђено грађевинско земљиште и наведено је да ће надокнада ранијим власницима бити утврђена у посебном поступку. Апликанти никада нису обавијештени о поступку експропријације.
- Црква је изграђена 1998. године на честици бр. 996/1, на удаљености од 20,5 м од постојеће куће у којој је прва апликанткиња живјела са својом породицом пре рата. Црква је изграђена без било какве релевантне техничке документације.
- Дана 21.10.2003. године црквена општина је поднijела захтјев општинској управи Братунац - Одјељењу за просторно уређење и стамбено-комуналне послове (СПХУ), у којем је затражила урбанистичку сагласност за изграђени објекат цркве.
- Дана 14.4.2004. године, у поступку надзора над радом СПХУ, грађевинска инспекција Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске ("инспекција") донијела је одлуку којом је наредила грађевинској инспекцији општине Братунац ("општинска инспекција") да забрани коришћење цркве у Коњевић Пољу у року од три дана од доношења те одлуке, у складу са чланом 138. Закона о уређењу простора из 2002. године (види тачку 43. ове пресуде). Инспекција је сматрала да општинска инспекција није поступила у складу са важећим законом, јер није зауставила изградњу нити је касније спријечила коришћење цркве, иако је она изграђена без урбанистичке дозволе и друге техничке документације. Такође, црквена општина никад није добила употребну дозволу.
- Дана 27.8.2004. године општинска инспекција је обавијестила Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију да је замјеник начелника Братунаца "децидирано захтијевао" да се не обустави коришћење цркве за своју намјену. Даље је наведено да се, према мишљењу замјеника начелника, то питање треба да ријеши на вишем политичком нивоу у чију сврху је организован састанак између представника

- општине, Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију и владике Зворничко-тузланске епархије. Након састанка Српска православна црква је покренула поступак за легализацију цркве. Општинска инспекција је закључила да, с обзиром на такав развој догађаја, одустаје од поступања у складу са чланом 138. Закона о уређењу простора из 2002. године.
15. У децембру 2004. године црквена општина је добила урбанистичку сагласност за цркву (види тачку 12. ове пресуде).

Ц. Поступак реституције

16. Дана 28.10.1999. године, након што је други апликант г. Шабан Орловић поднио захтјев, Комисија за имовинске захтјеве расељених лица и избеглица (CRPC), основана према Анексу 7 Дејтонског мировног споразума (види тачку 44. ове пресуде), утврдила је да је преминули муж прве апликантиње, Ш. О., био власник земље у Коњевић Пољу и поништила све присилне преносе или ограничења својине до којих је дошло након 1.4.1992. године. Одлуком је даље утврђено да наследници Ш. О. имају право вратити се у посјед предметног земљишта шездесет дана након подношења захтјева за извршење те одлуке.
17. Дана 14.11.2001. године, након захтјева који је поднијела прва апликантиња гђа Фата Орловић, Министарство за избеглице и расељена лица Републике Српске, одсјек у Братунцу ("Министарство за избеглице"), такође је утврдило да је Ш. О. био власник предметног земљишта, те посебно сувласник честице бр. 996/1, заједно са својим братом М. О. Наређено је да се земљиште одмах врати у посјед.
18. Дана 17.4.2002. године прва апликантиња је Министарству за избеглице поднијела захтјев за извршење одлуке CRPC-а од 28.10.1999. године (види тачку 16. ове пресуде).
19. Неутврђеног дана након тога апликанти су се вратили у посјед свога земљишта, осим честице бр. 996/1 на којој је остала црква (види тачку 11. ове пресуде). Прва апликантиња се вратила у кућу у којој је живјела са породицом прије рата.
20. Дана 3.4.2003. године прва апликантиња се обратила Министарству за избеглице са захтјевом да се одлука овог министарства од 14.11.2001. године потпуно изврши (види тачку 17. ове пресуде). Она је такође затражила да се црквеној општини нареди да уклони цркву са њене имовине како би се омогућило да се имовина потпуно врати у посјед, те враћање земљишта у прећашње стање.
21. Дана 20.4.2004. године апликанти су упутили допис црквеној општини затраживши пријатељско рјешење спора. Апликанти су предложили премјештање цркве као најбоље рјешење, тврдећи да је она изграђена незаконито на њиховој земљи. У том смислу су се позвали на одлуку инспекције од 14. 4. 2004. године (види тачку 13. ове пресуде).
22. Дана 20.1.2005. године начелник општине Братунац понудио је апликантима надокнаду у неодређеном износу или додјелу друге имовине уместо враћања у посјед честице бр. 966/1. Апликанти су то одбили и остали код свог захтјева за потпуно враћање у посјед њихове имовине.
23. Дана 19.9.2005. године апликанти су упутили допис Министарству за избеглице, црквеној општини, Министарству за просторно уређење, грађевинарство и екологију и начелнику Братунца, захтијевајући од њих да омогуће потпуно извршење одлуке CRPC-а.
- Д. Парнични поступак**
24. Дана 29.10.2002. године прва апликантиња је покренула парнични поступак пред првостепеним судом у Сребреници ("првостепени суд") против Српске православне цркве у Босни и Херцеговини, тражећи поврат у посјед честице бр. 996/1. Она је затражила да се црква уклони са њене земље, те враћање земљишта у прећашње стање.
25. Дана 4.3.2003. године првостепени суд је одлучио да нема стварну надлежност за одлучивање у предмету и одбацио је тужбени захтјев прве апликантиње.
26. Дана 25.8.2006. године, поступајући по жалби прве апликантиње, Окружни суд у Бијељини ("Окружни суд") укинуо је пресуду од 4.3.2002. године и вратио предмет на поновно одлучивање.
27. У поновном поступку пред првостепеним судом, осталих тринест апликаната придружило се тужби прве апликантиње. На захтјев суда, апликанти су као тужене означили: Зворничко-тузланску епархију Српске православне цркве, Црквену општину Братунац и Црквену општину Коњевић Поље. Апликанти су прецизирали тужбени захтјев да суд донесе наредбу о уклањању цркве изграђене на земљишту о којем је ријеч, те о уступању посједа земљишта апликантима у року од тридесет дана од дана пресуде, док би у противном апликанти имали право уклонити цркву о трошку тужених.
28. Припремна рочишта пред првостепеним судом одгађана су неколико пута на приједлог парничних странака. Нарочито, рочиште заказано за 27.12.2007. године одгођено је на захтјев пуномоћника апликаната који је обавијестио суд да је разговарао са премијером Републике Српске, те да постоји могућност да ће доћи до споразумног рјешења спора током 2008. године.
29. На рочишту одржаном 20.4.2010. године, апликанти су измијенили свој тужбени захтјев тако да су од суда затражили да призна ваљаност вансудске нагодбе закључене 11.1.2008. године између њиховог пуномоћника и тужених које је заступао премијер Републике Српске, његов савјетник М. Д. и владика Зворничко-тузланске епархије, у следећој формулацији:
- "...тужени су дужни уклонити цркву која је изграђена на к.ч. 996... у року од петнаест дана од дана када тужени обезбједе нови простор за изградњу цркве у Коњевић Пољу, под пријетњом принудног извршења."
30. Дана 21.5.2010. године првостепени суд је одбио тужбени захтјев апликаната. Ту пресуду је дана 17.9.2010. године потврдио Окружни суд (копије тих одлука не налази се у спису предмета).
31. Дана 1.2.2012. године, након ревизије коју су поднијели апликанти, Врховни суд Републике Српске ("Врховни суд") је укинуо пресуду Окружног суда од 17.9.2010. године и предмет вратио на поновни поступак (копија одлуке Врховног суда не налази се у спису предмета).
32. Након враћања предмета на поновни поступак дана 24.9.2012. године, Окружни суд је укинуо пресуду првостепеног суда од 21.5. 010. године и вратио предмет том суду на поновни поступак (копија те одлуке не налази се у спису предмета). Окружни суд је наложио првостепеном суду да испита чињенице које се односе на постојање вансудске нагодбе, њен садржај

- и постојање одговарајућег овлашћења за закључивање нагодбе.
33. Дана 3.6.2013. године, првостепени суд је одбио тужбени захтјев апликаната. С једне стране, суд је сматрао да апликанти нису доказали да су премијер и његов савјетник били овлашћени закључити нагодбу у име тужених. Они нису били за то овлашћени ни по закону, због принципа одвојености државе и цркве. С друге стране, док се владика Зворничко-тузланске епархије могао сматрати правним заступником тужених, није доказано да је нагодба заиста закључена с њим. У својој изјави, свједок М. Д. је потврдио да је контактирао владику путем телефона како би разговарао о могућности пријатељског рјешења, али да није достигнут икакав споразум. Апликантима је наређено да плате трошкове поступка у износу од 11.243,70 конвертибилних марака (КМ, приближно 5.760 евра).
34. Дана 23.10.2013. године, након жалбе апликаната, Окружни суд је преиначио пресуду првостепеног суда у дијелу о трошковима поступка на начин да је износ смањен на 1.029,60 КМ, док је пресуда потврђена у преосталом дијелу.
35. Дана 6.8.2014. године Врховни суд је одбио ревизију апликаната. Суд је посебно истакнуо да су се преговори вођени 2008. године између пуномоћника апликаната и премијера Републике Српске и његовог савјетника односili на финансијску помоћ владе Зворничко-тузланској епархији, у сврху премештања цркве са земљишта апликаната на другу локацију. Судови нижег степена су правилно закључили из чињеничног стања да није достигнут споразум између страна у поступку, односно апликаната и Српске православне цркве.
36. Дана 17.10.2014. године апликанти су поднијели уставну апелацију, позивајући се на члан 6. Конвенције и члан 1. Протокола бр. 1. Они су нарочито поновили да је повријеђено њихово право на мирно уживање имовине, јер је на њиховој земљи незаконито изграђена црква. Они су takoђе тврдили да је владику у телефонском разговору са М. Д. дао свој пристанак за вансудску нагодбу.
37. Дана 28.9.2017. године Уставни суд Босне и Херцеговине ("Уставни суд") је, с пет гласова према четири, одбио апелацију као неосновану. У односу на члан 6. став 1. Конвенције, он је сматрао да су судови нижег степена дали јасне и увјерљиве разлоге за своје одлуке, те да ти разлоги нису произвољни. Приликом разматрања притужбе апликаната према члану 1. Протокола бр. 1, суд се у суштини позвао на свој закључак у односу на члан 6. став 1. Конвенције. Та одлука је достављена апликантима дана 2.11.2017. године.

Е. Остале релевантне информације

38. Дана 10.9.2008. године прву апликанткињу је физички напао један од полицијаца који су надгледали чишћење простора око цркве у припреми за службу која је требала да се одржи сљедећег дана.
39. Истог дана Канцеларија високог представника издала је сљедеће саопштење:
- "Мора бити спроведен споразум о цркви у Коњевић Пољу.
- OHR осуђује инцидент који се јутрос десио на посједу Фате Орловић у Коњевић Пољу.

Влада Републике Српске је прошле године одлучила обезбиједити средства за измјештање бесправно

изграђене цркве са приватног посједа Фате Орловић у Коњевић Пољу.

OHR је поздравио споразум као знак да ће право на приватну имовину Фате Орловић бити испоштовано. Безједносни форум општине Братунац којим је предсједавао начелник Братунац Недељко Млађеновић, и којем су присуствовали сви релевантни актери, 30. августа прошле године је саопштио да ће обиљежавање крсне славе цркве бити посљедњи пут одржано у постојећој цркви у Коњевић Пољу 11. септембра 2007. године.

OHR потврђује да се споразум од прошле године мора испоштовати.

Канцеларија високог представника позива све укључене стране да остану при раније договореним ставовима, да покажу суждржаност те да одустану од свих радњи које би могле погоршати ситуацију."

40. Дана 12.9.2010. године, прву апликанткињу је опет напао полицијац на њеном имању.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о поврату имовине из 1998. године

41. *Законом о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине* ("Службени гласник Републике Српске" ("СГ РС"), бр. 16/10), који уређује враћање имовине у приватној својини која је напуштена након 30.4.1991. године, замјењен је *Закон о коришћењу напуштене имовине из 1996. године* ("СГ РС", бр. 3/96 и 21/96) и поништени сви акти који су регулисали статус напуштене имовине, а који су донесени у периоду између 30.4.1991. и 19.12.1998. године.
42. У складу са чланом 5. тог закона, власник има право на поврат некретнине са свим правима која је имао до 30.4.1991. године, односно до момента када је изгубио посјед. Право на подношење захтјева за враћање у посјед не застаријева (члан 9). Захтјев се може поднijети у свако вријеме надлежном органу Министарства за изbjeglice у општини у којој се налази некретнина о којој је ријеч и/или CRPC-у (чланови 10.(1) и 16.(1)). Одлуке CRPC-а су коначне и одмах извршне од стране релевантних органа власти Републике Српске (члан 16.(3) и (5)). Власник може одмах ступити у посјед своје некретнине која је исељена (од стране привременог корисника) (члан 14.(5)).

Б. Закон о уређењу простора из 2002. године

43. Према члану 138. Закона о уређењу простора из 2002. године ("СГ РС", бр. 84/02) који је био на снази у релевантно вријеме, грађевински инспектор је био овлашћен, између осталог, да у недостатку одговарајућег одобрења за употребу забрани коришћење објекта или дијела објекта.

III. РЕЛЕВАНТИНИ МЕЂУНАРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ

Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини ("Дејтонски мировни споразум")

44. Дејтонски мировни споразум је парафиран 21.11.1995. године у војној бази у близини Дејтона у Сједињеним Америчким Државама. Ступио је на снагу 14.12.1995. године када је потписан у Паризу, у Француској. Њиме је окончан рат који се водио у периоду 1992-1995. у Босни и Херцеговини.

Релевантни дио Анекса 4 (Устава Босне и Херцеговине) гласи:

Члан II тачка 5.

"Све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје домове. Они имају право, у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума, да им се врати имовина које су били лишени за вријеме непријатељства од 1991. и да добију надокнаду за сву такву имовину која им се не може вратити. Свако преузимање обавезе или изјаве у вези са таквом имовином, које су дате под присилом, ништавне су."

Релевантни дио Анекса 7 (Споразум о избјеглицама и расељеним лицима) прописује:

Члан I: Права избјеглица и расељених лица

"Све избјеглице и расељена лица имају право слободно се вратити у своје домове. Имају право на поврат имовине које су лишени за вријеме непријатељства од 1991. године и на надокнаду за имовину која се не може вратити. Што ранији повратак избјеглица и расељених лица важан је циљ рјешавања сукоба у Босни и Херцеговини. Стране потврђују да ће прихватити повратак лица која су напустила њихову територију, укључујући и она која су добила привремену заштиту трећих земаља.

Стране ће обезбиједити да се избјеглицама и расељеним лицима омогући безбједан повратак, без ризика од узнемирања, застрашивања, прогањања или дискриминације, нарочито због њиховог етничкога поријекла, вјерио исповијести или политичког мишљења.

Стране ће предузети све потребне кораке за спречавање активности унутар своје територије којима би се угрозио или спријечио безбједан и добровољан повратак избјеглица и расељених лица. Да би показале своје опредељење за обезбеђивање пуног поштовања људских права и основних слобода свим лицима под својом надлежношћу, те за стварање, без одгађања, погодних услова за повратак избјеглица и расељених лица, стране морају одмах предузети следеће мјере за изградњу повјерења:

- a. укинути све домаће правне прописе и административне праксе са дискриминаторском намјером или ефектом;
- b. спријечити и хитно сужбити било какво писмено или усмено подстицање, путем медија или на други начин, на етничку или вјерску нетрпељивост или мржњу; ...".

Члан VII: Оснивање Комисије

"Стране овим оснивају независну комисију за расељена лица и избјеглице ('Комисија')...".

Члан VIII: Сарадња

"Стране ће сарађивати са Комисијом, те поштовати и спроводити њене одлуке брзо и у доброј вјери, заједно са релевантним међународним и невладиним организацијама које су надлежне за повратак и реинтеграцију избјеглица и расељених лица."

ПРАВО**I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БР. 1 УЗ КОНВЕНЦИЈУ**

45. Апликанти су се жалили да им је онемогућено стварно уживање имовине будући да незаконито изграђена црква још није уклоњена са њихове земље. Они се позивају на члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију који гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на несметано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен имовине осим када је то у јавном интересу и у складу са условима прописаним законом и општим принципима међународног права..."

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примијени законе које сматра потребним како би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересом или како би обезбиједила плаћање пореза или других доприноса или казни."

A. Прихватљивост

46. Суд примјењује да ова притужба није очигледно неоснована у смислу члана 35. става 3. (а) Конвенције. Суд даље примјењује да она није неприхватљива нити по било којем другом основу. Према томе, она се мора прогласити прихватљивом.

B. Меритум*1. Поднесци страна*

47. Апликанти су остали код свог захтјева за потпуни поврат њихове имовине и уклањање цркве. Они су takoђе истакнули да је општина Братунац, у одлуци од 11.9.1997. године (види тачку 10. ове пресуде), погрешно категорисала земљу о којој је ријеч као неизграђено грађевинско земљиште које је погодно за експропријацију. У стварности, ријеч је о њиви, како је описано у земљишној књизи. Апликанти су даље навели да им рješenje о експропријацији од 11.9.1997. године никада није достављено. Такође, црква о којој је ријеч била је у употреби само једном годишње, на дан њене славе, будући да у Коњевић Пољу нема српске¹ популације.

48. Влада је прихватила да је одлука од 11.9.1997. године о изузимању земљишта апликаната и његовој додјели црквеној општини за изградњу цркве представљала мијешање у имовинска права апликаната. Влада је даље истакнула да је мијешање у предметном случају представљало лишавање имовине, осим ако Суд утврди да сложеност правне и чињеничне ситуације спречава његову класификацију у одређену категорију. Када је ријеч о законитости, Влада тврди да је одлука од 11. 9. 1997. године донесена у складу са Законом о грађевинском земљишту из 1986. године. У односу на пропорционалност мијешања, Влада је истакла да је Суд раније утврдио да принудни пренос имовине са једног лица на друго, зависно од околности, може бити законито средство за промовисање јавног интереса. У предметном случају имовина апликаната је изузета на захтјев црквене општине у сврху изградње цркве у којој би Срби из околних села могли практиковати своју вјеру.

49. Влада је такође истакнула да је Република Српска била свјесна обавеза које је преузела према Анексу 7 Дејтонског мировног споразума у вези са слободним повратком избјеглица у своје домове и враћањем њихове имовине (види тачку 44. ове пресуде). У циљу спровођења Анекса 7, Република Српска је донијела Закон о враћању имовине из 1998. године (види тачку 41. ове пресуде). Повратак расељених лица и избјеглица представља важан циљ за све нивое власти у Босни и Херцеговини, и власти немају намјеру да овај случај буде генератор будућих подјела и сукоба.

¹ Срби су етничка група чији припадници могу бити поријеклом из Србије или из других бивших саставних република СФРЈ, укључујући и Босну и Херцеговину. Назив "Србин" (на енглеском језику "Serb", и као именица и као придјев - прим. прев.) обично се користи када се мисли на припаднике етничке групе, без обзира на њихово држављанство; треба га разликовати од назива "Србијанац" који обично означава држављане Србије.

2. Оцјена Суда

50. Суд прво примјећује да у предметном случају није оспорено да су апликанти власници имовине о којој је ријеч и да имају право да им се земља врати.
51. Као што је Суд истакнуо у више наврата, члан 1. Протокола бр. 1 садржи три посебна правила: прво правило, утврђено у првој реченици првог става, опште је природе и изражава принцип мирног уживања имовине; друго правило, садржано у другој реченици првог става, односи се на лишење имовине и подвргава га одређеним условима; треће правило, наведено у другом ставу, признаје да државе потписнице имају право, између остalog, контролисати коришћење имовине у складу са општим интересом и обезбиједити наплату казни. Међутим, та три правила нису "одвојена" у смислу да су неповезана. Друго и треће правило односе се на одређене случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и стoga их треба тумачити у свјетлу општег принципа утврђеног у првом правилу (види, између осталих извора, *James и други против Једиџијеног Краљевства*, 21.2.1986, тачка 37, Серија А бр. 98, и *Iatridis против Грчке* [ВВ], бр. 31107/96, тачка 55, ЕСЉП 1999-II).
52. Суштински циљ члана 1. Протокола бр. 1 је заштита лица од неоправданог мијешања државе у мирно уживање имовине. Међутим, на основу члана 1. Конвенције, свака држава потписница "обезбиједиће свакоме ко се налази у њеној надлежности, права и слободе утврђене у Конвенцији". Вршење ове опште дужности може повлачити позитивне обавезе које су тијесно повезане са обезбијевањем ефективног остваривања права која гарантује Конвенција. У контексту члана 1. Протокола бр. 1, те позитивне обавезе могу захтијевати да држава предузме мјере потребне да би се заштитило право на имовину (види *Broniowski против Пољске* [ВВ], бр. 31443/96, тачка 143, ЕСЉП 2004-V; *Алишић и други против Босне и Херцеговине, Хрватске, Србије, Словеније и Бивше Југословенске Републике Македоније* [ВВ], бр. 60642/08, тачка 100, ЕСЉП 2014; и *Sargsyan против Азербејџана* [ВВ], бр. 40167/06, тачка 219, ЕСЉП 2015), нарочито када постоји непосредна веза између мјера које апликант може легитимно очекивати од власти и стварног уживања имовине (види *Öneryıldız против Турске* [ВВ], бр. 48939/99, тачка 134, ЕСЉП 2004-XII). Чак и у односима између приватних лица или ентитета може постојати позитивна обавеза државе (види *Kotov против Русије* [ВВ], бр. 54522/00, тачка 109, 3.4.2012).
53. У циљу утврђивања да ли је одговорна држава испунила своју обавезу из члана 1. Протокола бр. 1, Суд мора испитати да ли је успостављена правична равнотежа између захтјева јавног интереса и основног права апликанта на имовину (види *Broniowski*, цитиран горе, тачка 144; *Kotov*, цитиран горе, тачка 110; *Алишић и други*, цитиран горе, тачка 101; и *Sargsyan*, цитиран горе, тачка 220).
54. Враћајући се предметном случају, Суд напомиње да су према Анексу 7 Дејтонског мировног споразума апликанти, интерно расељена лица, имали право повратка у своје домове (види тачку 44. ове пресуде). Као што је истакнула Влада, повратак расељених лица и избеглица је важан циљ власти Босне и Херцеговине на свим нивоима (види тачку 49. ове пресуде).
55. Суд даље напомиње да је право апликаната на потпуни поврат имовине успостављено одлукама CRPC-а и Министарства за избеглице од 28.10.1999, односно 14.11.2001. године (види тачке 16. и 17. ове пресуде). Обје одлуке су утврдиле право апликаната да се одмах врате у посјед (види такође члан 14. (5) закона из 1998. године, у тачки 42. ове пресуде) и обје су биле коначне и извршне. Суд посебно истиче да су према Закону о поврату имовине из 1998. године и члану VIII Анекса 7 Дејтонског мировног споразума, релевантни органи власти Републике Српске морали спровести одлуке CRPC-а (види тачке 42. и 44. ове пресуде). Суд сматра да се притужба апликаната у суштини односи на непоступање јавних власти, супротно позитивно обавези тих власти да потпуно врате њихова имовинска права.
56. Суд такође напомиње да је земља касније враћена апликантима, осим честице бр. 996/1 на којој је остала црква. Апликанти су опетовано тражили потпуни поврат у посјед, али без успјеха (види тачке 18, 20. и 23. ове пресуде).
57. Суд ће стога утврдити да ли је штета коју су апликанти претрпјели, а која је настала као резултат недјеловања органа власти, била оправдана у свјетлу релевантних принципа. Оцјена пропорционалности захтијева свеукупно испитивање различитих интереса о којима је ријеч, водећи рачуна о томе да је циљ Конвенције да штити права која су "практична и ефективна". Даље, у сваком случају који укључује наводну повреду члана 1. Протокола бр. 1, Суд мора да утврди да ли је због поступања или непоступања државе лице о којем је ријеч морало сносити несразмјеран терет (види *Szkórits против Мађарске*, бр. 58171/09, тачке 39. и 40, 16.9.2014).
58. Суд сматра да обавеза државе да апликантима обезбиједи ефективно уживање њихових имовинских права, како то гарантује члан 1. Протокола бр. 1, захтијева да домаће власти предузму практичне кораке како би обезбиједиле извршење одлука од 28.10.1999. и 14.11.2001. године. Уместо тога, власти су у почетку чак поступиле супротно тако што су у стварности одобриле да црква остане на земљи апликаната (види тачке 14. и 15. ове пресуде).
59. Суд такође запажа да су апликанти покренули парнични поступак, тражећи поврат у посјед своје земље, током којег су наводно закључили вансудску нагодбу, те касније измијенили свој захтјев (види тачку 29. ове пресуде). Захтјев апликаната је коначно одбијен што су потврдили Врховни суд и Уставни суд (види ставове 35. и 37. ове пресуде).
60. Упркос томе што постоје двије коначне одлуке којима се наређује да им се потпуно врати у посјед њихова земља, апликанти су, седамнаест година након што је тужена држава ратификовала Конвенцију и њене протоколе, још увијек онемогућени у њеном мирном уживању.
61. Иако кашњење у извршењу пресуде може бити оправдано у одређеним околностима (види *Burdov против Русије*, бр. 59498/00, тачка 35, ЕСЉП 2002-III), Суд примјећује да Влада није понудила било какво оправдање за недјеловање власти у предметном случају. Суд сматра да веома дugo кашњење у предметном случају представља јасно одбијање власти да изврше одлуке од 28.10.1999. и 14.11.2001. године, остављајући апликанте у стању неизвјесности у погледу реализације њихових имовинских права. Тако су, због пропуста органа власти да изврше коначне и обавезујуће одлуке, апликанти претрпјели тешку

- повреду својих имовинских права (види, *mutatis mutandis, Szkórits*, цитиран горе, тачка 45).
62. С обзиром на све наведено, Суд закључује да су апликанти морали носити несразмјеран и прекомјеран терет. Према томе, дошло је до кршења члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВА 1. КОНВЕНЦИЈЕ

63. Апликанти су се жалили да су одлуке домаћих судова о њиховом тужбеном захтјеву биле супротне члану 6. ставу 1. Конвенције.
64. Влада је оспорила ту тврђњу.
65. Суд примјењује да је та притужба повезана са притужбом која је испитана горе у тексту, те се и она мора прогласити прихватљивом.
66. С обзиром на закључак који се односи на члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију (види тачку 62. ове пресуде), Суд сматра да није потребно испитивати да ли је у овом предмету дошло и до повреде члана 6. става 1.

III. ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 46. КОНВЕНЦИЈЕ

67. Члан 46. Конвенције у релевантном дијелу гласи:
- "1. Високе стране уговорнице обавезују се да ће се повиновати коначној пресуди Суда у сваком предмету у којем су стране.
 2. Коначна одлука Суда доставља се Комитету министара који врши надзор над њеним извршењем."
68. Суд понавља да су чланом 46. Конвенције државе потписнице преузеле обавезу повиновати се коначним пресудама Суда у сваком предмету у којем су странке, док надзор над извршењем врши Комитет министара. Слиједи, између осталог, да пресуда у којој Суд утврди повреду Конвенције или њених протокола намеће правну обавезу туженој држави, не само да лицима о којима је ријеч исплати досуђене износе правичне надокнаде већ и да одабере, под надзором Комитета министара, опште и/или, по потреби, индивидуалне мјере које је потребно усвојити у њеном домаћем правном поретку како би се окончала повреда коју је утврдио Суд, те у мјери, у којој је то могуће, отклониле њене посљедице (види *Scozzari i Giunta против Италије* [BB], бр. 39221/98 и 41963/98, тачка 249, ЕСЉП 2000-VIII). Суд даље напомиње да је превасходно на држави о којој је ријеч, под надзором Комитета министара, да одобри средства која ће примијенити у свом правном поретку како би испунила обавезу из члана 46. Конвенције (види *Öcalan против Турске* [BB], бр. 46221/99, тачка 210, ЕСЉП 2005-IV).
69. Међутим, изузетно, у циљу пружања помоћи туженој држави у испуњењу њених обавеза из члана 46, Суд може указати на врсту индивидуалних и/или општих мјера које се могу предузети како би се отклонила утврђена повреда Конвенције (види *Broniowski*, цитиран горе, тачка 194, и *Scoppola против Италије* (бр. 2) [BB], бр. 10249/03, тачка 148, 17.9.2009. године).
70. Суд сматра да повреда утврђена у овом случају не оставља било какав стварни избор у погледу мјера потребних за њено отклањање.
71. У таквим условима, имајући у виду конкретне околности овог случаја, Суд сматра да тужена држава мора предузети све потребне мјере како би обезбиједила потпуно извршење одлуке CRPC-а од 28.10.1999. године (види тачку 16. ове пресуде) и одлуке Министарства за изbjеглице од 14.11.2001.

године (види тачку 17. ове пресуде), укључујући посебно укљањање цркве са земље апликаната, без даљег одгађања, а најкасније у року од три мјесеца од дана када пресуда постане коначна, у складу са чланом 44. ставом 2. Конвенције.

IV. ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

72. Члан 41. Конвенције гласи:

"Ако Суд утврди да је дошло до повреде Конвенције или њених протокола, те ако законодавство високе стране уговорнице о којој је ријеч омогућава само дјелимично обештећење, Суд ће, по потреби, одредити правичну надокнаду оштећеној страни."

A. Одштета

73. Апликанти потражују по 10.000 евра (ЕУР) на име настале материјалне штете, јер су били спријечени да користе земљу на којој је изграђена црква у пољопривредне сврхе. Нису поднијели захтјев за нематеријалну штету.
74. Влада је истакнула да је могуће да су апликанти претрпејали одређену материјалну штету и позвала Суд да досуди надокнаду на правичном основу и у складу са својом утврђеном праксом.
75. Суд није могao извршити прецизан обрачун у погледу штете претрпљене због немогућности коришћења земље за пољопривреду, с обзиром на недостатак доказа о профиту који су апликанти могли стечи користећи ту земљу. Међутим, он сматра да су апликанти неизbjежно морали претрпjetи материјални губитак будући да су били спријечени у коришћењу дијела своje земље, иако је наређено да им се она одмах врати још 1999. и 2001. године (види тачке 16. и 17. ове пресуде; види, такође, *mutatis mutandis, Assanidze против Грузије* [BB], бр. 71503/01, тачка 200, ЕСЉП 2004-II). Суд даље сматра да је најзначајнија материјална штета настала за прву апликанткињу, јер је она једина која се вратила на своју имовину у Коњевић Полju (види тачку 19. ове пресуде). Стога, одлучујући на правичном основу и у складу са критеријумима утврђеним у својој пракси, Суд по овом основу досуђује 5.000 евра првој апликанткињи, те по 2.000 евра сваком од преосталих апликаната.

B. Трошкови и издаци

76. Апликанти су такође потраживали 13.000 евра на име трошкова и издатака пред домаћим судовима и пред Судом.
77. Влада је истакнула да би домаће трошкове и издатке требalo цијенити у складу са важећом адвокатском тарифом. У погледу трошкова и издатака пред Судом, Влада је навела да апликанти имају право на надокнаду неопходних и стварних трошкова.
78. Према пракси Суда, апликант има право на надокнаду трошкова и издатака само у мјери у којој је показано да су они стварно настали, да су били неопходни, те да је њихов износ реалан (види, на пример, *Iatridis против Грчке* (правична надокнада) [BB], бр. 31107/96, тачка 54, ЕСЉП 2000-XI). У предметном случају, Суд примјењује да апликанти нису доставили доказе (рачуне или фактуре) о трошковима и издацима које су имали. Стога се њихов захтјев одбија, јер није поткријепљен доказима.

C. Затезна камата

79. Суд сматра да је примјерено да се затезна камата заснива на најнижој кредитној стопи Европске централне банке, увећано за три процентна бода.

ИЗ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД

1. Проглашава, једногласно, апликацију прихватљивом;
2. Утврђује, једногласно, да је дошло до повреде члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију;
3. Утврђује, једногласно, да нема потребе да разматра притужбу према члану 6. Конвенције;
4. Утврђује,
 - (а) са шест гласова према једном, да тужена држава мора да предузме све потребне мјере како би обезбиједила потпуно извршење одлуке CRPC-а од 28.10.1999. године и одлуке Министарства за избјеглице од 14.11.2001. године, укључујући, нарочито, уклањање цркве са земље апликаната у року од три мјесеца од дана када пресуда постане коначна, у складу са чланом 44. тачком 2. Конвенције;
 - (б) једногласно, да тужена држава има да исплати, у року од три мјесеца од дана када пресуда постане коначна, у складу са чланом 44. тачком 2. Конвенције, 5.000 евра (пет хиљада) првој апликантињи, као и сваки порез који се може зарачунати, те по 2.000 евра (двије хиљаде), као и сваки порез који се може зарачунати, сваком од преосталих апликаната, на име материјалне штете, чији износи ће бити претворени у валуту тужене државе по курсу на дан измирења;
 - (ц) једногласно, да ће се од истека наведеног рока од три мјесеца до измирења, на наведене износе обрачунавати обична камата по стопи једнакој најнижој кредитној стопи Европске централне банке у периоду неплаћања, увећаној за три процентна бода;
5. Одбија, једногласно, остатак захтјева апликаната за правичну надокнаду.

Сачињено на енглеском језику и достављено у писменој форми дана 1.10.2019. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Правила Суда.

Замјеник регистрара
Andrea Tamietti

Предсједник
Jon Fridrik Kjølbrog

У складу са чланом 45. ставом 2. Конвенције и правилом 74. ставом 2. Правила Суда, издвојено мишљење судије Jona Fridrika Kjølbroa приложено је уз ову пресуду.

JFK
ANT

ДЈЕЛИМИЧНО ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ KJØLBROA

1. Сагласан сам са пресудом осим у једној тачки где се моје виђење разликује од става већине. Стога сам гласао против тачке 4. (а) диспозитива која одражава образложение већине из тачке 71. пресуде, у којој је Суд указао да тужена држава, као индивидуалну мјеру, мора да обезбиједи "уклањање цркве са земље апликанта у року од три мјесеца од дана када пресуда постане коначна".
2. Према мом виђењу, а из разлога који су обrazложeni у тексту доље, сматрам да је наведена индивидуална мјера проблематична, будући да не узима у довољној мјери у обзир чињеницу да се предметни случај не тиче само спора између апликаната и тужене државе већ такође, и посебно, спора између апликаната и приватне треће стране, Српске православне општине Дрињача ("црквена општина"), која није странка у поступку пред Судом.

3. Како то већина исправно истиче (види тачке 68-69. пресуде), Суд ће према члану 46. само у изузетним ситуацијама указати на индивидуалне мјере које тужена држава треба да усвоји, и у правилу, Суд ће то учинити само када утврђење о повреди "не оставља било какав стварни избор у погледу мјера потребних за њено отклањање" (види, на пример, *Ocalan против Турске* [ВВ], бр. 46221/99, тачка 210, ЕСЉП 2005-IV).
4. У предметном случају, Суд је у свом образложењу, као и у изреци пресуде, указао да тужена држава мора да обезбиједи "уклањање цркве са земље апликанта, у року од три мјесеца од дана када пресуда постане коначна". Предметни случај се, међутим, не тиче само спора између апликаната (који траже поврат преосталог дијела земље и уклањање цркве изграђене на њој) и тужене државе већ, такође, и спора између апликаната и црквене општине (власника цркве изграђене на спорној земљи).
5. Наређујући да се црква уклони, Суд, *de facto*, рјешава и одлучује у спору између приватне странке на штету једне од странака, црквене општине, која није страна у поступку пред Судом и није имала прилику да изрази своје правне ставове и да брани своје интересе, чак ни као трећа страна која интервенише у поступку пред Судом.
6. Издавајући своје мишљење у овој тачки, не изражавам свој став о томе како би требало одлучити у спору између апликаната и црквене општине. То је, према мом мишљењу, питање које треба да ријеше домаћи органи власти у домаћем поступку, у којем се могу пружити неопходне процесне гаранције и извршити потребно усклађивање интереса; то није питање о којем треба да одлучује Суд.
7. У том контексту, скренуо сам пажњу на следеће чињенице: земљиште о којем је ријеч изузето је 1997. године и додијељено трећој страни (види тачку 10. пресуде). Године 1998., црквена општина је изградила предметну цркву (види тачку 11. пресуде). Црква постоји и црквена општина је користи више од 21 годину. Осим тога, 2004. године издана је урбанистичка сагласност (види тачку 15. пресуде). Без изражавања било каквог става о мјерама које су донијеле домаће власти када су земљу додијелиле црквеној општини и издале урбанистичку сагласност, не могу а да не примијетим да се црквена општина, као приватна странка, може позвати на права утврђена у Конвенцији, укључујући право на поштовање имовине које гарантује члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију. Како би требало ријешити спор између апликаната и црквене општине, то је на домаћим судовима да одлуче, уз могућност накнадног подношења индивидуалне апликације Суду у складу са чланом 34. Конвенције.
8. У предметном случају, апликант је покренуо парнични поступак против црквене општине. У почетку, апликанти су тражили уклањање цркве и враћање предметног земљишта у посјед (види тачку 24. пресуде). Међутим, касније, а у контексту парничног поступка, апликанти су измијенили свој захтјев и затражили да домаћи судови признају ваљаност вансудске нагодбе која је наводно закључена између странака (види тачку 29. пресуде), а чији захтјев је на крају одбијен будући да није закључен никакав споразум, како су навели апликанти (види тачку 35. пресуде).
9. Другим ријечима, у контексту парничног поступка, домаћи судови нису имали прилику да одлучују о

- меритуму спора између странака, односно о питању укљањања цркве и враћања предметне земље, а то је директна посљедица избора апликаната у контексту домаћег поступка.
10. Да предметни случај није укључивао интересе приватне треће стране, црквене општине, не бих имао никакав проблем с тим што је Суд наредио или указао да се земљиште врати, али у овом случају постоји спор у основу између приватних странака са супротстављеним захтјевима и интересима, а Суд одлучује у спору на штету једне од странака која, као што сам поменуо, није представљена пред Судом. То заиста сматрам веома проблематичним.
11. Да су домаћи судови поступили на начин сличан приступу који је усвојила већина у предметном случају, односно да су наредили укљање зграде и поврат земље у поступку у којем власник или лице са имовинским правима није било странка и није могло презентовати своје виђење и бранити своје интересе, Суд би утврдио јасну повреду члана 6. Конвенције (види, на пример, *Gankin и други против Русије*, бр. 2430/06 и три друга, тачке 33-39, 31.5.2016, у односу на право на обавјештење о поступку и могућност присуства на рочиштима и одбране права), као и члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију (види, на пример, *Г.И.Е.М. С.Р.Л. и други против Италије* [ВВ], бр. 1828/06 и два друга, тачка 303, 28.6.2018., у односу на процесна права из члана 1. Протокола бр. 1).
12. Иако је Суд у многим случајевима наредио или указао на потребу поврата имовине апликанту, он је увијек имао на уму да могу постојати ситуације у којима је поврат имовине немогућ *de facto* или *de jure*, између остalog, због права и интереса трећих страна. Због тога је Суд у таквим случајевима указивао на поврат имовине о којој је ријеч или, алтернативно, плаћање надокнаде која је једнака стварној вриједности те имовине (види, на пример, *Zwierzyński против Польске* (правична надокнада), бр. 34049/96, тачке 13-16, 2.7.2002.; *Hodoš и други против Румуније*, бр. 29968/96, тачке 72-73, 21.5.2002.; *Scordino против Италије* (бр. 3) (правична надокнада), бр. 43662/98, тачке 37-38, 6.3.2007.; *Budescu и Petrescu против Румуније*, бр. 33912/96, тачке 53-54, 2.7.2002.; *Cretu против Румуније*, бр. 32925/96, тачке 59-60, 9.7.2002.; и *Bălănescu против Румуније*, бр. 35831/97, тачке 36-37, 9.7.2002.).
13. По мом мишљењу, то је оно што је Суд могао и требао да учини у предметном случају: указати да је потребно извршити укљањање цркве и поврат имовине о којој је ријеч или, алтернативно, исплатити надокнаду која је једнака стварној вриједности земље о којој је ријеч.
14. То би омогућило одговорној држави да, под надзором Комитета министара, одлучи о спору у поступку у којем би обе стране имале прилику да изнесу своје правне аргументе, процесна права из члана 6. Конвенције би могла да буду поштована и могло се извршити усклађивање интереса које захтијева члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију. Већина је, међутим, одлучила да се умијеша у права приватне треће стране, црквене општине, која није страна у поступку пред Судом и није имала прилику да изнесе било које аргументе пред Судом, чак ни као трећа страна.
15. Ипак, желио бих додати још једно коначно запажање у вези са приступом Суда у предметном случају: питам се да ли би мјеру која је предмет притужбе

требало цијенити према позитивној или негативној обавези државе из члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију.

16. Из разлога наведених у тачкама 54-57. пресуде, Суд полази од тога да се предмет односи на позитивне обавезе државе. Међутим, пракса Суда није увијек досљедна по том питању. У неким случајевима који се тичу пропуста државе да се повинује коначно и обавезујућој домаћој одлуци о имовинским правима, Суд је недјеловање државе цијенио као мијешање у имовинска права апликанта према члану 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију (види, на пример, *Iatridis против Грчке* [ВВ], бр. 31107/96, тачка 55, ЕСЉП 1999-II; *Antonetto против Италије*, бр. 15918/89, тачка 34, 20.7.2000; *Frascino против Италије*, бр. 35227/97, тачка 32, 11.12.2003; *Paudicio против Италије*, бр. 77606/01, тачка 42, 24.5.2007., *Păduraru против Румуније*, бр. 63252/00, тачка 92, ЕСЉП 2005-XII (изваци); и *Viașu против Румуније*, бр. 75951/01, тачка 59, 9.12.2008.). Међутим, како је Суд навео у многим случајевима, принципи које је потребно примјенити су исти (види, на пример, *Broniowski против Пољске* [ВВ], бр. 31443/96, тачка 144, ЕСЉП 2004-V) и, према томе, да је Суд одлучио да цијени случај као питање мијешања, или негативне обавезе, образложење је могло бити другачије, али би исход случаја био исти.

ČETVRTI ODJEL

PREDMET ORLOVIĆ I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacija br. 16332/18)

PRESUDA

STRASBOURG

1. oktobra 2019. godine

Ova presuda postat će konačna u skladu s odredbom člana 44. stava 2. Konvencije. U presudi su moguće redakcijske izmjene.

U predmetu Orlović i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući као Vijeće u sljedećem sastavu:

Jon Fridrik Kjølbro, predsjednik

Faris Vehabović,

Paul Lemmens,

Iulia Antoanella Motoc,

Carlo Ranzoni,

Jolien Schukking,

Péter Paczolay, sudije,

i Andrea Tamietti, zamjenik registrara Odjela,

nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost, dana 2.7. i 9.7.2019. godine,

donio je sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

- Postupak u ovom predmetu pokrenut je na osnovu aplikacije protiv Bosne i Hercegovine (br. 16332/18) коју је Sudu podnijelo четрнаест дрžавljана Bosne i Hercegovine ("aplikanti"), гдја Fata Orlović, г. Šaban Orlović, гдја Fatima Ahmetović, г. Hasan Orlović, гдја Zlatka Bašić, гдја Senija Orlović, г. Ejub Orlović, г. Abdurahman Orlović, гдја Muška Mehmedović, гдја Mirsada Ehlić, гдја Melka Mehmedović, гдја Rahima Dahalić, гдја Fatima Orlović i гдја Murtija Hodžić, према члану 34. Konvencije o заштити ljudskih prava i osnovnih sloboda ("Konvencija"), дана 30.3.2018. године.

2. Aplikante je zastupao g. F. Karkin, advokat iz Sarajeva. Vladu Bosne i Hercegovine ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa B. Skalonjčić.
3. Aplikanti su se žalili da im je onemogućeno stvarno uživanje njihove imovine, budući da s njihove zemlje nije uklonjena nezakonito izgrađena crkva. Aplikanti su također tvrdili da su odluke domaćih sudova, koje se odnose na njihov gradanskopravni zahtjev, bile suprotne članu 6. Konvencije.
4. Dana 24.5.2018. godine o aplikaciji je obaviještena Vlada.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI SLUČAJA**

5. Aplikanti su rođeni 1942, 1966, 1969, 1972, 1976, 1974, 1980, 1968, 1970, 1973, 1975, 1978, 1980, odnosno 1982. godine. Prva aplikantica živi u Konjević Polju, Bosna i Hercegovina. Prema informacijama koje su dostavili ostali aplikanti, oni žive u Srebreniku, Bosna i Hercegovina.

A. Relevantna pozadina slučaja

6. Aplikanti su nasljednici muža prve aplikantice, Š. O., i njegovog brata M. O. Muž aplikantice, kao i više od dvadeset njenih drugih srodnika ubijeno je u Srebreničkom genocidu 1995. godine.
7. Aplikanti, g. Šaban Orlović, gđa Fatima Ahmetović, g. Hasan Orlović, gđa Zlatka Bašić, gđa Senija Orlović i g. Ejub Orlović, su djeca prve aplikantice i njenog preminulog muža. G. Abdurahman Orlović, gđa Muška Mehmedović, gđa Mirsada Ehlić, gđa Melka Mehmedović, gđa Rahima Dahalić, gđa Fatima Orlović i gđa Murtija Hodžić su djeca M. O.
8. Aplikanti su živjeli u Konjević Polju, općina Bratunac, u području koje je sada u Republici Srpskoj (jedan od dva entiteta Bosne i Hercegovine), na imovini koja je pripadala Š. O. i M. O. Imovina se sastojala od nekoliko individualnih i poljoprivrednih zgrada, njiva i livada.
9. Za vrijeme rata koji je vođen u periodu 1992-1995. godine, aplikanti su bili prisiljeni pobjeći iz svoje kuće i postati interno raseljene osobe.

B. Izgradnja crkve na zemlji aplikanata

10. Dana 11.9.1997. godine, nakon zahtjeva koji je podnijela Srpska pravoslavna općina Drinjača ("crkvena općina"), općina Bratunac je izvršila eksproprijaciju dijela zemljišta aplikanata - njive ukupne površine od 11.765 kvadratnih metara, označene kao katastarska čestica br. 996/1 - i dodijelila je crkvenoj općini u svrhu izgradnje crkve. U rješenju je zemljište o kojem je riječ označeno kao neizgrađeno građevinsko zemljište i navedeno je da će naknadno ranijim vlasnicima biti utvrđena u posebnom postupku. Aplikanti nikada nisu obaviješteni o postupku eksproprijacije.
11. Crkva je izgrađena 1998. godine na čestici br. 996/1, na udaljenosti od 20,5 m od postojeće kuće u kojoj je prva aplikantica živjela sa svojom porodicom prije rata. Crkva je izgrađena bez bilo kakve relevantne tehničke dokumentacije.
12. Dana 21.10.2003. godine crkvena općina je podnijela zahtjev općinskoj upravi Bratunac - Odjelu za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove (SPHU), u kojem je zatražila urbanističku saglasnost za izgrađeni objekt crkve.
13. Dana 14.4.2004. godine, u postupku nadzora nad radom SPHU, građevinska inspekcija Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske ("inspekcija") donijela je odluku kojom je naredila građevinskoj inspekciji općine Bratunac ("općinska inspek-

cija") da zabrani korištenje crkve u Konjević Polju u roku od tri dana od donošenja te odluke, u skladu s članom 138. Zakona o uređenju prostora iz 2002. godine (vidi tačku 43. ove presude). Inspekcija je smatrala da općinska inspekcija nije postupila u skladu s važećim zakonom, jer nije zaustavila izgradnju niti je kasnije spriječila korištenje crkve, iako je ona izgrađena bez urbanističke dozvole i druge tehničke dokumentacije. Također, crkvena općina nikad nije dobila upotrebnu dozvolu.

14. Dana 27.8.2004. godine općinska inspekcija je obavijestila Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju da je zamjenik načelnika Bratunca "izričito zahtijevao" da se ne obustavi korištenje crkve za svoju namjenu. Dalje je navedeno da se, prema mišljenju zamjenika načelnika, to pitanje treba rješiti na višem političkom nivou u čiju svrhu je organiziran sastanak između predstavnika općine, Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i vladike Zvorničko-tuzlanske eparhije. Nakon sastanka Srpska pravoslavna crkva je pokrenula postupak za legalizaciju crkve. Općinska inspekcija je zaključila da, s obzirom na takav razvoj događaja, odustaje od postupanja u skladu s članom 138. Zakona o uređenju prostora iz 2002. godine.
15. U decembru 2004. godine crkvena općina je dobila urbanističku saglasnost za crkvu (vidi tačku 12. ove presude).

C. Postupak restitucije

16. Dana 28.10.1999. godine, nakon što je drugi aplikant g. Šaban Orlović podnio zahtjev, Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC), osnovana prema Aneksu 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma (vidi tačku 44. ove presude), utvrdila je da je preminuli muž prve aplikantice, Š. O., bio vlasnik zemlje u Konjević Polju i ponistila sve prisilne prenose ili ograničenja vlasništva do kojih je došlo nakon 1.4.1992. godine. Odlukom je dalje utvrđeno da nasljednici Š. O. imaju pravo vratiti se u posjed predmetnog zemljišta šezdeset dana nakon podnošenja zahtjeva za izvršenje te odluke.
17. Dana 14.11.2001. godine, nakon zahtjeva koji je podnijela prva aplikantica gđa Fata Orlović, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, odsjek u Bratuncu ("Ministarstvo za izbjeglice"), također je utvrdilo da je Š. O. bio vlasnik predmetnog zemljišta, te posebno suvlasnik čestice br. 996/1, zajedno sa svojim bratom M. O. Naredeno je da se zemljište odmah vrati u posjed.
18. Dana 17.4.2002. godine prva aplikantica je Ministarstvu za izbjeglice podnijela zahtjev za izvršenje odluke CRPC-a od 28. 10. 1999. godine (vidi tačku 16. ove presude).
19. Neutvrđenog dana nakon toga aplikanti su se vratili u posjed svoga zemljišta, osim čestice br. 996/1 na kojoj je ostala crkva (vidi tačku 11. ove presude). Prva aplikantica se vratila u kuću u kojoj je živjela s porodicom prije rata.
20. Dana 3.4.2003. godine prva aplikantica se obratila Ministarstvu za izbjeglice sa zahtjevom da se odluka ovog ministarstva od 14.11.2001. godine izvrši u potpunosti (vidi tačku 17. ove presude). Ona je također zatražila da se crkvenoj općini naredi da ukloni crkvu s njene imovine kako bi se omogućilo da se imovina u potpunosti vrati u posjed, te vraćanje zemljišta u prijašnje stanje.
21. Dana 20.4.2004. godine aplikanti su uputili dopis crkvenoj općini zatraživši prijateljsko rješenje sporu. Aplikanti su predložili premeštanje crkve kao najbolje rješenje, tvrdeći da je ona izgrađena nezakonito na njihovoj zemlji. U tom smislu su se pozvali na odluku inspekcije od 14.4.2004. godine (vidi tačku 13. ove presude).

22. Dana 20.1.2005. godine načelnik općine Bratunac ponudio je aplikantima naknadu u neodređenom iznosu ili dodjelu druge imovine umjesto vraćanja u posjed čestice br. 966/1. Aplikanti su to odbili i ostali kod svog zahtjeva za potpuno vraćanje u posjed njihove imovine.
23. Dana 19.9.2005. godine aplikanti su uputili dopis Ministarstvu za izbjeglice, crkvenoj općini, Ministarstvu za prostorno uređenje, gradjevinarstvo i ekologiju i načelniku Bratunca, zahtijevajući od njih da omoguće potpuno izvršenje odluke CRPC-a.

D. Parnični postupak

24. Dana 29.10.2002. godine prva aplikantica je pokrenula parnični postupak pred prvostepenim sudom u Srebrenici ("prvostepeni sud") protiv Srpske pravoslavne crkve u Bosni i Hercegovini, tražeći povrat u posjed čestice br. 996/1. Ona je zatražila da se crkva ukloni s njene zemlje, te vraćanje zemljišta u prijašnje stanje.
25. Dana 4.3.2003. godine prvostepeni sud je odlučio da nema stvarnu nadležnost za odlučivanje u predmetu i odbacio je tužbeni zahtjev prve aplikantice.
26. Dana 25.8.2006. godine, postupajući po žalbi prve aplikantice, Okružni sud u Bijeljini ("Okružni sud") ukinuo je presudu od 4.3.2002. godine i vratio predmet na ponovno odlučivanje.
27. U ponovnom postupku pred prvostepenim sudom, ostalih trinaest aplikanata pridružilo se tužbi prve aplikantice. Na zahtjev suda, aplikanti su kao tužene označili: Zvorničko-tuzlansku eparhiju Srpske pravoslavne crkve, Crkvenu općinu Bratunac i Crkvenu općinu Konjević Polje. Aplikanti su precizirali tužbeni zahtjev da sud doneše naredbu o uklanjanju crkve izgrađene na zemljištu o kojem je riječ, te o ustupanju posjeda zemljišta aplikantima u roku od trideset dana od dana presude, dok bi u protivnom aplikanti imali pravo ukloniti crkvu o trošku tuženih.
28. Pripremna ročišta pred prvostepenim sudom odgađana su nekoliko puta na prijedlog parničnih stranaka. Naročito, ročište zakazano za 27.12.2007. godine odgođeno je na zahtjev punomoćnika aplikanata koji je obavijestio sud da je razgovarao s premjerom Republike Srpske, te da postoji mogućnost da će doći do sporazumnog rješenja spora tokom 2008. godine.
29. Na ročištu održanom 20.4.2010. godine, aplikanti su izmjenili svoj tužbeni zahtjev tako da su od suda zatražili da prizna valjanost vansudske nagodbe zaključene 11.1.2008. godine između njihovog punomoćnika i tuženih koje je zastupao premjer Republike Srpske, njegov savjetnik M. D. i vladika Zvorničko-tuzlanske eparhije, u sljedećoj formulaciji:
"....tuženi su dužni ukloniti crkvu koja je izgrađena na k.č. 996... u roku od petnaest dana od dana kada tuženi osiguraju novi prostor za izgradnju crkve u Konjević Polju, pod prijetnjom prinudnog izvršenja."
30. Dana 21.5.2010. godine prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev aplikanata. Tu presudu je dana 17.9.2010. godine potvrdio Okružni sud (kopije tih odluka ne nalaze se u spisu predmeta).
31. Dana 1.2.2012. godine, nakon revizije koju su podnijeli aplikanti, Vrhovni sud Republike Srpske ("Vrhovni sud") je ukinuo presudu Okružnog suda od 17.9.2010. godine i predmet vratio na ponovni postupak (kopija odluke Vrhovnog suda ne nalazi se u spisu predmeta).
32. Nakon vraćanja predmeta na ponovni postupak dana 24.9.2012. godine, Okružni sud je ukinuo presudu prvostepenog suda od 21.5.2010. godine i vratio predmet tom sudu na ponovni postupak (kopija te odluke ne nalazi

- se u spisu predmeta). Okružni sud je naložio prvostepenom суду да испита činjenice koje se odnose na postojanje vansudske nagodbe, njen sadržaj i postojanje odgovarajućeg ovlaštenja za zaključivanje nagodbe.
33. Dana 3.6.2013. godine prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev aplikanata. S jedne strane, sud je smatrao da aplikanti nisu dokazali da su premjer i njegov savjetnik bili ovlašteni zaključiti nagodbu u ime tuženih. Oni nisu bili za to ovlašteni ni po zakonu, zbog načela odvojenosti države i crkve. S druge strane, dok se vladika Zvorničko-tuzlanske eparhije mogao smatrati pravnim zastupnikom tuženih, nije dokazano da je nagodba zaista zaključena s njim. U svojoj izjavi, svjedok M. D. je potvrdio da je kontaktirao vladika putem telefona kako bi razgovarao o mogućnosti prijateljskog rješenja, ali da nije postignut ikakav sporazum. Aplikantima je naređeno da plate troškove postupka u iznosu od 11.243,70 konvertibilnih maraka (KM, približno 5.760 eura).
34. Dana 23.10.2013. godine, nakon žalbe aplikanata, Okružni sud je preinacio presudu prvostepenog suda u dijelu o troškovima postupka na način da je iznos smanjen na 1.029,60 KM, dok je presuda potvrđena u preostalom dijelu.
35. Dana 6.8.2014. godine Vrhovni sud je odbio reviziju aplikanata. Sud je posebno istaknuo da su se pregovori vođeni 2008. godine između punomoćnika aplikanata i premijera Republike Srpske i njegovog savjetnika odnosili na finansijsku pomoć vlade Zvorničko-tuzlanskoj eparhiji, u svrhu premještanja crkve sa zemljišta aplikanata na drugu lokaciju. Sudovi nižeg stepena su pravilno zaključili iz činjeničnog stanja da nije postignut sporazum između strana u postupku, odnosno aplikanata i Srpske pravoslavne crkve.
36. Dana 17.10.2014. godine aplikanti su podnijeli ustavnu apelaciju, pozivajući se na član 6. Konvencije i član 1. Protokola br. 1. Oni su naročito ponovili da je povrijedeno njihovo pravo na mirno uživanje imovine, jer je na njihovoj zemlji nezakonito izgrađena crkva. Oni su također tvrdili da je vladika u telefonском razgovoru s M. D. dao svoj pristanak za vansudsку nagodbu.
37. Dana 28.9.2017. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine ("Ustavni sud") je, s pet glasova prema četiri, odbio apelaciju kao neosnovanu. U odnosu na član 6. stav 1. Konvencije, on je smatrao da su sudovi nižeg stepena dali jasne i uvjerljive razloge za svoje odluke, te da ti razlozi nisu proizvoljni. Prilikom razmatranja pritužbe aplikanata prema članu 1. Protokola br. 1, sud se u biti pozvao na svoj zaključak u odnosu na član 6. stav 1. Konvencije. Ta odluka je dostavljena aplikantima dana 2.11.2017. godine.

E. Ostale relevantne informacije

38. Dana 10.9.2008. godine prvu aplikanticu je fizički napao jedan od policajaca koji su nadzirali čišćenje prostora oko crkve u pripremi za službu koja se trebala održati sljedećeg dana.
39. Istoga dana Ured visokog predstavnika izdao je sljedeće saopštenje:
"Mora biti proveden sporazum o crkvi u Konjević Polju. OHR osuđuje incident koji se jutros dogodio na posjedu Fate Orlović u Konjević Polju.
Vlada Republike Srpske je prošle godine odlučila osigurati sredstva za izmještanje bespravno izgradene crkve s privatnog posjeda Fate Orlović u Konjević Polju. OHR je pozdravio sporazum kao znak da će pravo na privatnu imovinu Fate Orlović biti ispoštovano.

Sigurnosni forum općine Bratunac kojim je predsjedavao načelnik Bratunca Nedeljko Mladenović, i kojem su prisustvovali svi relevantni akteri, 30. augusta prošle godine je saopćio da će obilježavanje krsne slave crkve biti posljednji put održano u postojećoj crkvi u Konjević Polju 11. septembra 2007. godine.

OHR potvrđuje da se sporazum od prošle godine mora ispoštovati.

Ured visokog predstavnika poziva sve uključene strane da ostanu pri ranije dogovorenim stavovima, da pokažu suzdržanost te da odustanu od svih radnji koje bi mogle pogoršati situaciju."

40. Dana 12.9.2010. godine, prvu aplikanticu je opet napao policajac na njenom imanju.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o povratu imovine iz 1998. godine

41. *Zakonom o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštenih imovina ("Službeni glasnik Republike Srpske" ("SG RS"), br. 16/10), koji uređuje vraćanje imovine u privatnom vlasništvu koja je napuštena nakon 30.4.1991. godine, zamijenjen je Zakon o korištenju napuštenih imovina iz 1996. godine ("SG RS", br. 3/96 i 21/96) i poništeni svi akti koji su regulirali status napuštenih imovina, a koji su doneseni u periodu između 30.4.1991. i 19.12.1998. godine.*
42. U skladu s članom 5. tog zakona, vlasnik ima pravo na povrat nekretnine sa svim pravima koja je imao do 30. 4. 1991. godine, odnosno do momenta kada je izgubio posjed. Pravo na podnošenje zahtjeva za vraćanje u posjed ne zastarijeva (član 9). Zahtjev se može podnijeti u svakom vrijeme nadležnom tijelu Ministarstva za izbjeglice u općini u kojoj se nalazi nekretnina o kojoj je riječ i/ili CRPC-u (članovi 10. (1) i 16. (1)). Odluke CRPC-a su konačne i odmah izvršne od strane relevantnih tijela vlasti Republike Srpske (član 16. (3) i (5)). Vlasnik može odmah stupiti u posjed svoje nekretnine koja je iseljena (od strane privremenog korisnika) (član 14. (5)).

B. Zakon o uređenju prostora iz 2002. godine

43. Prema članu 138. Zakona o uređenju prostora iz 2002. godine ("SG RS", br. 84/02) koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, građevinski inspektor je bio ovlašten, između ostalog, da u nedostatku odgovarajućeg odobrenja za upotrebu zabrani korištenje objekta ili dijela objekta.

III. RELEVANTNI MEĐUNARODNI MATERIJALI

Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini ("Dejtonski mirovni sporazum")

44. Dejtonski mirovni sporazum je parafiran 21.11.1995. godine u vojnoj bazi u blizini Dejtona u Sjedinjenim Američkim Državama. Stupio je na snagu 14.12.1995. godine kada je potpisana u Parizu, u Francuskoj. Njime je okončan rat koji se vodio u periodu 1992-1995. u Bosni i Hercegovini.

Relevantni dio Aneksa 4 (Ustava Bosne i Hercegovine) glasi:

Član II tačka 5.

"Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo da se slobodno vrati u svoje domove. One imaju pravo, u skladu s Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju naknadu za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti. Svako preuzimanje obaveze ili izjave u vezi s takvom imovinom, koje su date pod prisilom, ništavne su."

Relevantni dio Aneksa 7 (Sporazum o izbjeglicama i raseljenim osobama) propisuje:

Član I: Prava izbjeglica i raseljenih osoba

"Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. Imaju pravo na povrat imovine koje su lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine i na naknadu za imovinu koja se ne može vratiti. Što raniji povratak izbjeglica i raseljenih osoba važan je cilj rješavanja sukoba u Bosni i Hercegovini. Strane potvrđuju da će prihvati povratak osoba koje su napustile njihovu teritoriju, uključujući i one koje su dobro privremenu zaštitu trećih zemalja.

Strane će osigurati da se izbjeglicama i raseljenim osobama omogući siguran povratak, bez rizika od uznesmiravanja, zastrašivanja, proganjanja ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkoga porijekla, vjeroispovijesti ili političkog mišljenja.

Strane će poduzeti sve potrebne korake za sprečavanje aktivnosti unutar svoje teritorije kojima bi se ugrozio ili spriječio siguran i dobrovoljan povratak izbjeglica i raseljenih osoba. Da bi pokazale svoje opredjeljenje za osiguravanje punog poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda svim osobama pod svojom nadležnošću, te za stvaranje, bez odgađanja, pogodnih uvjeta za povratak izbjeglica i raseljenih osoba, strane moraju odmah poduzeti sljedeće mjere za izgradnju povjerenja:

- a. ukinuti sve domaće pravne propise i administrativne prakse s diskriminirajućom namjerom ili učinkom;
- b. spriječiti i hitno suzbiti bilo kakvo pismeno ili usmeno poticanje, putem medija ili na drugi način, na etničku ili vjersku netrpeljivost ili mržnju; ...".

Član VII: Osnivanje Komisije

"Strane ovim osnivaju nezavisnu komisiju za raseljene osobe i izbjeglice ('Komisija')..."

Član VIII: Saradnja

"Strane će saradivati s Komisijom, te poštovati i provoditi njene odluke brzo i u dobroj vjeri, zajedno s relevantnim međunarodnim i nevladinim organizacijama koje su nadležne za povratak i reintegraciju izbjeglica i raseljenih osoba."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

45. Aplikanti su se žalili da im je onemogućeno stvarno uživanje imovine budući da nezakonito izgrađena crkva još nije uklonjena s njihove zemlje. Oni se pozivaju na član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju koji glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen imovine osim kada je to u javnom interesu i u skladu s uvjetima propisanim zakonom i općim načelima međunarodnog prava..."

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjeni zakone koje smatra potrebnim kako bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom ili kako bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

A. Dopuštenost

46. Sud primjećuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stava 3. (a) Konvencije. Sud dalje primjećuje da ona nije nedopuštena niti po bilo kojem drugom osnovu. Prema tome, ona se mora proglašiti dopuštenom.

B. Meritum

1. Podnesci strana

47. Aplikanti su ostali kod svog zahtjeva za potpuni povrat njihove imovine i uklanjanje crkve. Oni su također istaknuli da je općina Bratunac, u odluci od 11.9.1997. godine (vidi tačku 10. ove presude), pogrešno kategorizirala zemlju o

- kojoj je riječ kao neizgrađeno građevinsko zemljište koje je pogodno za eksproprijaciju. U stvarnosti, riječ je o njivi, kako je opisano u zemljišnoj knjizi. Aplikanti su dalje naveli da im rješenje o eksproprijaciji od 11.9.1997. godine nikada nije dostavljeno. Također, crkva o kojoj je riječ bila je u upotrebi samo jednom godišnje, na dan njene slave, budući da u Konjević Polju nema srpske¹ populacije.
48. Vlada je prihvatiла да je odluka od 11.9.1997. godine o izuzimanju zemljišta aplikanata i njegovoj dodjeli crkvenoj općini za izgradnju crkve predstavljala miješanje u imovinska prava aplikanata. Vlada je dalje istaknula da je miješanje u predmetnom slučaju predstavljalo lišavanje imovine, osim ako Sud utvrdi da složenost pravne i činjenične situacije sprečava njegovu klasifikaciju u određenu kategoriju. Kada je riječ o zakonitosti, Vlada tvrdi da je odluka od 11.9.1997. godine donesena u skladu sa Zakonom o građevinskom zemljištu iz 1986. godine. U odnosu na proporcionalnost miješanja, Vlada je istakla da je Sud ranije utvrdio da priudni prijenos imovine s jedne osobe na drugu, zavisno od okolnosti, može biti zakonito sredstvo za promoviranje javnog interesa. U predmetnom slučaju imovina aplikanata je izuzeta na zahtjev crkvene općine u svrhu izgradnje crkve u kojoj bi Srbi iz okolnih sela mogli prakticirati svoju vjeru.
49. Vlada je također istaknula da je Republika Srpska bila svjesna obaveza koje je preuzeila prema Aneksu 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma u vezi sa slobodnim povratkom izbjeglica u svoje domove i vraćanjem njihove imovine (vidi tačku 44. ove presude). U cilju provedbe Aneksa 7, Republika Srpska je donijela Zakon o vraćanju imovine iz 1998. godine (vidi tačku 41. ove presude). Povratak raseljenih osoba i izbjeglica predstavlja važan cilj za sve nivoje vlasti u Bosni i Hercegovini, i vlasti nemaju namjeru da ovaj slučaj bude generator budućih podjela i sukoba.
2. *Ocjena Suda*
50. Sud prvo primjećuje da u predmetnom slučaju nije osporeno da su aplikanti vlasnici imovine o kojoj je riječ i da imaju pravo da im se zemlja vrati.
51. Kao što je Sud istaknuo u više navrata, član 1. Protokola br. 1 sadrži tri posebna pravila: prvo pravilo, utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava, opće je prirode i izražava načelo mirnog uživanja imovine; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvog stava, odnosi se na lišenje imovine i podvrgava ga određenim uvjetima; treće pravilo, navedeno u drugom stavu, priznaje da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu s općim interesom i osigurati naplatu kazni. Međutim, ta tri pravila nisu "odvojena" u smislu da su nepovezana. Drugo i treće pravilo odnose se na određene slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i stoga ih treba tumačiti u svjetlu općeg načela utvrđenog u prvom pravilu (vidi, između ostalih izvora, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21.2.1986, tačka 37, Serija A br. 98, i *Iatridis protiv Grčke* [VV], br. 31107/96, tačka 55, ESLJP 1999-II).
52. Suštinski cilj člana 1. Protokola br. 1 je zaštita osobe od neopravdanog miješanja države u mirno uživanje imovine. Međutim, na osnovu člana 1. Konvencije, svaka država potpisnica "će osigurati svakome ko se nalazi u njenoj nadležnosti, prava i slobode utvrđene u Konvenciji". Vršenje ove opće dužnosti može povlačiti pozitivne obaveze koje su tijesno povezane s osiguravanjem efektivnog ostvarivanja prava koja garantira Konvenciju. U kontekstu člana 1. Protokola br. 1, te pozitivne obaveze mogu zahtijevati da država poduzme mjere potrebne da bi se zaštitilo pravo na imovinu (vidi *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, tačka 143, ESLJP 2004-V; *Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i BiH Jugoslovenske Republike Makedonije* [VV], br. 60642/08, tačka 100, ESLJP 2014; i *Sargsyan protiv Azerbejdžana* [VV], br. 40167/06, tačka 219, ESLJP 2015), naročito kada postoji neposredna veza između mjera koje aplikant može legitimno očekivati od vlasti i stvarnog uživanja imovine (vidi *Öneryildiz protiv Turske* [VV], br. 48939/99, tačka 134, ESLJP 2004-XII). Čak i u odnosima između privatnih osoba ili entiteta može postojati pozitivna obaveza države (vidi *Kotov protiv Rusije* [VV], br. 54522/00, tačka 109, 3.4.2012.).
53. U cilju utvrđivanja da li je odgovorna država ispunila svoju obavezu iz člana 1. Protokola br. 1, Sud mora ispitati da li je uspostavljena pravična ravnoteža između zahtjeva javnog interesa i temeljnog prava aplikanta na imovinu (vidi *Broniowski*, citiran gore, tačka 144; *Kotov*, citiran gore, tačka 110; *Ališić i drugi*, citiran gore, tačka 101; i *Sargsyan*, citiran gore, tačka 220).
54. Vraćajući se predmetnom slučaju, Sud napominje da su prema Aneksu 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma aplikanti, interno raseljene osobe, imali pravo povratka u svoje domove (vidi tačku 44. ove presude). Kao što je istaknula Vlada, povratak raseljenih osoba i izbjeglica je važan cilj vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima (vidi tačku 49. ove presude).
55. Sud dalje napominje da je pravo aplikanata na potpuni povrat imovine uspostavljeno odlukama CRPC-a i Ministarstva za izbjeglice od 28. 10. 1999, odnosno 14. 11. 2001. godine (vidi tačke 16. i 17. ove presude). Obje odluke su utvrđile pravo aplikanata da se odmah vrati u posjed (vidi također član 14. (5) zakona iz 1998. godine, u tački 42. ove presude) i obje su bile konačne i izvršne. Sud posebno ističe da su prema Zakonu o povratu imovine iz 1998. godine i članu VIII Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma, relevantna tijela vlasti Republike Srpske moralna provesti odluke CRPC-a (vidi tačke 42. i 44. ove presude). Sud smatra da se pritužba aplikanata u biti odnosi na nepostupanje javnih vlasti, suprotno pozitivnoj obavezi tih vlasti da u potpunosti vrati njihova imovinska prava.
56. Sud također napominje da je zemlja kasnije vraćena aplikantima, osim čestice br. 996/1 na kojoj je ostala crkva. Aplikanti su opetovano tražili potpuni povrat u posjed, ali bez uspjeha (vidi tačke 18., 20. i 23. ove presude).
57. Sud će stoga utvrditi da li je šteta koju su aplikanti pretrpjeli, a koja je nastala kao rezultat nedjelovanja tijela vlasti, bila opravdana u svjetlu relevantnih načela. Ocjena proporcionalnosti zahtjeva sveukupno ispitivanje različitih interesa o kojima je riječ, vodeći računa o tome da je cilj Konvencije štititi prava koja su "praktična i efektivna". Nadalje, u svakom slučaju koji uključuje navodnu povredu člana 1. Protokola br. 1, Sud mora utvrditi da li je zbog postupanja ili nepostupanja države osoba o kojoj je riječ morala snositi nesrazmjeran teret (vidi *Szkórits protiv Mađarske*, br. 58171/09, tačke 39. i 40, 16.9.2014.).
58. Sud smatra da obaveza države da aplikantima osigura efektivno uživanje njihovih imovinskih prava prema članu 1. Protokola br. 1, zahtijeva da domaće vlasti poduzmu

¹ Srbi su etnička grupa čiji pripadnici mogu biti porijeklom iz Srbije ili iz drugih bivših sastavnih republika SFRJ, uključujući i Bosnu i Hercegovinu. Naziv "Srbin" (na engleskom jeziku "Serb", i kao imenica i kao pridjev - prim. prev.) obično se koristi kada se misli na pripadnike etničke grupe, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od naziva "Srbijanac" koji obično označava državljane Srbije.

- praktične korake kako bi osigurale izvršenje odluka od 28.10.1999. i 14.11.2001. godine. Umjesto toga, vlasti su u početku čak postupile suprotno tako što su u stvarnosti odobrile da crkva ostane na zemlji aplikanata (vidi tačke 14. i 15. ove presude).
59. Sud također zapaža da su aplikanti pokrenuli parnični postupak, tražeći povrat u posjed svoje zemlje, tokom kojega su navodno zaključili vansudsku nagodbu, te kasnije izmijenili svoj zahtjev (vidi tačku 29. ove presude). Zahtjev aplikanata je konačno odbijen što su potvrdili Vrhovni sud i Ustavni sud (vidi stavove 35. i 37. ove presude).
60. Unatoč tome što postoje dvije konačne odluke kojima se naređuje da im se u potpunosti vrati u posjed njihova zemlja, aplikanti su, sedamnaest godina nakon što je tužena država ratificirala Konvenciju i njene protokole, još uvijek onemogućeni u njenom mirnom uživanju.
61. Iako kašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u određenim okolnostima (vidi *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, tačka 35, ESLJP 2002-III), Sud primjećuje da Vlada nije ponudila bilo kakvo opravdanje za nedjelovanje vlasti u predmetnom slučaju. Sud smatra da veoma dugo kašnjenje u predmetnom slučaju predstavlja jasno odbijanje vlasti da izvrše odluke od 28.10.1999. i 14.11.2001. godine, ostavljajući aplikante u stanju neizvjesnosti u pogledu realizacije njihovih imovinskih prava. Tako su, zbog propusta tijela vlasti da izvrše konačne i obavezujuće odluke, aplikanti pretrpjeli tešku povredu svojih imovinskih prava (vidi, *mutatis mutandis*, *Szkórits*, citiran gore, tačka 45.).
62. S obzirom na sve navedeno, Sud zaključuje da su aplikanti morali nositi nesrazmjeran i prekomjeran teret. Prema tome, došlo je do kršenja člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. STAVA 1. KONVENCIJE

63. Aplikanti su se žalili da su odluke domaćih sudova o njihovom tužbenom zahtjevu bile suprotne članu 6. stava 1. Konvencije.
64. Vlada je osporila tu tvrdnju.
65. Sud primjećuje da je ta pritužba povezana s pritužbom koja je ispitana gore u tekstu, te se i ona mora proglašiti dopuštenom.
66. S obzirom na zaključak koji se odnosi na član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi tačku 62. ove presude), Sud smatra da nije potrebno ispitivati da li je u ovom predmetu došlo i do povrede člana 6. stava 1.

III. PRIMJENA ČLANA 46. KONVENCIJE

67. Član 46. Konvencije u relevantnom dijelu glasi:
- "1. Visoke ugovorne strane obavezuju se da će se povinovati konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kojem su strane.
 2. Konačna odluka Suda dostavlja se Komitetu ministara koji vrši nadzor nad njenim izvršenjem."
68. Sud ponavlja da su članom 46. Konvencije države potpisnice preuzele obavezu povinovati se konačnim presudama Suda u svakom predmetu u kojem su stranke, dok nadzor nad izvršenjem vrši Komitet ministara. Slijedi, između ostalog, da presuda u kojoj Sud utvrdi povredu Konvencije ili njenih protokola nameće pravnu obavezu tuženoj državi, ne samo da osobama o kojima je riječ isplati dosudene iznose pravične naknade već i da odabere, pod nadzorom Komiteta ministara, opće i/ili, po potrebi, individualne mjere koje je potrebno usvojiti u njenom domaćem pravnom poretku kako bi se okončala povreda koju je utvrdio Sud, te u mjeri, u kojoj je to moguće, otklonile njene posljedice (vidi *Scozzari i Giunta protiv*

Italije [VV], br. 39221/98 i 41963/98, tačka 249, ESLJP 2000-VIII). Sud dalje napominje da je prvenstveno na državi o kojoj je riječ, pod nadzorom Komiteta ministara, da odobri sredstva koja će primijeniti u svom pravnom poretku kako bi ispunila obavezu iz člana 46. Konvencije (vidi *Öcalan protiv Turske* [VV], br. 46221/99, tačka 210, ESLJP 2005-IV).

69. Međutim, izuzetno, u cilju pružanja pomoći tuženoj državi u ispunjenju njenih obaveza iz člana 46, Sud može ukazati na vrstu individualnih i/ili općih mjera koje se mogu poduzeti kako bi se otklonila utvrđena povreda Konvencije (vidi *Broniowski*, citiran gore, tačka 194, i *Scoppola protiv Italije* (br. 2) [VV], br. 10249/03, tačka 148, 17.9.2009. godine).

70. Sud smatra da povreda utvrđena u ovom slučaju ne ostavlja bilo kakav stvarni izbor u pogledu mjera potrebnih za njen otklanjanje.

71. U takvim uvjetima, imajući u vidu konkretnе okolnosti ovog slučaja, Sud smatra da tužena država mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala potpuno izvršenje odluke CRPC-a od 28.10.1999. godine (vidi tačku 16. ove presude) i odluke Ministarstva za izbjeglice od 14.11.2001. godine (vidi tačku 17. ove presude), uključujući posebno uklanjanje crkve sa zemlje aplikanata, bez daljeg odgadjanja, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, u skladu s članom 44. stavom 2. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

72. Član 41. Konvencije glasi:
- "Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njenih protokola, te ako zakonodavstvo visoke ugovorne strane o kojoj je riječ omogućuje samo djelimično obeštećenje, Sud će, po potrebi, odrediti pravičnu naknadu oštećenoj strani."

A. Odšteta

73. Aplikanti potražuju po 10.000 eura (EUR) na ime nastale materijalne štete, jer su bili spriječeni koristiti zemlju na kojoj je izgrađena crkva u poljoprivredne svrhe. Nisu podnijeli zahtjev za nematerijalnu štetu.
74. Vlada je istaknula da je moguće da su aplikanti pretrpjeli određenu materijalnu štetu i pozvala Sud da dosudi naknadu na pravičnoj osnovi i u skladu sa svojom utvrđenom praksom.
75. Sud nije mogao izvršiti precizan obračun u pogledu štete pretrpjene zbog nemogućnosti korištenja zemlje za poljoprivredu, s obzirom na nedostatak dokaza o profitu koji su aplikanti mogli steći koristeći tu zemlju. Međutim, on smatra da su aplikanti neizbjježno morali pretrpjeti materijalni gubitak budući da su bili spriječeni u korištenju dijela svoje zemlje, iako je naređeno da im se ona odmah vrati još 1999. i 2001. godine (vidi tačke 16. i 17. ove presude; vidi, također, *mutatis mutandis*, *Assanidze protiv Gruzije* [VV], br. 71503/01, tačka 200, ESLJP 2004-II). Sud dalje smatra da je najznačajnija materijalna šteta nastala za prvu aplikanticu, jer je ona jedina koja se vratila na svoju imovinu u Konjević Polju (vidi tačku 19. ove presude). Stoga, odlučujući na pravičnoj osnovi i u skladu s kriterijima utvrđenim u svojoj praksi, Sud po ovoj osnovi dosuđuje 5.000 eura prvoj aplikantici, te po 2.000 eura svakom od preostalih aplikanata.

B. Troškovi i izdaci

76. Aplikanti su također potraživali 13.000 eura na ime troškova i izdataka pred domaćim sudovima i pred Sudom.

77. Vlada je istaknula da bi domaće troškove i izdatke trebalo cijeniti u skladu s važećom advokatskom tarifom. U pogledu troškova i izdataka pred Sudom, Vlada je navela da aplikanti imaju pravo na naknadu neophodnih i stvarnih troškova.
78. Prema praksi Suda, aplikant ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je pokazano da su oni stvarno nastali, da su bili neophodni, te da je njihov iznos realan (vidi, naprimjer, *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [VV], br. 31107/96, tačka 54, ESLJP 2000-XI). U predmetnom slučaju, Sud primjećuje da aplikanti nisu dostavili dokaze (račune ili fakture) o troškovima i izdacima koje su imali. Stoga se njihov zahtjev odbija, jer nije potkrijepljjen dokazima.

C. Zatezna kamata

79. Sud smatra da je primjereni da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD

1. *Proglašava*, jednoglasno, aplikaciju dopuštenom;
2. *Utvrđuje*, jednoglasno, da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *Utvrđuje*, jednoglasno, da nema potrebe razmatrati pritužbu prema članu 6. Konvencije;
4. *Utvrđuje*,
 - (a) sa šest glasova prema jednom, da tužena država mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala potpuno izvršenje odluke CRPC-a od 28.10.1999. godine i odluke Ministarstva za izbjeglice od 14.11.2001. godine, uključujući, naročito, uklanjanje crkve sa zemlje aplikanta u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, u skladu s članom 44. tačkom 2. Konvencije;
 - (b) jednoglasno, da tužena država ima isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, u skladu s članom 44. tačkom 2. Konvencije, 5.000 eura (pet hiljada) prvoj aplikantici, kao i svaki porez koji se može zaračunati, te po 2.000 eura (dvije hiljade), kao i svaki porez koji se može zaračunati, svakom od preostalih aplikantica, na ime materijalne štete, čiji iznosi će biti pretvoreni u valutu tužene države po kursu na dan izmirenja;
 - (c) jednoglasno, da će se od isteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja, na navedene iznose obračunavati obična kamata po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke u periodu neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. *Odbija*, jednoglasno, ostatak zahtjeva aplikanta za pravičnu naknadu.

Saćinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanom obliku dana 1.10.2019. godine, u skladu s pravilom 77. stavovima 2. i 3. Pravila Suda.

Zamjenik registrara
Andrea Tamietti

Predsjednik
Jon Fridrik Kjølbro

U skladu s članom 45. stavom 2. Konvencije i pravilom 74. stavom 2. Pravila Suda, izdvojeno mišljenje sudije Jona Fridrika Kjølbra priloženo je uz ovu presudu.

JFK
ANT

DJELIMIČNO IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE KJØLBROA

1. Saglasan sam s presudom osim u jednoj tački gdje se moje viđenje razlikuje od stava većine. Stoga sam glasao protiv

- tačke 4. (a) dispozitiva koja odražava obrazloženje većine iz tačke 71. presude, u kojoj je Sud ukazao da tužena država, kao individualnu mjeru, mora osigurati "uklanjanje crkve sa zemlje aplikanta u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna".
2. Prema mom viđenju, a iz razloga koji su obrazloženi u tekstu dolje, smatram da je navedena individualna mjera problematična, budući da ne uzima u dovoljnoj mjeri u obzir činjenicu da se predmetni slučaj ne tiče samo spora između aplikantata i tužene države već također, i posebno, spora između aplikantata i privatne treće strane, Srpske pravoslavne općine Drinjaca ("crkvena općina"), koja nije stranka u postupku pred Sudom.
3. Kako to većina ispravno ističe (vidi tačke 68-69. presude), Sud će prema članu 46. samo u izuzetnim situacijama ukazati na individualne mjere koje tužena država treba usvojiti, i u pravilu, Sud će to učiniti samo kada utvrđenje o povredi "ne ostavlja bilo kakav stvarni izbor u pogledu mjera potrebnih za njeno otklanjanje" (vidi, naprimjer, *Öcalan protiv Turske* [VV], br. 46221/99, tačka 210, ESLJP 2005-IV).
4. U predmetnom slučaju, Sud je u svom obrazloženju, kao i u izreci presude, ukazao da tužena država mora osigurati "uklanjanje crkve sa zemlje aplikanta, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna". Predmetni slučaj se, međutim, ne tiče samo spora između aplikantata (koji traže povrat preostalog dijela zemlje i uklanjanje crkve izgradene na njoj) i tužene države već, također, i spora između aplikantata i crkvene općine (vlasnika crkve izgrađene na spornoj zemlji).
5. Naredjujući da se crkva ukloni, Sud, *de facto*, rješava i odlučuje u sporu između dvije privatne stranke na štetu jedne od stranaka, crkvene općine, koja nije strana u postupku pred Sudom i nije imala priliku izraziti svoje pravne stavove i braniti svoje interese, čak ni kao treća strana koja intervenira u postupku pred Sudom.
6. Izdvajajući svoje mišljenje u ovoj tački, ne izražavam svoj stav o tome kako bi trebalo odlučiti u sporu između aplikantata i crkvene općine. To je, prema mom mišljenju, pitanje koje treba da riješe domaća tijela vlasti u domaćem postupku, u kojem se mogu pružiti neophodne procesne garancije i izvršiti potrebno usklađivanje interesa; to nije pitanje o kojem treba odlučivati Sud.
7. U tom kontekstu, skrenuo sam pažnju na sljedeće činjenice: zemljiste o kojem je riječ izuzeto je 1997. godine i dodijeljeno trećoj strani (vidi tačku 10. presude). Godine 1998., crkvena općina je izgradila predmetnu crkvu (vidi tačku 11. presude). Crkva postoji i crkvena općina je koristi više od 21 godinu. Osim toga, 2004. godine izdana je urbanistička saglasnost (vidi tačku 15. presude). Bez izražavanja bilo kakvog stava o mjerama koje su donijele domaće vlasti kada su zemlju dodijelile crkvenoj općini i izdale urbanističku saglasnost, ne mogu a da ne primjetim da se crkvena općina, kao privatna stranka, može pozvati na prava utvrđena u Konvenciji, uključujući pravo na poštovanje imovine koje garantira član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Kako bi trebalo rješiti spor između aplikantata i crkvene općine, to je na domaćim sudovima da odluče, uz mogućnost naknadnog podnošenja individualne aplikacije Sudu u skladu s članom 34. Konvencije.
8. U predmetnom slučaju, aplikant je pokrenuo parnični postupak protiv crkvene općine. U početku, aplikanti su tražili uklanjanje crkve i vraćanje predmetnog zemljista u posjed (vidi tačku 24. presude). Međutim, kasnije, a u kontekstu parničnog postupka, aplikanti su izmijenili svoj zahtjev i zatražili da domaći sudovi priznaju valjanost

- vansudske nagodbe koja je navodno zaključena između stranaka (vidi tačku 29. presude), a čiji zahtjev je na kraju odbijen budući da nije zaključen nikakav sporazum, kako su naveli aplikanti (vidi tačku 35. presude).
9. Drugim riječima, u kontekstu parničnog postupka, domaći sudovi nisu imali priliku odlučivati o meritumu spora između stranaka, odnosno o pitanju uklanjanja crkve i vraćanja predmetne zemlje, a to je direktna posljedica izbora aplikanata u kontekstu domaćeg postupka.
 10. Da predmetni slučaj nije uključivao interes privatne treće strane, crkvene općine, ne bih imao nikakav problem s tim što je Sud naredio ili ukazao da se zemljište vrati, ali u ovom slučaju postoji spor u osnovi između privatnih stranaka sa suprotstavljenim zahtjevima i interesima, a Sud odlučuje u sporu na štetu jedne od stranaka koja, kao što sam spomenuo, nije predstavljena pred Sudom. To zaista smatram veoma problematičnim.
 11. Da su domaći sudovi postupili na način sličan pristupu koji je usvojila većina u predmetnom slučaju, odnosno da su naredili uklanjanje zgrade i povrat zemlje u postupku u kojem vlasnik ili osoba s imovinskim pravima nije bila stranka i nije mogla prezentirati svoje viđenje i braniti svoje interese, Sud bi utvrdio jasnu povredu člana 6. Konvencije (vidi, naprimjer, *Gankin i drugi protiv Rusije*, br. 2430/06 i tri druga, tačke 33-39, 31.5.2016., u odnosu na pravo na obavijest o postupku i mogućnost prisustva na ročićima i odbrane prava), kao i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi, naprimjer, *G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije* [VV], br. 1828/06 i dva druga, tačka 303, 28.6.2018., u odnosu na procesna prava iz člana 1. Protokola br. 1).
 12. Iako je Sud u mnogim slučajevima naredio ili ukazao na potrebu povrata imovine aplikantu, on je uvijek imao na umu da mogu postojati situacije u kojima je povrat imovine nemoguć *de facto* ili *de jure*, između ostalog, zbog prava i interesa trećih strana. Zbog toga je Sud u takvim slučajevima ukazivao na povrat imovine o kojoj je riječ ili, alternativno, plaćanje naknade koja je jednakna stvarnoj vrijednosti te imovine (vidi, naprimjer, *Zwierzyski protiv Poljske* (pravična naknada), br. 34049/96, tačke 13-16, 2.7.2002; *Hodoš i drugi protiv Rumunije*, br. 29968/96, tačke 72-73, 21.5.2002; *Scordino protiv Italije* (br. 3) (pravična naknada), br. 43662/98, tačke 37-38, 6.3.2007; *Budescu i Petrescu protiv Rumunije*, br. 33912/96, tačke 53-54, 2.7.2002; *Cretu protiv Rumunije*, br. 32925/96, tačke 59-60, 9.7.2002.; i *Bălănescu protiv Rumunije*, br. 35831/97, tačke 36-37, 9.7.2002.).
 13. Po mom mišljenju, to je ono što je Sud mogao i trebao učiniti u predmetnom slučaju: ukazati da je potrebno izvršiti uklanjanje crkve i povrat imovine o kojoj je riječ ili, alternativno, isplatići naknadu koja je jednakna stvarnoj vrijednosti zemlje o kojoj je riječ.
 14. To bi omogućilo odgovornoj državi da, pod nadzorom Komiteta ministara, odluci o sporu u postupku u kojem bi obje strane imale priliku iznijeti svoje pravne argumente, procesna prava iz člana 6. Konvencije bi mogla biti poštovana i moglo se izvršiti usklađivanje interesa koje zahtjeva član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Većina je, međutim, odlučila da se umiješa u prava privatne treće strane, crkvene općine, koja nije strana u postupku pred Sudom i nije imala priliku iznijeti bilo koje argumente pred Sudom, čak ni kao treća strana.
 15. Ipak, želio bih dodati još jedno konačno zapažanje u vezi s pristupom Suda u predmetnom slučaju: pitam se da li bi mjeru koja je predmet pritužbe trebalo cijeniti prema pozitivnoj ili negativnoj obavezi države iz člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

16. Iz razloga navedenih u tačkama 54-57. presude, Sud polazi od toga da se predmet odnosi na pozitivne obaveze države. Međutim, praksa Suda nije uvijek dosljedna po tom pitanju. U nekim slučajevima koji se tiču propusta države da se povinuje konačnoj i obavezujućoj domaćoj odluci o imovinskim pravima, Sud je nedjelovanje države cijenio kao miješanje u imovinska prava aplikanta prema članu 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi, naprimjer, *Iatridis protiv Grčke* [VV], br. 31107/96, tačka 55, ESLJP 1999-II; *Antonetto protiv Italije*, br. 15918/89, tačka 34, 20.7.2000; *Frascino protiv Italije*, br. 35227/97, tačka 32, 11.12.2003; *Paudicio protiv Italije*, br. 77606/01, tačka 42, 24.5.2007, *Păduraru protiv Rumunije*, br. 63252/00, tačka 92, ESLJP 2005-XII (izvaci); i *Viașu protiv Rumunije*, br. 75951/01, tačka 59, 9.12.2008). Međutim, kako je Sud naveo u mnogim slučajevima, načela koja je potrebno primijeniti su ista (vidi, naprimjer, *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, tačka 144, ESLJP 2004-V) i, prema tome, da je Sud odlučio cijeniti slučaj kao pitanje miješanja, ili negativne obaveze, obrazloženje je moglo biti drugačije, ali bi ishod slučaja bio isti.

ČETVRTI ODJEL

PREDMET ORLOVIĆ I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Zahtjev br. 16332/18)

PRESUDA

STRASBOURG

1. listopada 2019. godine

Ova presuda postat će konačna sukladno odredbi članka 44. stavka 2. Konvencije. U presudi su moguće uredničke izmjene.

U predmetu Orlović i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući kao Vijeće u sljedećem sastavu:
 Jon Fridrik Kjølbrog, predsjednik
 Faris Vehabović,
 Paul Lemmens,
 Iulia Antoanella Motoc,
 Carlo Ranzoni,
 Jolien Schukking,
 Péter Paczolay, suci,
 i Andrea Tamietti, zamjenik registrara Odjela,
 nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost, dana 2.7.
 i 9.7.2019. godine,
 donio je sljedeću presudu usvojenu navedenog dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva protiv Bosne i Hercegovine (br. 16332/18) što ga je dana 30.3.2018. godine Sudu podnijelo četrnaest državljana Bosne i Hercegovine ("podnositelji zahtjeva"), gđa Fata Orlović, g. Šaban Orlović, gđa Fatima Ahmetović, g. Hasan Orlović, gđa Zlatka Bašić, gđa Senija Orlović, g. Ejub Orlović, g. Abdurahman Orlović, gđa Muška Mehmedović, gđa Mirsada Ehlić, gđa Melka Mehmedović, gđa Rahima Dahaljić, gđa Fatima Orlović i gđa Murtija Hodžić, prema članku 34. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").
2. Podnositelje zahtjeva je zastupao g. F. Karkin, odvjetnik iz Sarajeva. Vladu Bosne i Hercegovine ("Vlada") zastupala je njezina zastupnica gđa B. Skalonjić.
3. Podnositelji zahtjeva su se žalili da im je onemogućeno stvarno uživanje njihove imovine, budući da s njihove zemlje nije uklonjena nezakonito izgrađena crkva.

Podnositelji zahtjeva su također tvrdili da su odluke domaćih sudova, koje se odnose na njihov građanskopravni zahtjev, bile suprotne članku 6. Konvencije.

4. Dana 24.5.2018. godine o zahtjevu je obavijestena Vlada.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1942., 1966., 1969., 1972., 1976., 1974., 1980., 1968., 1970., 1973., 1975., 1978., 1980., odnosno 1982. godine. Prva podnositeljica zahtjeva živi u Konjević Polju, Bosna i Hercegovina. Prema informacijama koje su dostavili ostali podnositelji zahtjeva, oni žive u Srebreniku, Bosna i Hercegovina.

A. Mjerodavna pozadina slučaja

6. Podnositelji zahtjeva su nasljednici muža prve podnositeljice zahtjeva, Š. O., i njegovoga brata M. O. Muž podnositeljice zahtjeva, kao i više od dvadeset njezinih drugih srodnika ubijeno je u Srebreničkom genocidu 1995. godine.
7. Podnositelji zahtjeva, g. Šaban Orlović, gda Fatima Ahmetović, g. Hasan Orlović, gda Zlatka Bašić, gda Senija Orlović i g. Ejub Orlović, su djeca prve podnositeljice zahtjeva i njezinog preminulog muža, G. Abdurahman Orlović, gda Muška Mehmedović, gda Mirsada Ehlić, gda Melka Mehmedović, gda Rahima Dahalić, gda Fatima Orlović i gda Murtija Hodžić su djeca M. O.
8. Podnositelji zahtjeva su živjeli u Konjević Polju, općina Bratunac, u području koje je sada u Republici Srpskoj (jedan od dva entiteta Bosne i Hercegovine), na imovini koja je pripadala Š. O. i M. O. Imovina se sastojala od nekoliko pojedinačnih i poljodjelstvenih zgrada, njiva i livada.
9. Za vrijeme rata koji je vođen u razdoblju 1992. - 1995. godine, podnositelji zahtjeva su bili prisiljeni pobjeći iz svoga doma i postati interno raseljene osobe.

B. Izgradnja crkve na zemlji podnositelja zahtjeva

10. Dana 11.9.1997. godine, nakon zahtjeva koji je podnijela Srpska pravoslavna općina Drinjaca ("crkvena općina"), općina Bratunac je provela eksproprijaciju dijela zemljišta podnositelja zahtjeva - njive ukupne površine od 11.765 kvadratnih metara, označene kao katastarska čestica br. 996/1 - i dodijelila je crkvenoj općini u svrhu izgradnje crkve. U rješenju je zemljište o kojem je riječ označeno kao neizgrađeno građevinsko zemljište i navedeno je da će naknadno ranijim vlasnicima biti utvrđena u posebnom postupku. Podnositelji zahtjeva nikada nisu obaviješteni o postupku eksproprijacije.
11. Crkva je izgrađena 1998. godine na česticu br. 996/1, na razdaljini od 20,5 m od postojeće kuće u kojoj je prva podnositeljica zahtjeva živjela sa svojom obitelji prije rata. Crkva je izgrađena bez bilo kakve mjerodavne tehničke dokumentacije.
12. Dana 21.10.2003. godine crkvena općina je podnijela zahtjev općinskoj upravi Bratunac - Odjelu za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove (SPHU), u kojem je zatražila urbanističku suglasnost za izgrađeni objekt crkve.
13. Dana 14.4.2004. godine, u postupku nadzora nad radom SPHU, građevinska inspekcija Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske ("inspekcija") donijela je odluku kojom je naložila građevinskoj inspekciji općine Bratunac ("općinska inspekcija") da zabrani korištenje crkve u Konjević Polju u roku od tri dana od donošenja te odluke, sukladno članku 138. Zakona o uređenju prostora iz 2002. godine (vidi točku 43. ove presude). Inspekcija je smatrala da općinska inspekcija nije

postupila sukladno važećem zakonu, jer nije zaustavila izgradnju niti je kasnije spriječila korištenje crkve, iako je ona izgrađena bez urbanističke dozvole i druge tehničke dokumentacije. Također, crkvena općina nikad nije dobila uporabnu dozvolu.

14. Dana 27.8.2004. godine općinska inspekcija je obavijestila Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju da je zamjenik načelnika Bratunca "izrijekom zahtijevao" da se ne obustavi korištenje crkve za svoju namjenu. Dalje je navedeno da se, prema mišljenju zamjenika načelnika, to pitanje treba riješiti na višoj političkoj razini u čiju svrhu je organiziran sastanak između predstavnika općine, Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i vladike Zvorničko-tuzlanske eparhije. Nakon sastanka Srpska pravoslavna crkva je pokrenula postupak za legalizaciju crkve. Općinska inspekcija je zaključila da, s obzirom na takav razvitak događaja, odustaje od postupanja sukladno članku 138. Zakona o uređenju prostora iz 2002. godine.
15. U prosincu 2004. godine crkvena općina je dobila urbanističku suglasnost za crkvu (vidi točku 12. ove presude).

C. Postupak restitucije

16. Dana 28.10.1999. godine, nakon što je drugi podnositelj zahtjeva g. Šaban Orlović podnio zahtjev, Povjerenstvo za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC), utemeljeno prema Aneksu 7. Dejtonskog mirovnog sporazuma (vidi točku 44. ove presude), utvrdilo je da je preminuli muž prve podnositeljice zahtjeva, Š. O., bio vlasnik zemlje u Konjević Polju i poništilo sve prisilne prijenose ili ograničenja vlasništva do kojih je došlo nakon 1.4.1992. godine. Odlukom je nadalje utvrđeno da nasljednici Š. O. imaju pravo vratiti se u posjed predmetnog zemljišta šezdeset dana nakon podnošenja zahtjeva za provedbu te odluke.
17. Dana 14.11.2001. godine, nakon zahtjeva koji je podnijela prva podnositeljica zahtjeva gda Fata Orlović, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, odsjek u Bratuncu ("Ministarstvo za izbjeglice"), također je utvrdilo da je Š. O. bio vlasnik predmetnog zemljišta, te osobito suvlasnik čestice br. 996/1, zajedno sa svojim bratom M. O. Naloženo je da se zemljište odmah vrati u posjed.
18. Dana 17.4.2002. godine prva podnositeljica zahtjeva je Ministarstvu za izbjeglice podnijela zahtjev za provođenje odluke CRPC-a od 28.10.1999. godine (vidi točku 16. ove presude).
19. Neutvrđenog dana nakon toga podnositelji zahtjeva su se vratili u posjed svoga zemljišta, osim čestice br. 996/1 na kojoj je ostala crkva (vidi točku 11. ove presude). Prva podnositeljica zahtjeva se vratila u kuću u kojoj je živjela s obitelji prije rata.
20. Dana 3.4.2003. godine prva podnositeljica zahtjeva se obratila Ministarstvu za izbjeglice sa zahtjevom da se odluka ovoga ministarstva od 14.11.2001. godine provede u cijelosti (vidi točku 17. ove presude). Ona je također zatražila da se crkvenoj općini naloži uklanjanje crkve s njezine imovine kako bi se omogućilo vraćanje imovine u posjed u cijelosti, te vraćanje zemljišta u prijašnje stanje.
21. Dana 20.4.2004. godine podnositelji zahtjeva su uputili dopis crkvenoj općini zatraživši prijateljsko rješenje spora. Podnositelji zahtjeva su predložili premještanje crkve kao najbolje rješenje, tvrdeći da je ona izgradena nezakonito na njihovoj zemlji. U tom smislu su se pozvali na odluku inspekcije od 14.4.2004. godine (vidi točku 13. ove presude).

22. Dana 20.1.2005. godine načelnik općine Bratunac ponudio je podnositeljima zahtjeva naknadu u neodređenom iznosu ili dodjelu druge imovine umjesto vraćanja u posjed čestice br. 966/1. Podnositelji zahtjeva su to odbili i ostali kod svoga zahtjeva za vraćanje u posjed njihove imovine u potpunosti.
23. Dana 19.9.2005. godine podnositelji zahtjeva su uputili dopis Ministarstvu za izbjeglice, crkvenoj općini, Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i načelniku Bratunca, zahtijevajući od njih da omoguće provođenje odluke CRPC-a u potpunosti.

D. Parnični postupak

24. Dana 29.10.2002. godine prva podnositeljica zahtjeva je pokrenula parnični postupak pred prvostupanjskim sudom u Srebrenici ("prvostupanjski sud") protiv Srpske pravoslavne crkve u Bosni i Hercegovini, tražeći povrat u posjed čestice br. 996/1. Ona je zatražila uklanjanje crkve s njezine zemlje, te vraćanje zemljišta u prijašnje stanje.
25. Dana 4.3.2003. godine prvostupanjski sud je odlučio kako nema stvarnu nadležnost za odlučivanje u predmetu i odbacio je tužbeni zahtjev prve podnositeljice zahtjeva.
26. Dana 25.8.2006. godine, postupajući po žalbi prve podnositeljice zahtjeva, Okružni sud u Bijeljini ("Okružni sud") ukinuo je presudu od 4.3.2002. godine i vratio predmet na ponovno odlučivanje.
27. U ponovnom postupku pred prvostupanjskim sudom, ostalih trinaest podnositelja zahtjeva pridružilo se tužbi prve podnositeljice zahtjeva. Na zahtjev suda, podnositelji zahtjeva su kao tužene označili: Zvorničko-tuzlansku eparhiju Srpske pravoslavne crkve, Crkvenu općinu Bratunac i Crkvenu općinu Konjević Polje. Podnositelji zahtjeva su precizirali tužbeni zahtjev da sud doneše naredbu o uklanjanju crkve izgradene na zemljištu o kojem je riječ, te o ustupanju posjeda zemljišta podnositeljima zahtjeva u roku od trideset dana od dana presude, dok bi u protivnom podnositelji zahtjeva imali pravo ukloniti crkvu o trošku tuženih.
28. Pripremna ročišta pred prvostupanjskim sudom odgadana su nekoliko puta na prijedlog parničnih stranaka. Osobito, ročište zakazano za 27.12.2007. godine odgodeno je na zahtjev opunomočenika podnositelja zahtjeva koji je obavijestio sud da je razgovarao s premijerom Republike Srpske, te da postoji mogućnost da će doći do sporazumnoj rješenja spora tijekom 2008. godine.
29. Na ročištu održanom 20.4.2010. godine podnositelji zahtjeva su izmjenili svoj tužbeni zahtjev tako da su od suda zatražili priznanje valjanosti izvansudbene nagodbe zaključene 11.1.2008. godine između njihova opunomočenika i tuženih koje je zastupao premijer Republike Srpske, njegov savjetnik M. D. i vladika Zvorničko-tuzlanske eparhije, u sljedećoj formulaciji: "...tuženi su dužni ukloniti crkvu koja je izgrađena na k.č. 996... u roku od petnaest dana od dana kada tuženi osiguraju novi prostor za izgradnju crkve u Konjević Polju, pod prijetnjom prinudnog izvršenja."
30. Dana 21.5.2010. godine, prvostupanjski sud je odbio tužbeni zahtjev podnositelja. Tu presudu je dana 17.9.2010. godine potvrdio Okružni sud (preslike tih odluka ne nalaze se u spisu predmeta).
31. Dana 1.2.2012. godine, nakon revizije koju su podnijeli podnositelji zahtjeva, Vrhovni sud Republike Srpske ("Vrhovni sud") je ukinuo presudu Okružnog suda od 17.9.2010. godine i predmet vratio na ponovni postupak (preslike odluke Vrhovnog suda ne nalazi se u spisu predmeta).
32. Nakon vraćanja predmeta na ponovni postupak dana 24.9.2012. godine, Okružni sud je ukinuo presudu prvostupanjskog suda od 21.5.2010. godine i vratio predmet tom sudu na ponovni postupak (preslike te odluke ne nalazi se u spisu predmeta). Okružni sud je naložio prvostupanjskom sudu da ispita činjenice koje se odnose na postojanje izvansudbene nagodbe, njezin sadržaj i postojanje odgovarajuće ovlasti za zaključivanje nagodbe.
33. Dana 3.6.2013. godine, prvostupanjski sud je odbio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. S jedne strane, sud je smatrao da podnositelji zahtjeva nisu dokazali da su premijer i njegov savjetnik bili ovlašteni zaključiti nagodbu u ime tuženih. Oni nisu bili za to ovlašteni ni po zakonu, zbog načela odvojenosti države i crkve. S druge strane, dok se vladika Zvorničko-tuzlanske eparhije mogao smatrati pravnim zastupnikom tuženih, nije dokazano da je nagodba doista zaključena s njim. U svojoj izjavi, svjedok M. D. je potvrdio da je kontaktirao vladiku putem telefona kako bi razgovarao o mogućnosti prijateljskog rješenja, ali da nije postignut ikakav sporazum. Podnositeljima zahtjeva je naloženo da plate troškove postupka u iznosu od 11.243,70 konvertibilnih maraka (KM, približno 5.760 EUR).
34. Dana 23.10.2013. godine, nakon žalbe podnositelja zahtjeva, Okružni sud je preinacio presudu prvostupanjskog suda u dijelu o troškovima postupka na način da je iznos smanjen na 1.029,60 KM, dok je presuda potvrđena u preostalom dijelu.
35. Dana 6.8.2014. godine Vrhovni sud je odbio reviziju podnositelja zahtjeva. Sud je posebice istaknuo da su se pregovori vođeni 2008. godine između opunomočenika podnositelja zahtjeva i premijera Republike Srpske i njegovog savjetnika odnosili na finansijsku pomoć vlade Zvorničko-tuzlanske eparhije, u svrhu premještanja crkve sa zemljišta podnositelja zahtjeva na drugu lokaciju. Sudovi nižeg stupnja su pravilno zaključili iz činjeničnog stanja da nije postignut sporazum između stranaka u postupku, odnosno podnositelja zahtjeva i Srpske pravoslavne crkve.
36. Dana 17.10.2014. godine podnositelji zahtjeva su podnijeli ustavni priziv, pozivajući se na članak 6. Konvencije i članak 1. Protokola br. 1. Oni su posebice ponovili da je povrijedeno njihovo pravo na mirno uživanje imovine, jer je na njihovo zemljište nezakonito izgrađena crkva. Oni su također tvrdili da je vladika u telefonskom razgovoru s M. D. dao svoj pristanak za izvansudbenu nagodbu.
37. Dana 28.9.2017. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine ("Ustavni sud") je, s pet glasova prema četiri, odbio priziv kao neutemeljen. U odnosu na članak 6. stavak 1. Konvencije, on je smatrao da su sudovi nižeg stupnja dali jasne i uvjerljive razloge za svoje odluke, te da ti razlozi nisu proizvoljni. Prilikom razmatranja pritužbe podnositelja zahtjeva prema članku 1. Protokola br. 1, sud se u biti pozvao na svoj zaključak u odnosu na članak 6. stavak 1. Konvencije. Ta odluka je dostavljena podnositeljima zahtjeva dana 2.11.2017. godine.

E. Ostale mjerodavne informacije

38. Dana 10.9.2008. godine prvu podnositeljicu zahtjeva je fizički napao jedan od policajaca koji su nadzirali čišćenje prostora oko crkve u pripremi za službu koja se trebala održati idućeg dana.
39. Istoga dana Ured visokog predstavnika izdao je sljedeće saopćenje:

"Mora biti proveden sporazum o crkvi u Konjević Polju. OHR osuđuje incident koji se jutros dogodio na posjedu Fate Orlović u Konjević Polju.

Vlada Republike Srpske je prošle godine odlučila osigurati sredstva za izmještanje bespravno izgrađene crkve s privatnog posjeda Fate Orlović u Konjević Polju. OHR je pozdravio sporazum kao znak da će pravo na privatnu imovinu Fate Orlović biti ispoštovano.

Sigurnosni forum općine Bratunac kojim je predsjedavao načelnik Bratunca Nedeljko Mladenović, i kojem su nazočili svi mjerodavni akteri, 30. kolovoza prošle godine je saopćio da će obilježavanje krsne slave crkve biti posljednji put održano u postojćoj crkvi u Konjević Polju 11. rujna 2007. godine.

OHR potvrđuje da se sporazum od prošle godine mora ispoštovati.

Ured visokog predstavnika poziva sve uključene strane da ostanu pri ranije dogovorenim stavovima, da pokažu suzdržanost te da odustanu od svih radnji koje bi mogle pogoršati situaciju."

40. Dana 12.9.2010. godine, prvu podnositeljicu zahtjeva je opet napao policajac na njezinom imanju.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o povratu imovine iz 1998. godine

41. *Zakonom o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštenih imovina ("Službeni glasnik Republike Srpske" ("SG RS"), br. 16/10), koji uređuje vraćanje imovine u privatnom vlasništvu koja je napuštena nakon 30.4.1991. godine, zamjenjen je Zakon o korištenju napuštenih imovina iz 1996. godine ("SG RS", br. 3/96 i 21/96) i poništeni svi akti koji su regulirali status napuštenih imovina, a koji su doneseni u razdoblju između 30.4.1991. i 19.12.1998. godine.*
42. *Sukladno članku 5. tog zakona, vlasnik ima pravo na povrat nekretnine sa svim pravima koja je imao do 30.4.1991. godine, odnosno do trenutka kada je izgubio posjed. Pravo na podnošenje zahtjeva za vraćanje u posjed ne zastarjeva (članak 9). Zahtjev se može podnijeti u svako vrijeme nadležnom tijelu Ministarstva za izbjeglice u općini u kojoj se nalazi nekretnina o kojoj je riječ i/ili CRPC-u (članci 10. (1) i 16. (1)). Odluke CRPC-a su konačne i odmah izvršne od strane mjerodavnih tijela vlasti Republike Srpske (članak 16. (3) i (5)). Vlasnik može odmah stupiti u posjed svoje nekretnine koja je iseljena (od strane privremenog korisnika), (članak 14. (5)).*

B. Zakon o uređenju prostora iz 2002. godine

43. Prema članku 138. Zakona o uređenju prostora iz 2002. godine ("SG RS", br. 84/02) koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, građevinski inspektor je bio ovlašten, između ostalog, da u nedostatku odgovarajućeg odobrenja za uporabu zabrani korištenje objekta ili dijela objekta.

III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI MATERIJALI

Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini ("Dejtonski mirovni sporazum")

44. Dejtonski mirovni sporazum je parafiran dana 21.11.1995. godine u vojnoj bazi u blizini Dejtona u Sjedinjenim Američkim Državama. Stupio je na snagu 14.12.1995. godine kada je potpisana u Parizu, u Francuskoj. Njime je okončan rat koji se vodio u razdoblju 1992. - 1995. u Bosni i Hercegovini.

Mjerodavni dio Aneksa 4. (Ustava Bosne i Hercegovine) glasi:

Članak II točka 5.

Mjerodavni dio Aneksa 7. (Sporazum o izbjeglicama i raseljenim osobama) propisuje:

Članak I: Prava izbjeglica i raseljenih osoba

"Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. Imaju pravo na povrat imovine koje su lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine i na naknadu za imovinu koja se ne može vratiti. Što raniji povratak izbjeglica i raseljenih osoba važan je cilj rješavanja sukoba u Bosni i Hercegovini. Strane potvrđuju da će prihvati povratak osoba koje su napustile njihov teritorij, uključujući i one koje su dobine privremenu zaštitu trećih zemalja.

Strane će osigurati da se izbjeglicama i raseljenim osobama omogući siguran povratak, bez rizika od uznesimiravanja, zastrašivanja, proganjanja ili diskriminacije, osobito zbog njihova etničkog podrijetla, vjeroispovijedi ili političkog mišljenja.

Strane će poduzeti sve potrebne korake za sprečavanje aktivnosti unutar svoga teritorija kojima bi se ugrozio ili spriječio siguran i dragovoljan povratak izbjeglica i raseljenih osoba. Da bi pokazale svoje opredjeljenje za osiguravanje punog poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda svim osobama pod svojom nadležnošću, te za stvaranje, bez odgode, pogodnih uvjeta za povratak izbjeglica i raseljenih osoba, strane moraju odmah poduzeti sljedeće mjere za izgradnju povjerenja:

- a. ukinuti sve domaće pravne propise i administrativne prakse s diskriminirajućom namjerom ili učinkom;
- b. spriječiti i žurno suzbiti bilo kakvo pisano ili usmeno poticanje, putem medija ili na drugi način, na etničku ili vjersku netrpeljivost ili mržnju; ...".

Članak VII: Osnutak Povjerenstva

"Strane ovim osnivaju neovisno povjerenstvo za raseljene osobe i izbjeglice ('Povjerenstvo')..."

Članak VIII: Suradnja

"Strane će surađivati s Povjerenstvom, te poštivati i provoditi njegove odluke brzo i u dobroj vjeri, zajedno s mjerodavnim međunarodnim i nevladinim organizacijama koje su nadležne za povratak i reintegraciju izbjeglica i raseljenih osoba."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

45. Podnositelji zahtjeva su se žalili da im je onemogućeno stvarno uživanje imovine budući da nezakonito izgrađena crkva još nije uklonjena s njihove zemlje. Oni se pozivaju na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju koji glasi:

"Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko se ne smije lišiti svoje imovine, osim kada je to u javnom interesu i sukladno uvjetima propisanim zakonom i općim načelima međunarodnog prava..."

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjeni zakone koje smatra potrebnim kako bi regulirala korištenje imovine sukladno općem interesu ili kako bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

A. Dopuštenost

46. Sud primjećuje da ova pritužba nije očito neutemeljena u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Sud nadalje primjećuje da ona nije nedopuštena niti po bilo kojoj drugoj osnovi. Prema tome, ona se mora proglašiti dopuštenom.

B. Osnovanost*1. Podnesci strana*

47. Podnositelji zahtjeva su ostali kod svoga zahtjeva za povrat njihove imovine i uklanjanje crkve u potpunosti. Oni su također istaknuli da je općina Bratunac, u odluci od 11.9.1997. godine (vidi točku 10. ove presude), pogrešno kategorizirala zemlju o kojoj je riječ kao neizgradeno građevinsko zemljište koje je pogodno za eksproprijaciju. Zapravo, riječ je o njivi, kako je opisano u zemljишnoj knjizi. Podnositelji zahtjeva su nadalje naveli da im rješenje o eksproprijaciji od 11.9.1997. godine nikada nije dostavljeno. Također, crkva o kojoj je riječ bila je u uporabi samo jednom godišnje, na dan njezine slave, budući da u Konjević Polju nema srpske¹ populacije.
48. Vlada je prihvatile da je odluka od 11.9.1997. godine o izuzeću zemljišta podnositelja zahtjeva i njegovoj dodjeli crkvenoj općini za izgradnju crkve predstavljala miješanje u imovinska prava podnositelja zahtjeva. Vlada je nadalje istaknula da je miješanje u predmetnom slučaju predstavljalo lišavanje imovine, osim ako Sud utvrdi da složenost pravne i činjenične situacije sprečava njegovu klasifikaciju u određenu kategoriju. Kada je riječ o zakonitosti, Vlada tvrdi da je odluka od 11.9.1997. godine donesena sukladno Zakonu o građevinskom zemljištu iz 1986. godine. U odnosu na proporcionalnost miješanja, Vlada je istaknula da je Sud ranije utvrdio da prinudni prijenos imovine s jedne osobe na drugu, ovisno o okolnostima, može biti zakonito sredstvo za promicanje javnog interesa. U predmetnom slučaju imovina podnositelja zahtjeva je izuzeta na zahtjev crkvene općine u svrhu izgradnje crkve u kojoj bi Srbi iz okolnih sela mogli prakticirati svoju vjeru.
49. Vlada je također istaknula da je Republika Srpska bila svjesna obveza koje je preuzela prema Aneksu 7. Dejtonskog mirovnog sporazuma u vezi sa slobodnim povratkom izbjeglica u svoje domove i vraćanjem njihove imovine (vidi točku 44. ove presude). U cilju provedbe Aneksa 7., Republika Srpska je donijela Zakon o vraćanju imovine iz 1998. godine (vidi točku 41. ove presude). Povratak raseljenih osoba i izbjeglica predstavlja važan cilj za sve razine vlasti u Bosni i Hercegovini, i vlasti nemaju namjeru da ovaj slučaj bude generator budućih podjela i sukoba.

2. Ocjena Suda

50. Sud prvo primjećuje da u predmetnom slučaju nije osporeno da su podnositelji zahtjeva vlasnici imovine o kojoj je riječ i da imaju pravo da im se zemlja vrati.
51. Kao što je Sud istaknuo u više navrata, članak 1. Protokola br. 1 sadrži tri osobita pravila: prvo pravilo, utvrđeno u prvo rečenici prvog stavka, opće je naravi i izražava načelo mirnog uživanja imovine; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvog stavka, odnosi se na lišenje imovine i podvrgava ga određenim uvjetima; treće pravilo, navedeno u drugom stavku, priznaje da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu i osigurati naplatu kazni. Međutim, ta tri pravila nisu "odvojena" u smislu da su nepovezana. Drugo i treće pravilo odnose se na odredene

¹ Srbi su etnička skupina čiji pripadnici mogu biti podrijetlom iz Srbije ili iz drugih bivših sastavnih republika SFRJ, uključujući i Bosnu i Hercegovinu. Naziv "Srbin" (na engleskom jeziku "Serb", i kao imenica i kao pridjev - prim. prev.) obično se koristi kada se misli na pripadnike etničke skupine, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od naziva "Srbijanac" koji obično označava državljanje Srbije.

- slučajevi miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i stoga ih treba tumačiti u svjetlu općeg načela utvrđenog u prvom pravilu (vidi, među ostalim izvorima, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21.2.1986., točka 37., Serija A br. 98, i *Iatridis protiv Grčke* [VV], br. 31107/96, točka 55., ESLJP 1999-II).
52. Bitan cilj članka 1. Protokola br. 1 je zaštita osobe od neopravdanog miješanja države u mirno uživanje imovine. Međutim, na temelju članka 1. Konvencije, svaka država potpisnica "će osigurati svakome ko se nalazi u njezinu nadležnosti, prava i slobode utvrđene u Konvenciji". Vršenje ove opće dužnosti može povlačiti pozitivne obveze koje su tijesno povezane s osiguravanjem učinkovitog ostvarivanja prava koja jamči Konvencija. U kontekstu članka 1. Protokola br. 1, te pozitivne obveze mogu zahtijevati da država poduzme mjere potrebne da bi se zaštitilo pravo na imovinu (vidi *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, točka 143., ESLJP 2004-V; *Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije* [VV], br. 60642/08, točka 100., ESLJP 2014.; i *Sargsyan protiv Azerbejdžana* [VV], br. 40167/06, točka 219., ESLJP 2015.), osobito kada postoji neposredna veza između mjera koje podnositelj zahtjeva može legitimno očekivati od vlasti i stvarnog uživanja imovine (vidi *Öneryildiz protiv Turske* [VV], br. 48939/99, točka 134., ESLJP 2004-XII). Čak i u odnosima između privatnih osoba ili entiteta može postojati pozitivna obveza države (vidi *Kotov protiv Rusije* [VV], br. 54522/00, točka 109., 3.4.2012.).
53. U cilju utvrđivanja je li odgovorna država ispunila svoju obvezu iz članka 1. Protokola br. 1, Sud mora ispitati je li uspostavljena pravedna ravnoteža između zahtjeva javnog interesa i temeljnog prava podnositelja zahtjeva na imovinu (vidi *Broniowski*, citiran gore, točka 144.; *Kotov*, citiran gore, točka 110.; *Ališić i drugi*, citiran gore, točka 101.; i *Sargsyan*, citiran gore, točka 220.).
54. Vraćajući se predmetnom slučaju, Sud napominje kako su prema Aneksu 7. Dejtonskog mirovnog sporazuma podnositelji zahtjeva, interno raseljene osobe, imali pravo povratka u svoje domove (vidi točku 44. ove presude). Kao što je istaknula Vlada, povratak raseljenih osoba i izbjeglica je važan cilj vlasti Bosne i Hercegovine na svim razinama (vidi točku 49. ove presude).
55. Sud nadalje napominje da je pravo podnositelja zahtjeva na povrat imovine u potpunosti uspostavljeno odlukama CRPC-a i Ministarstva za izbjeglice od 28.10.1999., odnosno 14. 11. 2001. godine (vidi točke 16. i 17. ove presude). Obje odluke su utvrđile pravo podnositelja zahtjeva da se odmah vrati u posjed (vidi također članak 14. (5) zakona iz 1998. godine, u točki 42. ove presude) i obje su bile konačne i izvršne. Sud osobito naglašava da su prema Zakonu o povratu imovine iz 1998. godine i članku VIII Aneksa 7. Dejtonskog mirovnog sporazuma, mjerodavna tijela vlasti Republike Srpske moralna provesti odluke CRPC-a (vidi točke 42. i 44. ove presude). Sud smatra kako se pritužba podnositelja zahtjeva u biti odnosi na nepostupanje javnih vlasti, oprečno pozitivnoj obvezi tih vlasti da u cijelosti vrati njihova imovinska prava.
56. Sud također napominje da je zemlja kasnije vraćena podnositeljima zahtjeva, osim čestice br. 996/1 na kojoj je ostala crkva. Podnositelji zahtjeva su opetovano tražili povrat u posjed u potpunosti, ali bez uspjeha (vidi točke 18., 20. i 23. ove presude).
57. Sud će stoga utvrditi je li šteta koju su podnositelji zahtjeva pretrpjeli, a koja je nastala kao rezultat nedjelovanja tijela vlasti, bila opravdana u svjetlu mjerodavnih načela. Ocjena

- proporcionalnosti zahtjeva cjelokupno ispitivanje različitih interesa o kojima je riječ, vodeći računa o tome da je cilj Konvencije štititi prava koja su "praktična i učinkovita". Nadalje, u svakom slučaju koji uključuje navodnu povredu članka 1. Protokola br. 1, Sud mora utvrditi je li zbog postupanja ili nepostupanja države osoba o kojoj je riječ morala snositi nerazmjeran teret (vidi *Szkórits protiv Mađarske*, br. 58171/09, točke 39. i 40., 16.9.2014.).
58. Sud smatra kako obveza države da podnositeljima zahtjeva osigura učinkovito uživanje njihovih imovinskih prava prema članku 1. Protokola br. 1, zahtjeva da domaće vlasti poduzmu praktične korake kako bi osigurale provedbu odluka od 28.10.1999. i 14.11.2001. godine. Umjesto toga, vlasti su u početku čak postupile suprotno tako što su u stvarnosti odobrile da crkva ostane na zemlji podnositelja zahtjeva (vidi točke 14. i 15. ove presude).
59. Sud također zapaža kako su podnositelji zahtjeva pokrenuli parnični postupak, tražeći povrat u posjed svoje zemlje, tijekom kojega su navodno zaključili izvansudbenu nagodbu, te kasnije izmijenili svoj zahtjev (vidi točku 29. ove presude). Zahtjev podnositelja zahtjeva je konačno odbijen što su potvrdili Vrhovni sud i Ustavni sud (vidi stavke 35. i 37. ove presude).
60. Unatoč tome što postoje dvije konačne odluke kojima se nalaže da im se u cijelosti vrati u posjed njihova zemlja, podnositelji zahtjeva su, sedamnaest godina nakon što je tužena država ratificirala Konvenciju i njezine protokole, još uvijek onemogućeni u njezinu mirnom uživanju.
61. Iako kašnjenje u provođenju presude može biti opravdano u određenim okolnostima (vidi *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, točka 35., ESLJP 2002-II), Sud primjećuje kako Vlada nije ponudila bilo kakvo opravdanje za nedjelovanje vlasti u predmetnom slučaju. Sud smatra kako veoma dugo kašnjenje u predmetnom slučaju predstavlja jasno odbijanje vlasti da provedu odluke od 28.10.1999. i 14.11.2001. godine, ostavljajući podnositelje zahtjeva u stanju neizvjesnosti glede realizacije njihovih imovinskih prava. Tako su, zbog propusta tijela vlasti da provedu konačne i obvezujuće odluke, podnositelji zahtjeva pretrpjeli tešku povredu svojih imovinskih prava (vidi, *mutatis mutandis*, *Szkórits*, citiran gore, točka 45.).
62. S obzirom na sve navedeno, Sud zaključuje da su podnositelji zahtjeva morali nositi nerazmjeran i prekomjeran teret. Prema tome, došlo je do kršenja članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

63. Podnositelji zahtjeva su se žalili kako su odluke domaćih sudova o njihovu tužbenom zahtjevu bile suprotne članku 6. stavku 1. Konvencije.
64. Vlada je osporila tu tvrdnju.
65. Sud primjećuje kako je ta pritužba povezana s pritužbom koja je ispitana gore u tekstu, te se i ona mora proglašiti dopuštenom.
66. S obzirom na zaključak koji se odnosi na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi točku 62. ove presude), Sud smatra kako nije potrebno ispitivati je li u ovome predmetu došlo i do povrede članka 6. stavka 1.

III. PRIMJENA ČLANKA 46. KONVENCIJE

67. Članak 46. Konvencije u mjerodavnom dijelu glasi:
- "1. Visoke ugovorne stranke se obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kojem su stranke.
 2. Konačna odluka Suda dostavlja se Odboru ministara koji nadzire njezino izvršenje."

68. Sud ponavlja kako su člankom 46. Konvencije države potpisnice obvezale se da će se podvrgnuti konačnim presudama Suda u svakom predmetu u kojem su stranke, dok provedbu nadzire Odbor ministara. Slijedi, između ostalog, da presuda u kojoj Sud utvrdi povredu Konvencije ili njezinih protokola nameće pravnu obvezu tuženoj državi, ne samo da osobama o kojima je riječ isplati dosudene iznose pravedne naknade već i da odabere, pod nadzorom Odbora ministara, opće i/ili, po potrebi, pojedinačne mjere koje je potrebno usvojiti u njezinom domaćem pravnom poretku kako bi se okončala povreda koju je utvrdio Sud, te u mjeri, u kojoj je to moguće, otklonile njezine posljedice (vidi *Scozzari i Giunta protiv Italije* [VV], br. 39221/98 i 41963/98, točka 249., ESLJP 2000-VIII). Sud nadalje napominje kako je prvenstveno na državi o kojoj je riječ, pod nadzorom Odbora ministara, odabir sredstava koja će primijeniti u svome pravnom poretku kako bi ispunila obvezu iz članka 46. Konvencije (vidi *Öcalan protiv Turske* [VV], br. 46221/99, točka 210., ESLJP 2005-IV).
69. Međutim, iznimno, u cilju pružanja pomoći tuženoj državi u ispunjenju njezinih obveza iz članka 46., Sud može ukazati na vrstu pojedinačnih i/ili općih mjeru koje se mogu poduzeti kako bi se otklonila utvrđena povreda Konvencije (vidi *Broniowski*, citiran gore, točka 194., i *Scoppola protiv Italije* (br. 2) [VV], br. 10249/03, točka 148., 17.9.2009. godine).
70. Sud smatra kako povreda utvrđena u ovome slučaju ne ostavlja bilo kakav stvarni izbor glede mjeru potrebnih za njezino otklanjanje.
71. U takvim uvjetima, imajući u vidu konkretnе okolnosti ovoga slučaja, Sud smatra kako tužena država mora poduzeti sve potrebne mjeru kako bi osigurala u potpunosti provođenje odluke CRPC-a od 28.10.1999. godine (vidi točku 16. ove presude) i odluke Ministarstva za izbjeglice od 14.11.2001. godine (vidi točku 17. ove presude), uključujući osobito uklanjanje crkve sa zemlje podnositelja zahtjeva, bez daljeg odgadanja, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, sukladno članku 44. stavku 2. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

72. Članak 41. Konvencije glasi:
- "Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njezinih protokola, te ako zakonodavstvo visoke ugovorne stranke o kojoj je riječ omogućuje samo djelomično obeštećenje, Sud će, po potrebi, odrediti pravednu naknadu povrijedenoj stranci."

A. Odšteta

73. Podnositelji zahtjeva potražuju po 10.000 eura (EUR) na ime nastale materijalne štete, jer su bili sprječeni koristiti zemlju na kojoj je izgrađena crkva u poljodjelske svrhe. Nisu podnijeli zahtjev za nematerijalnu štetu.
74. Vlada je istaknula kako je moguće da su podnositelji zahtjeva pretrpjeli određenu materijalnu štetu i pozvala Sud da dosudi naknadu na pravednoj osnovi i sukladno svojoj utvrđenoj praksi.
75. Sud nije mogao provesti precizan obračun glede štete pretrpjene zbog nemogućnosti korištenja zemlje za poljodjelstvo, s obzirom na nedostatak dokaza o profitu koji su podnositelji zahtjeva mogli steći koristeći tu zemlju. Međutim, on smatra kako su podnositelji zahtjeva nužno morali pretrpjeti materijalni gubitak budući da su bili sprječeni u korištenju dijela svoje zemlje, iako je naloženo da im se ona odmah vrati još 1999. i 2001. godine (vidi točke 16. i 17. ove presude; vidi, također, *mutatis mutandis*, *Assanidze protiv Gruzije* [VV], br. 71503/01, točka 200.,

ESLJP 2004-II). Sud nadalje smatra kako je najznačajnija materijalna šteta nastala za prvu podnositeljicu zahtjeva, jer je ona jedina koja se vratila na svoju imovinu u Konjević Polju (vidi točku 19. ove presude). Stoga, odlučujući na pravednoj osnovi i sukladno kriterijima utvrđenim u svojoj praksi, Sud po ovoj osnovi dosuduje 5.000 EUR prvoj podnositeljici zahtjeva, te po 2.000 EUR svakom od preostalih podnositelja zahtjeva.

B. Troškovi i izdaci

76. Podnositelji zahtjeva su također potraživali 13.000 EUR na ime troškova i izdataka pred domaćim sudovima i pred Sudom.
77. Vlada je istaknula kako bi domaće troškove i izdatke trebalo cijeniti sukladno važećoj odvjetničkoj tarifi. Gledje troškova i izdataka pred Sudom, Vlada je navela kako podnositelji zahtjeva imaju pravo na naknadu nužnih i stvarnih troškova.
78. Prema praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je pokazano da su oni stvarno nastali, da su bili nužni, te da je njihov iznos razuman (vidi, primjerice, *Iatridis protiv Grčke* (pravedna naknada) [VV], br. 31107/96, točka 54., ESLJP 2000-XI). U predmetnom slučaju, Sud primjećuje kako podnositelji zahtjeva nisu dostavili dokaze (račune ili fakture) o troškovima i izdacima koje su imali. Stoga se njihov zahtjev odbija, jer nije potkrijepljen dokazima.

C. Zatezna kamata

79. Sud smatra kako je primjereni da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke, uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD

1. *Proglašava*, jednoglasno, zahtjev dopuštenim;
2. *Utvrđuje*, jednoglasno, da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *Utvrđuje*, jednoglasno, da nema potrebe razmatrati pritužbu prema članku 6. Konvencije;
4. *Utvrđuje*,
 - (a) sa šest glasova prema jednom, da tužena država mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala u potpunosti provođenje odluke CRPC-a od 28.10.1999. godine i odluke Ministarstva za izbjeglice od 14. 11. 2001. godine, uključujući, osobito, uklanjanje crkve sa zemlje podnositelja zahtjeva u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, sukladno članku 44. točki 2. Konvencije;
 - (b) jednoglasno, da tužena država ima isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna, sukladno članku 44. točki 2. Konvencije, 5.000 EUR (pet tisuća) prvoj podnositeljici zahtjeva, kao i svaki porez koji se može zaračunati, te po 2.000 EUR (dvije tisuće), kao i svaki porez koji se može zaračunati, svakom od preostalih podnositelja zahtjeva, na ime materijalne štete, čiji iznosi će biti pretvoreni u valutu tužene države po tečaju na dan izmirenja;
 - (c) jednoglasno, da će se od proteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja, na navedene iznose obračunavati obična kamata po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke u razdoblju neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. *Odbija*, jednoglasno, ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva pravednu naknadu.

Sastavljen na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanim obliku dana 1.10.2019. godine, sukladno pravilu 77. stavcima 2. i 3. Pravila Suda.

Zamjenik registrara
Andrea Tamietti

Predsjednik
Jon Fridrik Kjølbro

Sukladno članku 45. stavku 2. Konvencije i pravilu 74. stavku 2. Pravila Suda, izdvojeno mišljenje sudije Jona Fridrika Kjølbroa priloženo je uz ovu presudu.

JFK
ANT

DJELOMIČNO IZDVOJENO MIŠLJENJE SUCA KJØLBROA

1. Suglasan sam s presudom osim u jednoj točki gdje se moje viđenje razlikuje od stava većine. Stoga sam glasao protiv točke 4. (a) izreke koja odražava obrazloženje većine iz točke 71. presude, u kojoj je Sud ukazao kako tužena država, kao pojedinačnu mjeru, mora osigurati "uklanjanje crkve sa zemlje podnositelja zahtjeva u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna".
2. Prema mom viđenju, a i razloga koji su obrazloženi u tekstu dolje, smatram kako je navedena pojedinačna mjeru problematična, budući da ne uzima u dostačnoj mjeri u obzir činjenicu da se predmetni slučaj ne tiče samo spora između podnositelja zahtjeva i tužene države već također, i osobito, spora između podnositelja zahtjeva i privatne treće strane, Srpske pravoslavne općine Drinjača ("crkvena općina"), koja nije stranka u postupku pred Sudom.
3. Kako to većina ispravno naglašava (vidi točke 68. - 69. presude), Sud će prema članku 46. samo u iznimnim situacijama ukazati na pojedinačne mjere koje tužena država treba usvojiti, i u pravilu, Sud će to učiniti samo kada utvrđenje o povredi "ne ostavlja bilo kakav stvarni izbor gledje mjera potrebnih za njezinu otklanjanje" (vidi, primjerice, *Öcalan protiv Turske* [VV], br. 46221/99, točka 210., ESLJP 2005-IV).
4. U predmetnom slučaju, Sud je u svom obrazloženju, kao i u izreci presude, ukazao kako tužena država mora osigurati "uklanjanje crkve sa zemlje podnositelja zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna". Predmetni slučaj se, međutim, ne tiče samo spora između podnositelja zahtjeva (koji traže povrat preostalog dijela zemlje i uklanjanje crkve izgrađene na njoj) i tužene države već, također, i spora između podnositelja zahtjeva i crkvene općine (vlasnika crkve izgrađene na spornoj zemlji).
5. Nalazići uklanjanje crkve, Sud, *de facto*, rješava i odlučuje u sporu između dvije privatne stranke na štetu jedne od stranaka, crkvene općine, koja nije strana u postupku pred Sudom i nije imala priliku izraziti svoje pravne stavove i braniti svoje interese, čak ni kao treća strana koja intervenira u postupku pred Sudom.
6. Izdvajajući svoje mišljenje u ovoj točki, ne izražavam svoj stav o tome kako bi trebalo odlučiti u sporu između podnositelja zahtjeva i crkvene općine. To je, prema mom mišljenju, pitanje koje bi trebala rješiti domaća tijela vlasti u domaćem postupku, u kojem se mogu pružiti nužna procesna jamstva i provesti potrebno uskladivanje interesa; to nije pitanje o kojem treba odlučivati Sud.
7. U tom kontekstu, skrenuo sam pozornost na sljedeće činjenice: zemljiste o kojem je riječ izuzeto je 1997. godine i dodijeljeno trećoj strani (vidi točku 10. presude). Godine 1998., crkvena općina je izgradila predmetnu crkvu (vidi točku 11. presude). Crkva postoji i crkvena općina je koristi više od 21 godinu. Osim toga, 2004. godine izdana je urbanistička suglasnost (vidi točku 15. presude). Bez

- izražavanja bilo kakvog stava o mjerama koje su donijele domaće vlasti kada su zemlju dodijelile crkvenoj općini i izdale urbanističku suglasnost, ne mogu a da ne primijetim da se crkvena općina, kao privatna stranka, može pozvati na prava utvrđena u Konvenciji, uključujući pravo na poštivanje imovine koje jamči članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Kako bi trebalo riješiti spor između podnositelja zahtjeva i crkvene općine, to je na domaćim sudovima da odluče, uz mogućnost naknadnog podnošenja pojedinačnog zahtjeva Sudu sukladno članku 34. Konvencije.
8. U predmetnom slučaju, podnositelj zahtjeva je pokrenuo parnični postupak protiv crkvene općine. U početku, podnositelji zahtjeva su tražili uklanjanje crkve i vraćanje predmetnog zemljišta u posjed (vidi točku 24. presude). Međutim, kasnije, a u kontekstu parničnog postupka, podnositelji zahtjeva su izmijenili svoj zahtjev i zatražili da domaći sudovi priznaju valjanost izvansudbene nagodbe koja je navodno zaključena između stranaka (vidi točku 29. presude), a čiji zahtjev je na koncu odbijen budući da nije zaključen nikakav sporazum, kako su naveli podnositelji zahtjeva (vidi točku 35. presude).
9. Drugim riječima, u kontekstu parničnog postupka, domaći sudovi nisu imali priliku odlučivati o osnovanosti sporova između stranaka, odnosno o pitanju uklanjanja crkve i vraćanja predmetne zemlje, a to je izravna posljedica izbora podnositelja zahtjeva u kontekstu domaćeg postupka.
10. Da predmetni slučaj nije uključivao interes privatne treće strane, crkvene općine, ne bih imao nikakav problem s tim što je Sud naložio ili ukazao da se zemljište vrati, ali u ovom slučaju postoji spor u osnovi između privatnih stranaka sa suprotstavljenim zahtjevima i interesima, a Sud odlučuje u sporu na štetu jedne od stranaka koja, kao što sam spomenuo, nije predstavljena pred Sudom. To doista smatram veoma problematičnim.
11. Da su domaći sudovi postupili na način sličan pristupu koji je usvojila većina u predmetnom slučaju, odnosno da su naložili uklanjanje zgrade i povrat zemlje u postupku u kojem vlasnik ili osoba s imovinskim pravima nije bila stranka i nije mogla predočiti svoje viđenje i braniti svoje interese, Sud bi utvrdio jasnu povredu članka 6. Konvencije (vidi, primjerice, *Gankin i drugi protiv Rusije*, br. 2430/06 i tri druga, točke 33. - 39., 31.5.2016., u odnosu na pravo na obavijest o postupku i mogućnost nazočnosti na ročištima i obrane prava), kao i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi, primjerice, *G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije* [VV], br. 1828/06 i dva druga, točka 303., 28.6.2018., u odnosu na procesna prava iz članka 1. Protokola br. 1).
12. Iako je Sud u mnogim slučajevima naložio ili ukazao na potrebu povrata imovine podnositelju zahtjeva, on je uvijek imao na umu da mogu postojati situacije u kojima je povrat imovine nemoguć *de facto* ili *de jure*, između ostalog, zbog prava i interesa trećih strana. Zbog toga je Sud u takvim slučajevima ukaživao na povrat imovine o kojoj je riječ ili, alternativno, plaćanje naknade koja je jednaka stvarnoj vrijednosti te imovine (vidi, primjerice, *Zwierzyński protiv Poljske* (pravedna naknada), br. 34049/96, točke 13. - 16., 2.7.2002.; *Hodoš i drugi protiv Rumunjske*, br. 29968/96, točke 72. - 73., 21.5.2002.; *Scordino protiv Italije* (br. 3) (pravedna naknada), br. 43662/98, točke 37. - 38., 6.3.2007.; *Budescu i Petrescu protiv Rumunjske*, br. 33912/96, točke 53. - 54., 2.7.2002.; *Cretu protiv Rumunjske*, br. 32925/96, točke 59. - 60., 9.7.2002.; *Bălănescu protiv Rumunjske*, br. 35831/97, točke 36. - 37., 9.7.2002.).
13. Po mom mišljenju, to je ono što je Sud mogao i trebao učiniti u predmetnom slučaju: ukazati da je potrebno provesti uklanjanje crkve i povrat imovine o kojoj je riječ ili, alternativno, isplatiti naknadu koja je jednaka stvarnoj vrijednosti o kojoj je riječ.
14. To bi omogućilo odgovornoj državi da, pod nadzorom Odbora ministara, odluči o sporu u postupku u kojem bi obje strane imale priliku iznijeti svoje pravne argumente, procesna prava iz članka 6. Konvencije bi mogla biti poštovana i moglo se provesti usklajivanje interesa koje zahtijeva članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Većina je, međutim, odlučila umiješati se u prava privatne treće strane, crkvene općine, koja nije stranka u postupku pred Sudom i nije imala priliku iznijeti bilo koje argumente pred Sudom, čak ni kao treća strana.
15. Ipak, želio bih dodati još jedno konačno zapažanje u vezi s pristupom Suda u predmetnom slučaju: pitam se bi li mjeru koja je predmet pritužbe trebalo cijeniti prema pozitivnoj ili negativnoj obvezi države iz članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.
16. Iz razloga navedenih u točkama 54. - 57. presude, Sud polazi od toga da se predmet odnosi na pozitivne obveze države. Međutim, praksa Suda nije uvijek dosljedna po tom pitanju. U nekim slučajevima koji se tiču propusta države da se podvrgne konačnoj i obvezujućoj domaćoj odluci o imovinskim pravima, Sud je nedjelovanje države cijenio kao miješanje u imovinska prava podnositelja zahtjeva prema članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi, primjerice, *Iatridis protiv Grčke* [VV], br. 31107/96, točka 55., ESLJP 1999-II; *Antonetto protiv Italije*, br. 15918/89, točka 34., 20.7.2000.; *Frascino protiv Italije*, br. 35227/97, točka 32., 11.12.2003.; *Paudicio protiv Italije*, br. 77606/01, točka 42., 24.5.2007., *Păduraru protiv Rumunjske*, br. 63252/00, točka 92., ESLJP 2005-XII (izvaci); i *Viașu protiv Rumunjske*, br. 75951/01, točka 59., 9.12.2008.). Međutim, kako je Sud naveo u mnogim slučajevima, načela koja je potrebno primijeniti su ista (vidi, primjerice, *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, točka 144., ESLJP 2004-V) i, prema tome, da je Sud odlučio cijeniti slučaj kao pitanje miješanja, ili negativne obveze, obrazloženje je moglo biti drukčije, ali bi ishod slučaja bio isti.

853

ЧЕТВРТО ОДЈЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ БАРАЛИЈА против
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

(Апликација бр. 30100/18)

ПРЕСУДА

Чл. 1. П 12 - Општа забрана дискriminacije - Немogućnost da bira i буде бирана на локалним изборима у дужем периоду - Различito поступање зависно од пребivališta - Не постоји доволно, objektivno и razumno opravданje - Пропуст државе да усвоји мјере за одржавање демократских избора

Чл. 46. - Да тужена држава предузме мјере генералне природе - Измјене и допуне закона

СТРАЗБУР

29. октобра 2019. године

Ова пресуда постaje konačna pod условима прописаним у члану 44. ставу 2. Конвенције. У пресуди су могуће редакторске измене.

У предмету Баралија против Босне и Херцеговине,

Европски суд за људска права (Четврто одјељење),
засједајући у Вијећу у саставу:
Jon Fridrik Kjølbrog, предсједник,
Фарис Вехабовић,
Бранко Лубарда,
Carlo Ranzoni,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Péter Paczolay, судије,
и Andrea Tamietti, замјеник регистрара Одјељења,
након вијећања без присуства јавности, одржаног 8.
октобра 2019. године, донио је сљедећу пресуду:

ПОСТУПАК

1. Поступак у овом предмету покренут је на основу апликације (бр. 30100/18) против Босне и Херцеговине коју је Суду поднијела држављанка Босне и Херцеговине гђа Ирма Барагија ("апликанткиња"), према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Конвенција"), дана 4. јуна 2018. године.
2. Апликанткињу је заступала гђа Ц. Хацимеровић, адвокаткиња из Сарајева. Влада Босне и Херцеговине ("Влада") заступала је њена агенткиња гђа Б. Скалоњић.
3. Апликанткиња се жалила на немогућност да гласа и да се кандидује на локалним изборима.
4. Дана 15. јануара 2019. године Влада је обавијештена о жалбама из члана 1. Протокола бр. 12 уз Конвенцију, а остатак апликације проглашен је неприхватљивим у складу са правилом 54. ставом 3. Правила Суда.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ СЛУЧАЈА

5. Апликанткиња је рођена 1984. године и живи у Мостару. Предсједница је локалног огранка њене политичке партије "Наши странаки".
6. Мостар је најважнији град у Херцеговини и представља њен културни и економски центар. Са својих 105.797¹ становника, то је један од највећих градова у Босни и Херцеговини.
7. Посљедњи локални избори у Мостару одржани су 2008. године, у складу са законским одредбама наведеним у тачкама 17. и 19. ове пресуде.
8. Након захтјева Клуба делегата хрватског народа (за више детаља предмет *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине [BB]*, бр. 27996/06 и 34836/06, тачка 7, ЕСЉП 2009) Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, 26. новембра 2010. године, Уставни суд је прогласио неуставним чланове 19.2. ст. од (1) до (3), 19.4. ст. од (2) до (8) Изборног закона Босне и Херцеговине из 2001. године и члан 17. став 1. Статута Града Мостара (видјети тачке 17. и 19. ове пресуде). Релевантни дио мишљења већине судија гласи како слиједи:

"65. Испоставило се да је успостављање задовољавајућих рјешења дугорочан пројекат. Управни одбор Савјета за спровођење мира, на свом засједању одржаном 11. децембра 2003. године у Бриселу, преузeo је обавезу пружања пуне подршке реализацији рјешења питања Мостара које је засновано на јединственој и цјеловитој градској управи са ефикасним механизмима подјеле власти, а којима се спречава да било који народ има већинску контролу над

¹ Посљедњи попис становништва у Босни и Херцеговини одржан је 2013. године.

Градским вијећем. Такође, Комисија за реформу Града Мостара (у даљњем тексту: Комисија), која је основана Одлуком Високог представника, број 160/03 од 17. септембра 2003. године, у извјештају од 15. децембра 2003. године је навела да се приликом припремања новог статута за Мостар руководила одређеним принципима као смјерницама у раду, које је Комисији дао Високи представник у свом *amicus curiae* мишљењу у овом предмету. Између остalog, смјернице су биле да састав Градске управе треба да одражава посљедњи попис становништва (из 1991. године), као и да јединствено вијеће и изборни систем треба да обезбиђеде заступљеност свих конститутивних народа и Осталих, као и заступљеност свих дијелова Мостара. Да би објаснио рјешења која су усвојена за Мостар, у *amicus curiae* мишљењу Високи представник цитира запажања Венецијанске комисије из извјештаја за 2001. годину којим се подржава поставка да је расподјела позиција између конститутивних народа била централни елеменат Дејтонског споразума којим је омогућен мир у Босни и Херцеговини, без обзира колико је то проблематично у погледу спречавања дискриминације. Такође, из извјештаја Венецијанске комисије, Високи представник цитира наводе који се односе на тешкоће при реформи Градске управе Мостара, која је имала за циљ повећање ефикасности и успешности централних власти и успостављање аутентичног демократског политичког система уместо оног који се заснива само на сопственим интересима политичара и на политици страха. Комисија у свом извјештају инсистира да 'било која реформа Мостара мора да се заснива не на броју становника, него на обавези обезбеђења заштите људских права, права конститутивних народа и Осталих, путем заштите виталних националних интереса'. У предметном извјештају је наведен податак који се тиче демографске структуре предратне општине Мостар из 1991. године - 43.856 Босњака (34,6%), 43.037 Хрвата (34%), 23.864 Срба (18,8%), 12.768 Југославена (11,1%) и 3.121 Осталих (2,5%). Одредбе члана 19.4. ст. 1. и 9. Изборног закона и члана 16. Статута одражавају посљедњи попис становништва Града Мостара и обезбеђују заступљеност свих конститутивних народа, те ниједан народ нема апсолутну већину у Градском вијећу.

71. ...Уставни суд сматра да послијератна друштвена и политичка ситуација у којој се налази Босна и Херцеговина, а посебно Град Мостар, остаје таква да је и даље разумно приступити политичкој организацији Града Мостара на основима установљеним 2003. године. Примјењујући тест пропорционалности, Уставни суд закључује да оспорене мјере доводе до разлика у поступању према конститутивним народима у различitim градовима, али да тешкоће са којима се сучавају у Мостару, као што је то установила Комисија у свом извјештају из децембра 2003. године, и даље остају нарочито несавладиве. Мјере служе законитом циљу тако што постављају структуру подјеле власти за коју се разумно надати да ће постепено побољшати квалитет политичких

процеса у Граду. Оне су разумно повезане са законитим циљем. Њихов резултат може да буде такав да Градско вijeћe може бити успостављено на начин који тачно не одражава изражено мишљење бирачког тијела на изборима, а то је значајан недостатак у погледу демократског легитимитета система. У сваком случају, према оскудним информацијама које су тренутно доступне, не може се рећи да ће ефекат вјероватно бити непропорционалан важности циља.

...

77. ...Уставни суд сматра да је потреба за бављењем послијератним друштвеним и политичким условима који утичу на стање у Босни и Херцеговини, а нарочито Град Мостар, и даље легитиман циљ који би могао да оправда одступање од нормалног демократског принципа према којем би сваки бирачки глас требао да има сличну тежину у оној мјери у којој је то могуће. Међутим, Уставни суд не сматра задовољавајућим да су разлике између вриједности гласова бирача у различitim изборним јединицама пропорционалне у смислу да се објективно и рационално односе на легитимни циљ развоја мултиетничке структуре подјеле власти за коју се разумно може надати да ће постепено побољшати квалитет политичког процеса у Граду. Скала разлика, која је назначена горе у тачки 76, проистиче директно из двију одлука: прво, засновати границе изборних јединица директно на границама бивших градских подручја; друго, додијелити исти број вијећника свакој од тих изборних јединица. Уставни суд сматра да обе одлуке проистичу из жеље за административном једноставношћу прије него што су то потребне, разумне или пропорционалне мјере за развој структуре подјеле власти или мултиетничке заједнице у Мостару. Према томе, Уставни суд сматра да варијација на овој скали не може бити оправдана у смислу да је потребна или пропорционална било којем легитимном циљу. Стoga, Уставни суд утврђује да одредбе члана 19.4. става 2. Изборног закона и члана 17. става 1. Статута, у дијелу у којем гласи: 'У сваком градском подручју се бирају по три (3) вијећника', нису у складу са чланом 25. Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Не би било адекватно да Уставни суд поништи релевантне прописе са непосредним дејством, јер би то довело до ситуације у којој би захваћене изборне јединице остале без права гласа док законодавство не донесе нове законе који би редефинисали границе изборних јединица. Према томе, Уставни суд одређује надлежним властима период од шест мјесеци од дана објављивања ове одлуке у 'Службеном гласнику Босне и Херцеговине' да усклади релевантне одредбе са Уставом Босне и Херцеговине, у складу са овом одлуком...

...

80. Уставни суд указује да је одредбама члана 19.2. Изборног закона и одредбама члана 15. у вези са члановима 5. и 7. Статута прописано да се вијећници у Градском вijeћу бирају у градској изборној јединици која обухвата цијело подручје Града и изборним јединицама градског подручја које одговарају бившим градским општинама. У вези с тим, Уставни суд подсећа да је Прелазним

статутом засновано шест општинских подручја или 'градских општина': Мостар Југ, Мостар Југозапад, Мостар Запад, Мостар Југоисток, Мостар Сјевер и Стари Град. Такође, Уставни суд подсећа да је према Прелазном статуту Централна зона, која је у центру традиционално комерцијалног и туристичког центра Града, требала да буде под директном управом Градске управе. Дакле, из наведеног проистиче да Централна зона није представљала 'градску општину' према Прелазном статуту, као и да не представља 'градско подручје' према новом Статуту.

81. ...Становници Централне зоне Мостара могу да бирају само 17 вијећника који заступају градску изборну јединицу која обухвата цијело подручје Града. За разлику од становника осталих шест градских општина, они немају могућност да бирају и три вијећника који би заступали њихово подручје у Градском вijeћу. Као посљедица начина на који се успостављају комисије Градског вijeћа, Централна зона је једино подручје Града које нема своје представнике у комисијама.
82. Уставни суд сматра да оваква организација не обезбеђује 'једнаку заступљеност' бирача у Граду Мостару и није у складу са чланом 25. б) Међународног пакта. Већина гласача у Мостару бира двије врсте вијећника. Бирачи у Централној зони могу да бирају само једну врсту вијећника. Ова очита неравноправност не може да се оправда, ако се има на уму, како је Уставни суд већ раније запазио, да је разлог за усвајање таквог рjeшења био превасходно административна погодност, а не рационалан начин за достизање легитимног циља као што је то увођење изборног система који узима у обзир историјске проблеме који утичу на конститутивне народе у Мостару. Из наведеног проистиче да ова рjeшења такође крше чланом II/4. Устава БиХ загарантовану заштиту од дискриминације..."

9. Уставни суд је наредио Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да, у року од шест мјесеци од објављивања његове одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", измијени неуставне одредбе Изборног закона из 2001. године, у складу са његовом одлуком. Такође је наредио Градском вijeћу Мостара да га обавијести о корацима које ће предузети да усклади Статут Града Мостара са Уставом Босне и Херцеговине у року од три мјесеца од дана објављивања у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", те амандмане које изврши Парламентарна скупштина како би Изборни закон из 2001. године ускладила са Уставом Босне и Херцеговине, у складу са његовом одлуком.
10. Дана 18. јануара 2012. године Уставни суд је донио рjeшење о неизвршењу његове одлуке од 26. новембра 2010. године од стране Парламентарне скупштине. Утврдио је да спорне одредбе Изборног закона из 2001. године престају да важе дан након објављивања рjeшења у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине". Дана 28. фебруара 2012. године релевантне одредбе Изборног закона из 2001. године престале су да важе.
11. Локални избори у Мостару стога нису могли да се одрже у изборним циклусима 2012. и 2016. године. Према посљедњим информацијама које је Влада доставила 13. септембра 2019. године, релевантне

- одредбе Изборног закона из 2001. године којима се регулишу избори за Градско вijeћe још увијек нису усвојене.
12. Актуелног градоначелника Мостара изабрало је Градско вijeћe 2009. године. Од 2012. године он је у "техничком мандату" због неодржавања локалних избора у Мостару.
13. У фискалној 2013. години градоначелник је замјенио Градско вijeћe у поступку усвајања градског буџета, јер вijeћe није могло бити конституисано¹. Парламент Федерације Босне и Херцеговине² је 2014. године измијенио ентитетско законодавство о буџетима, изузетно дозвољавајући градоначелнику Мостара, уз пристанак начелника за финансије, да усвоји буџет за ту фискалну годину уместо Градског вijeћa. Од тада, сваке фискалне године Парламент мијења одговарајуће законе и обнавља изузетак за Мостар³.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

A. Устав Босне и Херцеговине

14. Преглед релевантног домаћег права је дат у предмету *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* (цитирано горе у тексту, тачке 11-18). Посебно, Устав Босне и Херцеговине прави разлику између "конститутивних народа" (лица која се изјашњавају као Бошњаци⁴, Хрвати⁵ и Срби⁶) и "Осталих" (припадници националних мањина и лица која се не изјашњавају као припадници било које одређене групе, јер су у мјешовитом браку или потичу из мјешовитог брака или из других разлога). Релевантне одредбе Устава Босне и Херцеговине гласе како сlijedi:

Члан II/4.

"Уживање права и слобода предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбиђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којем основу као што су пол, раса, боја коже, језик, вјера, политичко и друго мишљење,

¹ Дана 1. октобра 2013. године, Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине је објавио Мишљење, бр. У-25/13 ("Службени гласник Града Мостара", број 8/13), у којем је такав поступак градоначелника сматрана уставним, с обзиром на ванредне околности у Мостару, али је нагласио да он не може да предузима било какве друге радње које могу да буду у надлежности Градског вijeћa.

² Босна и Херцеговина се састоји од два ентитета, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, те Брчко дистрикта БиХ.

³ "Службене новине Федерације БиХ", бр. 13/14, 8/15, 102/15, 104/16, 5/18 и 11/19.

⁴ Бошњаци су се називали Муслиманима до рата 1992-1995. Појам Бошњаци треба разликовати од појма Босанци који се уobičajeno користи за означавање грађана Босне и Херцеговине без обзира на њихово етничко поријекло.

⁵ Хрвати су етничка група чији чланови могу бити поријеклом из Хрватске или других бивших република Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), укључујући Босну и Херцеговину. Израз "Croat" се обично на енглеском користи (и као именница и као придјев) за означавање припадника етничке групе, без обзира на њихово држављанство; треба га разликовати од израза "Croatian", који се обично односи на држављане Хрватске.

⁶ Срби су етничка група чији чланови могу бити поријеклом из Србије или других бивших република СФРЈ, укључујући Босну и Херцеговину. Израз "Serb" се обично на енглеском користи (и као именница и као придјев) за означавање припадника етничке групе, без обзира на њихово држављанство; треба га разликовати од израза "Serbian", који се обично односи на држављане Србије.

национално или социјално поријекло, припадност националној мањини, имовно стање, рођење или други статус."

Анекс I

(Додатни споразуми о људским правима који ће се примјењивати у Босни и Херцеговини)

"...

7. Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966) и опциони протоколи (1966. и 1989).

"..."

Б. Устав Федерације Босне и Херцеговине

15. Релевантне одредбе Устава Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 и 88/08) гласе:

Члан II. А. 2.

"(2) Сви грађани уживају:

- (б) политичка права: да учествују у јавним пословима; да имају једнак приступ јавним службама; да бирају и да буду бирани.
..."

Члан IV. А.

"..."

- (2) Одговорности града обухватају: а) финансије и пореску политику, у складу са федералним и кантоналним законима, б) заједничку инфраструктуру, ц) урбанистичко планирање, д) јавни саобраћај, е) друге надлежности које граду повјери кантон, односно које пренесу општине.

"..."

- (5) Градско вijeћe: а) припрема и двотрећинском већином усваја статут града, б) бира градоначелника, ц) доноси буџет града, д) доноси прописе у извршавању пренесених овлашћења и врши друга овлашћења утврђена статутом.

- (6) Одговорност градоначелника је: а) именовање и смјењивање градских функционера, б) спровођење градске политике и извршавања градских прописа, ц) обезбеђење сарадње градских функционера са омбудсменима, д) подношење изјаве градском вijeћу и јавности о спровођењу градске политике..."

Члан IV. С.

"..."

- (3) Организација Града Мостара регулише се законом и Статутом Града Мостара...

- (4) Градска подручја су изборне јединице. Статутом се одређује састав Градског вijeћa, а изборни поступак регулише се Изборним законом Босне и Херцеговине и Статутом..."

Ц. Изборни закон из 2001. године

16. Релевантне одредбе Изборног закона из 2001. године ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), које су ступиле на снагу 27. септембра 2001. године, гласе:

Члан 1.4.

- "(1) Сваки држављанин Босне и Херцеговине са навршених осамнаест (18) година живота има право да гласа и да буде изабран (у даљњем тексту: бирачко право), у складу са одредбама овог закона.

- (2) Да би остварио своје бирачко право, држављанин мора да буде регистрован као бирач, у складу са овим законом."

Члан 15.

- "(1) Сви држављани Босне и Херцеговине, који имају бирачко право, имају право да се региструју и гласају лично у општини у којој имају пребивалиште."

Члан 19.1.

- "Овим законом се уређује избор вијећника у Вијеће Града Мостара (у даљњем тексту: Градско вијеће)..."
17. Релевантне одредбе Изборног закона из 2001. године које су проглашене неуставним (види тачку 10. ове пресуде) гласе како сlijedi:

Члан 19.2.

- "(1) У састав Градског вијећа улази 35 чланова. Вијећници у Градском вијећу се бирају у градској изборној јединици и изборним јединицама градског подручја, на начин утврђен у члану 19.4. овог закона.

- ..."
- (3) "Изборне јединице градског подручја" у смислу става (1) овог члана су бивше градске општине како је то дефинисано члановима 7. и 15. Статута Града Мостара."

Члан 19.4.

- "...
- (2) Три вијећника се бирају из сваке од 6 изборних јединица градског подручја.
- (3) Изборна јединица градског подручја 1 састоји се од бивше градске општине Мостар Јевр.
- (4) Изборна јединица градског подручја 2 састоји се од бивше градске општине Мостар Стари Град.
- (5) Изборна јединица градског подручја 3 састоји се од бивше градске општине Мостар Југосток.
- (6) Изборна јединица градског подручја 4 састоји се од бивше градске општине Мостар Југ.
- (7) Изборна јединица градског подручја 5 састоји се од бивше градске општине Мостар Југозапад.
- (8) Изборна јединица градског подручја 6 састоји се од бивше градске општине Мостар Запад."

Д. Статут Града Мостара

18. Релевантне одредбе Статута Града Мостара ("Службени гласник Града Мостара", број 4/04), које су ступиле на снагу 15. марта 2004. године, гласе:

Члан 13.

"Органи Града су Градско вијеће и градоначелник."

Члан 14.

"Градско вијеће Града... се састоји од 35 вијећника, који се бирају на слободним, демократским и непосредним изборима у складу са Изборним законом Босне и Херцеговине."

Члан 15.

- "(1) Вијећници у Градском вијећу се бирају у изборним јединицама.
- (2) Изборне јединице у Граду су подручје Града и шест градских подручја, како је дефинисано у члановима 5. и 7. овог статута и мали приложен у Привременом статуту објављеном у Градском службеном гласнику Града Мостара' од 20. фебруара 1996. године..., која је саставни дио овог статута."

Члан 28.

- "(1) Градско вијеће је највиши орган Града и одговорно је за сва питања која су у његовој надлежности у складу са уставима и законом.

- (2) Градско вијеће надгледа управу Града, укључујући и градоначелников уред..."

Члан 44.

- "(1) На мјесто градоначелника могу да буду изабрани само вијећници изабрани у Градско вијеће.
- (2) Избор градоначелника вршиће се на првој сједници Градског вијећа након избора.
- ..."
19. Релевантна одредба Изборног закона из 2001. године која је проглашена неуставном (види тачку 10. ове пресуде) гласи како сlijedi:

Члан 17.

- "(1) У сваком градском подручју се бирају по три (3) вијећника. Преосталих седамнаест (17) вијећника се бира на подручју Града као једне изборне јединице (у даљњем тексту: Градска листа)."

Е. Пракса Уставног суда која се односи на прелазне мјере

20. У својој одлуци бр. У-44/01 од 27. фебруара 2004. године Уставни суд је утврдио да дио закона који регулише имена градова у Републици Српској није у складу са Уставом. Dana 22. септембра 2004. године, након што наведени ентитет није отклонио утврђене неусклађености у предвиђеном року, Уставни суд је одлучио да спорне одредбе престају да важе. У посебној одлуци донесеној истог дана одлучио је да ће, док не буду отклоњене неускађености утврђене његовом одлуком од 27. фебруара 2004. године, називи градова који су престали да важе бити привремено замјењени новим називима које ће он одредити.

III. РЕЛЕВАНТНИ МЕЂУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ

A. Уједињене нације

21. Члан 25. Међународног пакта о грађанским и политичким правима (МПГПП) гласи:
- "Сваки грађанин треба да има право и могућност да без икаквих разлика наведених у члану 2. и без неразумних ограничења:
- ..."

- (6) бира и буде биран на праведно спроведеним повременим изборима са општим и једнаким правом гласа и тајним гласањем, који обезбеђују слободно изражавање воље бирача;
- ..."

22. У свом Општем коментару бр. 25 о праву на учешће у јавним пословима, бирачким правима и праву на једнак приступ јавним службама, Комисија за људска права Уједињених нација утврдила је следеће:

- "1. У члану 25. Пакта признаје се и штити право сваког грађанина да учествује у обављању јавних послова, право да гласа и право да буде биран, као и право да му буде доступно учешће у раду јавних служби. Све државе, без обзира на уставно уређење и облик власти, дужне су према Пакту да усвоје законске и друге мјере које су неопходне да би се грађанима омогућило уживање наведених права. Члан 25. представља суштину сваке демократске власти која је заснована на пристанку грађана и која поштује принципе на којима почива Пакт.
- ..."

9. Члан 25. став (6) садржи специфичне одредбе које се односе на право грађана да учествују у вођењу јавних послова као бирачи или кандидати на изборима. Поштени периодични избори, у складу са ставом (6), од суштинског су значаја за

- обезбеђење одговорности представника за вршење законодавних или извршних овлашћења која су им повјерена. Овакви избори морају да се одржавају у интервалима који нису несразмјерно дуги и који обезбеђују да владавина власти све вријеме буде заснована на слободно израженој вољи бирача. Права и обавезе из става (б) треба да буду законом гарантовани.
- ...
11. Државе морају предузети ефикасне мјере како би обезбиједиле да сва лица која имају право гласа могу да остваре то право."
 23. Релевантни дио 54. извјештаја Високог представника у Савјету безbjедnosti Уједињених нација, представљен дана 6. новембра 2018. године, гласи:

"Надлежне политичке партије нису могле да достигну договор о доношењу измјена Изборног закона БиХ које би омогућиле одржавање локалних избора у Граду Мостару, где нису одржани локални избори од 2008. године. Иако се Градско вijeće Мостара, састављено од девет парламентарних партија (СДА, ХДЗ БиХ, ХДЗ 1990, СДП, СББ, ДФ, БПС, СНСД и СДС), састало девет пута у периоду од фебруара до јуна [2018] поводом овог питања и договорило се у неким областима, није успјело да достигне коначни договор и нема даљњих разговора. И даље позивам партије да пронађу компромис како би грађанима Мостара омогућиле исто демократско право да бирају своје локалне лидере као што га уживају грађани у остатку земље..."

 24. Релевантни дио 55. извјештаја Високог представника у Савјету безbjедности Уједињених нација, представљен дана 8. маја 2019. године, гласи:

"У извјештајном периоду (од 16. 10. 2018. до 15. 4. 2019) одговорне политичке партије нису имале разговоре ради достизања споразума о доношењу измјена Изборног закона БиХ које би регулисале локалне изборе у Граду Мостару, а разговора уопште није било од 2008. године. Позивам стране да покрену разговоре да коначно ријеше то питање и омогуће грађанима Мостара уживање истог демократског права да бирају своје локалне лидере као и грађани у остатку земље..."
- Б. Савјет Европе**
25. Европска повеља о локалној самоуправи у релевантном дијелу гласи:

Пreamble

..."

Имајући у виду да су локалне власти један од основних темеља сваког демократског режима;

..."

Члан 3. - Појам локалне самоуправе

 1. Локална самоуправа подразумијева право и способност локалних власти да, у границама закона, регулишу и руководе знатним дијелом јавних послова на основу сопствене одговорности и у интересу локалног становништва.
 2. Ово право локалне власти врше путем вијећа и скупштина, састављених од чланова изабраних на слободним изборима, тајним гласањем, на бази непосредног, општег, за све једнаког бирачког права, а који (вијећа и скупштине) могу да имају извршне оргane који су им одговорни. Ова одредба ни на који начин не утиче на право организовања зборова грађана, референдума или било којег другог облика непосредног учешћа грађана у одлучивању - када је то предвиђено законом..."
 26. Релевантни дио Препоруке 399 (2017) Конгреса локалних и регионалних власти, која је усвојена 30. марта 2017. године након посматрања локалних избора одржаних 2016. године у Босни и Херцеговини, гласи:

"7....[Конгрес] је забринут због стања локалне демократије у Граду Мостару, где 2. октобра нису одржани избори и позива све политичке актере да пронађу одговарајуће и одрживо решење за постојећи застој."

 27. Као наставак те препоруке, Конгрес је такође организовао мисију у оквиру свог постизборног дијалога са властима Босне и Херцеговине, са фокусом на Град Мостар. Данас 8. септембра 2017. године објавио је Информативну биљешку о тој мисији, чији релевантни дио гласи:

"27. Актуелну ситуацију у Мостару такође треба сагледати у ширем контексту свеукупног политичког сукоба због промјена изборног законодавства у Босни и Херцеговини. Потребне измјене Статута Града Мостара политизоване су као дио шире политичке расправе која посебно укључује спровођење двију пресуда Европског суда за људска права и недавне одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине.

...

 33. Конгрес позива све актере, посебно оне који учествују у међуагенцијској радној групи за измјене изборног законодавства, да предузму мјере како би се обезбиједило да усаглашене измјене и допуне буду правовремено усвојене. Сложеност свеукупне ситуације с обзиром на Изборни закон не би требала да се користи као изговор да се не предлажу техничка побољшања изборних процеса.
 34. У складу с тим, тражи се од власти на свим нивоима да раде на одрживом решењу за обнову локалне демократије у Граду Мостару. Посебно треба да преговарају о измјенама Изборног закона и Статута Града, а препреке за достизање напретка у вези са измјенама Изборног закона не смију се користити као изговор да се не нађе решење за Град Мостар. У том процесу треба у потпуности и тачно узети у обзир интересе становника Мостара."
 28. Релевантни дио Резолуције 2201 (2018) Парламентарне скупштине Савјета Европе, усвојене 24. јануара 2018. године, гласи:

"9. Скупштина такође позива власти Босне и Херцеговине да усвоје измјене потребне за спровођење одлука Уставног суда о изборном систему Града Мостара..."

 10. За Скупштину је веома проблематично да власти не могу обезбиједити политичку вољу потребну за окончање ситуације у којој грађани Мостара већ осам година нису били у могућности да користе своје право да бирају своје представнике за Градско вијеће...

...

 16. Скупштина је веома забринута због све већег непоштовања владавине закона у Босни и Херцеговини и позива надлежне оргane да се придржавају одлука Уставног суда... које су коначне и обавезујуће. Посебно жали због...

дуготрајног одлагања Државног парламента да спроведе одлуку Уставног суда о Мостару."

Ц. Европска унија

29. Релевантни дио Мишљења Европске комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији од 29. маја 2019. године, гласи:

"Када је ријеч о локалним изборима, грађани Мостара не могу да изаберу општинско вијеће од 2008. године због недостатка правног оквира.

...
Европска комисија сматра да би се преговори за приступање Босне и Херцеговине Европској унији требали отворити када земља достигне потребан степен усклађености са критеријумима за чланство, а посебно са политичким критеријумима из Копенхагена којима се захтијева стабилност институција које нарочито гарантују демократију и владавину права. Босна и Херцеговина мораће темељно побољшати свој законодавни и институционални оквир како би се обезбиједило испуњавање слеђећих кључних приоритета:

Демократија/Функционалност

- Обезбиједити да се избори одрже у складу са европским стандардима тако што ће се спровести релевантне препоруке OSCE-а/ODIHR-а и Венецијанске комисије, обезбиједити транспарентност финансирања политичких партија и одржати локални избори у Мостару.
..."

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БР. 12 УЗ КОНВЕНЦИЈУ

30. Апликанткиња је навела да немогућност да бира и буде бирана на локалним изборима у Граду Мостару представља дискриминацију на основу њеног мјеста пребивалишта. Позвала се на члан 1. Протокола бр. 12 уз Конвенцију, који гласи:
- Уживање свих права одређених законом обезбиједиће се без дискриминације на било којем основу као што је пол, раса, боја коже, језик, вјера, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, припадност националној мањини, имовно стање, рођење или други статус.
 - Нико не смије бити дискриминисан од јавних органа на било којем основу попут оних наведених у ставу 1."

A. Прихватљивост

1. Приговори Владе у погледу прихватљивости

31. Влада је навела да је ова апликација *actio popularis*, с обзиром на то да апликанткиња није директно одузето право гласа као резултат специфичне и појединачне мјере мијешања. Надаље је тврдила да апликанткиња није користила ниједан домаћи правни лијек за наводно кршење њених права, те да је стoga предметна апликација неприхватљива према члану 35. ставу 1. Конвенције због неискрпљивања домаћих правних средстава.

32. Апликанткиња је оспорила те наводе.

2. Ојена Суда

(а) Спојивост *ratione persona*

33. Суд понавља да лице, невладина организација или група појединачца, да би могла поднijети апликацију на основу члана 34. Конвенције, мора бити у могућности

тврдити да је жртва кршења права утврђених у Конвенцији. Да би могло тврдити да је жртва повреде, лице мора бити директно погођено спорном мјером. Стога Конвенција не предвиђа подношење *actio popularis* за тумачење права која су у њој садржана, нити дозвољава појединцима да се жале на одредбу домаћег закона само зато што сматрају, а да та одредба нема директног утицаја на њих, да је у супротности са Конвенцијом. Међутим, лице може тврдити да закон крши његова права, у одсуству појединачне извршне мјере, ако припада категорији људи који су изложени ризику да буду директно погођени тим законом (види *Burden против Једињеног Краљевства* [BB], бр. 13378/05, тачке 33-34, ЕСЉП 2008). Суд сматра да се исто примјењује и када је вјероватно да ће непостојање закона погодити одређене категорије људи.

34. У предметном случају нема спора међу странама да је апликанткиња, као чланица политичке партије и предсједница огранка партије у Мостару (види тачку 5. ове пресуде), политички активно лице. С обзиром на њено активно учествовање у јавном животу, било би потпуно логично да она заиста разматра могућност да гласа и да се кандидује на изборима за Градско вијеће (види, *mutatis mutandis, Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* [BB], бр. 27996/06 и 34836/06, тачка 29, ЕСЉП 2009). Апликанткиња, стога, припада групи људи која је директно погођена ситуацијом на коју се жали; према томе, она може тврдити да је жртва наводне дискриминације.

35. Суд стога одбија приговор Владе по овом основу.

(б) Испрпљивање домаћих правних средстава

36. Суд понавља да правило испрпљивања домаћих правних средстава из члана 35. става 1. Конвенције захтијева да апликанти прво искористе правна средства која пружа домаћи правни систем, чиме су државе ослобођене обавезе да одговарају пред Европским судом за своја дјела прије него што су имале прилику да исправе ствари путем свог правног система. Ово правило се заснива на претпоставци да домаћи систем пружа ефикасан правни лијек за наводну повреду. На влади која тврди да нису испрпљена сва домаћа правна средства је терет доказивања да ујвери Суд да је ефикасан правни лијек био доступан у теорији и пракси у релевантно vrijeme; то значи да је правни лијек био доступан, да је могао обезбиједити правну заштиту у погледу притужби апликанта и да је пружао разумне изгледе за успјех. Међутим, након што је терет доказивања задовољен, апликант мора доказати да је правни лијек на који се позива влада заправо био испрпљен или је из неког разлога неадекватан и неефикасан у конкретним околностима случаја, или да су постојале посебне околности које га ослобађају овог захтјева (види, између осталих извора, *Akdivar и други против Турске*, 16. септембра 1996., тачка 68, *Извјештај о пресудама и одлукама 1996-IV; Сејдовић против Италије* [BB], бр. 56581/00, тачка 46, ЕСЉП 2006-II; *Demopoulos и други против Турске* (одл.) [BB], бр. 46113/99 и седам других, тачке 69-70, ЕСЉП 2010; *Вучковић и други против Србије* (прелиминарни приговор) [BB], бр. 17153/11 и 29 других, тачке 69-77, 25. марта 2014. те *Parrillo против Италије* [BB], бр. 46470/11, тачка 87, ЕСЉП 2015).

37. Када је ријеч о правним системима који пружају уставну заштиту за основна права, као што је случај у Босни и Херцеговини, Суд подсећа да је дужност

- оштећеног лица да тестира опсег те заштите (види *Миразовић против Босне и Херцеговине* (одл.), бр. 13628/03, 16. маја 2006. године, са додатним референцама).
38. Ипак, Суд жели нагласити да се у примјени тог правила мора узети у обзир чињеница да се оно примјењује у контексту механизма за заштиту људских права који су стране уговорнице пристале успоставити. У складу с тим, утврдио је да се члан 35. мора примјењивати са одређеном дозом флексибилности и без претјераног формализма. Такође је утврдио да правило ис纯粹љивања домаћих правних средстава није апсолутно нити се може аутоматски примјењити; приликом испитивања да ли се то правило поштује, од кључне је важности узети у обзир посебне околности конкретног случаја. То, између остalog, значи да Суд мора реално водити рачуна, не само о постојању формалних правних лијекова у правном систему дотичне стране уговорнице већ и о општем правном и политичком контексту у којем они дјелују, као и о личним околностима апликанта (*Akdivar и други*, цитирано горе у тексту, тачка 69, и *Selmounti против Француске* [ВВ], бр. 25803/94, тачка 77, ЕСЉП 1999-V).
39. Враћајући се предметном случају, Суд примјењује да апликанткиња није користила уставну апелацију прије него што је поднijела апликацију. Међутим, с обзиром на чињеницу да домаће власти нису извршиле одлуку Уставног суда од 26. новембра 2010. године (види тачке 9-10. ове пресуде), не може се рећи да би уставна апелација била ефикасна у њеном случају.
40. Стога се мора одбити и други приговор Владе.

Закључак

41. Суд примјењује да апликација није очигледно неоснована у смислу члана 35., става 3. (а) Конвенције. Суд такође напомиње да она није неприхватљива нити по било којем другом основу. Стога се мора прогласити прихватљивом.

Меритум

Наводи апликанткиње

42. Апликанткиња је поновила своју притужбу. Надаље, навела је да је легитимни циљ који је Влада истакнула као оправдање за неизвршење пресуде Уставног суда, односно успостављање спроводивог и одрживог механизма подјеле власти, озбиљно нарушио кредитабилитет правосуђа, те да је неспојив са принципом владавине права и општим циљевима Конвенције. Чак и да је Суд прихватио овај легитимни циљ, не би могло постојати објективно и разумно оправдање за разлику у поступању, јер не постоји разуман однос пропорционалности између примјењених средстава и циља којем се тежи. Позивајући се на *Mathieu-Mohin и Clerfayt против Белгије* (од 2. марта 1987. године, тачка 52, Серија А бр. 113), апликанткиња тврди да је Владино нејдјеловање и намјерно неспровођење пресуде до те мјере умањило права о којима је ријеч да је нарушена сама њихова суштина и да су лишена своје ефикасности.

Наводи Владе

43. Влада је признала да апликанткиња има право да гласа и да се кандидује на локалним изборима у складу са домаћим законом те, такође, да испуњава опште услове за остваривање тог права. Цитирајући *Carson и други против Једињеног Краљевства* ([ВВ], бр. 42184/05, ЕСЉП 2010), такође је признала да пребивалиште

представља један вид личног статуса у сврху преиспитивања према члану 14. Конвенције. Влада је навела да би тај закључак такође требао да буде примјењив и на члан 1. Протокола бр. 12. Конкретну ситуацију апликанткиње треба цијенити у односу на ситуацију осталих грађана Босне и Херцеговине који су активно учествовали на локалним изборима. У предметном случају постојало је објективно и разумно оправдање за разлику на поступању на основу мјesta пребивалишта апликанткиње.

44. Влада тврди да легитимност пропуста да се изврши одлука Уставног суда почива на неопходности проналажења одрживог, дугорочног и ефикасног механизма подјеле власти који се заснива на принципима једнакости и мултиетничности, како би се спријечило да било који конститутивни народ има већинску контролу и доминацију у Градском вијештву. Тај циљ је неопходан како би се обезбиједио мир и стабилност у Мостару, те представља објективно и разумно оправдање усљед којег је дошло до одређеног кашњења у извршењу одлуке Уставног суда. Приликом испитивања легитимности тог циља, Суд би требао да узме у обзир сложеност поступка извршења одлуке Уставног суда, који укључује редефинисање граница нових изборних јединица у градском подручју, као и сложене политичке односе између два најзаступљенија конститутивна народа у Мостару, Бошњака и Хрвате, који су још увијек оптерећени ратном прошloшћу. У вези с тим, Влада се позвала на недавне пресуде Међународног кривичног суда за бившу Југославију¹, у којем је шест бивших високих функционера "Хрватске Републике Херцег-Босне", непризнатог хрватског ентитета из времена рата, оглашено кривим за злочине против човјечности, кршења закона и обичаја рата и тешке повреде Женевских конвенција почињење против нехрватског становништва у периоду између 1992. и 1994. године, посебно у Граду Мостару.

Ојјена Суда

(б) Општи принципи

45. Суд понавља да, иако члан 14. Конвенције забрањује дискриминацију у уживању "права и слобода утврђених у Конвенцији", члан 1. Протокола бр. 12 проширије опсег заштите на "свако право утврђено законом". На тај начин уводи се општа забрана дискриминације (види *Cejduh и Finuci*, цитирано горе у тексту, тачка 53).
 46. Израз "дискриминација" коришћен у члану 14. такође се користи и у члану 1. Протокола бр. 12. Суд понавља да је, без обзира на разлику у подручју примјене тих одредаба, замишљено да значење овог термина у члану 1. Протокола бр. 12 буде идентично онome у члану 14. (види став 18. Објашњења уз Протокол бр. 12). Суд не види разлога да одступи од устаљеног тумачења "дискриминације" развијеног у судској пракси у вези са чланом 14. приликом примјене истог израза према члану 1. Протокола бр. 12 (види *Cejduh и Finuci*, цитирано горе у тексту, тачка 55, и *Zornić против*

¹ Тужилаштво против Јадранка Прилића, Бруне Стојића, Слободана Праљка, Миливоја Петковића, Валентина Ђорђића и Берислава Пушића, ИТ-04-74-T, пресуда Претресног вијештва, 29. маја 2013, и Тужилаштво против Јадранка Прилића, Бруне Стојића, Слободана Праљка, Миливоја Петковића, Валентина Ђорђића и Берислава Пушића, ИТ-04-74-A, пресуда Жалбеног вијештва, 29. новембра 2017.

- Босне и Херцеговине*, бр. 3681/06, тачка 27, 15. јула 2014).
47. Да би се покренуло питање према члану 14, мора постојати разлика у поступању према лицима у аналогним или релевантно сличним ситуацијама (види *Molla Sali против Грчке* [ВВ], бр. 20452/14, тачка 133, 19. децембра 2018, са додатним референцама, и *Д.Х. и други против Чешке Републике* [ВВ], бр. 57325/00, тачка 175, ЕСЉП 2007-IV). Међутим, само разлика у поступању на основу неке личне карактеристике (или "статуса") по којима се лица или групе лица разликују једна од друге може покренути примјену ове одредбе. Ријечи "други статус" у тексту члана 14. углавном су добиле широко значење (види *Khamtokhu i Aksenchik против Русије* [ВВ], бр. 60367/08 и 961/11, тачка 61, 24. јануара 2017, и *Carson и други против Уједињеног Краљевства* [ВВ], бр. 42184/05, тачка 70, ЕСЉП 2010), и њихово тумачење није ограничено на особине које су личне у смислу да су урођене или својствене (види *Clift против Уједињеног Краљевства*, бр. 7205/07, тачке 56-59, 13. јула 2010). Суд је раније потврдио да "пребивалиште представља вид личног статуса у смислу члана 14" (види *Carson и други*, цитирано горе у тексту, тачке 70-71) те да може активирати заштиту по том члану.
48. Суд понавља да ће се различито поступање према лицима у аналогним или релевантно сличним ситуацијама сматрати дискриминаторским само ако нема објективно и разумно оправдање - другим ријечима, ако не тежи "легитимном циљу" или ако не постоји "разуман однос пропорционалности између примјењених средстава и циља који се настојао достићи" (види, међу многим изворима, *Molla Sali*, цитирано горе у тексту, тачка 135, и *Andrejeva против Летоније* [ВВ], бр. 55707/00, тачка 81, ЕСЉП 2009). Опсег поља слободне процјене стране уговорнице варираће у овој сferи, зависно од околности, предмета и позадине случаја (ибид, тачка 82).
49. Што се тиче терета доказивања у вези са чланом 14. Конвенције, као и у вези са чланом 1. Протокола бр. 12, Суд је утврдио да након што апликант докаже разлику у поступању, на влади је да докаже да је она била оправдана (види *Khamtokhu i Aksenchik*, цитирано горе у тексту, тачка 65; *Vallianatos и други против Грчке* [ВВ], бр. 29381/09 и 32684/09, тачка 85, ЕСЉП 2013 (дијелови); и *Д. Х. и други против Чешке Републике*, цитирано горе у тексту, тачка 177).
50. На крају, Суд примјењује да одговорност државе постоји иако је дискриминација на коју се апликант жали произтекла из пропуста државе да апликанту у домаћем закону обезбиједи права утврђена Конвенцијом (види *Danilenkov и други против Русије*, бр. 67336/01, тачка 120, ЕСЉП 2009 (дијелови)). Када се испитује ово питање према члану 1. Протокола бр. 12 уз Конвенцију, такав пропуст државе може се односити на "свако право утврђено законом" (види тачку 45. ове пресуде).
- (б) Примјена тих принципа на предметни случај
- (и) Да ли је апликанткиња уживајала право прописано законом
51. Суд примјењује да Влада није оспорила да је апликанткиња имала право утврђено законом, наиме право гласа и кандидовања на локалним изборима (види тачку 43. ове пресуде), и да заиста испуњава опште услове за уживање тог права (види тачке 15-16. ове пресуде). Суд не види разлога за другачији закључак.
- (иј) Да ли је постојала аналогна или релевантно слична ситуација и разлика у поступању
52. Такође није спорно да је апликанткиња, као лице са пребивалиштем у Мостару, била у аналогној или релевантној сличној ситуацији са лицем које борави у другом дијелу Босне и Херцеговине, када је ријеч о уживању права гласа и кандидовања на локалним изборима.
53. У вези с тим треба нагласити да овај случај не укључује регионалне разлике у поступању - проистекле из примјене различитих закона зависно од географске локације апликанта - за које је утврђено да се не разматрају у контексту личних својстава (види, на пример, *Magee против Уједињеног Краљевства* бр. 28135/95, тачка 50, ЕСЉП 2000-VI). Напротив, предмет се радије односи на различиту примјену истог законодавства у зависности од пребивалишта лица (види, *mutatis mutandis*, *Carson и други*, цитирано горе у тексту, тачка 70).
54. Будући да се разлика у поступању на коју се апликанткиња жали заснива на "другом статусу", у смислу утврђене праксе Суда (види тачку 47. ове пресуде), апликанткиња ужива заштиту коју пружа члан 1. Протокола бр. 12.
- (иин) Да ли су власти предузеле довољне мјере да заштите апликанткињу од наводног дискриминаторског поступања
55. Суд прима на знање аргумент Владе да је кашњење у извршењу одлуке Уставног суда оправдано потребом да се успостави дугорочни и ефикасан механизам подјеле власти у Градском вијећу, како би се одржао мир и олакшао дијалог између различитих народа у Мостару (види тачку 44. ове пресуде). Слично оправдање већ је разматрано у контексту постојећих уставних одредби које су имале за циљ завршетак бруталног сукоба обиљеженог геноцидом и "етничким чишћењем" и биле неопходне за обезбеђење мира (види *Сејдић и Финци*, цитирано горе у тексту, тачка 45; *Зорнић*, цитирано горе у тексту, тачка 43; и *Пилав против Босне и Херцеговине*, бр. 41939/07, тачке 46-48, 9. јуна 2016). Суд је сматрао да неки од постојећих аранжмана о подјели власти - који дају посебна права конститутивним народима, искључујући националне мањине и лица која се нису изјаснила као припадници одређене групе - нису у складу са Конвенцијом. Суд је takođe напомену да "ниједна одредба Конвенције не тражи потпуно напуштање механизма подјеле власти који су својствени Босни и Херцеговини и да можда још увијек није сазрило вријеме за политички систем који би био само одраз принципа владавине већине" (види *Сејдић и Финци*, цитирано горе у тексту, тачка 48). Међутим, док се у претходним случајевима Суд бавио постојећим законским аранжманима, у овом случају постоји правна празнина која је онемогућила апликанткињу да гласи и да се кандидује на локалним изборима током дужег периода.
56. У контексту члана 3. Протокола бр. 1 Суд је утврдио да главна обавеза у погледу права на слободне изборе није суждржавање или немијешање, као што је случај са већином грађанских и политичких права, већ обавеза да држава усвоји позитивне мјере за "одржавање" демократских избора (види *Mathieu-Mohin и Clerfayt*, цитирано горе у тексту, тачка 50). Исти став је усвојила и Комисија Уједињених нација за људска права у

- контексту права из члана 25. МПГПП-а која се у Босни и Херцеговини примјењују на основу њиховог уставног статуса (види тачке 14. и 22. ове пресуде).
57. Суд примјењује да су локални избори у Mostaru посљедњи пут одржани 2008. године (види тачку 7. ове пресуде). Од 2012. године Градом управља искључиво градоначелник који има "технички мандат" и стога не ужива потребни демократски легитимитет. Штавише, он не може вршити све функције локалне управе, које стога остају неизвршene (види горе тачке 12-13). Ова ситуација није спојива са појмовима "ефикасне политичке демократије" и "владавине закона" из Преамбуле Конвенције. Нема сумње да је демократија основно обиљежје европског јавног поретка (види *United Communist Party of Turkey и други против Турске*, 30. јануара 1998, тачка 45, *Извештаји* 1998-I), и да је појам ефикасне политичке демократије једнако примјењив на локалном као и на државном нивоу, имајући у виду опсег одлучивања који је повјерен локалним властима (види тачке 15. и 18. ове пресуде), те близину локалног бирачког тијела политикама које усвајају њихови локални политичари (види, *mutatis mutandis, Ahmed и други против Уједињеног Краљевства*, 2. септембра 1998, тачка 52, *Извештаји* 1998-VI). У вези с тим, Суд takoђe примјењује да се у Преамбули Европске повеље о локалној самоуправи Савјета Европе наводи да су "локалне власти један од главних основа сваког демократског режима" и да локалну самоуправу треба да врше вијећа или скупштине састављене од слободно изабраних чланова (види горе тачку 25).
58. С обзиром на наведено, Суд не може закључити да су тешкоће у достизању политичког споразума о одрживом механизму подјеле власти доволно, објективно и разумно оправдање за ситуацију на коју се апликанткиња жали, а која већ траје предуго.
59. Укратко, Суд сматра да држава није испунила своje позитивне обавезе на усвајању мјера за одржавање демократских избора у Mostaru. Стога је дошло до повреде члана 1. Протокола бр. 12 уз Конвенцију.

ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 46. КОНВЕНЦИЈЕ

60. Суд сматра примјереним да предметни случај размотри на основу члана 46. Конвенције који у релевантном дијелу прописује:
- "1. Високе стране уговорнице обавезују се да ће се повиновати коначној пресуди Суда у сваком предмету у којем су стране.
 2. Коначна одлука Суда доставља се Комитету министара који ће вршити надзор над њеним извршењем."
61. Члан 46. Конвенције, како се тумачи у свјетлу члана 1, намеће туженој држави правну обавезу да, под надзором Комитета министара, спроведе одговарајуће генералне и/или индивидуалне мјере како би апликанту обезбиједила право за које је Суд утврдио да је повријеђено. Те се мјере морају предузети и у односу на сва друга лица која се налазе у истој ситуацији, посебно рјешавањем проблема који је довео до утврђења Суда (види *Scorzari i Giunta против Италије* [ВВ], бр. 39221/98 и 41963/98, тачка 249, ЕСЉП 2000-VIII; *Карановић против Босне и Херцеговине*, бр. 39462/03, тачка 28, 20. новембра 2007; *Чолић и други против Босне и Херцеговине*, бр. 1218/07 и 14 других, тачка 17, 10. новембра 2009; *Burdov против Русије* (бр. 2), бр. 33509/04, тачка 125, ЕСЉП 2009; *Greens и M.T.*

- против Уједињеног Краљевства
- , бр. 60041/08 и 60054/08, тачка 106, ЕСЉП 2010 (дијелови); и *Зорнић*, цитирано горе у тексту, тачка 39).
62. У принципу, није на Суду да одреди које би корективне мјере могле бити примјерене за испуњавање обавеза тужене државе према члану 46. Конвенције (види *Broniowski против Польске* [ВВ], бр. 31443/96, тачка 193, ЕСЉП 2004-V). Међутим, Суд примјењује да је притужба у овом случају резултат пропуста тужене државе да изврши одлуку Уставног суда и његове наредбе (види наведене ставове 9-10. и 55). У вези с тим, Суд понавља да би неусвајање коначне, обавезујуће судске одлуке могло довести до ситуације која није у складу са принципом владавине закона за који су се државе уговорнице обавезале поштовати када су ратификовале Конвенцију (види *Ilgar Mammadov против Азербејџана* (поступак због повреде права) [ВВ], бр. 15172/13, тачка 215, 29. маја 2019). Слиједом тога, узимајући у обзир наведена разматрања као и велики број потенцијалних апликаната (види тачку 6. ове пресуде), те хитну потребу да се заврши спорна ситуација (види тачку 57. ове пресуде), Суд сматра да тужена држава мора, у року од шест мјесеци од дана када ова пресуда постане коначна, измијенити Изборни закон из 2001. године како би омогућила одржавање локалних избора у Mostaru. Ако држава то не учини, Суд напомиње да је Уставни суд, према домаћем закону и пракси (види тачку 20. ове пресуде), овлашћен донијети привремена правила као неопходне прелазне мјере.

ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

63. Члан 41. Конвенције прописује:
- "Ако Суд утврди да је дошло до повреде Конвенције или њених протокола, те ако законодавство високе стране уговорнице о којој је ријеч омогућује само дјелимично обештећење, Суд ће, по потреби, одредити правичну накнаду оштећеној страни."

А. Одштета

64. Апликанткиња је поставила захтјев за надокнаду новчаног износа у висини 19.633 евра на име материјалне штете, што представља износ који би добила да је изабрана у Градско вијеће да су локални избори одржани 2012. и 2016. године. Такођe је тражила 5.000 евра на име нематеријалне штете.
65. Влада је сматрала да су ови захтјеви неоправдани.
66. Суд не види никакву узрочно-посљедичну везу између утврђене повреде и наводне материјалне штете; он стога одбија овај захтјев. Што се тиче захтјева за надокнаду нематеријалне штете, Суд сматра, у свјетлу свих околности предметног случаја, да утврђење о повреди само по себи представља довољну правичну надокнаду (види, *mutatis mutandis, Сејдић и Финци*, цитирано горе у тексту, тачка 63, и *Пилав*, цитирано горе у тексту, тачка 54).

Б. Трошкови и издаци

67. Апликанткиња је поставила захтјев у висини од 5.000 евра за надокнаду трошкова и издатака поступка пред Судом.
68. Влада је сматрала да је овај захтјев превисок.
69. У складу са праксом Суда, апликант има право на надокнаду трошкова и издатака само у мјери у којој је доказано да су они стварно настали, да су били неопходни и да су разумни по свом износу. У овом случају, имајући у виду документе који су у његовом

посједу и наведене критеријуме, Суд сматра да је оправдано апликанткињи додијелити тражени износ, увећан за сваки порез који би апликанткињи могао бити зарачунат на тај износ.

Ц. Затезна камата

70. Суд сматра примјереним да се затезна камата заснива на највишој кредитној стопи Европске централне банке, увећаној за три процентна бода.

ИЗ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. Проглашава апликацију прихватљивом;
2. Утврђује да је дошло до повреде члана 1. Протокола бр. 12 уз Конвенцију;
3. Пресуђује да утврђење о повреди само по себи представља довољну правичну надокнаду нематеријалне штете коју је апликанткиња претријела;
4. Пресуђује
 - (а) да тужена држава има да плати апликанткињи, у року од три мјесеца од дана кад пресуда постане коначна у складу са чланом 44. stavom 2. Конвенције, 5.000 евра (пет хиљада), као и сваки порез који би апликанткињи могао бити зарачунат на тај износ, на име трошкова и издатака, претворено у валуту тужене државе према курсу важећем на дан измирења;
 - (б) да ће се од истека наведеног рока од три мјесеца до измирења обрачунавати обична камата на наведени износ, по стопи једнакој највишој кредитној стопи Европске централне банке током периода кашњења, увећаној за три процентна бода;
5. Одбија преостали дио захтјева апликанткиње за правичну надокнаду.

Сачињено на енглеском језику и објављено у писменој форми дана 29. октобра 2019. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Правила Суда.

Замјеник регистрара
Andrea Tamietti

Предсједник
Jon Fridrik Kjølbro

ČETVRTI ODJEL
**PREDMET BARALIJA protiv
BOSNE I HERCEGOVINE**
(Aplikacija br. 30100/18)

PRESUDA

Čl. 1. P 12 - Opća zabrana diskriminacije - Nemogućnost da bira i bude birana na lokalnim izborima u dužem periodu - Različito postupanje zavisno od prebivališta - Ne postoji dovoljno, objektivno i razumno opravdanje - Propust države da usvoji mjere za održavanje demokratskih izbora

Čl. 46. - Da tuzena država preduzme mjere generalne prirode - Izmjene i dopune zakona

STRASBOURG

29. октобра 2019. године

Ova presuda će postati konačna pod uvjetima propisanim u članu 44. stavu 2. Konvencije. U presudi su moguće redakcijske izmjene.

U predmetu Baralija protiv Bosne i Hercegovine,
Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Jon Fridrik Kjølbro, predsjednik,
Faris Vehabović,
Branko Lubarda,
Carlo Ranzoni,

Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Péter Paczolay, судије,
i Andrea Tamietti, замјеник регистрара Odjela,
nakon вијећања без prisustva javnosti, održаног 8. oktobra 2019. године, donio je sljedeću presudu:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na osnovu апликације (br. 30100/18) protiv Bosne i Hercegovine коју је Sudu поднijela држављанка Bosne i Hercegovine гђа Irma Baralija ("апликантка"), према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и осnovних слобода ("Конвенција"), дана 4. јуна 2018. године.
2. Апликантку је заступала гђа Dž. Hadžiomerović, адвокатка из Sarajeva. Vladu Bosne i Hercegovine ("Vlada") заступала је њена заступница гђа B. Skalonjić.
3. Апликантка се јаљила на немогућност гласања и кандидирања на локалним изборима.
4. Dana 15. januara 2019. godine Vlada je obavijештена о јалбама из члана 1. Protokola br. 12 уз Конвенцију, а остatak апликације проглашен је недопушен у складу са правилом 54. stavom 3. Pravila Suda.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Апликантка је рођена 1984. године и живи у Mostaru. Предсједница је локалног огранка њене политичке странке "Naša stranka".
6. Mostar је најважнији град у Hercegovini и представља њено културно и економско сredište. Sa svojih 105.797¹ stanovnika, то је један од највећих градова у Bosni i Hercegovini.
7. Последњи локални избори у Mostaru одржани су 2008. године, у складу са законским одредбама наведеним у таčkama 17. i 19. ове presude.
8. Nakon заhtjeva Kluba zastupnika hrvatskoga naroda (za više detalja предмет *Sejadić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, tačka 7, ESLJP 2009) Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 26. novembra 2010. године, Ustavni суд је прогласио неуставним чланове 19.2. ст. од (1) до (3), 19.4. ст. од (2) до (8) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine из 2001. године и члан 17. stav 1. Statuta Grada Mostara (видjetи таčke 17. i 19. ове presude). Relevantni dio mišljenja većine судија гласи како сlijedi:

"65. Ispostavilo se da je uspostavljanje задовољавајућих rješenja dugoročan projekt. Upravni odbor Vijeća za provedbu mira, na svom zasjedanju održanom 11. decembra 2003. године у Briselu, преuzeо је обавезу пружanja пуне подршке реализацији rješenja pitanja Mostara које је утемељено на јединственој и цјелovitoj gradskoj upravi s učinkovitim mechanizmima подјеле власти, a kojima се спрећава да било који народ има већинску контролу над Gradskim vijećem. Такође, Komisija za reformu Grada Mostara (u dalnjem tekstu: Komisija), која је основана Odlukom Visokog predstavnika, број 160/03 од 17. septembra 2003. године, у извještaju од 15. decembra 2003. године је navela da se prilikom pripremanja novog statuta za Mostar rukovodila одређеним principima kao smjernicama u radu, које је Komisiji dao Visoki predstavnik u svom *amicus curiae* mišljenju u ovom предмету. Između ostalog, smjernice су биле да сastav Gradske uprave treba održavati posljednji popis

¹ Posljednji popis stanovništva u Bosni i Hercegovini održan je 2013. године.

stanovništva (iz 1991. godine), kao i da jedinstveno vijeće i izborni sistem treba da osiguraju zastupljenost svih konstitutivnih naroda i Ostalih, kao i zastupljenost svih dijelova Mostara. Da bi objasnio rješenja koja su usvojena za Mostar, u *amicus curiae* mišljenju Visoki predstavnik citira zapažanja Venecijanske komisije iz izvještaja za 2001. godinu kojim se podržava postavka da je raspodjela pozicija između konstitutivnih naroda bila centralni element Dejtonskog sporazuma kojim je omogućen mir u Bosni i Hercegovini, bez obzira koliko je to problematično u pogledu sprecavanja diskriminacije. Također, iz izvještaja Venecijanske komisije, Visoki predstavnik citira navode koji se odnose na poteškoće pri reformi Gradske uprave Mostara, koja je imala za cilj povećanje djelotvornosti i uspješnosti centralnih vlasti i uspostavljanje autentičnog demokratskog političkog sistema umjesto onog koji se zasniva samo na vlastitim interesima političara i na politici straha. Komisija u svom izvještaju insistira da "bilo koja reforma Mostara se mora zasnovati ne na broju stanovnika, nego na obavezi osiguranja zaštite ljudskih prava, prava konstitutivnih naroda i Ostalih, putem zaštite vitalnih nacionalnih interesa". U predmetnom izvještaju je naveden podatak koji se tiče demografske strukture predratne općine Mostar iz 1991. godine - 43.856 Bošnjaka (34,6%), 43.037 Hrvata (34%), 23.864 Srba (18,8%), 12.768 Jugoslavena (11,1%) i 3.121 Ostalih (2,5%). Odredbe člana 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i člana 16. Statuta odražavaju posljednji popis stanovništva Grada Mostara i osiguravaju zastupljenost svih konstitutivnih naroda, te nijedan narod nema apsolutnu većinu u Gradskom vijeću.

- ...
 71. ...Ustavni sud smatra da poslijeratna društvena i politička situacija u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina, a posebno Grad Mostar, ostaje takva da je i dalje razumno pristupiti političkoj organizaciji Grada Mostara na osnovama ustanovljenim 2003. godine. Primjenjujući test proporcionalnosti, Ustavni sud zaključuje da osporene mjere dovode do razlika u postupanju prema konstitutivnim narodima u različitim gradovima, ali da poteškoće s kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovila Komisija u svom izvještaju iz decembra 2003. godine, i dalje ostaju naročito nesavladive. Mjere služe zakonitom cilju tako što postavljaju strukturu podjele vlasti za koju se razumno nadati da će postepeno poboljšati kvalitet političkih procesa u Gradu. One su razumno povezane sa zakonitim ciljem. Njihov rezultat može biti takav da Gradsko vijeće može biti uspostavljeno na način koji tačno ne odražava izraženo mišljenje biračkog tijela na izborima, a to je značajan nedostatak u pogledu demokratskog legitimiteta sistema. U svakom slučaju, prema oskudnim informacijama koje su trenutno dostupne, ne može se reći da će učinak vjerovatno biti neproporcionalan važnosti cilja.
 ...
 77. ...Ustavni sud smatra da je potreba za bavljenjem poslijeratnim društvenim i političkim uvjetima koji utječu na stanje u Bosni i Hercegovini, a naročito Grad Mostar, i dalje legitiman cilj koji bi mogao opravdati odstupanje od normalnog demokratskog principa prema kojem bi svaki birački glas trebao

imati sličnu težinu u onoj mjeri u kojoj je to moguće. Međutim, Ustavni sud ne smatra zadovoljavajućim da su razlike između vrijednosti glasova birača u različitim izbornim jedinicama proporcionalne u smislu da se objektivno i racionalno odnose na legitimni cilj razvoja multietničke strukture podjele vlasti za koju se razumno može nadati da će postepeno poboljšati kvalitet političkog procesa u Gradu. Ljestvica razlika, koja je naznačena gore u tački 76, proizlazi direktno iz dviju odluka: prvo, zasnovati granice izbornih jedinica direktno na granicama bivših gradskih područja; drugo, dodijeliti isti broj vijećnika svakoj od tih izbornih jedinica. Ustavni sud smatra da obje odluke proizlaze iz želje za administrativnom jednostavnije prije nego što su to potrebne, razumne ili proporcionalne mjere za razvoj strukture podjele vlasti ili multietničke zajednice u Mostaru. Prema tome, Ustavni sud smatra da varijacija na ovoj ljestvici ne može biti opravdana u smislu da je potrebna ili proporcionalna bilo kojem legitimnom cilju. Stoga, Ustavni sud utvrđuje da odredbe člana 19.4. stava 2. Izbornog zakona i člana 17. stava 1. Statuta, u dijelu u kojem glasi: 'U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika', nisu u skladu s članom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ne bi bilo adekvatno da Ustavni sud poništi relevantne propise s neposrednim djelovanjem, jer bi to dovelo do situacije u kojoj bi zahvaćene izborne jedinice ostale bez prava glasa dok zakonodavstvo ne donese nove zakone koji bi redefinirali granice izbornih jedinica. Prema tome, Ustavni sud određuje nadležnim vlastima period od šest mjeseci od dana objave ove odluke u 'Službenom glasniku BiH' da usklade relevantne odredbe s Ustavom Bosne i Hercegovine, u skladu s ovom odlukom...

- ...80. Ustavni sud ukazuje da je odredbama člana 19.2. Izbornog zakona i odredbama člana 15. u vezi s članovima 5. i 7. Statuta propisano da se vijećnici u Gradskom vijeću biraju u gradskoj izbornoj jedinici koja obuhvata cijelo područje Grada i izbornim jedinicama gradskog područja koje odgovaraju bivšim gradskim općinama. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je Prelaznim statutom utemeljeno šest općinskih područja ili 'gradskih općina': Mostar Jug, Mostar Jugozapad, Mostar Zapad, Mostar Jugoistok, Mostar Sjever i Stari Grad. Također, Ustavni sud podsjeća da je prema Prelaznom statutu Centralna zona, koja je u centru tradicionalno komercijalnog i turističkog središta Grada, trebala biti pod direktnom upravom Gradske uprave. Dakle, iz navedenog proizlazi da Centralna zona nije predstavljala 'gradsku općinu' prema Prelaznom statutu, kao i da ne predstavlja 'gradsko područje' prema novom Statutu.

81. ...Stanovnici Centralne zone Mostara mogu birati samo 17 vijećnika koji zastupaju gradsku izbornu jedinicu koja obuhvata cijelo područje Grada. Za razliku od stanovnika Ostalih šest gradskih općina, oni nemaju mogućnost birati i tri vijećnika koji bi zastupali njihovo područje u Gradskom vijeću. Kao posljedica načina na koji se uspostavljaju komisije Gradskog vijeća, Centralna zona je jedino područje Grada koje nema svoje predstavnike u komisijama. Ustavni sud smatra da ovakva organizacija ne osigurava 'jednaku zastupljenost' birača u Gradu Mostaru i nije u skladu s članom 25. b) Međunarodnog

- pakta. Većina glasača u Mostaru bira dvije vrste vijećnika. Birači u Centralnoj zoni mogu birati samo jednu vrstu vijećnika. Ova očita neravnopravnost ne može se opravdati, imajući na umu, kako je Ustavni sud već ranije zapazio, da je razlog za usvajanje takvog rješenja bio prije svega administrativna pogodnost, a ne racionalan način za postizanje legitimnog cilja, kao što je to uvođenje izbornog sistema koji uzima u obzir historijske probleme koji utječu na konstitutivne narode u Mostaru. Iz navedenog proizlazi da ova rješenja također krše članom II/4. Ustava BiH zagarantiranu zaštitu od diskriminacije..."
9. Ustavni sud je naredio Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da u roku od šest mjeseci od objave njegove odluke u "Službenom glasniku BiH" izmijeni neustavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine, u skladu s njegovom odlukom. Također je naredio Gradskom vijeću Mostara da ga obavijesti o koracima koje će preduzeti da uskladi Statut Grada Mostara s Ustavom Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana objave u "Službenom glasniku BiH", te amandmane koje izvrši Parlamentarna skupština kako bi Izborni zakon iz 2001. godine uskladila s Ustavom Bosne i Hercegovine, u skladu s njegovom odlukom.
 10. Dana 18. januara 2012. godine Ustavni sud je donio rješenje o neizvršenju njegove odluke od 26. novembra 2010. godine od strane Parlamentarne skupštine. Utvrđio je da sporne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine prestaju važiti dan nakon objave rješenja u "Službenom glasniku BiH". Dana 28. februara 2012. godine relevantne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine prestale su važiti.
 11. Lokalni izbori u Mostaru stoga se nisu mogli održati u izbornim ciklusima 2012. i 2016. godine. Prema posljednjim informacijama koje je Vlada dostavila 13. septembra 2019. godine, relevantne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine kojima se reguliraju izbori za Gradsko vijeće još uvjek nisu usvojene.
 12. Aktuelnog gradonačelnika Mostara izabralo je Gradsko vijeće 2009. godine. Od 2012. godine on je u "tehničkom mandatu" zbog neodržavanja lokalnih izbora u Mostaru.
 13. U fiskalnoj 2013. godini gradonačelnik je zamjenio Gradsko vijeće u postupku usvajanja gradskog budžeta, jer vijeće nije moglo biti konstituirano¹.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine² je 2014. godine izmijenio entitetsko zakonodavstvo o budžetima, iznimno dozvoljavajući gradonačelniku Mostara, uz pristanak načelnika za finansije, usvajanje budžeta za tu fiskalnu godinu umjesto Gradskog vijeća. Od tada, svake fiskalne godine Parlament mijenja odgovarajuće zakone i obnavlja iznimku za Mostar³.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Ustav Bosne i Hercegovine

14. Pregled relevantnog domaćeg prava je dat u predmetu *Seđić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* (citirano gore u tekstu, tačke 11-18). Posebno, Ustav Bosne i Hercegovine

¹ Dana 1. oktobra 2013. godine, Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine je objavio Mišljenje, br. U-25/13 ("Službeni glasnik Grada Mostara", broj 8/13), u kojem je takav postupak gradonačelnika smatrao ustavnim, s obzirom na vanredne okolnosti u Mostaru, ali je naglasio da on ne može preduzimati bilo kakve druge radnje koje mogu biti u nadležnosti Gradskog vijeća.

² Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, te Brčko distrikta BiH.

³ "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 13/14, 8/15, 102/15, 104/16, 5/18 i 11/19.

pravi razliku između "konstitutivnih naroda" (osoba koje se izjašnavaju kao Bošnjaci⁴, Hrvati⁵ i Srbi⁶) i "Ostalih" (pripadnici nacionalnih manjina i osobe koje se ne izjašnavaju kao pripadnici bilo koje određene grupe, jer su u mješovitom braku ili potječu iz mješovitog braka ili iz drugih razloga). Relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine glase kako slijedi:

Član II/4.

"Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim članom ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status."

Aneks I

(Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini)

"..."

7. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966) i opcioni protokoli (1966. i 1989).

"..."

B. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

15. Relevantne odredbe Ustava Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08) glase:

Član II. A. 2.

"(2) Svi građani uživaju:

"..."

- (b) politička prava: da učestvuju u javnim poslovima; da imaju jednak pristup javnim službama; da biraju i da budu birani.

"..."

Član IV. A. (član IV. iii VI. Ustava FBiH???) provjeriti

"..."

- (2) Odgovornosti grada obuhvataju: a) finansije i poresku politiku, u skladu s federalnim i kantonalnim zakonima, b) zajedničku infrastrukturu, c) urbanističko planiranje, d) javni saobraćaj, e) druge nadležnosti koje gradu povjeri kanton, odnosno koje prenesu općine.
- (5) Gradsko vijeće: a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja statut grada, b) bira gradonačelnika, c) donosi budžet grada, d) donosi propise u izvršavanju prenesenih ovlaštenja i vrši druga ovlaštenja utvrđena statutom.
- (6) Odgovornost gradonačelnika je: a) imenovanje i smjenjivanje gradskih funkcionera, b) provedba gradske politike i izvršavanja gradskih propisa, c) osiguranje saradnje gradskih funkcionera s ombudsmenima, d)

⁴ Bošnjaci su se nazivali Muslimanima do rata 1992-1995. Pojam Bošnjaci treba razlikovati od pojma Bosanci koji se ubičajeno koristi za označavanje građana Bosne i Hercegovine bez obzira na njihovo etničko porijeklo.

⁵ Hrvati su etnička grupa čiji članovi mogu biti porijeklom iz Hrvatske ili drugih bivših republika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), uključujući Bosnu i Hercegovinu. Izraz "Croat" se obično na engleskom koristi (i kao imenica i kao pridjev) za označavanje pripadnika etničke grupe, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od izraza "Croatian", koji se obično odnosi na državljanje Hrvatske.

⁶ Srbi su etnička grupa čiji članovi mogu biti porijeklom iz Srbije ili drugih bivših republika SFRJ, uključujući Bosnu i Hercegovinu. Izraz "Serb" se obično na engleskom koristi (i kao imenica i kao pridjev) za označavanje pripadnika etničke grupe, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od izraza "Serbian", koji se obično odnosi na državljanje Srbije.

podnošenje izvještaja gradskom vijeću i javnosti o provedbi gradske politike..."

Član IV. C. (član IV. iii VI. Ustava FBiH???) provjeriti ...

- (3) Organizacija Grada Mostara regulira se zakonom i Statutom Grada Mostara...
- (4) Gradska područja su izborne jedinice. Statutom se određuje sastav Gradskog vijeća, a izborni postupak regulira se Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Statutom..."

C. Izborni zakon iz 2001. godine

16. Relevantne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine ("Službeni glasnik BiH", br: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), koje su stupile na snagu 27. septembra 2001. godine, glase:

Član 1.4.

- "(1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine s navršenih osamnaest (18) godina života ima pravo glasati i biti izabran (u dalnjem tekstu: biračko pravo), u skladu s odredbama ovog zakona.
- (2) Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljanin mora biti registriran kao birač, u skladu s ovim zakonom."

Član 1.5.

- "(1) Svi državljeni Bosne i Hercegovine, koji imaju biračko pravo, imaju pravo registrirati se i glasati lično u općini u kojoj imaju prebivalište."

Član 19.1.

- "Ovim zakonom se uređuje izbor vijećnika u Vijeće Grada Mostara (u dalnjem tekstu: Gradsko vijeće)..."
17. Relevantne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine koje su proglašene neustavnim (vidi tačku 10. ove presude) glase kako slijedi:

Član 19.2.

- "(1) U sastav Gradskog vijeća ulazi 35 članova. Vijećnici u Gradskom vijeću se biraju u gradskoj izbornoj jedinici i izbornim jedinicama gradskog područja, na način utvrđen u članu 19.4. ovog zakona.
- ..."
- (3) 'Izborne jedinice gradskog područja' u smislu stava (1) ovog člana su bivše gradske općine kako je to definirano članovima 7. i 15. Statuta Grada Mostara."

Član 19.4.

- "...
- (2) Tri vijećnika se biraju iz svake od 6 izbornih jedinica gradskog područja.
 - (3) Izborna jedinica gradskog područja 1 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Sjever.
 - (4) Izborna jedinica gradskog područja 2 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Stari Grad.
 - (5) Izborna jedinica gradskog područja 3 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugoistok.
 - (6) Izborna jedinica gradskog područja 4 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jug.
 - (7) Izborna jedinica gradskog područja 5 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugozapad.
 - (8) Izborna jedinica gradskog područja 6 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Zapad."

D. Statut Grada Mostara

18. Relevantne odredbe Statuta Grada Mostara ("Službeni glasnik Grada Mostara", broj 4/04), koje su stupile na snagu 15. marta 2004. godine, glase:

Član 13.

"Tijela Grada su Gradsko vijeće i gradonačelnik."

Član 14.

"Gradsko vijeće Grada... se sastoji od 35 vijećnika, koji se biraju na slobodnim, demokratskim i neposrednim izborima u skladu s Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine."

Član 15.

- "(1) Vijećnici u Gradskom vijeću se biraju u izbornim jedinicama.
- (2) Izborne jedinice u Gradu su područje Grada i šest gradskih područja, kako je definirano u članovima 5. i 7. ovog statuta i mapi priloženoj u Privremenom statutu objavljenom u 'Gradskom službenom glasniku Grada Mostara' od 20. februara 1996. godine..., koja je sastavni dio ovog statuta."

Član 28.

- "(1) Gradsko vijeće je najviše tijelo Grada i odgovorno je za sva pitanja koja su u njegovoj nadležnosti u skladu s ustavima i zakonom.
- (2) Gradsko vijeće nadzire upravu Grada, uključujući i gradonačelnikov ured..."

Član 44.

- "(1) Na mjesto gradonačelnika mogu biti izabrani samo vijećnici izabrani u Gradsko vijeće.
- (2) Izbor gradonačelnika će se vršiti na prvoj sjednici Gradskog vijeća nakon izborâ.
- ..."
19. Relevantna odredba Izbornog zakona iz 2001. godine koja je proglašena neustavnom (vidi tačku 10. ove presude) glasi kako slijedi:

Član 17.

- "(1) U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika. Preostalih sedamnaest (17) vijećnika se bira na području Grada kao jedne izborne jedinice (u dalnjem tekstu: Gradska lista)."

E. Praksa Ustavnog suda koja se odnosi na prelazne mjere

20. U svojoj odluci br. U-44/01 od 27. februara 2004. godine Ustavni sud je utvrdio da dio zakona koji regulira imena gradova u Republici Srpskoj nije u skladu s Ustavom. Dana 22. septembra 2004. godine, nakon što navedeni entitet nije otklonio utvrđene neusklađenosti u predviđenom roku, Ustavni sud je odlučio da sporne odredbe prestaju važiti. U posebnoj odluci donesenoj istoga dana odlučio je da će, dok ne budu otklonjene neusklađenosti utvrđene njegovom odlukom od 27. februara 2004. godine, nazivi gradova koji su prestali važiti biti privremeno zamijenjeni novim nazivima koje će on odrediti.

III. RELEVANTNI MEĐUNARODNI DOKUMENTI

A. Ujedinjeni narodi

21. Član 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (MPGPP) glasi:
"Svaki građanin treba imati pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja:
..."
- (b) bira i bude biran na pravedno provedenim povremenim izborima s općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;
..."
22. U svom Općem komentaru br. 25 o pravu na učešće u javnim poslovima, biračkim pravima i pravu na jednak pristup javnim službama, Komisija za ljudska prava Ujedinjenih naroda utvrdila je sljedeće:
"1. U članu 25. Pakta priznaje se i štiti pravo svakog građanina da učestvuje u obavljanju javnih poslova,

- pravo da glasa i pravo da bude biran, kao i pravo da mu bude dostupno učešće u radu javnih službi. Sve države, bez obzira na ustavno uređenje i oblik vlasti, dužne su prema Paktu usvojiti zakonske i druge mјere koje su neophodne da bi se građanima omogućilo uživanje navedenih prava. Član 25. predstavlja suštinu svake demokratske vlasti koja je zasnovana na pristanku građana i koja poštuje principe na kojima počiva Pakt.
- ...
9. Član 25. stav (b) sadrži specifične odredbe koje se odnose na pravo građana da učestvuju u vođenju javnih poslova kao birači ili kandidati na izborima. Poštenu periodični izbori, u skladu sa stavom (b), od sušinskog su značaja za osiguranje odgovornosti predstavnika za vršenje zakonodavnih ili izvršnih ovlasti koje su im povjerene. Ovakvi izbori moraju da se održavaju u intervalima koji nisu nesrazmjerne dugi i koji osiguravaju da vladavina vlasti sve vrijeme bude zasnovana na slobodno izraženoj volji birača. Prava i obaveze iz stava (b) treba da budu zakonom garantirani.
- ...
11. Države moraju preduzeti efikasne mјere kako bi osigurale da sve osobe koje imaju pravo glasa mogu ostvariti to pravo."
23. Relevantni dio 54. izvještaja Visokog predstavnika u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda, predstavljen dana 6. novembra 2018. godine, glasi:
- "Nadležne političke stranke nisu mogle postići dogovor o donošenju izmjena Izbornog zakona BiH koje bi omogućile održavanje lokalnih izbora u Gradu Mostaru, gdje nisu održani lokalni izbori od 2008. godine. Iako se Gradsko vijeće Mostara, sastavljeno od devet parlamentarnih stranaka (SDA, HDZ BiH, HDZ 1990, SDP, SBB, DF, BPS, SNSD i SDS), sastalo devet puta u periodu od februara do juna [2018] povodom ovog pitanja i dogovorilo se u nekim oblastima, nije uspjelo postići konačni dogovor i nema daljnji razgovora. I dalje pozivam stranke da pronađu kompromis kako bi građanima Mostara omogućile isto demokratsko pravo da biraju svoje lokalne čelnike kao što ga uživaju građani u ostatku zemlje..."
24. Relevantni dio 55. izvještaja Visokog predstavnika u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda, predstavljen dana 8. maja 2019. godine, glasi:
- "U izvještajnom periodu (od 16. 10. 2018. do 15. 4. 2019) odgovorne političke stranke nisu imale razgovore radi postizanja sporazuma o donošenju izmjena Izbornog zakona BiH koje bi regulirale lokalne izbore u Gradu Mostaru, a razgovora uopće nije bilo od 2008. godine. Pozivam strane da pokrenu razgovore da konačno riješe to pitanje i omoguće građanima Mostara uživanje istog demokratskog prava da biraju svoje lokalne vode kao i gradani u ostatku zemlje..."
- B. Vijeće Europe**
25. Evropska povelja o lokalnoj samoupravi u relevantnom dijelu glasi:
- Preamble**
- ..."
- Imajući u vidu da su lokalne vlasti jedan od osnovnih temelja svakog demokratskog režima;
- ..."
- Član 3. - Pojam lokalne samouprave**
1. Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i sposobnost lokalnih vlasti da, u granicama zakona, reguliraju rukovode znatnim dijelom javnih poslova na osnovu vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.
2. Ovo pravo lokalne vlasti vrše putem vijeća i skupština, sastavljenih od članova izabranih na slobodnim izborima, tajnim glasanjem, na bazi neposrednog, općeg, za sve jednakog biračkog prava, a koji (vijeća i skupštine) mogu imati izvršna tijela koja su im odgovorna. Ova odredba ni na koji način ne utječe na pravo organiziranja zborova građana, referendumu ili bilo kojeg drugog oblika neposrednog učešća građana u odlučivanju - kada je to predviđeno zakonom..."
26. Relevantni dio Preporuke 399 (2017) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti, koja je usvojena 30. marta 2017. godine nakon posmatranja lokalnih izbora održanih 2016. godine u Bosni i Hercegovini, glasi:
- "....[Kongres] je zabrinut zbog stanja lokalne demokratije u Gradu Mostaru, gdje 2. oktobra nisu održani izbori i poziva sve političke aktere da pronađu odgovarajuće i održivo rješenje za postojeći zastoj."
27. Kao nastavak te preporuke, Kongres je također organizirao misiju u okviru svog postizbornog dijaloga s vlastima Bosne i Hercegovine, s fokusom na Grad Mostar. Dana 8. septembra 2017. godine objavio je Informativnu bilješku o toj misiji, čiji relevantni dio glasi:
- "27. Aktuelnu situaciju u Mostaru također treba sagledati u širem kontekstu sveukupnog političkog sukoba zbog promjena izbornog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini. Potrebne izmjene Statuta Grada Mostara politizirane su kao dio šire političke rasprave koja posebno uključuje provedbu dviju presuda Evropskog suda za ljudska prava i nedavne odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.
- ...
33. Kongres poziva sve aktere, posebno one koji učestvuju u međuagencijskoj radnoj grupi za izmjene izbornog zakonodavstva, da preduzmu mјere kako bi se osiguralo da usaglašene izmjene i dopune budu pravovremeno usvojene. Složenost cjelokupne situacije s obzirom na Izborni zakon ne bi se trebala koristiti kao izgovor da se ne predlažu tehnička poboljšanja izbornih procesa.
34. U skladu s tim, traži se od vlasti na svim nivoima da rade na održivom rješenju za obnovu lokalne demokratije u Gradu Mostaru. Posebno treba da pregovaraju o izmjenama Izbornog zakona i Statuta Grada, a prepreke za postizanje napretka u vezi s izmjenama Izbornog zakona ne smiju se koristiti kao izgovor da se ne nađe rješenje za Grad Mostar. U tom procesu treba u potpunosti i tačno uzeti u obzir interese stanovnika Mostara."
28. Relevantni dio Rezolucije 2201 (2018) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, usvojene 24. januara 2018. godine, glasi:
- "9. Skupština također poziva vlasti Bosne i Hercegovine da usvoje izmjene potrebne za provedbu odluka Ustavnog suda o izbornom sistemu Grada Mostara..."
10. Za Skupštinu je veoma problematično da vlasti ne mogu osigurati političku volju potrebnu za okončanje situacije u kojoj građani Mostara već osam godina nisu bili u mogućnosti koristiti svoje pravo da biraju svoje predstavnike za Gradsko vijeće..."
- ...
16. Skupština je veoma zabrinuta zbog sve većeg nepoštivanja vladavine zakona u Bosni i Hercegovini i poziva nadležna tijela da se pridržavaju odluka

Ustavnog suda... koje su konačne i obavezujuće. Posebno žali zbog... dugotrajnog odlaganja Državnog parlamenta da provede odluku Ustavnog suda o Mostaru."

C. Evropska unija

29. Relevantni dio Mišljenja Evropske komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji od 29. maja 2019. godine, glasi:
- "Kada je riječ o lokalnim izborima, građani Mostara ne mogu izabrati općinsko vijeće od 2008. godine zbog nedostatka pravnog okvira.

...
Evropska komisija smatra da bi se pregovori za pristupanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji trebali otvoriti kada zemlja postigne potreban stepen usklađenosti s kriterijima za članstvo, a posebno s političkim kriterijima iz Kopenhagena kojima se zahtijeva stabilnost institucija koje naročito garantiraju demokratiju i vladavinu prava. Bosna i Hercegovina će morati temeljito poboljšati svoj zakonodavni i institucionalni okvir kako bi se osiguralo ispunjavanje sljedećih ključnih prioriteta:
Demokratija/Funkcionalnost

1. Osigurati da se izbori održe u skladu s evropskim standardima tako što će se provesti relevantne preporuke OSCE-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije, osigurati transparentnost finansiranja političkih stranaka i održati lokalni izbori u Mostaru.
- ..."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 12 UZ KONVENCIJU

30. Aplikantica je navela da nemogućnost da bira i bude birana na lokalnim izborima u Gradu Mostaru predstavlja diskriminaciju na osnovu njenog mjesta prebivališta. Pozvala se na član 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju, koji glasi:

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.
2. Niko ne smije biti diskriminiran od javnih tijela na bilo kojoj osnovi poput onih navedenih u stavu 1."

A. Dopuštenost

1. Prigovori Vlade u pogledu dopuštenosti

31. Vlada je navela da je ova aplikacija *actio popularis*, s obzirom na to da aplikantici nije direktno oduzeto pravo glasa kao rezultat specifične i pojedinačne mjerne miješanja. Nadalje je tvrdila da aplikantica nije koristila nijedan domaći pravni lijek za navodno kršenje njenih prava, te da je stoga predmetna aplikacija nedopuštena prema članu 35. stavu 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

32. Aplikantica je osporila te navode.

2. Ocjena Suda

(a) Spojivost ratione personae

33. Sud ponavlja da osoba, nevladina organizacija ili grupa pojedinaca, da bi mogla podnijeti aplikaciju na osnovu člana 34. Konvencije, mora biti u mogućnosti tvrditi da je žrtva kršenja prava utvrđenih u Konvenciji. Da bi mogla tvrditi da je žrtva povrede, osoba mora biti direktno pogodena spornom mjerom. Stoga Konvencija ne predviđa podnošenje *actio popularis* za tumačenje prava koja su u

njoj sadržana, niti dopušta pojedincima da se žale na odredbu domaćeg zakona samo zato što smatraju, a da ta odredba nema direktnog utjecaja na njih, da je u suprotnosti s Konvencijom. Međutim, osoba može tvrditi da zakon krši njena prava, u odsustvu pojedinačne izvršne mјere, ako pripada kategoriji ljudi koji su izloženi riziku da budu direktno pogodeni tim zakonom (vidi *Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 13378/05, tačke 33-34, ESLJP 2008). Sud smatra da se isto primjenjuje i kada je vjerojatno da će nepostojanje zakona pogoditi odredene kategorije ljudi.

34. U predmetnom slučaju nema spora među stranama da je aplikantica, kao članica političke stranke i predsjednica ogranka stranke u Mostaru (vidi tačku 5. ove presude), politički aktivna osoba. S obzirom na njenu aktivno sudjelovanje u javnom životu, bilo bi potpuno logično da ona zaista razmatra mogućnost glasanja i kandidiranja na izborima za Gradsko vijeće (vidi, *mutatis mutandis, Sejdic i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, tačka 29, ESLJP 2009). Aplikantica, stoga, pripada grupi ljudi koja je direktno pogodena situacijom na koju se žali; prema tome, ona može tvrditi da je žrtva navodne diskriminacije.

35. Sud stoga odbija prigovor Vlade po ovom osnovu.

(b) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

36. Sud ponavlja da pravilo iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava iz člana 35. stava 1. Konvencije zahtijeva da aplikanti prvo iskoriste pravna sredstva koja pruža domaći pravni sistem, čime su države oslobođene obaveze da odgovaraju pred Evropskim sudom za svoja djela prije nego što su imale priliku ispraviti stvari putem svog pravnog sistema. Ovo pravilo se temelji na pretpostavci da domaći sistem pruža efikasan pravni lijek za navodnu povredu. Na vlasti koja tvrdi da nisu iscrpljena sva domaća pravna sredstva je teret dokazivanja da uvjeri Sud da je efikasan pravni lijek bio dostupan u teoriji i praksi u relevantno vrijeme; to znači da je pravni lijek bio dostupan, da je mogao osigurati pravnu zaštitu u pogledu pritužbi aplikanta i da je pružao razumne izglede za uspjeh. Međutim, nakon što je teret dokazivanja zadovoljen, aplikant mora dokazati da je pravni lijek na koji se poziva vlasta zapravo bio iscrpljen ili je iz nekog razloga neadekvatan i neefikasan u konkretnim okolnostima slučaja, ili da su postojale posebne okolnosti koje ga oslobođaju ovog zahtjeva (vidi, između ostalih izvora, *Akdivar i drugi protiv Turske*, 16. septembra 1996, tačka 68, *Izvještaji o presudama i odlukama* 1996-IV; *Sejdović protiv Italije* [VV], br. 56581/00, tačka 46, ESLJP 2006-II; *Demopoulos i drugi protiv Turske* (odl.) [VV], br. 46113/99 i sedam drugih, tačke 69-70, ESLJP 2010; *Vučković i drugi protiv Srbije* (preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih, tačke 69-77, 25. marta 2014. te *Parrillo protiv Italije* [VV], br. 46470/11, tačka 87, ESLJP 2015).

37. Kada je riječ o pravnim sistemima koji pružaju ustavnu zaštitu za osnovna prava, kao što je slučaj u Bosni i Hercegovini, Sud podsjeća da je dužnost oštećene osobe testirati opseg te zaštite (vidi *Mirazović protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 13628/03, 16. maja 2006. godine, s dodatnim referencama).

38. Ipak, Sud želi naglasiti da se u primjeni tog pravila mora uzeti u obzir činjenica da se ono primjenjuje u kontekstu mehanizma za zaštitu ljudskih prava koji su ugovorne strane pristale uspostaviti. U skladu s tim, utvrdio je da se član 35. mora primjenjivati s određenom dozom

- fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma. Također je utvrdio da pravilo iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava nije apsolutno niti se može automatski primijeniti; prilikom ispitivanja da li se to pravilo postaje, od ključne je važnosti uzeti u obzir posebne okolnosti konkretnog slučaja. To, između ostalog, znači da Sud mora realno voditi računa, ne samo o postojanju formalnih pravnih lijekova u pravnom sistemu dotične ugovorne strane već i o općem pravnom i političkom kontekstu u kojem oni djeluju, kao i o ličnim okolnostima aplikanta (*Akdivar i drugi*, citirano gore u tekstu, tačka 69, i *Selmouni protiv Francuske* [VV], br. 25803/94, tačka 77, ESLJP 1999-V).
39. Vraćajući se predmetnom slučaju, Sud primjećuje da aplikantica nije koristila ustavnu apelaciju prije nego što je podnijela aplikaciju. Međutim, s obzirom na činjenicu da domaće vlasti nisu izvršile odluku Ustavnog suda od 26. novembra 2010. godine (vidi tačke 9-10. ove presude), ne može se reći da bi ustavna apelacija bila efikasna u njenom slučaju.
40. Stoga se mora odbiti i drugi prigovor Vlade.

Zaključak

41. Sud primjećuje da aplikacija nije očigledno neosnovana u smislu člana 35, stava 3. (a) Konvencije. Sud također napominje da ona nije nedopuštena niti po bilo kojem drugom osnovu. Stoga se mora proglašiti dopuštenom.

Meritum

Navodi aplikantice

42. Aplikantica je ponovila svoju pritužbu. Nadalje, navela je da je legitimni cilj koji je Vlada istaknula kao opravdanje za neizvršenje presude Ustavnog suda, odnosno uspostava provodivog i održivog mehanizma podjele vlasti, ozbiljno narušio kredibilitet pravosuda, te da je nespojiv s načelom vladavine prava i općim ciljevima Konvencije. Čak i da je Sud prihvatio ovaj legitimni cilj, ne bi moglo postojati objektivno i razumno opravdanje za razliku u postupanju, jer ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja kojem se teži. Pozivajući se na *Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije* (od 2. marta 1987. godine, tačka 52, Serija A br. 113), aplikantica tvrdi da je Vladino nedjelovanje i namjerno neprovodenje presude do te mjere umanjilo prava o kojima je riječ da je narušena sama njihova suština i da su lišena svoje djelotvornosti.

Navodi Vlade

43. Vlada je priznala da aplikantica ima pravo glasati i kandidirati se na lokalnim izborima u skladu s domaćim zakonom te, također, da ispunjava opće uvjete za ostvarivanje tog prava. Citirajući *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ([VV], br. 42184/05, ESLJP 2010), također je priznala da prebivalište predstavlja jedan aspekt ličnog statusa u svrhu preispitivanja prema članu 14. Konvencije. Vlada je navela da bi taj zaključak također trebao biti primjenjiv i na član 1. Protokola br. 12. Konkretnu situaciju aplikantice treba cijeniti u odnosu na situaciju ostalih građana Bosne i Hercegovine koji su aktivno učestvovali na lokalnim izborima. U predmetnom slučaju postojalo je objektivno i razumno opravdanje za razliku u postupanju na osnovu mjesta prebivališta aplikantice.
44. Vlada tvrdi da legitimnost propusta da se izvrši odluka Ustavnog suda počiva na neophodnosti pronalaženja održivog, dugoročnog i efikasnog mehanizma podjele vlasti koji se temelji na načelima jednakosti i multietničnosti, kako bi se sprječilo da bilo koji konstitutivni narod ima

većinsku kontrolu i dominaciju u Gradskom vijeću. Taj cilj je neophodan kako bi se osigurao mir i stabilnost u Mostaru, te predstavlja objektivno i razumno opravdanje uslijed kojeg je došlo do određenog kašnjenja u izvršenju odluke Ustavnog suda. Prilikom ispitivanja legitimnosti tog cilja, Sud bi trebao uzeti u obzir složenost postupka izvršenja odluke Ustavnog suda, koji uključuje redefiniranje granica novih izbornih jedinica u gradskom području, kao i složene političke odnose između dva najzastupljenija konstitutivna naroda u Mostaru, Bošnjakā i Hrvatā, koji su još uvjek opterećeni ratnom prošlošću. U vezi s tim, Vlada se pozvala na nedavne presude Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju¹, u kojem je šest bivših visokih dužnosnika "Hrvatske Republike Herceg-Bosne", nepriznatog hrvatskog entiteta iz vremena rata, oglašeno krivim za zločine protiv čovječnosti, kršenja zakona i običaja rata i teške povrede Ženevskih konvencija počinjene protiv nehrvatskog stanovništva u periodu između 1992. i 1994. godine, posebno u Gradu Mostaru.

Ocjena Suda

(a) Opći principi

45. Sud ponavlja da, iako član 14. Konvencije zabranjuje diskriminaciju u uživanju "prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji", član 1. Protokola br. 12 proširuje opseg zaštite na "svako pravo utvrđeno zakonom". Na taj način uvodi se opća zabrana diskriminacije (vidi *Sejadić i Finci*, citirano gore u tekstu, tačka 53).
 46. Izraz "diskriminacija" korišten u članu 14. također se koristi i u članu 1. Protokola br. 12. Sud ponavlja da je, bez obzira na razliku u području primjene tih odredaba, zamišljeno da značenje ovog termina u članu 1. Protokola br. 12 bude identično onome u članu 14. (vidi stav 18. Objašnjenja uz Protokol br. 12). Sud ne vidi razloga da odstupi od ustaljenog tumačenja "diskriminacije" razvijenog u sudskoj praksi u vezi s članom 14. prilikom primjene istog izraza prema članu 1. Protokola br. 12 (vidi *Sejadić i Finci*, citirano gore u tekstu, tačka 55, i *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 3681/06, tačka 27, 15. jula 2014).
 47. Da bi se pokrenulo pitanje prema članu 14, mora postojati razlika u postupanju prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama (vidi *Molla Sali protiv Grčke* [VV], br. 20452/14, tačka 133., 19. decembra 2018., s dodatnim referencama, i *D.H. i drugi protiv Češke Republike* [VV], br. 57325/00, tačka 175, ESLJP 2007-IV). Međutim, samo razlika u postupanju na temelju neke lične karakteristike (ili "statusa") po kojima se osobe ili grupe osoba razlikuju jedna od druge može pokrenuti primjenu ove odredbe. Riječi "drugi status" u tekstu člana 14. uglavnom su dobro široko značenje (vidi *Khamtokhu i Aksenchik protiv Rusije* [VV], br. 60367/08 i 961/11, tačka 61, 24. januara 2017, i *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 42184/05, tačka 70, ESLJP 2010), i njihovo tumačenje nije ograničeno na osobine koje su lične u smislu da su urodene ili svojstvene (vidi *Clift protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 7205/07, tačke 56-59, 13. jula 2010). Sud je ranije potvrdio da "prebivalište predstavlja aspekt ličnog statusa u smislu člana 14" (vidi *Carson i drugi*, citirano gore u tekstu, tačke 70-71) te da može aktivirati zaštitu po tom članu.

¹ Tužilaštvo protiv Jadranka Prlića, Brune Stojića, Slobodana Praljka, Milivoja Petkovića, Valentina Ćorića i Berislava Pušića, IT-04-74-T, presuda Pretresnog vijeća, 29. maja 2013., i Tužilaštvo protiv Jadranka Prlića, Brune Stojića, Slobodana Praljka, Milivoja Petkovića, Valentina Ćorića i Berislava Pušića, IT-04-74-A, presuda Žalbenog vijeća, 29. novembra 2017.

48. Sud ponavlja da će se različito postupanje prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama smatrati diskriminatornim samo ako nema objektivno i razumno opravdanje - drugim riječima, ako ne teži "legitimnom cilju" ili ako ne postoji "razuman odnos proporcionalnosti između primjenjenih sredstava i cilja koji se nastojao postići" (vidi, među многim izvorima, *Molla Sali*, citirano gore u tekstu, tačka 135, i *Andrejeva protiv Latvije* [VV], br. 55707/00, tačka 81, ESLJP 2009). Opseg polja slobodne procjene ugovorne strane će varirati u ovoj sferi, zavisno od okolnosti, predmeta i pozadine slučaja (ibid, tačka 82).
49. Što se tiče tereta dokazivanja u vezi s članom 14. Konvencije, kao i u vezi s članom 1. Protokola br. 12, Sud je utvrdio da nakon što aplikant dokaže razliku u postupanju, na vlasti je da dokaže da je ona bila opravdana (vidi *Khamtokhu i Aksenchik*, citirano gore u tekstu, tačka 65; *Vallianatos i drugi protiv Grčke* [VV], br. 29381/09 i 32684/09, tačka 85, ESLJP 2013 (dijelovi); i *D. H. i drugi protiv Češke Republike*, citirano gore u tekstu, tačka 177).
50. Na kraju, Sud primjećuje da odgovornost države postoji iako je diskriminacija na koju se aplikant žali proizšla iz propusta države da aplikantu u domaćem zakonu osigura prava utvrđena Konvencijom (vidi *Danilenkov i drugi protiv Rusije*, br. 67336/01, tačka 120, ESLJP 2009 (dijelovi)). Kada se ispituje ovo pitanje prema članu 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju, takav propust države može se odnosi na "svako pravo utvrđeno zakonom" (vidi tačku 45. ove presude).

(b) Primjena tih principa na predmetni slučaj

- (i) *Da li je aplikantica uživala pravo propisano zakonom*
51. Sud primjećuje da Vlada nije osporila da je aplikantica imala pravo utvrđeno zakonom, naime pravo glasa i kandidiranja na lokalnim izborima (vidi tačku 43. ove presude), i da zaista ispunjava opće uvjete za uživanje tog prava (vidi tačke 15-16. ove presude). Sud ne vidi razloga za drugačiji zaključak.
- (ii) *Da li je postojala analogna ili relevantno slična situacija i razlika u postupanju*
52. Također nije sporno da je aplikantica, kao osoba s prebivalištem u Mostaru, bila u analognoj ili relevantno sličnoj situaciji s osobom koja boravi u drugom dijelu Bosne i Hercegovine, kada je riječ o uživanju prava glasa i kandidiranja na lokalnim izborima.
53. U vezi s tim treba naglasiti da ovaj slučaj ne uključuje regionalne razlike u postupanju - proistekle iz primjene različitih zakona zavisno od geografske lokacije aplikanta - za koje je utvrđeno da se ne razmatraju u kontekstu ličnih svojstava (vidi, naprimjer, *Magee protiv Ujedinjenog Kraljevstva* br. 28135/95, tačka 50, ESLJP 2000-VI). Naprotiv, predmet se radije odnosi na različitu primjenu istog zakonodavstva u zavisnosti od prebivališta osobe (vidi, *mutatis mutandis*, *Carson i drugi*, citirano gore u tekstu, tačka 70).
54. Budući da se razlika u postupanju na koju se aplikantica žali zasniva na "drugom statusu", u smislu utvrđene prakse Suda (vidi tačku 47. ove presude), aplikantica uživa zaštitu koju pruža član 1. Protokola br. 12.
- (iii) *Da li su vlasti preduzele dovoljne mjere da zaštite aplikanticu od navodnog diskriminatornog postupanja*
55. Sud prima na znanje argument Vlade da je kašnjenje u izvršenju odluke Ustavnog suda opravданo potrebom da se uspostavi dugoročni i učinkovit mehanizam podjele vlasti u Gradskom vijeću, kako bi se održao mir i olakšao dijalog između različitih naroda u Mostaru (vidi tačku 44. ove presude). Slično opravdanje već je razmatrano u kontekstu

- postojećih ustavnih odredbi koje su imale za cilj okončanje brutalnog sukoba obilježenog genocidom i "etničkim čišćenjem" i bile neophodne za osiguranje mira (vidi *Sejdic i Finci*, citirano gore u tekstu, tačka 45; *Zornic*, citirano gore u tekstu, tačka 43; i *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*, br. 41939/07, tačke 46-48, 9. juna 2016). Sud je smatrao da neki od postojećih aranžmana o podjeli vlasti - koji daju posebna prava konstitutivnim narodima, isključujući nacionalne manjine i osobe koje se nisu očitovalo kao pripadnici određene grupe - nisu u skladu s Konvencijom. Sud je također napomenuo da "nijedna odredba Konvencije ne traži potpuno napuštanje mehanizama podjele vlasti koji su svojstveni Bosni i Hercegovini i da možda još uvijek nije sazriло vrijeme za politički sistem koji bi bio samo odraz principa vladavine većine" (vidi *Sejdic i Finci*, citirano gore u tekstu, tačka 48). Međutim, dok se u prethodnim slučajevima Sud bavio postojećim zakonskim aranžmanima, u ovom slučaju postoji pravna praznina koja je onemogućila aplikantice glasanje i kandidiranje na lokalnim izborima tokom dužeg perioda.
56. U kontekstu člana 3. Protokola br. 1 Sud je utvrdio da glavna obaveza u pogledu prava na slobodne izbore nije suzdržavanje ili nemiješanje, kao što je slučaj s većinom gradanskih i političkih prava, već obaveza da država usvoji pozitivne mјere za "održavanje" demokratskih izbora (vidi *Mathieu-Mohin i Clerfayt*, citirano gore u tekstu, tačka 50). Isti stav je usvojila i Komisija Ujedinjenih naroda za ljudska prava u kontekstu prava iz člana 25. MPGPP-a koja se u Bosni i Hercegovini primjenjuju na osnovu njihovog ustavnog statusa (vidi tačke 14. i 22. ove presude).
57. Sud primjećuje da su lokalni izbori u Mostaru posljednji put održani 2008. godine (vidi tačku 7. ove presude). Od 2012. godine Gradom upravlja isključivo gradonačelnik koji ima "tehnički mandat" i stoga ne uživa potrebitni demokratski legitimitet. Staviše, on ne može vršiti sve funkcije lokalne uprave, koje stoga ostaju neizvršene (vidi gore tačke 12-13). Ova situacija nije spojiva s pojmovima "djelotvorne političke demokratije" i "vladavine zakona" iz Preamble Konvencije. Nema sumnje da je demokratija temeljno obilježje evropskog javnog poretku (vidi *United Communist Party of Turkey i drugi protiv Turske*, 30. januara 1998, tačka 45, *Izještaji* 1998-I), i da je pojam djelotvorne političke demokratije jednako primjenjiv na lokalnom kao i na državnom nivou, imajući u vidu obim odlučivanja koji je povjeren lokalnim vlastima (vidi tačke 15. i 18. ove presude), te blizinu lokalnog biračkog tijela politikama koje usvajaju njihovi lokalni političari (vidi, *mutatis mutandis*, *Ahmed i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2. septembra 1998, tačka 52, *Izještaji* 1998-VI). U vezi s tim, Sud također primjećuje da se u Preambuli Evropske povelje o lokalnoj samoupravi Vijeću Europe navodi da su "lokalne vlasti jedan od glavnih temelja svakog demokratskog režima" i da lokalnu samoupravu treba da vrše vijeća ili skupštine sastavljene od slobodno izabranih članova (vidi gore tačku 25).
58. S obzirom na navedeno, Sud ne može zaključiti da su poteškoće u postizanju političkog sporazuma o održivom mehanizmu podjele vlasti dovoljno, objektivno i razumno opravdanje za situaciju na koju se aplikantica žali, a koja već traje predugo.
59. Ukratko, Sud smatra da država nije ispunila svoje pozitivne obaveze na usvajanju mјera za održavanje demokratskih izbora u Mostaru. Stoga je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju.

PRIMJENA ČLANA 46. KONVENCIJE

60. Sud smatra primjerenim da predmetni slučaj razmotri na osnovu člana 46. Konvencije koji u relevantnom dijelu propisuje:
- "1. Visoke ugovorne strane se obavezuju da će se povinovati konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kojem su strane.
 2. Konačna odluka Suda dostavlja se Komitetu ministara koji vrši nadzor nad njenim izvršenjem."
61. Član 46. Konvencije, kako se tumači u svjetlu člana 1, nameće tuženoj državi pravnu obavezu da, pod nadzorom Komiteta ministara, provede odgovarajuće generalne i/ili individualne mjere kako bi aplikantu osigurala pravo za koje je Sud utvrdio da je povrijedeno. Te se mjere moraju preduzeti i u odnosu na sve druge osobe koje se nalaze u istoj situaciji, naročito rješavanjem problema koji je doveo do utvrđenja Suda (vidi *Scozzari i Giunta protiv Italije* [VV], br. 39221/98 i 41963/98, tačka 249, ESLJP 2000-VIII; *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, br. 39462/03, tačka 28, 20. novembra 2007; *Čolić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 1218/07 i 14 drugih, tačka 17, 10. novembra 2009; *Burdov protiv Rusije* (br. 2), br. 33509/04, tačka 125, ESLJP 2009; *Greens i M.T. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 60041/08 i 60054/08, tačka 106, ESLJP 2010 (dijelovi); i *Zornić*, citirano gore u tekstu, tačka 39).
62. U načelu, nije na Sudu da odredi koje bi korektivne mjere mogle biti primjerene za ispunjavanje obaveza tužene države prema članu 46. Konvencije (vidi *Broniowski protiv Polske* [VV], br. 31443/96, tačka 193, ESLJP 2004-V). Međutim, Sud primjećuje da je pritužba u ovom slučaju rezultat propusta tužene države da izvrši odluku Ustavnog suda i njegove naredbe (vidi navedene stavove 9-10. i 55). U vezi s tim, Sud ponavlja da bi neusvajanje konačne, obavezujuće sudske odluke moglo dovesti do situacije koja nije u skladu s načelom vladavine zakona za koje su se države ugovornice obavezale poštovati kada su ratificirale Konvenciju (vidi *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* (postupak zbog povrede prava) [VV], br. 15172/13, tačka 215, 29. maja 2019). Slijedom toga, uzimajući u obzir navedena razmatranja, kao i veliki broj potencijalnih aplikantata (vidi tačku 6. ove presude), te hitnu potrebu da se okonča sporna situacija (vidi tačku 57. ove presude), Sud smatra da tužena država mora, u roku od šest mjeseci od dana kada ova presuda postane konačna, izmijeniti Izborni zakon iz 2001. godine kako bi omogućila održavanje lokalnih izbora u Mostaru. Ako država to ne učini, Sud napominje da je Ustavni sud, prema domaćem zakonu i praksi (vidi tačku 20. ove presude), ovlašten donijeti privremena pravila kao neophodne prelazne mjere.

PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

63. Član 41. Konvencije propisuje:
- "Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njenih protokola, te ako zakonodavstvo visoke ugovorne strane o kojoj je riječ omogućuje samo djelimično obeštećenje, Sud će, po potrebi, odrediti pravičnu naknadu oštećenoj strani."

A. Odšteta

64. Aplikantica je postavila zahtjev za naknadu novčanog iznosa u visini 19.633 eura na ime materijalne štete, što predstavlja iznos koji bi dobila da je izabrana u Gradsko vijeće da su lokalni izbori održani 2012. i 2016. godine. Također je tražila 5.000 eura na ime nematerijalne štete.
65. Vlada je smatrala da su ovi zahtjevi neopravdani.

66. Sud ne vidi bilo kakvu uzročno-posljedičnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; on stoga odbija ovaj zahtjev. Što se tiče zahtjeva za naknadu nematerijalne štete, Sud smatra, u svjetlu svih okolnosti predmetnog slučaja, da utvrđenje o povredi samo po sebi predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu (vidi, *mutatis mutandis, Sejadić i Finci*, citirano gore u tekstu, tačka 63, i *Pilav*, citirano gore u tekstu, tačka 54).

B. Troškovi i izdatci

67. Aplikantica je postavila zahtjev u visini od 5.000 eura za naknadu troškova i izdataka postupka pred Sudom.
68. Vlada je smatrala da je ovaj zahtjev previsok.
69. U skladu s praksom Suda, aplikant ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali, da su bili neophodni i da su razumno po svom iznosu. U ovom slučaju, imajući u vidu dokumente koji su u njegovom posjedu i navedene kriterije, Sud smatra da je opravданo aplikantici dodijeliti traženi iznos, uvećan za svaki porez koji bi aplikantici mogao biti zaračunat na taj iznos.

C. Zatezna kamata

70. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* aplikaciju dopuštenom;
2. *Utvrđuje* da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju;
3. *Presuđuje* da utvrđenje o povredi samo po sebi predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu nematerijalne štete koju je aplikantica pretrpjela;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država ima platiti aplikantici, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačna u skladu s članom 44. stavom 2. Konvencije, 5.000 eura (pet hiljada eura), kao i svaki porez koji bi aplikantici mogao biti zaračunat na taj iznos, na ime troškova i izdataka, pretvoreno u valutu tužene države prema kursu važećem na dan izmirenja;
 - (b) da će se od isteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja obračunavati obična kamata na navedeni iznos, po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda kašnjenja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. *Odbija* preostali dio aplikanticinog zahtjeva za pravičnu naknadu.

Sačinjeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanim obliku dana 29. oktobra 2019. godine, u skladu s pravilom 77. stavovima 2. i 3. Pravila Suda.

Zamjenik registrara
Andrea Tamietti

Predsjednik
Jon Fridrik Kjelbro

ČETVRTI ODJEL**PREDMET BARALIJA protiv
BOSNE I HERCEGOVINE**
(Zahtjev br. 30100/18)**PRESUDA**

Čl. 1. P 12 - Opća zabrana diskriminacije - Nemogućnost da bira i bude birana na lokalnim izborima u duljem razdoblju - Različito postupanje ovisno o prebivalištu o Ne postoji dostatno, objektivno i razumno opravdanje - Propust države da usvoji mjeru za održavanje demokratskih izbora

Čl. 46. - Da tužena država poduzme mjere opće naravi -
Izmjene i dopune zakona

STRASBOURG

29. listopada 2019. godine

Ova presuda će postati konačna pod uvjetima propisanim u članku 44. stavku 2. Konvencije. U presudi su moguće uredničke izmjene.

U predmetu Baralija protiv Bosne i Hercegovine,
Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u

Vijeću u sastavu:

Jon Fridrik Kjølbrog, predsjednik,

Faris Vehabović,

Branko Lubarda,

Carlo Ranzoni,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Georges Ravarani,

Péter Paczolay, suci,

i Andrea Tamietti, zamjenik registrara Odjela,

nakon vijećanja zatvorenenog za javnost, održanog 8. listopada 2019. godine, donio je sljedeću presudu:

POSTUPAK

- Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 30100/18) protiv Bosne i Hercegovine što ga je Sudu podnijela državljanka Bosne i Hercegovine gđa Irma Baralija ("podnositeljica zahtjeva"), prema članku 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija"), dana 4. lipnja 2018. godine.
- Podnositeljicu zahtjeva zastupala je gđa Dž. Hadžiorović, odvjetnica iz Sarajeva. Vladu Bosne i Hercegovine ("Vlada") zastupala je njezina zastupnica gđa B. Skalonjić.
- Podnositeljica zahtjeva se žalila na nemogućnost glasovanja i kandidiranja na lokalnim izborima.
- Dana 15. siječnja 2019. godine Vlada je obaviještena o žalbama iz članka 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju, a ostatak zahtjeva proglašen je nedopuštenim sukladno pravilu 54. stavku 3. Pravila Suda.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

- Podnositeljica zahtjeva je rođena 1984. godine i živi u Mostaru. Predsjednica je lokalnog ogranka njezine političke stranke "Naša stranka".
- Mostar je najvažniji grad u Hercegovini i predstavlja njezino kulturno i ekonomsko središte. Sa svojih 105.797¹ stanovnika, to je jedan od najvećih gradova u Bosni i Hercegovini.
- Posljednji lokalni izbori u Mostaru održani su 2008. godine, sukladno zakonskim odredbama navedenim u točkama 17. i 19. ove presude.
- Nakon zahtjeva Kluba izaslanika hrvatskoga naroda (za više detalja predmet *Sejdic i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, točka 7., ESLJP 2009.) Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 26. studenoga 2010. godine, Ustavni sud je proglašio neustavnim članke 19.2. st. od (1) do (3), 19.4. st. od (2) do (8) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine iz 2001. godine i članak 17. stavak 1. Statuta Grada Mostara (vidjeti točke 17. i 19. ove presude). Mjerodavni dio mišljenja većine sudaca glasi kako slijedi:
- "65. Ispostavilo se da je uspostava zadovoljavajućih rješenja dugoročan projekt. Upravni odbor Vijeća za provedbu mira, na svome zasjedanju održanom 11. prosinca 2003. godine u Bruselu, preuzeo je obvezu pružanja pune potpore realizaciji rješenja pitanja

Mostara koje je utemeljeno na jedinstvenoj i cjelovitoj gradskoj upravi s učinkovitim mehanizmima podjele vlasti, a kojima se spriječava da bilo koji narod ima većinsku kontrolu nad Gradskim vijećem. Također, Povjerenstvo za reformu Grada Mostara (u daljem tekstu: Povjerenstvo), koje je utemeljeno Odlukom Visokog predstavnika, broj 160/03 od 17. rujna 2003. godine, u izvještu od 15. prosinca 2003. godine je navelo da se prilikom pripreme novog statuta za Mostar rukovodilo određenim načelima kao smjernicama u radu, koje je Povjerenstvu dao Visoki predstavnik u svome *amicus curiae* mišljenju u ovome predmetu. Između ostalog, smjernice su bile da sastav Gradske uprave treba odražavati posljednji popis stanovništva (iz 1991. godine), kao i da jedinstveno vijeće i izborni sustav trebaju osigurati zastupljenost svih konstitutivnih naroda i Ostalih, kao i zastupljenost svih dijelova Mostara. Kako bi objasnio rješenja koja su usvojena za Mostar, u *amicus curiae* mišljenju Visoki predstavnik citira opažanja Venecijanskog povjerenstva iz izvješća za 2001. godinu kojim se podupire postavka kako je raspodjela položaja između konstitutivnih naroda bila središnji element Dejtonskog sporazuma kojim je omogućen mir u Bosni i Hercegovini, bez obzira koliko je to problematično glede spriječavanja diskriminacije. Također, iz izvješća Venecijanskog povjerenstva, Visoki predstavnik citira navode koji se odnose na poteškoće pri reformi Gradske uprave Mostara, koja je imala za cilj povećanje djelotvornosti i uspješnosti središnjih vlasti i uspostavu autentičnog demokratskog političkog sustava umjesto onoga koji se temelji samo na vlastitim interesima političara i na politici straha. Povjerenstvo u svome izvješću insistira da "bilo koja reforma Mostara se mora temeljiti ne na broju stanovnika, nego na obvezi osiguranja zaštite ljudskih prava, prava konstitutivnih naroda i Ostalih, putem zaštite vitalnih nacionalnih interesa". U predmetnom izvješću je naveden podatak koji se tiče demografske strukture prijeratne općine Mostar iz 1991. godine - 43.856 Bošnjaka (34,6 %), 43.037 Hrvata (34 %), 23.864 Srba (18,8 %), 12.768 Jugoslavena (11,1 %) i 3.121 Ostalih (2,5 %). Odredbe članka 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i članka 16. Statuta odražavaju posljednji popis stanovništva Grada Mostara i osiguravaju zastupljenost svih konstitutivnih naroda, te nijedan narod nema apsolutnu većinu u Gradskom vijeću.

- ...Ustavni sud smatra kako poslijeratna društvena i politička situacija u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina, a osobito Grad Mostar, ostaje takva da je i dalje razumno pristupiti političkoj organizaciji Grada Mostara na osnovama ustanovljenim 2003. godine. Primjenjujući test proporcionalnosti, Ustavni sud zaključuje kako opovrgnute mjere dovode do razlika u postupanju prema konstitutivnim narodima u različitim gradovima, ali da poteškoće s kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovilo Povjerenstvo u svome izvješću iz prosinca 2003. godine, i dalje ostaju osobito nesavladive. Mjere služe zakonitom cilju tako što postavljaju strukturu podjele vlasti za koju se razumno nadati da će postupno poboljšati kvalitetu političkih procesa u Gradu. One su razumno povezane sa zakonitim ciljem. Njihov rezultat može biti takav da Gradsko vijeće može biti

¹ Posljednji popis stanovništva u Bosni i Hercegovini održan je 2013. godine.

- uspostavljeno na način koji točno ne odražava izraženo mišljenje biračkog tijela na izborima, a to je značajan nedostatak glede demokratskog legitimiteta sustava. Zasigurno, prema oskudnim informacijama koje su trenutačno dostupne, ne može se reći da će učinak vjerojatno biti neproporcionalan važnosti cilja.
- ...
77. ...Ustavni sud smatra kako je potreba za bavljenjem poslijeratnim društvenim i političkim uvjetima koji utječu na stanje u Bosni i Hercegovini, a osobito Grad Mostar, i dalje legitiman cilj koji bi mogao opravdati odstupanje od normalnog demokratskog načела prema kojemu bi svaki birački glas trebao imati sličnu težinu u onoj mjeri u kojoj je to moguće. Međutim, Ustavni sud ne smatra zadovoljavajućim da su razlike između vrijednosti glasova birača u različitim izbornim jedinicama proporcionalne u smislu da se objektivno i racionalno odnose na legitimni cilj razviti multietničke strukture podjele vlasti za koju se razumno može nadati da će postupno poboljšati kvalitet političkog procesa u Gradu. Ljestvica razlika, koja je naznačena gore u točki 76., proizlazi izravno iz dviju odluka: prvo, zasnovati granice izbornih jedinica izravno na granicama bivših gradskih područja; drugo, dodijeliti isti broj vijećnika svakoj od tih izbornih jedinica. Ustavni sud smatra kako obje odluke proizlaze iz želje za administrativnom jednostavnošću prije nego što su to potrebne, razumne ili proporcionalne mjere za razvitak strukture podjele vlasti ili multietničke zajednice u Mostaru. Prema tome, Ustavni sud smatra da varijacija na ovoj ljestvici ne može biti opravdana u smislu da je potrebna ili proporcionalna bilo kojem legitimnom cilju. Stoga, Ustavni sud utvrđuje kako odredbe članka 19.4. stavka 2. Izbornog zakona i članka 17. stavka 1. Statuta, u dijelu u kojem glasi: 'U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika', nisu sukladne članku 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ne bi bilo prikladno da Ustavni sud poništi mjerodavne propise s neposrednim djelovanjem, jer bi to dovelo do situacije u kojoj bi zahvaćene izborne jedinice ostale bez prava glasa dok zakonodavstvo ne donese nove zakone koji bi redefinirali granice izbornih jedinica. Prema tome, Ustavni sud određuje nadležnim vlastima razdoblje od šest mjeseci od dana objave ove odluke u 'Službenom glasniku BiH' da usklade mjerodavne odredbe s Ustavom Bosne i Hercegovine, sukladno ovoj odluci...
- ...80. Ustavni sud ukazuje kako je odredbama članka 19.2. Izbornog zakona i odredbama članka 15. u vezi s člancima 5. i 7. Statuta propisano da se vijećnici u Gradskom vijeću biraju u gradskoj izbornoj jedinici koja obuhvaća cijelo područje Grada i izbornim jedinicama gradskog područja koje odgovaraju bivšim gradskim općinama. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća kako je Prijelaznim statutom utemeljeno šest općinskih područja ili 'gradskih općina': Mostar Jug, Mostar Jugozapad, Mostar Zapad, Mostar Jugoistok, Mostar Sjever i Stari Grad. Također, Ustavni sud podsjeća kako je prema Prijelaznom statutu Središnja zona, koja je u središtu tradicionalno komercijalnog i turističkog središta Grada, trebala biti pod izravnom upravom Gradske uprave. Dakle, iz navedenog proizlazi kako Središnja zona nije predstavljala 'gradsku općinu' prema Prijelaznom statutu, kao i da ne predstavlja 'gradsko područje' prema novom Statutu.
81. ...Stanovnici Središnje zone Mostara mogu birati samo 17 vijećnika koji zastupaju gradsku izbornu jedinicu koja obuhvaća cijelo područje Grada. Za razliku od stanovnika ostalih šest gradskih općina, oni nemaju mogućnost birati i tri vijećnika koji bi zastupali njihovo područje u Gradskom vijeću. Kao posljedica načina na koji se uspostavljuju povjerenstva Gradskog vijeća, Središnja zona je jedino područje Grada koje nema svoje predstavnike u povjerenstvima.
82. Ustavni sud smatra kako ovakva organizacija ne osigurava 'jednaku zastupljenost' birača u Gradu Mostaru i nije sukladna članku 25. b) Međunarodnog pakta. Većina glasača u Mostaru bira dvije vrste vijećnika. Birači u Središnjoj zoni mogu birati samo jednu vrstu vijećnika. Ova očita neravnopravnost ne može se opravdati, imajući na umu, kako je Ustavni sud već ranije opazio, da je razlog za usvajanje takvog rješenja bio prije svega administrativna pogodnost, a ne racionalan način za postizanje legitimnog cilja kao što je to uvodenje izbornog sustava koji uzima u obzir povijesne probleme koji utječu na konstitutivne narode u Mostaru. Iz navedenog proizlazi kako ova rješenja također krše člankom II/4. Ustava BiH zajamčenu zaštitu od diskriminacije..."
9. Ustavni sud je naložio Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da u roku od šest mjeseci od objave njegove odluke u "Službenom glasniku BiH" izmijeni neustavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine, sukladno njegovoj odluci. Također je naložio Gradskom vijeću Mostara da ga obavijesti o koracima koje će poduzeti da uskladi Statut Grada Mostara s Ustavom Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana objave u "Službenom glasniku BiH", te amandmane koje provede Parlamentarna skupština kako bi Izborni zakon iz 2001. godine uskladila s Ustavom Bosne i Hercegovine, sukladno njegovoj odluci.
10. Dana 18. siječnja 2012. godine Ustavni sud je donio rješenje o neprovodenju njegove odluke od 26. studenoga 2010. godine od strane Parlamentarne skupštine. Utvrđio je da sporne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine prestaju važiti dan nakon objave rješenja u "Službenom glasniku BiH". Dana 28. veljače 2012. godine mjerodavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine prestale su važiti.
11. Lokalni izbori u Mostaru stoga se nisu mogli održati u izbornim ciklusima 2012. i 2016. godine. Prema posljednjim informacijama koje je Vlada dostavila 13. rujna 2019. godine, mjerodavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine kojima se reguliraju izbori za Gradsko vijeće još uvjek nisu usvojene.
12. Aktualnog gradonačelnika Mostara izabrao je Gradsko vijeće 2009. godine. Od 2012. godine on je u "tehničkom mandatu" zbog neodržavanja lokalnih izbora u Mostaru.
13. U fiskalnoj 2013. godini gradonačelnik je zamijenio Gradsko vijeće u postupku usvajanja gradskog proračuna, jer vijeće nije moglo biti konstituirano¹.

¹ Dana 1. listopada 2013. godine, Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine je objavio Mišljenje, br. U-25/13 ("Službeni glasnik Grada Mostara", broj 8/13), u kojem je takav postupak gradonačelnika smatrao ustavnim, s obzirom na izvanredne okolnosti u Mostaru, ali je naglasio da on ne može poduzimati bilo kakve druge radnje koje mogu biti u nadležnosti Gradskog vijeća.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine¹ je 2014. godine izmijenio entitetsko zakonodavstvo o proračunima, iznimno dopuštajući gradonačelniku Mostara, uz pristanak načelnika za financije, usvajanje proračuna za tu fiskalnu godinu umjesto Gradskog vijeća. Od tada, svake fiskalne godine Parlament mijenja odgovarajuće zakone i obnavlja iznimku za Mostar².

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Ustav Bosne i Hercegovine

14. Pregled mjerodavnog domaćeg prava dan je u predmetu *Seđić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* (citirano gore u tekstu, točke 11. - 18.). Osobito, Ustav Bosne i Hercegovine pravi razliku između "konstitutivnih naroda" (osoba koje se izjašnjavaju kao Bošnjaci³, Hrvati⁴ i Srbi⁵) i "Ostalih" (pripadnici nacionalnih manjina i osobe koje se ne izjašnjavaju kao pripadnici bilo koje određene skupine, jer su u mješovitom braku ili potječe iz mješovitog braka ili iz drugih razloga). Mjerodavne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine glase kako slijedi:

Članak II/4.

"Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status."

Aneks I

(Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini)

"..."

7. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.) i opcionali protokoli (1966. i 1989.).

"..."

B. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

15. Mjerodavne odredbe Ustava Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08) glase:

Članak II. A. 2.

"(2) Svi građani uživaju:

- (b) politička prava: sudjelovanje u javnim poslovima; jednak pristup javnim službama; da biraju i da budu birani.

"..."

¹ Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, te Brčko distrikta BiH.

² "Službene novine Federacije BiH", br. 13/14, 8/15, 102/15, 104/16, 5/18 i 11/19.

³ Bošnjaci su se nazivali Muslimanima do rata 1992. - 1995. Pojam Bošnjaci treba razlikovati od pojma Bosanci koji se uobičajeno koristi za označavanje građana Bosne i Hercegovine bez obzira na njihovo etničko podrijetlo.

⁴ Hrvati su etnička skupina čiji članovi mogu biti podrijetlom iz Hrvatske ili drugih bivših republika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), uključujući Bosnu i Hercegovinu. Izraz "Croat" se obično na engleskom koristi (i kao imenica i kao pridjev) za označavanje pripadnika etničke skupine, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od izraza "Croatian", koji se obično odnosi na državljanje Hrvatske.

⁵ Srbi su etnička skupina čiji članovi mogu biti podrijetlom iz Srbije ili drugih bivših republika SFRJ, uključujući Bosnu i Hercegovinu. Izraz "Serb" se obično na engleskom koristi (i kao imenica i kao pridjev) za označavanje pripadnika etničke skupine, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od izraza "Serbian", koji se obično odnosi na državljanje Srbije.

Članak IV. A.

"..."

- (2) Odgovornosti grada obuhvaćaju: a) financije i poreznu politiku, sukladno federalnim i županijskim zakonima, b) zajedničku infrastrukturu, c) urbanističko planiranje, d) javni promet, e) druge nadležnosti koje gradu povjeri županija, odnosno koje prenesu općine.

"..."

- (5) Gradsko vijeće: a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja statut grada, b) bira gradonačelnika, c) donosi proračun grada, d) donosi propise u provedbi prenesenih ovlasti i vrši druge ovlasti utvrđene statutom.

- (6) Odgovornost gradonačelnika je: a) imenovanje i smjenjivanje gradskih dužnosnika, b) provedba gradske politike i izvršavanje gradskih propisa, c) osiguranje suradnje gradskih dužnosnika s ombudsmanima, d) podnošenje izvješća gradskom vijeću i javnosti o provedbi gradske politike..."

Članak IV. C.

"..."

- (3) Organizacija Grada Mostara regulira se zakonom i Statutom Grada Mostara...

- (4) Gradska područja su izborne jedinice. Statutom se određuje sastav Gradskog vijeća, a izborni postupak regulira se Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Statutom..."

C. Izborni zakon iz 2001. godine

16. Mjerodavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine ("Službeni glasnik BiH", br: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), koje su stupile na snagu 27. rujna 2001. godine, glase:

Članak 1.4.

- "(1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine s navršenih osamnaest (18) godina života ima pravo glasovati i biti izabran (u daljem tekstu: biračko pravo), sukladno odredbama ovog zakona.

- (2) Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljanin mora biti registriran kao birač, sukladno ovom zakonu."

Članak 1.5.

- "(1) Svi državljeni Bosne i Hercegovine, koji imaju biračko pravo, imaju pravo registrirati se i glasovati osobno u općini u kojoj imaju prebivalište."

Članak 19.1.

"Ovim zakonom se uređuje izbor vijećnika u Vijeće Grada Mostara (u daljem tekstu: Gradsko vijeće)..."

17. Mjerodavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine koje su proglašene neustavnim (vidi točku 10. ove presude) glase kako slijedi:

Članak 19.2.

- "(1) U sastav Gradskog vijeća ulazi 35 članova. Vijećnici u Gradskom vijeću se biraju u gradskoj izbornoj jedinici i izbornim jedinicama gradskog područja, na način utvrđen u članku 19.4. ovog zakona.

"..."

- (3) "Izborne jedinice gradskog područja" u smislu stavka (1) ovog članka su bivše gradske općine kako je to definirano člancima 7. i 15. Statuta Grada Mostara."

Članak 19.4.

"..."

- (2) Tri vijećnika se biraju iz svake od 6 izbornih jedinica gradskog područja.

- (3) Izborna jedinica gradskog područja 1 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Sjever.

- (4) Izborna jedinica gradskog područja 2 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Stari Grad.

- (5) Izborna jedinica gradskog područja 3 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugoistok.
- (6) Izborna jedinica gradskog područja 4 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jug.
- (7) Izborna jedinica gradskog područja 5 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugozapad.
- (8) Izborna jedinica gradskog područja 6 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Zapad."

D. Statut Grada Mostara

- 18. Mjerodavne odredbe Statuta Grada Mostara ("Službeni glasnik Grada Mostara", broj 4/04), koje su stupile na snagu 15. ožujka 2004. godine, glase:

Članak 13.

"Tijela Grada su Gradsko vijeće i gradonačelnik."

Članak 14.

"Gradsko vijeće Grada... se sastoji od 35 vijećnika, koji se biraju na slobodnim, demokratskim i neposrednim izborima sukladno Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine."

Članak 15.

- (1) Vijećnici u Gradskom vijeću se biraju u izbornim jedinicama.
- (2) Izborne jedinice u Gradu su područje Grada i šest gradskih područja, kako je definirano u člancima 5. i 7. ovog statuta i mapi priloženoj u Privremenom statutu objavljenom u 'Gradskom službenom glasniku Grada Mostara' od 20. veljače 1996. godine..., koja je sastavni dio ovog statuta."

Članak 28.

- (1) Gradsko vijeće je najviše tijelo Grada i odgovorno je za sva pitanja koja su u njegovoj nadležnosti sukladno ustavima i zakonu.
- (2) Gradsko vijeće nadzire upravu Grada, uključujući i gradonačelnikov ured..."

Članak 44.

- (1) Na mjesto gradonačelnika mogu biti izabrani samo vijećnici izabrani u Gradsko vijeće.
- (2) Izbor gradonačelnika će se vršiti na prvoj sjednici Gradskog vijeća nakon izbora.
- ...
- 19. Mjerodavna odredba Izbornog zakona iz 2001. godine koja je proglašena neustavnom (vidi točku 10. ove presude) glasi kako slijedi:

Članak 17.

- (1) U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika. Preostalih sedamnaest (17) vijećnika se bira na području Grada kao jedne izborne jedinice (u daljem tekstu: Gradska lista)."

E. Praksa Ustavnog suda koja se odnosi na prijelazne mjere

- 20. U svojoj odluci br. U-44/01 od 27. veljače 2004. godine Ustavni sud je utvrdio da dio zakona koji regulira imena gradova u Republici Srpskoj nije sukladan Ustavu. Dana 22. rujna 2004. godine, nakon što navedeni entitet nije otklonio utvrđene neusklađenosti u predviđenom roku, Ustavni sud je odlučio da sporne odredbe prestaju važiti. U posebnoj odluci donesenoj istoga dana odlučio je da će, dok ne budu otklonjene neusklađenosti utvrđene njegovom odlukom od 27. veljače 2004. godine, nazivi gradova koji su prestali važiti biti privremeno zamijenjeni novim nazivima koje će on odrediti.

III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI DOKUMENTI

A. Ujedinjeni narodi

- 21. Članak 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (MPGPP) glasi:
"Svaki građanin treba imati pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članku 2. i bez nerazumnih ograničenja:
...
(b) bira i bude biran na pravedno provedenim povremenim izborima s općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasovanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;
..."
22. U svom Općem komentaru br. 25 o pravu na sudjelovanje u javnim poslovima, biračkim pravima i pravu na jednak pristup javnim službama, Povjerenstvo za ljudska prava Ujedinjenih naroda utvrdilo je sljedeće:
"1. U članku 25. Pakta priznaje se i štiti pravo svakog građanina da sudjeluje u obavljanju javnih poslova, pravo da glasuje i pravo da bude biran, kao i pravo da mu bude dostupno sudjelovanje u radu javnih službi. Sve države, bez obzira na ustavno uređenje i oblik vlasti, dužne su prema Paktu usvojiti zakonske i druge mјere koje su neophodne kako bi se građanima omogućilo uživanje navedenih prava.
Članak 25. predstavlja suštinu svake demokratske vlasti koja je utemeljena na pristanku građana i koja poštuje načela na kojima počiva Pakt."
...
9. Članak 25. stavak (b) sadrži specifične odredbe koje se odnose na pravo građana da sudjeluju u vođenju javnih poslova kao birači ili kandidati na izborima. Pošteni periodični izbori, sukladno stavku (b), od suštinskog su značaja za osiguranje odgovornosti predstavnika za vršenje zakonodavnih ili izvršnih ovlasti koje su im povjerene. Ovakvi izbori moraju se održavati u intervalima koji nisu nerazmjerno dugi i koji osiguravaju da vladavina vlasti sve vrijeme bude temeljena na slobodno izraženoj volji birača. Prava i obvezu iz stavka (b) trebaju biti zakonom zajamčeni.
...
11. Države moraju poduzeti djelotvorne mјere kako bi osigurale da sve osobe koje imaju pravo glasovanja mogu ostvariti to pravo."
23. Mjerodavni dio 54. izvješća Visokog predstavnika u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda, predstavljen dana 6. studenoga 2018. godine, glasi:
"Nadležne političke stranke nisu mogle postići dogovor o donošenju izmjena Izbornog zakona BiH koje bi omogućile održavanje lokalnih izbora u Gradu Mostaru, gdje nisu održani lokalni izbori od 2008. godine. Iako se Gradsko vijeće Mostara, sastavljeno od devet parlamentarnih stranaka (SDA, HDZ BiH, HDZ 1990, SDP, SBB, DF, BPS, SNSD i SDS), sastalo devet puta u razdoblju od veljače do lipnja [2018.] u povodu ovog pitanja i dogovorilo se u nekim područjima, nije uspjelo postići konačni dogovor i nema daljnjih razgovora. I dalje pozivam stranke da pronađu kompromis kako bi građanima Mostara omogućile isto demokratsko pravo da biraju svoje lokalne čelnike kao što ga uživaju građani u ostatku zemlje..."
24. Mjerodavni dio 55. izvješća Visokog predstavnika u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda, predstavljen dana 8. svibnja 2019. godine, glasi:

"U izvještajnom razdoblju (od 16. 10. 2018. do 15. 4. 2019.) odgovorne političke stranke nisu imale razgovore radi postizanja sporazuma o donošenju izmjena Izbornog zakona BiH koje bi regulirale lokalne izbore u Gradu Mostaru, a razgovora uopće nije bilo od 2008. godine. Pozivam strane da pokrenu razgovore kako bi konačno riješile to pitanje i omogućile građanima Mostara uživanje istog demokratskog prava da biraju svoje lokalne vode kao i građani u ostatku zemlje..."

B. Vijeće Europe

25. Europska povelja o lokalnoj samoupravi u mjerodavnom dijelu glasi:

Preamble

"...

Imajući u vidu da su lokalne vlasti jedan od osnovnih temelja svakog demokratskog režima;

"..."

Članak 3. - Pojam lokalne samouprave

- "1. Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i sposobnost lokalnih vlasti da, u granicama zakona, reguliraju i upravljaju znatnim dijelom javnih poslova na temelju vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.
 2. Ovo pravo lokalne vlasti provode putem vijeća i skupština, sastavljenih od članova izabranih na slobodnim izborima, tajnim glasovanjem, na temelju neposrednog, općeg, za sve jednakog biračkog prava, a koji (vijeće i skupštine) mogu imati izvršnu tijela koja su im odgovorna. Ova odredba ni na koji način ne utječe na pravo organiziranja zborova građana, referendum ili bilo kojeg drugog oblika neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju - kada je to predviđeno zakonom..."
26. Mjerodavni dio Preporuke 399 (2017.) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti, koja je usvojena 30. ožujka 2017. godine nakon promatravanja lokalnih izbora održanih 2016. godine u Bosni i Hercegovini, glasi:

"7 ...[Kongres] je zabrinut zbog stanja lokalne demokracije u Gradu Mostaru, gdje 2. listopada nisu održani izbori i poziva sve političke aktere kako bi pronašli odgovarajuće i održivo rješenje za postojeći zastoj."

27. Kao nastavak te preporuke, Kongres je također organizirao misiju u okviru svog postizbornog dijaloga s vlastima Bosne i Hercegovine, s fokusom na Grad Mostar. Dana 8. rujna 2017. godine objavio je Informativnu bilješku o toj misiji, čiji mjerodavni dio glasi:

"27. Aktualnu situaciju u Mostaru također treba sagledati u širem kontekstu cjelokupnog političkog sukoba zbog promjena izbornog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini. Potrebne izmjene Statuta Grada Mostara politizirane su kao dio šire političke rasprave koja osobito uključuje provedbu dviju presuda Europskog suda za ljudska prava i nedavne odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

"..."

33. Kongres poziva sve aktere, osobito one koji sudjeluju u međuagencijskoj radnoj skupini za izmjene izbornog zakonodavstva, da poduzmu mjere kako bi se osiguralo da usuglašene izmjene i dopune budu pravodobno usvojene. Složenost cjelokupne situacije s obzirom na Izborni zakon ne bi se trebala koristiti kao izlika da se ne predlaže tehnička poboljšanja izbornih procesa.

34. Sukladno tome, traži se od vlasti na svim razinama da rade na održivom rješenju za obnovu lokalne demokracije u Gradu Mostaru. Osobito trebaju pregovarati o izmjenama Izbornog zakona i Statuta Grada, a zapreke za postizanje napretka u vezi s izmjenama Izbornog zakona ne smiju se koristiti kao izlika da se ne nade rješenje za Grad Mostar. U tom procesu treba u potpunosti i točno uzeti u obzir interese stanovnika Mostara."
 28. Mjerodavni dio Rezolucije 2201 (2018.) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, usvojene 24. siječnja 2018. godine, glasi:
- "9. Skupština također poziva vlasti Bosne i Hercegovine da usvoje izmjene potrebne za provedbu odluka Ustavnog suda o izbornom sustavu Grada Mostara..."
10. Za Skupštinu je veoma problematično da vlasti ne mogu osigurati političku volju potrebnu za okončanje situacije u kojoj građani Mostara već osam godina nisu bili u mogućnosti koristiti svoje pravo da biraju svoje predstavnike za Gradsko vijeće...
16. Skupština je veoma zabrinuta zbog sve većeg nepoštivanja vladavine zakona u Bosni i Hercegovini i poziva mjerodavna tijela da se pridržavaju odluka Ustavnog suda... koje su konačne i obvezujuće. Osobito žali zbog... dugotrajnog odlaganja Državnog parlamenta da provede odluku Ustavnog suda o Mostaru."

C. Europska unija

29. Mjerodavni dio Mišljenja Europskog povjerenstva o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji od 29. svibnja 2019. godine, glasi:
- "Kada je riječ o lokalnim izborima, građani Mostara ne mogu izabrati općinsko vijeće od 2008. godine zbog nedostatka pravnog okvira.

...
Europsko povjerenstvo smatra kako bi se pregovori za pristupanje Bosne i Hercegovine Europskoj uniji trebali otvoriti kada zemlja postigne potreban stupanj usklađenosti s kriterijima za članstvo, a osobito s političkim kriterijima iz Kopenhagena kojima se zahtjeva stabilnost institucija koje osobito jamči demokraciju i vladavinu prava. Bosna i Hercegovina će morati temeljito poboljšati svoj zakonodavni i institucionalni okvir kako bi se osiguralo ispunjavanje sljedećih ključnih prioriteta:

Demokracija/Funkcionalnost

1. Osigurati da se izbori održe sukladno europskim standardima tako što će se provesti mjerodavne preporuke OSCE-a/ODIHR-a i Venecijanskog povjerenstva, osigurati transparentnost financiranja političkih stranaka i održati lokalni izbori u Mostaru.

"..."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 12 UZ KONVENCIJU

30. Podnositeljica zahtjeva je navela da nemogućnost biranja i da bude birana na lokalnim izborima u Gradu Mostaru predstavlja diskriminaciju na osnovi njezinog mjesta prebivališta. Pozvala se na članak 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju, koji glasi:

"1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo,

pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nitko ne smije biti diskriminiran od javnih tijela na bilo kojoj osnovi poput onih navedenih u stavku 1."

A. Dopuštenost

1. Prigovori Vlade glede dopuštenosti

31. Vlada je navela kako je ovaj zahtjev *actio popularis*, s obzirom na to da podnositeljici zahtjeva nije izravno oduzeto pravo glasovanja kao rezultat specifične i pojedinačne mjere miješanja. Nadalje je tvrdila da podnositeljica zahtjeva nije koristila nijedan domaći pravni lijek za navodno kršenje njezinih prava, te da je stoga predmetni zahtjev nedopušten prema članku 35. stavku 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

32. Podnositeljica zahtjeva je osporila te navode.

2. Ocjena Suda

(a) Spojivost ratione personae

33. Sud ponavlja da osoba, nevladina organizacija ili skupina pojedinaca, da bi mogla podnijeti zahtjev na temelju članka 34. Konvencije, mora biti u mogućnosti tvrditi da je žrtva kršenja prava utvrđenih u Konvenciji. Da bi mogla tvrditi da je žrtva povrede, osoba mora biti izravno pogodena spornom mjerom. Stoga Konvencija ne predviđa podnošenje *actio popularis* za tumačenje prava koja su u njoj sadržana, niti dopušta pojedincima žaliti se na odredbu domaćeg zakona samo zato što smatraju, a da ta odredba nema izravnog utjecaja na njih, da je u suprotnosti s Konvencijom. Međutim, osoba može tvrditi da zakon krši njezina prava, u odsustvu pojedinačne izvršne mjere, ako pripada kategoriji ljudi koji su izloženi riziku da budu izravno pogodeni tim zakonom (vidi *Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 13378/05, točke 33. - 34., ESLJP 2008.). Sud smatra da se isto primjenjuje i kada je vjerojatno da će nepostojanje zakona pogoditi određene kategorije ljudi.

34. U predmetnom slučaju nema sporu među strankama da je podnositeljica zahtjeva, kao članica političke stranke i predsjednica ogranka stranke u Mostaru (vidi točku 5. ove presude), politički aktivna osoba. S obzirom na njezinu aktivno sudjelovanje u javnom životu, bilo bi posve logično da ona doista razmatra mogućnost glasovanja i kandidiranja na izborima za Gradsko vijeće (vidi, *mutatis mutandis*, *Seđić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, točka 29., ESLJP 2009.). Podnositeljica zahtjeva, stoga, pripada skupini ljudi koja je izravno pogodena situacijom na koju se žali; prema tome, ona može tvrditi da je žrtva navodne diskriminacije.

35. Sud stoga odbija prigovor Vlade po ovoj osnovi.

(b) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

36. Sud ponavlja da pravilo iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava iz članka 35. stavka 1. Konvencije zahtjeva da podnositelji zahtjeva prvo iskoriste pravna sredstva koja pruža domaći pravni sustav, čime su države oslobođene obveze odgovarati pred Europskim sudom za svoja djela prije nego što su imale priliku ispraviti stvari putem svog pravnog sustava. Ovo pravilo se temelji na pretpostavci da domaći sustav pruža djelotvoran pravni lijek za navodnu povodu. Na vlasti koja tvrdi da nisu iscrpljena sva domaća pravna sredstva je teret dokazivanja da uvjeri Sud kako je djelotvoran pravni lijek bio dostupan u teoriji i praksi u relevantno vrijeme; to znači da je pravni lijek bio dostupan, da je mogao osigurati pravnu zaštitu gledje pritužbi podnositelja zahtjeva i da je pružao razumne izglede za

uspjeh. Međutim, nakon što je teret dokazivanja zadovoljen, podnositelj zahtjeva mora dokazati kako je pravni lijek na koji se poziva vlasta zapravo bio iscrpljen ili je iz nekog razloga neprikladan i nedjelotvoran u konkretnim okolnostima slučaja, ili da su postojale osobite okolnosti koje ga oslobođaju ovog zahtjeva (vidi, između ostalih izvora, *Akdivar i drugi protiv Turske*, 16. rujna 1996., točka 68., *Izješća o presudama i odlukama* 1996-IV; *Sejdović protiv Italije* [VV], br. 56581/00, točka 46., ESLJP 2006-II; *Demopoulos i drugi protiv Turske* (odl.) [VV], br. 46113/99 i sedam drugih, točke 69. - 70., ESLJP 2010.; *Vučković i drugi protiv Srbije* (preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih, točke 69. - 77., 25. ožujka 2014., i *Parrillo protiv Italije* [VV], br. 46470/11, točka 87., ESLJP 2015.).

37. Kada je riječ o pravnim sustavima koji pružaju ustavnu zaštitu za temeljna prava, kao što je slučaj u Bosni i Hercegovini, Sud podsjeća da je dužnost povrijedene osobe testirati opseg te zaštite (vidi *Mirazović protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 13628/03, 16. svibnja 2006. godine, s dodatnim referencama).
38. Ipak, Sud želi naglasiti da se u primjeni tog pravila mora uzeti u obzir činjenica da se ono primjenjuje u kontekstu mehanizma za zaštitu ljudskih prava koji su ugovorne stranke pristale uspostaviti. Sukladno tome, utvrdio je kako se članak 35. mora primjenjivati s određenom dozom fleksibilnosti i bez prekomjernog formalizma. Također je utvrdio kako pravilo iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava nije apsolutno niti se može automatski primijeniti; prilikom ispitivanja poštije li se to pravilo, od ključne je važnosti uzeti u obzir osobite okolnosti konkretnog slučaja. To, između ostalog, znači da Sud mora realno voditi računa, ne samo o postojanju formalnih pravnih lijekova u pravnom sustavu dotične ugovorne stranke već i o općem pravnom i političkom kontekstu u kojem oni djeluju, kao i o osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva (*Akdivar i drugi*, citirano gore u tekstu, točka 69., i *Selmouni protiv Francuske* [VV], br. 25803/94, točka 77., ESLJP 1999-V).

39. Vraćajući se predmetnom slučaju, Sud primjećuje kako podnositeljica zahtjeva nije koristila ustavni priziv prije nego što je podnijela zahtjev. Međutim, s obzirom na činjenicu da domaće vlasti nisu provele odluku Ustavnog suda od 26. studenoga 2010. godine (vidi točke 9. - 10. ove presude), ne može se reći da bi ustavni priziv bio djelotvoran u njezinom slučaju.

40. Stoga se mora odbiti i drugi prigovor Vlade.

Zaključak

41. Sud primjećuje kako zahtjev nije očito neutemeljen u smislu članka 35., stavka 3. (a) Konvencije. Sud također napominje da on nije nedopušten niti po bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglašiti dopuštenim.

Osnovanost

Navodi podnositeljice zahtjeva

42. Podnositeljica zahtjeva je ponovila svoju pritužbu. Nadalje, navela je da je legitimni cilj koji je Vlada istaknula kao opravdanje za neprovodenje presude Ustavnog suda, odnosno uspostava provodivog i održivog mehanizma podjele vlasti, ozbiljno narušio kredibilitet pravosuđa, te da je nespojiv s načelom vladavine prava i općim ciljevima Konvencije. Čak i da je Sud prihvatio ovaj legitimni cilj, ne bi moglo postojati objektivno i razumno opravdanje za razliku u postupanju, jer ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja kojemu se teži. Pozivajući se na *Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije* (od 2. ožujka 1987. godine, točka 52., Serija

A br. 113), podnositeljica zahtjeva tvrdi da je Vladino nedjelovanje i namjerno neprovodenje presude do te mjere umanjilo prava o kojima je riječ da je narušena sama njihova suština i da su lišena svoje djelotvornosti.

Navodi Vlade

43. Vlada je priznala da podnositeljica zahtjeva ima pravo glasovati i kandidirati se na lokalnim izborima sukladno domaćem zakonu te, također, da ispunjava opće uvjete za ostvarivanje tog prava. Citirajući *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ([VV], br. 42184/05, ESLJP 2010.), također je priznala da prebivalište predstavlja jedan aspekt osobnog statusa u svrhu preispitivanja prema članku 14. Konvencije. Vlada je navela da bi taj zaključak također trebao biti primjenjiv i na članak 1. Protokola br. 12. Konkretnu situaciju podnositeljice zahtjeva treba cijeniti u odnosu na situaciju ostalih građana Bosne i Hercegovine koji su aktivno sudjelovali na lokalnim izborima. U predmetnom slučaju postojalo je objektivno i razumno opravdanje za razliku u postupanju na osnovi mesta prebivališta podnositeljice zahtjeva.
44. Vlada tvrdi kako legitimnost propusta da se provede odluka Ustavnog suda počiva na neophodnosti pronalaženja održivog, dugoročnog i djelotvornog mehanizma podjele vlasti koji se temelji na načelima jednakosti i multietničnosti, kako bi se sprječilo da bilo koji konstitutivni narod ima većinsku kontrolu i dominaciju u Gradskom vijeću. Taj cilj je neophodan kako bi se osigurao mir i stabilnost u Mostaru, te predstavlja objektivno i razumno opravdanje uslijed kojeg je došlo do određenog kašnjenja u provođenju odluke Ustavnog suda. Prilikom ispitivanja legitimnosti tog cilja, Sud bi trebao uzeti u obzir složenost postupka provođenja odluke Ustavnog suda, koji uključuje redefiniranje granica novih izbornih jedinica u gradskom području, kao i složene političke odnose između dva najzastupljenija konstitutivna naroda u Mostaru, Bošnjaka i Hrvata, koji su još uvijek opterećeni ratnom prošlošću. U vezi s tim, Vlada se pozvala na nedavne presude Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju¹, u kojem je šest bivših visokih dužnosnika "Hrvatske Republike Herceg-Bosne", nepriznatog hrvatskog entiteta iz vremena rata, oglašeno krivim za zločine protiv čovječnosti, kršenja zakona i običaja rata i teške povrede Ženevskih konvencija počinjene protiv nehrvatskog stanovništva u razdoblju između 1992. i 1994. godine, osobito u Gradu Mostaru.

Ocjena Suda

(a) Opća načela

45. Sud ponavlja da, iako članak 14. Konvencije zabranjuje diskriminaciju u uživanju "prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji", članak 1. Protokola br. 12 proširuje opseg zaštite na "svako pravo utvrđeno zakonom". Na taj način uvodi se opća zabrana diskriminacije (vidi *Seđić i Finci*, citirano gore u tekstu, točka 53.).
46. Izraz "diskriminacija" korišten u članku 14. također se koristi i u članku 1. Protokola br. 12. Sud ponavlja da je, bez obzira na razliku u području primjene tih odredaba, zamišljeno da značenje ovog termina u članku 1. Protokola br. 12 bude identično onome u članku 14. (vidi stavak 18. Objašnjenja uz Protokol br. 12). Sud ne vidi razloga

¹ Tužiteljstvo protiv Jadranka Prlića, Brune Stojića, Slobodana Praljka, Milivoja Petkovića, Valentina Čorića i Berislava Pušića, IT-04-74-T, presuda Pretresnog vijeća, 29. svibnja 2013., i Tužiteljstvo protiv Jadranka Prlića, Brune Stojića, Slobodana Praljka, Milivoja Petkovića, Valentina Čorića i Berislava Pušića, IT-04-74-A, presuda Žalbenog vijeća, 29. studenoga 2017.

- odstupiti od ustaljenog tumačenja "diskriminacije" razvijenog u sudbenoj praksi u vezi s člankom 14. prilikom primjene istog izraza prema članku 1. Protokola br. 12 (vidi *Seđić i Finci*, citirano gore u tekstu, točka 55., i *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 3681/06, točka 27., 15. srpnja 2014.).
47. Da bi se pokrenulo pitanje prema članku 14., mora postojati razlika u postupanju prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama (vidi *Molla Sali protiv Grčke* [VV], br. 20452/14, točka 133., 19. prosinca 2018., s dodatnim referencama, i *D.H. i drugi protiv Češke Republike* [VV], br. 57325/00, točka 175., ESLJP 2007-IV). Međutim, samo razlika u postupanju na temelju neke osobne značajke (ili "statusa") po kojima se osobe ili skupine osoba razlikuju jedna od druge može pokrenuti primjenu ove odredbe. Riječi "drugi status" u tekstu članka 14. uglavnom su dobile široko značenje (vidi *Khamtokhu i Aksenchik protiv Rusije* [VV], br. 60367/08 i 961/11, točka 61., 24. siječnja 2017., i *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 42184/05, točka 70., ESLJP 2010.), i njihovo tumačenje nije ograničeno na osobine koje su osobne u smislu da su urođene ili svojstvene (vidi *Clift protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 7205/07, točke 56. - 59., 13. srpnja 2010.). Sud je ranije potvrdio da "prebivalište predstavlja aspekt osobnog statusa u smislu članka 14." (vidi *Carson i drugi*, citirano gore u tekstu, točke 70. - 71.) te da može aktivirati zaštitu po tom članku.
48. Sud ponavlja da će se različito postupanje prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama smatrati diskriminirajućim samo ako nema objektivno i razumno opravdanje - drugim riječima, ako ne teži "legitimnom cilju" ili ako ne postoji "razuman odnos proporcionalnosti između primjenjenih sredstava i cilja koji se nastojao postići" (vidi, među mnogim izvorima, *Molla Sali*, citirano gore u tekstu, točka 135., i *Andrejeva protiv Latvije* [VV], br. 55707/00, točka 81., ESLJP 2009.). Opseg polja slobodne procjene ugovorne stranke će varirati u ovoj sferi, ovisno o okolnosti, predmetu i pozadini slučaja (ibid, točka 82.).
49. Što se tiče tereta dokazivanja u vezi s člankom 14. Konvencije, kao i u vezi s člankom 1. Protokola br. 12, Sud je utvrdio da nakon što podnositelj zahtjeva dokaže razliku u postupanju, na vlasti je da dokaže da je ona bila opravdana (vidi *Khamtokhu i Aksenchik*, citirano gore u tekstu, točka 65.; *Vallianatos i drugi protiv Grčke* [VV], br. 29381/09 i 32684/09, točka 85., ESLJP 2013. (dijelovi); i *D. H. i drugi protiv Češke Republike*, citirano gore u tekstu, točka 177.).
50. Na koncu, Sud primjećuje da odgovornost države postoji iako je diskriminacija na koju se podnositelj zahtjeva žali proizašla iz propusta države da podnositelju zahtjeva u domaćem zakonu osigura prava utvrđena Konvencijom (vidi *Danilenkov i drugi protiv Rusije*, br. 67336/01, točka 120., ESLJP 2009. (dijelovi)). Kada se ispituje ovo pitanje prema članku 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju, takav propust države može se odnositi na "svako pravo utvrđeno zakonom" (vidi točku 45. ove presude).

(b) Primjena tih načela na predmetni slučaj

- (i) *Je li podnositeljica zahtjeva uživala pravo propisano zakonom?*
51. Sud primjećuje kako Vlada nije osporila da je podnositeljica zahtjeva imala pravo utvrđeno zakonom, naime pravo glasovanja i kandidiranja na lokalnim izborima (vidi točku 43. ove presude), i da doista ispunjava opće uvjete za uživanje tog prava (vidi točke

15. - 16. ove presude). Sud ne vidi razloga za drukčiji zaključak.
- (ii) *Je li postojala analogna ili relevantno slična situacija i razlika u postupanju*
52. Također nije sporno da je podnositeljica zahtjeva, kao osoba s prebivalištem u Mostaru, bila u analognoj ili relevantno sličnoj situaciji s osobom koja boravi u drugom dijelu Bosne i Hercegovine, kada je riječ o uživanju prava glasovanja i kandidiranja na lokalnim izborima.
53. U vezi s tim treba naglasiti kako ovaj slučaj ne uključuje regionalne razlike u postupanju - proizašle iz primjene različitih zakona ovisno o zemljopisnoj lokaciji podnositelja zahtjeva - za koje je utvrđeno da se ne razmatraju u kontekstu osobnih svojstava (vidi, naprimjer, *Magee protiv Ujedinjenog Kraljevstva* br. 28135/95, točka 50., ESLJP 2000-VI). Dapače, predmet se radije odnosi na različitu primjenu istog zakonodavstva u ovisnosti o prebivalištu osobe (vidi, *mutatis mutandis*, *Carson i drugi*, citirano gore u tekstu, točka 70.).
54. Budući da se razlika u postupanju na koju se podnositeljica zahtjeva žali temelji na "drugom statusu", u smislu utvrđene prakse Suda (vidi točku 47. ove presude), podnositeljica zahtjeva uživa zaštitu koju pruža članak 1. Protokola br. 12.
- (iii) *Jesu li vlasti poduzele dostatne mjere da zaštite podnositeljicu zahtjeva od navodnog diskriminirajućeg postupanja*
55. Sud prima na znanje argument Vlade da je kašnjenje u provedbi odluke Ustavnog suda opravdano potrebom da se uspostavi dugoročni i učinkovit mehanizam podjele vlasti u Gradskom vijeću, kako bi se održao mir i olakšao dijalog između različitih naroda u Mostaru (vidi točku 44. ove presude). Slično opravdanje već je razmatrano u kontekstu postojećih ustavnih odredaba koje su imale za cilj okončanje brutalnog sukoba obilježenog genocidom i "etničkim čišćenjem" i bile neophodne za osiguranje mira (vidi *Sejdić i Finci*, citirano gore u tekstu, točka 45.; *Zornić*, citirano gore u tekstu, točka 43.; i *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*, br. 41939/07, točke 46. - 48., 9. lipnja 2016.). Sud je smatrao kako neki od postojećih aranžmana o podjeli vlasti - koji daju posebna prava konstitutivnim narodima, isključujući nacionalne manjine i osobe koje se nisu izjasnile kao pripadnici određene skupine - nisu sukladni Konvenciji. Sud je također napomenuo da "nijedna odredba Konvencije ne traži u potpunosti napuštanje mehanizama podjele vlasti koji su svojstveni Bosni i Hercegovini i da možda još uvjek nije sazriло vrijeme za politički sustav koji bi bio samo odraz načela vladavine većine" (vidi *Sejdić i Finci*, citirano gore u tekstu, točka 48.). Međutim, dok se u prethodnim slučajevima Sud bavio postojećim zakonskim aranžmanima, u ovom slučaju postoji pravna praznina koja je onemogućila podnositeljici zahtjeva glasovanje i kandidiranje na lokalnim izborima tijekom duljeg razdoblja.
56. U kontekstu članka 3. Protokola br. 1 Sud je utvrdio da glavna obveza glede prava na slobodne izbore nije suzdržavanje ili nemiješanje, kao što je slučaj s većinom građanskih i političkih prava, već obveza da država usvoji pozitivne mјere za "održavanje" demokratskih izbora (vidi *Mathieu-Mohin i Clerfayt*, citirano gore u tekstu, točka 50.). Isti stav je usvojilo i Povjerenstvo Ujedinjenih naroda za ljudska prava u kontekstu prava iz članka 25. MPGPP-a koja se u Bosni i Hercegovini primjenjuju na temelju njihovog ustavnog statusa (vidi točke 14. i 22. ove presude).
57. Sud primjećuje da su lokalni izbori u Mostaru posljednji put održani 2008. godine (vidi točku 7. ove presude). Od 2012. godine Gradom upravlja isključivo gradonačelnik koji ima "tehnički mandat" i stoga ne uživa neupotrebiti demokratski

legitimitet. Štoviše, on ne može vršiti sve funkcije lokalne uprave, koje stoga ostaju neizvršene (vidi gore točke 12. - 13.). Ova situacija nije spojiva s pojmovima "djelotvorne političke demokracije" i "vladavine zakona" iz Preambule Konvencije. Nema sumnje da je demokracija temeljno obilježje europskog javnog poretku (vidi *United Communist Party of Turkey i drugi protiv Turske*, 30. siječnja 1998., točka 45., *Izyješća* 1998-I), i da je pojam djelotvorne političke demokracije jednako primjenjiv na lokalnoj kao i na državnoj razini, imajući u vidu opseg odlučivanja koji je povjeren lokalnim vlastima (vidi točke 15. i 18. ove presude), te blizinu lokalnog biračkog tijela politikama koje usvajaju njihovi lokalni političari (vidi, *mutatis mutandis*, *Ahmed i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2. rujna 1998., točka 52., *Izyješća* 1998-VI). U vezi s tim, Sud također primjećuje da se u Preambuli Europske povelje o lokalnoj samoupravi Vijeća Europe navodi da su "lokalne vlasti jedan od glavnih temelja svakog demokratskog režima" i da lokalnu samoupravu trebaju vršiti vijeća ili skupštine sastavljene od slobodno izabranih članova (vidi gore točku 25.).

58. S obzirom na navedeno, Sud ne može zaključiti da su poteškoće u postizanju političkog sporazuma o održivom mehanizmu podjele vlasti dostatno, objektivno i razumno opravданje za situaciju na koju se podnositeljica zahtjeva žali, a koja već traje predugo.
59. Ukratko, Sud smatra kako država nije ispunila svoje pozitivne obveze na usvajanju mјera za održavanje demokratskih izbora u Mostaru. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju.

PRIMJENA ČLANKA 46. KONVENCIJE

60. Sud smatra primjerenim razmotriti predmetni slučaj na temelju članka 46. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu propisuje:
1. Visoke ugovorne stranke se obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kojem su stranke.
 2. Konačna odluka Suda dostavlja se Odboru ministara koji nadzire njezino izvršenje."
61. Članak 46. Konvencije, kako se tumači u svjetlu članka 1., nameće tuženoj državi pravnu obvezu da, pod nadzorom Odbora ministara, provede odgovarajuće opće i/ili pojedinačne mјere kako bi podnositelju zahtjeva osigurala pravo za koje je Sud utvrdio da je povrijedeno. Te se mјere moraju poduzeti i u odnosu na sve druge osobe koje se nalaze u istoj situaciji, posebno rješavanjem problema koji je doveo do utvrđenja Suda (vidi *Scozzari i Giunta protiv Italije* [VV], br. 39221/98 i 41963/98, točka 249., ESLJP 2000-VIII; *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, br. 39462/03, točka 28., 20. studenoga 2007.; *Čolić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 1218/07 i 14 drugih, točka 17., 10. studenoga 2009.; *Burdov protiv Rusije* (br. 2), br. 33509/04, točka 125., ESLJP 2009.; *Greens i M.T. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 60041/08 i 60054/08, točka 106., ESLJP 2010. (dijelovi); i *Zornić*, citirano gore u tekstu, točka 39.).
62. U načelu, nije na Sudu da odredi koje bi korektivne mјere mogle biti primjerene za ispunjavanje obveza tužene države prema članku 46. Konvencije (vidi *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, točka 193., ESLJP 2004-V). Međutim, Sud primjećuje da je pritužba u ovom slučaju rezultat propusta tužene države da provede odluku Ustavnog suda i njegove naredbe (vidi navedene stavke 9. - 10. i 55.). U vezi s tim, Sud ponavlja da bi neusvajanje konačne, obvezujuće sudbene odluke moglo dovesti do

situacije koja nije sukladna načelu vladavine zakona za koje su se države ugovorne stranke obvezale poštivati kada su ratificirale Konvenciju (vidi *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* (postupak zbog povrede prava) [VV], br. 15172/13, točka 215., 29. svibnja 2019.). Slijedom toga, uzimajući u obzir navedena razmatranja kao i veliki broj potencijalnih podnositelja zahtjeva (vidi točku 6. ove presude), te hitnu potrebu okončanja sporne situacije (vidi točku 57. ove presude), Sud smatra da tužena država mora, u roku od šest mjeseci od dana kada ova presuda postane konačna, izmijeniti Izborni zakon iz 2001. godine kako bi omogućila održavanje lokalnih izbora u Mostaru. Ako država to ne učini, Sud napominje da je Ustavni sud, prema domaćem zakonu i praksi (vidi točku 20. ove presude), ovlašten donijeti privremena pravila kao nužne prijelazne mjere.

PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

63. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njezinih protokola, te ako zakonodavstvo visoke ugovorne stranke o kojoj je riječ omogućuje samo djelomično obeštećeњe, Sud će, po potrebi, odrediti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Odšteta

64. Podnositeljica zahtjeva je postavila zahtjev za naknadu novčanog iznosa u visini od 19.633 eura (EUR) na ime materijalne štete, što predstavlja iznos koji bi dobila da je izabrana u Gradsko vijeće da su lokalni izbori održani 2012. i 2016. godine. Također je tražila 5.000 eura na ime nematerijalne štete.
65. Vlada je smatrala ove zahtjeve neopravdanima.
66. Sud ne uviđa bilo kakvu uzročno-posljedičnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; on stoga odbija ovaj zahtjev. Što se tiče zahtjeva za naknadu nematerijalne štete, Sud smatra, u svjetlu svih okolnosti predmetnog slučaja, da utvrđenje o povredi samo po sebi predstavlja dostatnu pravednu naknadu (vidi, *mutatis mutandis, Sejadić i Finci*, citirano gore u tekstu, točka 63., i *Pilav*, citirano gore u tekstu, točka 54.).

B. Troškovi i izdaci

67. Podnositeljica zahtjeva je postavila zahtjev u visini od 5.000 eura za naknadu troškova i izdataka postupka pred Sudom.

68. Vlada je smatrala da je ovaj zahtjev previšok.
69. Sukladno praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su razumni po svom iznosu. U ovom slučaju, imajući u vidu dokumente koji su u njegovu posjedu i navedene kriterije, Sud smatra da je opravданo podnositeljici zahtjeva dodijeliti traženi iznos, uvećan za svaki porez koji bi podnositeljici zahtjeva mogao biti zaračunat na taj iznos.

C. Zatezna kamata

70. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke, uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* zahtjev dopuštenim;
2. *Utvrđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju;
3. *Presuđuje* da utvrđenje o povredi samo po sebi predstavlja dostatnu pravednu naknadu nematerijalne štete koju je podnositeljica zahtjeva pretrpjela;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država ima platiti podnositeljici zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačna sukladno članku 44. stavku 2. Konvencije, 5.000 eura (pet tisuća), kao i svaki porez koji bi podnositeljici zahtjeva mogao biti zaračunat na taj iznos, na ime troškova i izdataka, preračunato u valutu tužene države prema tečaju važećem na dan izmirenja;
 - (b) da će se od proteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja obračunavati obična kamata na navedeni iznos, po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja kašnjenja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. *Odbija* preostali dio podnositeljicu zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanim obliku dana 29. listopada 2019. godine, sukladno pravilu 77. stavnica 2. i 3. Pravila Suda.

Zamjenik registrara
Andrea Tamietti

Predsjednik
Jon Fridrik Kjølbro

САДРЖАЈ

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 838 Одлука о формирању Координационог тијела за праћење провођења Стратешких и оперативних циљева утврђених Стратегијом интегрисаног управљања границом и Акционим планом провођења стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. - 2023. године (српски језик)
 Odluka o formiranju Koordinacionog tijela za praćenje provođenja strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integriranog upravljanja granicom i Akcionim planom provođenja Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2023. godine (bosanski jezik)
- Odluka o formiranju Koordinacijskog tijela za praćenje provedbe strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integriranog upravljanja granicom i akcijskim planom provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2019. - 2023. godine (hrvatski jezik)
- 839 Одлука о критеријумима за расподјелу текућих грантова одобрених Министарству спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине за подршку сајамским и другим манифестацијама и активностима у земљи у сврху промоције и развоја привреде у Босни и Херцеговини (српски језик)
 Odluka o kriterijima za raspodjelu tekućih grantova odobrenih Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji u svrhu promocije i razvoja privrede u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik)
- Odluka o kriterijima za raspodjelu tekućih grantova odobrenih Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine za potporu sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemljama u svrhu promocije i razvoja gospodarstva u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik)
- 840 Одлука о именовању чланова Савјета за метрологију Босне и Херцеговине (српски језик)
 Odluka o imenovanju članova Savjeta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
- Odluka o именовању чланова Савјета за мјеритљство Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)
- 841 Одлука о измјени Одлуке о формирању Мултисекторске радне групе за праћење имплементације Конвенције Савјета Европе о кривотворењу медицинских производа и сличним кривичним дјелима која представљају пријетњу јавном здрављу (српски језик)

1	Odluka o izmjeni Odluke o formiranju Multi-sektorske radne grupe za praćenje implementacije Konvencije Vijeća Europe o krvotvorenu medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnju javnom zdravlju (bosanski jezik) Odluka o izmjeni Odluke o formiranju Multi-sektorske radne skupine za praćenje implementacije Konvencije Vijeća Europe o krvotvorenu medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnju javnom zdravlju (hrvatski jezik)	13
2	842 Рјешење о именовању вршиоца дужности генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (српски језик) Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	13
4	843 Рјешење о именovanju vršioca dužnosti zamjenika генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (српски језик) Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti zamjenika generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	14
5	844 Рјешење о именovanju vršitelia dužnosti zamjenika generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) Rješenje o imenovanju vršitelja dužnosti zamjenika generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	14
7	Рјешење о именовању вршиоца дужности замјеника генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (српски језик) Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti zamjenika generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	15
8	Рјешење о именovanju vršitelia dužnosti zamjenika generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	15
10	НЕЗАВИСНИ ОПЕРАТОР СИСТЕМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ	
11	845 Ревизија финансијских извјештаја на дан 31. децембра 2019. године (српски језик) Revizija finansijskih izvještaja na dan 31. decembra 2019. (bosanski jezik)	15
12	Revizija finansijskih izvještaja na dan 31. decembra 2019. (bosanski jezik)	18
13	Revizija finansijskih izvješća na dan 31. prosinca 2019. (hrvatski jezik)	20

**САВЈЕТ ЗА ДРЖАВНУ ПОМОЋ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

846 Рješenje број UP/I 03-26-1-47-2/20 (српски језик)	23
Rješenje број UP/I 03-26-1-47-2/20 (bosanski jezik)	30
Rješenje број UP/I 03-26-1-47-2/20 (hrvatski jezik)	36

АГЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ ДЕПОЗИТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

847 Одлука о висини чланарине за 2021. годину (српски језик)	43
Odluka o visini članarine za 2021. godinu (bosanski jezik)	43
Odluka o visini članarine za 2021. godinu (hrvatski jezik)	43
848 Одлука о висини стопе премије за 2021. годину (српски језик)	43
Odluka o visini stope premije za 2021. godinu (bosanski jezik)	44
Odluka o visini stope premije za 2021. godinu (hrvatski jezik)	44

**АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

849 Саопштење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за септембар 2020. године (српски језик)	44
Saopćenje o prosječnoj mjesечноj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za septembar 2020. godine (bosanski jezik)	44
Priopćenje о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Bosni i Hercegovini за rujan 2020. godine (hrvatski jezik)	44

850 Саопштење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за септембар 2020. године (српски језик)	44
Saopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesечноj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za septembar 2020. godine (bosanski jezik)	45
Priopćenje о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Bosni i Hercegovini за rujan 2020. godine (hrvatski jezik)	45
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА ЧЕТВРТО ОДЈЕЉЕЊЕ	
851 Предмет Bradarić против Босне и Херцеговине (Апликација бр. 84721/17) (српски језик)	45
Predmet Bradarić protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija br. 84721/17) (bosanski jezik)	47
Predmet Bradarić protiv Bosne i Hercegovine (Zahtjev br. 84721/17) (hrvatski jezik)	49
852 Предмет Orlović и други против Босне и Херцеговине (Апликација бр. 16332/18) (српски језик)	52
Predmet Orlović i drugi protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija br. 16332/18) (bosanski jezik)	59
Predmet Orlović i drugi protiv Bosne i Hercegovine (Zahtjev br. 16332/18) (hrvatski jezik)	66
853 Предмет Baralija против Босне и Херцеговине (Апликација бр. 30100/18) (српски језик)	73
Predmet Baralija protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija br. 30100/18) (bosanski jezik)	83
Predmet Baralija protiv Bosne i Hercegovine (Zahtjev br. 30100/18) (hrvatski jezik)	91

44

dr. NERMIN HALILAGIĆ



POSEBNE ISTRAŽNE RADNJE KAO ODGOVOR NA ORGANIZOVANI KRIMINAL



Sarajevo, 2019.



Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретарка Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Гордана Живковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Цемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусић - Телефони: Централа: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуновођство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полуогодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампа: "Унинонвестпластика" д. д. Сарајево - За штампарију: Јасмин Муминовић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од излaska гласила.
 "Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/І - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификациони број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за II полуогодиште 2020. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.
 Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 240,00 КМ